

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ГРАДА ЗРЕЊАНИНА ЗА ПЕРИОД ОД 2014.
ГОДИНЕ ДО 2020. ГОДИНЕ**

Садржај

Уводна реч градоначелника.....	4
Увод.....	5
1.1 Методологија рада.....	6
1.2 Шири стратешки овир.....	8
Општи подаци о Граду Зрењанину.....	11
1.3 Административни и географски положај.....	11
1.4 Историјат.....	12
1.5 Становништво.....	12
1.6 Структура подручја Града Зрењанина.....	14
1.7 Градска управа.....	15
1.8 Клима и општи географски подаци.....	17
Индикатори постојећег стања.....	18
Анализа и процена тренутног стања.....	19
1.9 Анализа људских ресурса.....	19
1.9.1 Социјално – радна структура.....	19
1.9.2 Незапосленост.....	21
1.10 Анализа инфраструктуре.....	23
1.10.1 Саобраћајна инфраструктура.....	23
1.10.2 Енергетска инфраструктура.....	26
1.10.3 Телекомуникације.....	28
1.10.4 Водовод и канализација.....	30
1.10.5 SWOT анализа - инфраструктура.....	34
1.11 Анализа стања у економији и привреди.....	36
1.11.1 Општи услови пословања.....	36
1.11.2 Тренутно стање привреде.....	37
1.11.3 Основни привредни сектори.....	40
1.11.4 Анализа зараде по привредним секторима.....	45
1.11.5 Инвестиције.....	46
1.11.6 Економски односи са иностранством.....	48
1.11.7 Пословна инфраструктура.....	49
1.11.8 Подстицаји за регионални и локални развој.....	53
1.11.9 SWOT анализа - привреда.....	54
1.12 Заштита животне средине.....	56
1.12.1 Управљање отпадом.....	56
1.12.2 Заштита биодиверзитета.....	58
1.12.3 Квалитет ваздуха.....	62
1.12.4 Комунална бука.....	64
1.12.5 Ниво пошумљености и зеленила.....	67
1.12.6 Површинске воде и пречишћавање отпадних вода.....	69
1.12.7 Квалитет земљишта.....	70
1.12.8 SWOT анализа – заштита животне средине.....	72
1.13 Друштвене делатности.....	74
1.13.1 Култура.....	74
1.13.2 Друштвена брига о деци.....	77
1.13.3 Образовање.....	78

1.13.4 Здравство	79
1.13.5 Социјална заштита	82
1.13.6 Спорт и физичка култура	85
1.13.7 НВО сектор, друштвене организације савези и удружења грађана	86
1.13.8 Информисање и медији	86
1.13.9 Истраживање и развој	87
1.13.10 Јавна безбедност	89
1.13.11 SWOT анализа – Друштвени развој	90
Дефинисање стратегије	94
1.14 Визија града Зрењанина	94
1.15 Кључне вредности	94
1.16 Дефинисање стратешких циљева и мера развоја	95
1.16.1 Инфраструктура	95
1.16.2 Привреда	96
1.16.3 Заштита животне средине	97
1.16.4 Друштвени развој	99
Акциони план	101
1.17 Акциони план развоја инфраструктуре	101
1.18 Акциони план развоја привреде	109
1.19 Акциони план заштите животне средине	131
1.20 Акциони план развоја друштвених делатности	142
1.21 Листа приоритетних пројеката	163
Имплементација стратегије	164
Мониторинг и евалуација	166
Анекси	168
1.22 Индикатори	168
1.23 Одлука о покретању процеса израде Стратегије одрживог развоја	187

Уводна реч градоначелника

Поштовани суграђани,
са великим задовољством Вам представљам Стратегију одрживог развоја Града Зрењанина за период од 2014. до 2020. године.

Град Зрењанин је једна од ретких локалних самоуправа у Србији која се може похвалити континуалним стратешким планирањем свог целовитог и одрживог развоја. Још 2004. године, од стране тадашњег руководства општине Зрењанин, препознат је значај стратешког планирања развоја, да би крајем 2005. године, на седници Скупштине општине Зрењанин била усвојена прва Стратегија одрживог развоја једне општине у Србији за период 2005 – 2013. година. Тај документ је произвео многе позитивне промене у Зрењанину, отворио нова радна места, побољшао услове живота наших грађана и отворио нове перспективе развоја.

Сада се поново налазимо пред новим циклусом стратешког планирања развоја нашег града, али овај пут „наоружани“ много већим искуством и знањем. Велика економска криза која је угрозила не само локалне самоуправе у Србији, већ и у читавој Европи, довела је до преиспитивања сврсисходности појединих стратешких циљева и самим тим кориговање истих.

У процес израде Стратегије одрживог развоја било је укључено преко 200 наших суграђана, представника јавног и приватног сектора, као и чланови различитих организација цивилног друштва. Посебно смо поносни што је Град Зрењанин прва локална самоуправа у Србији у којој је спроведен механизам јавног слушања управо на тему нацрта Стратегије одрживог развоја града Зрењанина од 2014. до 2020. године. Стручњаци овог пројекта су прегледали нацрт Стратегије и позитивно су оценили документ.

Све наше идеје и намере као локалног руководства су садржане у основи овог документа – у његовој визији развоја. У наредном периоду Град Зрењанин видим као место које је пожељно за живот грађана који у њему живе, раде и инвестирају. Наш град видим као град развијене и динамичне економије, као мултикултуралну средину која има чиме да се похвали и у најоштријој конкуренцији. Такође, наш град видим као универзитетски центар, град приступачне социјалне и здравствене помоћи. Очување животне средине и повећање броја становника на попису 2020. године су једни од најзначајнијих приоритета.

Желим да се 2020. године сви можемо похвалити резултатима које смо у међувремену остварили. Да би се то десило, морамо одмах почети да радимо, више и боље него што смо до сада. Од мене и мојих сарадника можете то увек очекивати и захтевати.

Срдачно Ваш,

Градоначелник
Чедомир Јањић

Да би се идентификовали, унапредили и ангажовали људски, економски, културни и природни ресурси заједнице, дефинисали начини управљања тим ресурсима, и интегрисали у свим аспектима планирања и доношења одлука локалне самоуправе, потребно је дефинисати визију Града Зрењанина 2014. године.

Само дефинисање визије, без доношења стратегије и плана достизања тог циља било би само неодговорно маштање према садашњим, и нарочито, будућим генерацијама суграђана.

У том смислу, овај документ представља својеврсни путоказ за достизање постављеног циља-визије, како за доносиоце одлука локалне самоуправе, тако и за све личности јавног живота и грађане заједнице.

Израда овог документа била је заснована на принципу јавности рада и добровољне партиципације релевантних савременика социјалног, културног и економског живота града, уз уважавање националних и покрајинских стратешких докумената, односно интернационалних и регионалних интеграционих процеса.

У континуитету са ранијом верзијом стратегије развоја општине (града) Зрењанина, и овај документ је фокусиран на одрживи друштвено-економски кроз хармонизовано унапређење три основна сегмента развоја:

економије,
друштвеног развоја и
заштите и унапређења животне средине.

Такође, за потребе израде документа Стратегије, формиране су радне групе по идентификованим приоритетима, и то:

Радна група за друштвени развој
Радна група за економски развој
Радна група за заштиту животне средине
Радна група за развој инфраструктуре.

1.1 Методологија рада

Методологија примењена за израду Стратегије развоја града Зрењанина 2014-2020. је настала у оквиру програма „Exchange 2“¹, у циљу методолошке стандардизације процеса стратешког планирања на локалном нивоу, а за потребе Сталне конференције градова и општина у Србији. Ова методологија израде локалних стратегија одрживог развоја је прихваћена и од стране Покрајинског секретаријата за међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу.

Стратегија одрживог развоја града Зрењанина (у даљем тексту Стратегија) је општи стратешки план развоја који даје смернице и дефинише активности за будући период развоја. Временски оквир за имплементацију Стратегије је 2014 - 2020. година, односно 7 година, док је акциони план Стратегије рађен, углавном, до 2017. године, избегавајући на тај начин прешироку екстраполацију будућег стања, уз истовремено уважавање новонасталих околности у међувремену. На овај начин оставља се простор за евентуално будуће ажурирање Стратегије, у складу са променама у окружењу, као и за допуну Акционог плана стратегије пројектима који би се реализовали у другом делу планског периода, односно до 2020. године.

Ова Стратегија се, у својој бити, односи на одрживи развој живота, рада и функционисања локалних заједница у граду Зрењанину. У контексту одрживости, „одржив“ не значи да се ништа не мења, нити је у питању утопија, веровање да се ништа лоше неће догодити. Одрживост није у одржавању постојећег стања или достизању перфекције. Одржива заједница трага за начинима да одржава и унапреди економске, еколошке и друштвене карактеристике на подручју где њени чланови могу наставити да воде здрав, продуктиван и угодан живот. Методологија израде Стратегије одрживог развоја Града Зрењанина почива на кључним принципима одрживог планирања развоја локалне заједнице:

Интегрисан приступ планирању локалног развоја (паралелно решавање проблема из сфера економије, социјалних проблема и проблема у области животне средине)

Партиципативни приступ (учешће стручне и шире јавности у доношењу одлука)

Повезивање локалних стратегија са реалним изворима финансирања

Стварање политичког концензуса око стратегије развоја Града

Стратегија се дефинише, усваја и реализује на локалном (градском) нивоу. У неким циљевима, програмима и активностима, Стратегија подразумева регионални и/или национални приступ решавању одређених проблема, али се у наведеним циљевима и активностима подразумева већ обострано изражен интерес суседних локалних самоуправа, Аутономне Покрајине Војводине, као и Републике Србије.

Процес израде стратешког документа обухватио је следеће фазе:

Припремне активности неопходне за спровођење процеса стратешког планирања

Анализа тренутне ситуације у локалној заједници (анализа ресурса и *SWOT*)

Формулисање стратегије (визија, приоритети, циљеви)

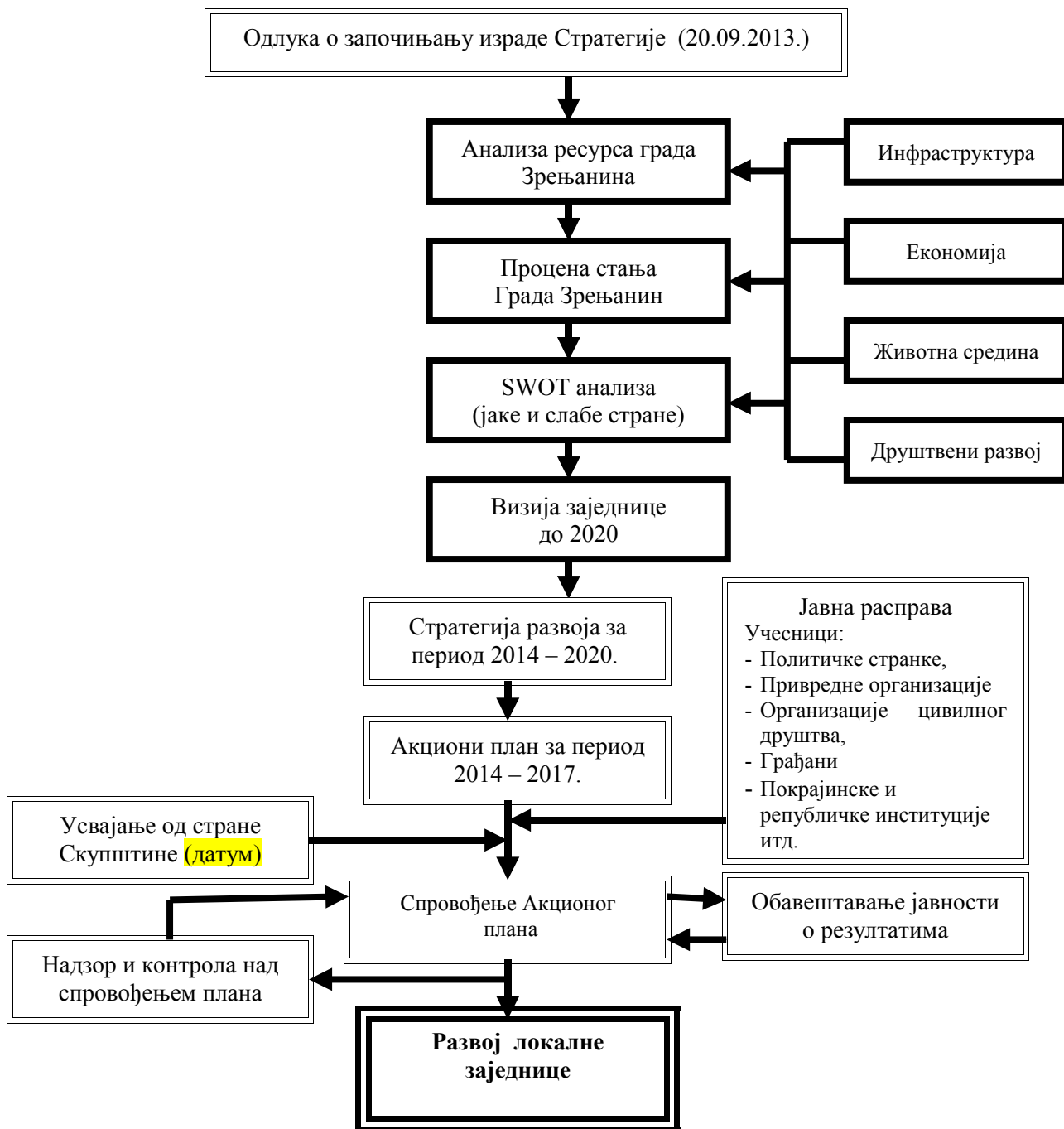
Акционо планирање

Дефинисање структура и процедура за имплементацију

Дефинисање процеса мониторинга и евалуације

У складу са горе наведеним, спроведени кораци у изради Стратегије одрживог развоја града Зрењанин су:

¹ „Заједничка подршка локалним самоуправама“ – подржано од стране Европске уније

Шема 1: Кораци у изради стратегије одрживог развоја Града Зрењанин

1.2 Шири стратешки оквир

Европски савет је 17.06.2010. године усвојио стратегију „Европа 2020“, као одговор на глобалну економску кризу, структурне слабости ЕУ које је криза показала и половичне успехе претходне Лисабонске стратегије (2000) и потребе за њеном ревизијом. Нови развојни документ се фокусира на нова стратешка опредељења и приоритете, секторске иницијативе и смернице у области економске политике и запошљавања. И поред чињенице да се пре свега ради о економском програму, велики простор дат је социјалној кохезији и екологији. Као приоритети утврђени су: интелигентни раст заснован на знању и иновацијама; одрживи раст заснован на ефикасном искоришћењу ресурса, екологији и компетитивности; интегративни раст заснован на високој стопи запослености и социјалној и територијалној кохезији. Стратегија „Европа 2020“ представља основ за националне програме реформи земаља чланица ЕУ и за структурне реформе земаља кандидата.

Усвајањем буџета ЕУ за раздобље 2014-2020. године, предвиђено је повећање Инструмента за претприступну помоћ (у даљем тексту ИПА) за Србију од 30%, па ће годишња сума неповратних средстава бити 260 милиона ЕУР. Србија је добијањем статуса кандидата за чланство у ЕУ добила право да користи свих пет компоненти ИПА фондова. Поред компоненте 1 и 2 (помоћ у процесу транзиције и изградње институција и програм прекограничне сарадње), од 2014. године ће бити доступне и компоненте 3 (регионални развој), компоненте 4 (развој људских ресурса) и компоненте 5 (рурални развој). Успостављање децентрализованог система и остале три компоненте јесу припрема за коришћење структурних и кохезионог фонда који су на располагању земаљама чланицама ЕУ.

Након дугогодишњег искуства у коришћењу међународне развојне помоћи, недовољно квалитетан стратешки оквир је био један од најзначајнијих проблема у смислу апсорпционих капацитета наше земље, односно предлагања пројеката. Способност земље да створи визију дугорочног и одрживог развоја и да на тој визији гради своје програме, непосредно утиче на ниво користи које та земља може имати од фондова ЕУ. Један од основних услова учествовања на јавним позивима програма ЕУ и других међународних институција јесте постојање развојних планова и приоритета како на националном, покрајинском, тако и на локалном нивоу.

Значај стратешког планирања и увођење компоненте одрживог развоја на локалном нивоу је од изузетног значаја. Међутим, сва локална стратешка документа морају бити у потпуности усклађена са националним стратегијама, регионалним и свакако интернационалним документима. Од 2005. године до данас Влада Републике Србије донела је велики број стратешких докумената, у којима су наведени циљеви, мере и приоритети Републике Србије у области развоја и начини њиховог остваривања. Ове стратегије садрже и елементе за планирање и спровођење активности за остварење циљева локалног одрживог развоја. Део националних стратешких докумената је престао да важи 2012. године. Кључна национална и покрајинска стратешка документа, са којим је током рада усклађивана ова Стратегија су:

Национална стратегија одрживог развоја - Циљ стратегије је да доведе до равнотеже три кључна фактора, односно три стуба одрживог развоја: одрживог економског раста и привредног и технолошког развоја, одрживог развоја друштва на бази социјалне равнотеже, и заштите животне средине уз рационално располагање природним ресурсима, спајајући их у једну целину подржану одговарајућим институционалним оквиром. У оквиру Акционог плана за остваривање Националне стратегије одрживог развоја јасно су дефинисане надлежности и одговорности локалних самоуправа.

Национални програм заштите животне средине – НЕАП - Један од кључних докумената који је коришћен и приликом израде Националне стратегије одрживог развоја Србије је био нацрт Националног програма заштите животне средине, под називом НЕАП – документ чије је израда започета 2004. године. Међутим, 2010. године Влада Републике Србије је донела Национални програм заштите животне средине, на основу Закона о заштити животне средине. То је најважнији, свеобухватни, интересекторски, стратешки документ из области заштите животне средине, којим се обезбеђује планирање и управљање тој области у периоду од наредних десет година. Континуирани циљеви односе се на период 2005 – 2014. године.

Стратегија управљања отпадом за период од 2010-2019. године - је основни документ који обезбеђује услове за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике Србије.

Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара - Главни, основни циљеви који су постављени да се остваре овом стратегијом су: (1) усмеравање на услове за одрживо коришћење природних ресурса и добара, стварањем основе за постављање планова, програма и основа

за сваки појединачни природни ресурс или добро и обезбеђивање истих; (2) редуковање негативног утицаја коришћења ресурса на економију и животну средину, установљавањем основних индикатора које треба пратити; (3) допринос усмеравању развоја ка одрживој производњи (кроз мање и ефикасније коришћење природних ресурса) и потрошњи (промени устаљених начина потрошње).

Стратегија просторног развоја Републике Србије 2009 – 2013 – 2020. - Стратегија има посебну улогу за будући просторни развој Србије који се конципира на основу дугорочних визија стратешких праваца развоја алокације сопствених финансијских капацитета, коришћења расположивих фондова и иностраних инвестиција, а на основу одрживог коришћења потенцијала и територијалног капитала.

Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године - Развој информационог друштва треба усмерити ка искоришћењу потенцијала ИКТ за повећање ефикасности рада, економски раст, већу запосленост и подизање квалитета живота свих грађана Републике Србије. Мотор развоја информационог друштва чине: отворен, свима доступан и квалитетан приступ Интернету; развијено е-пословање, укључујући: е-управу, е-трговину, е-правосуђе, е-здравље и е-образовање.

Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године - утврђује се стање у тим областима транспорта, успоставља се концепт развоја инфраструктуре и транспорта, дефинишу се дугорочни и орочени циљеви развоја транспортног система и акциони план за њихову реализацију, а имајући у виду потребу за одрживим развојем транспорта у Републици Србији.

Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије за период од 2011. године до 2020. године - представља развојни документ који на конзистентан и целовит начин дефинише основне развојне приоритете индустрије Србије и начине њиховог остваривања у наредној деценији. Примарни стратешки развојни циљ Србије је одржив и динамичан развој индустрије која може да се уклопи у јединствено тржиште Европске уније (у даљем тексту: ЕУ) и издржи конкурентски притисак њених чланица. Стратегија дефинише основне циљеве и стратешке правце индустријског развоја Србије на путу ка изградњи нове конкурентне индустријске структуре, засноване на анализи и реалној оцени расположивих развојних предности Србије у контексту глобалних кретања на европском и светском тржишту и дугорочних промена у светској тражњи, имајући у виду законодавство ЕУ.

Стратегија развоја конкурентних и иновативних МСП за период 2008 – 2013. - је базирана на циљевима од којих се већина може спроводити на локалном нивоу уз координацију активности са националним нивоом. Стратегија се односи на: промоцију и подршку предузетништву и оснивању нових предузећа; унапређење људских ресурса за конкурентан сектор МСП; финансирање и опорезивање МСП; конкурентне предности МСП на извозним тржиштима.

Стратегија подстицања и развоја страних улагања - Основни циљеви Стратегије подстицања и развоја страних улагања усмерени су ка привлачењу значајног нивоа страних улагања у секторе производње са циљем да се: повећају извозни – међународно конкурентни – индустријски, услужни и агроиндустријски капацитети и способности; реши текући проблем неупотребљивости већине постојећих капацитета за модерну производњу и снабдевање савремених тржишта због тога што годинама није било улагања; створе могућности за отварање нових радних места; стимулише програм реформи, реши проблем трговинског дефицита и усклади развој са земљама чланицама ЕУ; максимално повећа број међународно конкурентних производа и услуга са вишом додатом вредношћу.

Стратегија развоја пољопривреде Републике Србије - Основни циљеви наведени у овој стратегији се односе на: повећање конкурентности пољопривреде, безбедност хране, развој села, заштиту животне средине, припрему за интеграцију у ЕУ и приступ Светској трговинској организацији.

Стратегија развоја туризма - Стратегија развоја туризма Републике Србије указује на могућности развоја туризма у односу на: кретања у светском туризму, стратешко туристичко позиционирање, избор приоритетних српских туристичких производа, план конкурентности, инвестициону стратегију, план потребних улагања и маркетинг план.

Национална стратегија запошљавања до 2020.г. - придаје значај вештинама, те се притом ова стратегија позива на документе Европске уније који у први план истичу излагање у сусрет сталним потребама за новим вештинама и унапређењу квалитета радне снаге

Програм развоја АП Војводине 2014 – 2020.г. - представља развојни документ АП Војводине у области регионалног развоја, који на целовит начин дефинише приоритете АП Војводине у наредних седам година.

Регионална развојна стратегија Баната 2009 – 2013.г. – дефинише правце, проритете и циљеве развоја Баната.

Општи подаци о Граду Зрењанину

1.3 Административни и географски положај

Град Зрењанин се налази на северо-истоку Републике Србије, у срцу српског дела Баната, у саставу АП Војводине. Подручје града простире се на 1.327 km² што је нешто више од 6,1% површине статистичког региона Војводине, и други је по површини у Републици Србији, иза Краљева са 1.529 km².

Град је административни, привредни, друштвени и спортски центар Средњег Баната којег, уз Зрењанин, чине општине Житиште, Сечањ, Нови Бечеј и Нова Црња.

Зрењанин се налази на западној ивици банатског лесног платоа, на месту где се каналисана река Бегеј улива у некадашње корито реке Тисе. Подручје града је изразито равничарски крај. Град Зрењанин лежи на 20°23' источне географске дужине и 45°23' северне географске ширине, у средишту српског дела Баната, на обалама реке Бегеја и Тисе. Град лежи на надморској висини од 80 м, а на територији града надморска висина се креће у распону од 77м до 97м.

Зрењанин је од Београда удаљен 75 километара, од Новог Сада око 50 километара, а од Европске Уније (државна граница са Румунијом) око 60 километара, што чини његов положај изузетно важним транзитним центром и потенцијалним ресурсом на правцу север – југ и исток – запад.

Повезаност са европским коридорима:

- Коридор 10 – Нови Сад – 50km
- Коридор 7 – Дунав-Тиса-Бегеј
- Коридор 4 – Темишвар – 8km

Укупна површина обухваћена Генералним планом Зрењанина је 3961,5 ha, од чега јавно грађевинско земљиште обухвата 726,7 ha, што чини 18,3% од укупне површине грађевинског реона. Такође, пољопривредно земљиште на територији града Зрењанина је 110.758 ha, односно 83,5%.

1.4 Историјат

У најстаријој документованој историји Зрењанин се, као село, први пут помиње 1326. године, а као град 1422. године у документима будимског каптола. Савремена археолошка открића указују да је на овом подручју и далеко раније било насеобина, на шта указују келтске некрополе из III и IV века п.н. ере, откривене 2009. и 2012. године. Све до 1935. године град је био познат под различитим језичким варијантама назива Бечкерек, док су га шпански досељеници кратко током 18. века називали „Новом Барселоном“. Од 1935. године постаје Петровград указом Краља Петра II, да би данашње име добио по народном хероју Жарку Зрењанину након 2. светског рата. Бечкерек на поклон 1404. године добија српски деспот Стефан Лазаревић, који ту почиње да насељава српско становништво. Тврђава, која је за одбрану од Турака је подигнута 1527. године срушена је 1701. године, у складу са одредбама Карловачког мира. Бечкерек почиње нагло да се развија од 1717. године. За време Турака, становништво Баната и Бечкерек, сем турске војске, је било готово искључиво српско, разређено сталним ратовима. По ослобођењу од Турака, добровољно се насељавају Румуни, а власти силом насељавају Немце и Мађаре. Од тада, Бечкерек добија данашње национално шаролико становништво, једно од најлепших одлика Зрењанина. Прва основна школа је отворена 1722. године, пивара већ 1745. године, болница 1769. године, а прва банка 1844. године.

Повељом аустријске царице Марије Терезије, 6. јуна 1769. године, град је постао слободно трговиште све до Закона о општинама из 1886. године када постаје град са уређеним саветом и структуром општинске власти.

Зрењанин је у прошлости играо важну улогу као политичко и војно средиште. После освајања Темишвара од стране Турака, варош постаје седиште бегова, у средњем веку седиште Торонталске жупаније, након ослобађања од Турака седиште дистрикта некадашње самосталне области Тамишког Баната, после инкорпорације ове области у Угарску државу опет седиште Торонталске жупаније, за време буне 1849. године кратко време седиште Српске Војводине, после Првог светског рата, након формирања националне државе, седиште Торонталско – тамишке жупаније, по образовању области у Краљевини СХС седиште великог жупана Београдске области, по образовању бановина у Краљевини Југославији седиште окружног инспектора до његовог укидања, а потом и седиште среског начелства Великочечкеречког. Данас је Зрењанин седиште Средњобанатског округа.

1.5 Становништво

Према попису из 2011.г. на територији Зрењанина живи 123.362 (132.051 попис 2002.) становника различите етничке припадности. У ужем подручју града живи мање од 80.000 становника. Густина насељености је је 92,96 km². Број домаћинстава на ширем подручју града, према попису из 2011. је 44.307 (46.375 попис 2002.), док их у самом граду има 27.978. Просечан број чланова домаћинства у граду је 2,71 а у насељеним местима 2,86 . Најбројнија су домаћинства са 2 члана (11.919) која су потпуно преузела примат од домаћинстава са 4 члана којих је 2002. било 11.568, а сада само 8.141. Укупан број станова на територији Зрењанина је 43.288.

Из ових података, види се да је град у периоду од непуне деценије изгубио 8.689 становника односно 6,6% у односу на 2002. годину, а у овом периоду значајно се променила и структура домаћинства у односу на број чланова.

Табела 1: Упоредна анализа демографских кретања

ТЕРИТОРИЈАЛНА ЈЕДИНИЦА	БРОЈ СТАНОВНИКА		Природни прираштај	Природни прираштај на 1000 становника
	2002. год.	2011. год.		
Град Зрењанин:	132 051	123 362	-783	-6,3
АП Војводина:	2 031 992	1 916 889	-10 589	-5,4
Република Србија:	7 498 001	7 120 666	-37 337	-5,2

Извор: Републички завод за статистику – Попис 2011.

У Зрењанину је 2011. године живорођено 1088 деце, а умрло 1871 становника. Природни прираштај (приказан у табели број 1) карактерише убрзани негативан тренд са стопом $-6,3\%$ ($-5,08\%$; попис 2002.). Природно кретање становника је врло неповољно, са ниском стопом наталитета од $8,8\%$ ($9,52\%$; попис 2002.) и високом стопом општег морталитета од $15,1\%$ ($14,61\%$; попис 2002.). Просечан животни век мушкараца је 69,44 година а жена 76,04 године. У 2011. години склопљено је 623 а разведено 272 брака.

Табела 2: Просечна старост становништва

Територијална јединица	Пол	Просечна старост	Удео популације преко 64 год.	Удео популације преко 64 год.
		2011.	2009.	2011.
Град Зрењанин	Просек	42,2	15,35	16,72
	М	40,4		
	Ж	43,9		
АП Војводина	Просек	41,8	15,51	16,39
	М	40,2		
	Ж	43,3		
Република Србија	Просек	42,2	16,54	17,40
	М	40,9		
	Ж	43,6		

Извор: Републички завод за статистику – Попис 2011

Табела 3: Детаљна старосна и полна структура становништва

Старост	Укупно (М+Ж)	% укупног броја становника	Мушки	Женски
0 – 4	5 624	4,56	2 919	2 705
5 – 9	5 965	4,84	3 146	2 819
10-14	5 856	4,75	2 999	2 857
15-19	6 976	5,65	3 556	3 420
20-24	7 525	6,10	3 884	3 641
25-29	7 871	6,38	4 083	3 788
30-34	8 452	6,85	4 417	4 035
35-39	8 387	6,80	4 349	4 038
40-44	8 113	6,58	4 165	3 948
45-49	8 809	7,14	4 346	4 463
50-54	9 075	7,36	4 368	4 707
55-59	10 485	8,50	5 092	5 393
60-64	9 589	7,77	4 400	5 189
65-69	5 931	4,81	2 557	3 374
70-74	6 024	4,88	2 478	3 546
75-79	4 851	3,93	1 836	3 015
80-84	2 689	2,18	933	1 756
85- и више	1 140	0,92	328	812
Укупно	123 362	100,00	59 856	63 506

Извор: Републички завод за статистику – Попис 2011.

Просечна старост становника са подручја Зрењанина је 42,2 године (мушких 40,4 године, женских 43,9 година). По структури, становништво је старачко 14,14% (15,12% попис 2002.) становника је млађе од 15 док је 40,36% (35,07% попис 2002.) становника старије од 50 година. У Зрењанину живи 3.932 мушкарца мање и 243 жена више него 2002. године. У свим старосним групама до 44 година, мушкарци су заступљенији, а у свим осталим старосним групама учешће жена је веће. Највећи број становника се налази у старосној групи од 55 до 59 година (8,5%) за разлику од пописа из 2002. године када је најзаступљенија старосна група била од 45 до 49 година (8,6%). Према попису из 2011. године на подручју Зрењанина пунолетно је 101.780 лица.

У структури становништва према националној, односно етничкој припадности, може се видети да једино ромска популација и групе недеklarисане и регионалне припадности бележе раст у односу на попис из 2002. године.

Табела 4: Структура становништва према националној или етничкој припадности

Становништво према националној или етничкој припадности					
	Попис 2002.	%	Попис 2011.	%	промена
Укупно	132 051	/	123 362	/	- 8 689
Срби	98 794	74,82	91 579	74,24	-0,58%
Мађари	14 211	10,76	12 350	10,01	-0,75%
Југословени	2 559	1,94	592	0,48	-1,46%
Румуни	2 511	1,9	2 161	1,75	-0,15%
Роми	2 471	1,87	3 410	2,76	0,89%
Словаци	2 403	1,82	2 062	1,67	-0,15%
Регионална припадност	1 405	1,06	3 366	2,73	1,67%
Остали (испод 1%)	2 733	2,07	2 280	1,85	-0,22%
Неизјашњени и неопређени	3 415	2,59	4 695	3,81	1,22%
Непознато	1 549	1,17	867	0,70	-0,47%

Извор: Републички завод за статистику – Попис 2011.

1.6 Структура подручја Града Зрењанина

Подручје града чине 14 месних заједница и 23 насељена места: Арадац, Банатски Деспотовац, Бело Блато, Ботош, Чента, Ечка, Елемир, Фаркаждин, Јанков Мост, Клек, Книћанин, Лазарево, Лукићево, Лукино Село, Меленци, Михајлово, Мужља, Орловат, Перлез, Стајићево, Тараш, Томашевац и Златица. Скупштина Града има 67 одборника.

Према статистичком Регистру јединица разврставања (од 31.12.2011. године), Зрењанин има 22 насеља, 36 регистрованих МЗ и 21 месну канцеларију.

Степен умањења броја становника посебно је значајан када се посматра по насељеним местима и у Табели 5 се може видети да су нека села изгубила и до четвртине свог становништва.

Табела 5: Демографска кретања по насељеним местима

Место	% умањења за период 2002.-2011. године
Јанков Мост	-25%
Банатски Деспотовац	-24%
Томашевац	-23%
Лукино Село	-20%
Орловат	-18%
Фаркаждин	-17%
Книћанин	-16%
Лукићево	-16%
Ботош	-15%
Лазарево	-15%
Перлез	-14%
Ечка	-13%
Тараш	-12%
Бело Блато	-11%
Меленци	-10%
Клек	-9%
Зрењанин – Град	-8%
Елемир	-8%
Стајићево	-8%
Зрењанин	-7%
Михајлово	-6%
Арадац	-4%
Чента	-3%

Извор: Републички завод за статистику – Попис 2011.

1.7 Градска управа

Градска управа Зрењанина организована је у складу са Законом о локалној самоуправи (Службени гласник РС, број 129/07). На основу члана 59. овог закона и Статута града Зрењанина ('Службени лист града Зрењанина, бр. 21/08, 23/12, 26/13 - пречишћен текст и 37/13), Скупштина града Зрењанина је 05.10.2012. године, донела је актуелну Одлуку о градској управи Града Зрењанина. Овом одлуком се уређују организација и делокруг рада Градске управе Града Зрењанина, руковођење Градском управом, јавност рада, и друга питања од значаја за рад Градске управе и утврђују послови које Градска управа обавља и поверени послови из оквира права и дужности Републике Србије и Аутономне Покрајине Војводине.

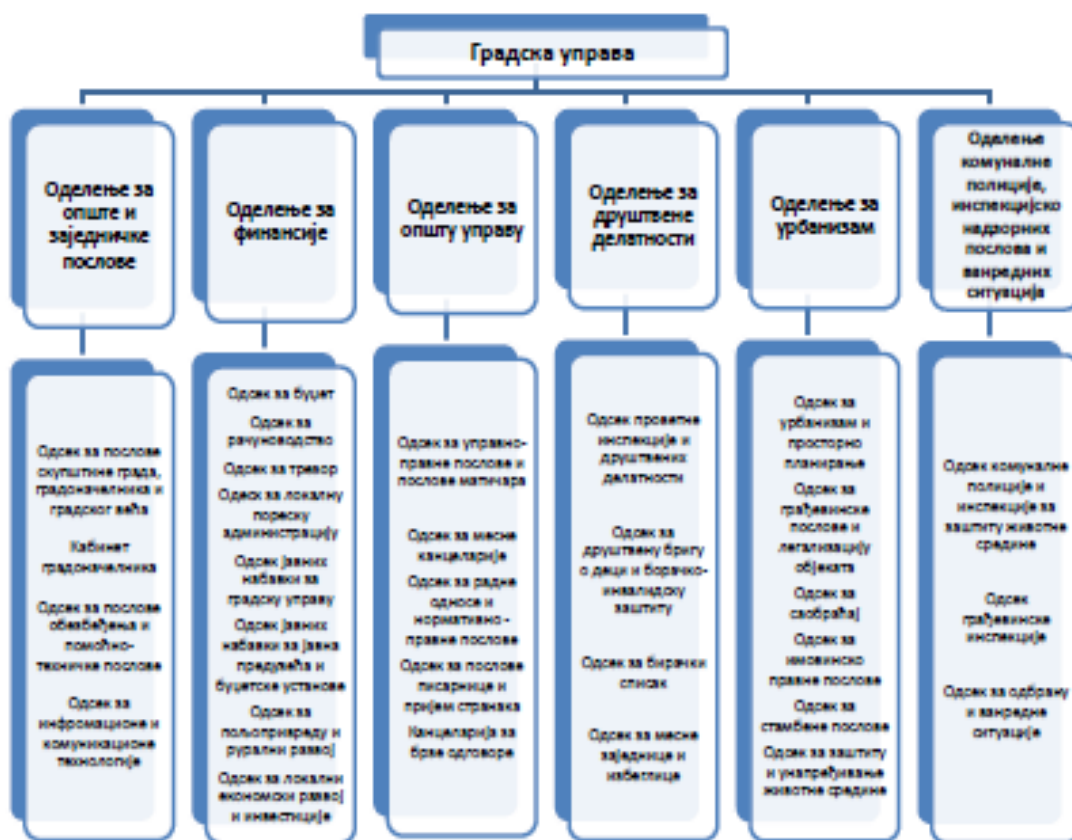
Радам Градске управе руководи начелник Градске управе кога поставља Градско веће на основу јавног огласа, на пет година, и који за свој рад одговара Скупштини града, Градоначелнику и Градском већу у складу са Статутом града и актом о организацији Градске управе. Градска управа је јединствени орган у оквиру којег су образоване следеће основне организационе јединице за обављање сродних послова из одређених области: Одељење за опште и заједничке послове, Одељење за финансије, Одељење за општу управу, Одељење за друштвене делатности, Одељење за урбанизам и Одељење комуналне полиције, инспекцијско-надзорних послова и ванредних ситуација. У Градској управи, у оквиру основних организационих јединица образују се унутрашње организационе јединице: одсеци и кабинет. Радам организационих јединица Градске управе руководе: начелник одељења - радом одељења, шеф одсека - радом одсека, шеф кабинета - радом кабинета. Начелник одељења може имати заменика.

Постављена лица и запослени у Градској управи дужни су да грађанима, правним лицима и другим субјектима омогуће несметано, благовремено и ефикасно остваривање права, обавеза и правних интереса, дају потребне податке, обавештења и упутства, пруже одговарајућу правну помоћ, разматре представке, петиције и предлоге у вези са својим радом и поступе по њима, као и да предлажу

предузимање одговарајућих мера и да о томе обавесте грађане, омогуће употребу језика националних мањина у складу са Статутом града, сарађују са грађанима, правним лицима и другим странкама и поштују достојанство личности и чувају углед органа Града.

Градска управа Зрењанина има заокружен информациони систем који се континуално унапређује. У том смислу, последњих година учињен је помак увођењем електронске писарнице, Гео-информационог система и апликација виртуелног матичара, увида у бирачки списак, локалну пореску администрацију и друге, путем којих странке могу електронским путем завршавати неке од својих послова везане за локалну администрацију. Овакав приступ је у великој мери побољшао и транспарентност рада локалне самоуправе, јер је омогућен једноставан увид у документа из домена заштите животне средине, контакт са комуналном полицијом и увид у надлежност ове службе, јавни огласи и позиви конкурси и обавештења, регистар инвеститора, документа за преузимање, проверу статуса захтева грађана, итд.

Слика 1: Графички приказ организационе структуре градске управе

1.8 Клима и општи географски подаци

Клима на подручју Зрењанина припада прелазу из делимично влажног у суви климатски тип. Општа карактеристика свих климатских елемената су значајне сезонске варијације. Поднебље је степско континентално, средња годишња температура за период 1981-2010. година је 11,51 °C а годишња количина падавина 583 mm.

Типичан ветар овог подручја је кошава, са брзином од 5 – 11 m/sec али понекад достиже брзину и од 28 m/sec Кошава дува из југоисточног или источног правца и доноси релативно топле и претежно суве ваздушне масе. Други значајни ветар долази из северозападног правца и редовно доноси кишу и снег и снабдева читаву Војводину довољним количинама влаге. Трећи ветар по учесталости је северац.

У току просечне године за период 1981-2010. година, снег пада 22 дана, а сунце у просеку сија 2.101,4 часа. Подручје Зрењанина је у сеизмичкој зони В00- области ретких и умерених земљотреса.

Према педолошкој карти Војводине, подручје града је макроскопски подељено на две педолошке категорије: карбонатни чернозем на вишим деловима лесне терасе и солоњец – слатина у долини Бегеја.

Индикатори постојећег стања

Основна сврха стратешких докумената је да се њиховом имплементацијом направи промена у локалној заједници. Посебно је тежак задатак како ту промену измерити, односно утврдити да ли је током имплементације стратегије промена стварно и настала. У ту сврху се најчешће користе индикатори, као мера да је нешто стварно урађено. Индикатори су мерљиви и опипљиви показатељи да је нешто урађено и постигнуто. Индикатори у процесу стратешког планирања имају двојаку улогу:

Могу се користити у представљању нумеричког описа тренутног стања, односно користе се за израду документа – профила заједнице, односно анализе тренутне ситуације
Морају се користити као мера постигнуте промене у локалној заједници

Тим за израду Стратегије је одабрао 24 индикатора који би требало да прикажу постојеће стање по питању одрживог развоја у града Зрењанина, и путем којих ће се мерити успешност реализације Стратегије.² Треба напоменути да код неких од индикатора недостају подаци, јер се до сада нису пратили, али се ипак налазе у списку индикатора због свог значаја, нарочито у будућности.

Листа изабраних индикатора:

1. ИНДИКАТОР: Степен развијености локалне самоуправе
2. ИНДИКАТОР: Густина насељености
3. ИНДИКАТОР: Становништво према старости
4. ИНДИКАТОР: Дужина путне мреже по km²
5. ИНДИКАТОР: Број становника на једног лекара
6. ИНДИКАТОР: Број образовних институција
7. ИНДИКАТОР: Учешће корисника социјалне заштите у укупном становништву (%)
8. ИНДИКАТОР: Просечне зараде без пореза и доприноса по запосленом
9. ИНДИКАТОР: Локацијски коефицијент
10. ИНДИКАТОР: Укупна активност и стопа запослености
11. ИНДИКАТОР: Учешће незапослених у укупном активном становништву
12. ИНДИКАТОР: Број регистрованих привредних субјеката на 1000 становника
13. ИНДИКАТОР: Кретање броја привредних субјеката
14. ИНДИКАТОР: Пољопривредне површине
15. ИНДИКАТОР: Туристички промет
16. ИНДИКАТОР: Фискални капацитет локалне самоуправе
17. ИНДИКАТОР: Степен задужености локалне самоуправе
18. ИНДИКАТОР: Подстицаји локалног развоја према наменама
19. ИНДИКАТОР: Квалитет површинских вода
20. ИНДИКАТОР: Управљање отпадним водама
21. ИНДИКАТОР: Број дана са лошим квалитетом ваздуха
22. ИНДИКАТОР: Заштићене области
23. ИНДИКАТОР: Одлагање чврстог отпада
24. ИНДИКАТОР: Рециклиран отпад

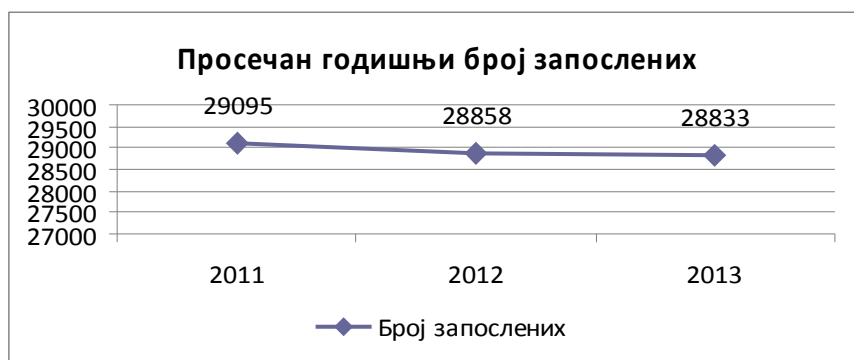
² Детаљан приказ свих индикатора дат је у посебном прилогу на крају овог документа, а у овом делу су описани само најкарактеристичнији индикатори

Анализа и процена тренутног стања

1.9 Анализа људских ресурса

1.9.1 Социјално – радна структура

Према попису из 2011. године, радно способног (активног) становништва је 85.822 (91.104 попис 2002.), односно 69,47% укупне популације. Просечан годишњи број запослених становника, на основу података Агенције за привредне регистре је приказан на графикану.

Табела 6: Стопа активности и стопа запослености на територији града Зрењанина

	Укупно активно становништво		Годишњи просек Запослено становништво		Учешће активног у укупном становништву (%)		Учешће запослених у укупном активном становништву (%)	
	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС
2007.	87 843	4 967 517	31 050	2 002 344	68,94	67,30	37,34	40,31
2008.	87 229	4 959 456	31 053	1 999 476	69,05	67,47	37,36	40,32
2009.	86 834	4 954 984	30 041	1 889 085	69,25	67,68	35,51	38,12
2010.	86 834	4 955 764	29 000	1 795 775	69,25	67,97	33,56	36,24
2011.	85 822	4 911 268	28 858	1 746 138	69,47	68,34	33,21	35,55

Извор: Републички завод за статистику – Попис 2011.

Удео жена у укупном броју запослених је 46,2% (42,8% попис 2002.). Укупан број евидентираних незапослених лица у НСЗ у септембру 2013. године је 9.076 (од чега 46,95% жена), а број запослених на 1000 становника је 234 (247 попис 2002.). Процент укупног броја запослених (28.858; просек, 2011. година) у укупном становништву је 23,39%, а у радно способној популацији 33,63%.

Према попису из 2011. године, број запослених према сектору делатности је приказан у табели 7.

Табела 7: Број запослених према сектору делатности

Делатност	Број запослених	% укупно запослених
Прерађивачка индустрија	7 360	25,5
Приватни предузетници (лица која самостално обављају делатност) и запослени код њих	4 364	15,1
Здравствена и социјална заштита	3 046	10,6
Образовање	2 702	9,4
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	2 499	8,7
Саобраћај и складиштење	1 170	4,1
Пољопривреда, шумарство и рибарство	1 164	4,0
Државна управа и обавезно социјално осигурање	1 164	4,0
Грађевинарство	1 130	3,9
Рударство	867	3,0
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	776	2,7
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	546	1,9
Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	525	1,8
Уметност, забава и рекреација	392	1,4
Информисање и комуникације	315	1,1
Финансијске делатности и делатност осигурања	264	0,9
Административне и помоћне услужне делатности	208	0,7
Услуге смештаја и исхране	129	0,4
Остале услужне делатности	122	0,4
Пословање некретнинама	114	0,4
Укупно	28 857	100

Извор: Републички завод за статистику – Попис 2011.

Запослени на територији града Зрењанина су остваривали просечну нето зараду већу и од националног и од покрајинског просека све до 2010. године. Међутим, 2011. и 2012. године просечна нето зарада је мања него у држави и покрајини.

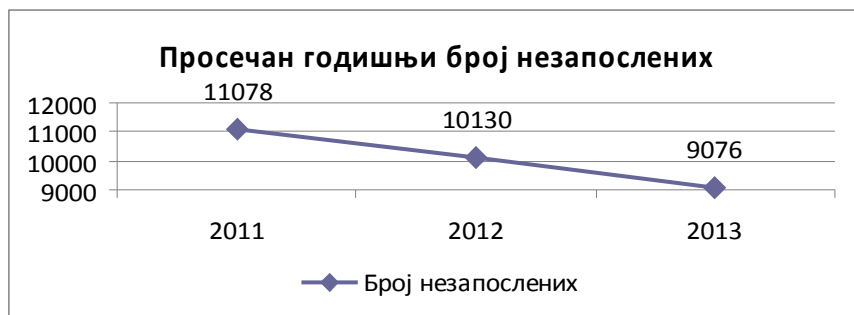
Табела 8: Упоредни приказ просечних нето зарада

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Република	27 759	32 746	31 733	34 142	37 976	41 377
Покрајина	27 942	32 906	31 203	33 392	36 950	40 421
Округ	25 685	30 935	30 017	32 358	34 717	37 741
Зрењанин	27 622	33 196	31 520	34 299	36 771	39 538

Извор: Агенција за привредне регистре, 30. септембар 2013.

1.9.2 Незапосленост

Према подацима Републичког завода за статистику просечна незапосленост у 2011. години је износила 11.078 особа, односно 15,04%.

Према Статистичким билтенима НСЗ, у Зрењанину је децембра 2012. године било 10.130 незапослених лица од чега 4.871 (48%) жена. Од тог броја, евидентирано је нова 832 лица. Крајем трећег квартала 2013. године, број незапослених је смањен на 9.076 лица, са нешто мањим учешћем жена, (47%), и нешто већим бројем ново евидентираних, 879. На жалост, смањење броја незапослених од 10,4% није реалан резултат раста привреде, и више је функција промене начина евидентирања и интерпретације података.

Табела 9: Стопа незапослености

Год.	Укупно активно становништво		Незапослено становништво		Учешће незапослених у укупном активном становништву (%)		Незапослени на 1000 становника
	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин
2007.	87 843	4 967 517	15 365	785 099	17,49%	15,80%	121
2008.	87 229	4 959 456	12 377	727 621	14,18%	14,67%	98
2009.	86 834	4 954 984	12 523	730 372	14,42%	14,74%	100
2010.	86 834	4 955 764	11 717	729 520	13,49%	14,72%	94
2011.	85 822	4 911 268	11 078	738 756	12,90%	15,04%	90

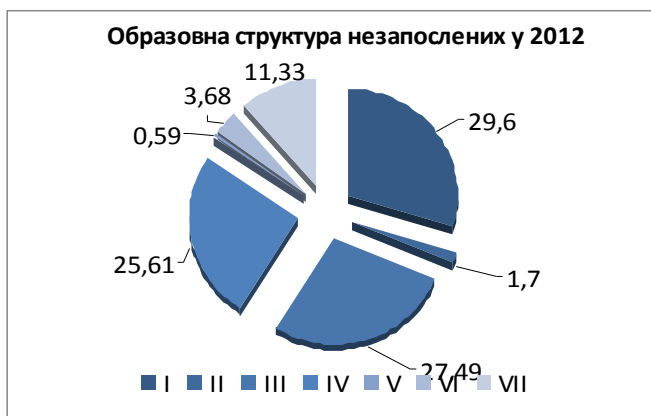
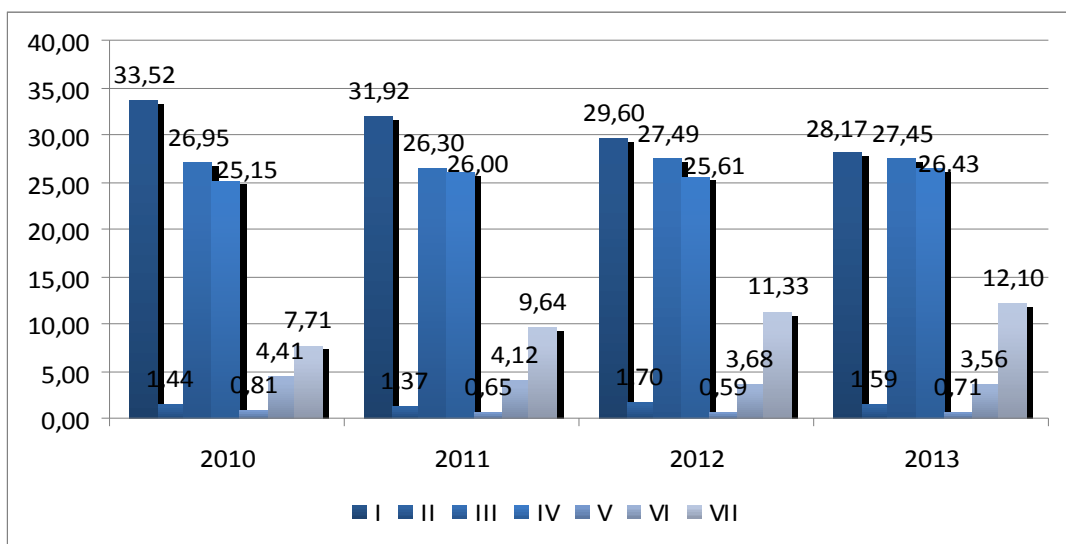
Извор: Републички завод за статистику – Попис 2011.

Деривацијом података из пописа из 2011. године и укрштања са бројем незапослених (децембар 2012. године) може се проценити да на 1000 становника има око 82 незапослена лица, односно око 12% радно способног становништва (85.822).

Табела 10: Структура незапослених по степену стручности

Год.	Укупно	Структура незапослених по степену стручне спреме						
		I	II	III	IV	V	VI	VII
2010.	11 717	3 928	169	3 158	2 947	95	517	903
2011.	11 078	3 536	152	2 914	2 880	72	456	1 068
2012.	10 130	2 998	172	2 785	2 594	60	373	1 148
2013.	9 076	2 557	144	2 491	2 399	64	323	1 098

Извор: Агенција за привредне регистре

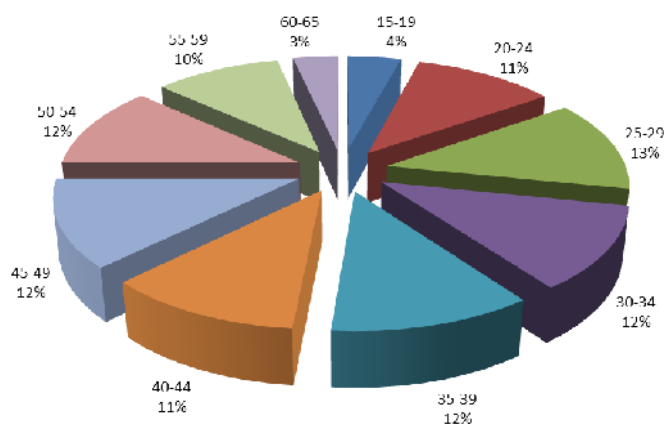

Од укупног броја незапослених у 2012 години, најзаступљенија је популација са средњом стручном спремом (III,IV и V степен) 53,69%, затим лица без квалификација (I и II степен) која учествују са 31,3%, док је учешће оних са високим образовањем најмање 15,01%

Табела 11: Структура незапослених по старости на територији Филијале НСЗ Зрењанин

Укупно	жене	Структура незапослених по старости (НСЗ, 31.12.2012.)									
		15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-65
18.535	8.774	783	2 064	2 377	2 166	2 144	2 087	2 281	2 149	1 835	649
		4%	11%	13%	12%	12%	11%	12%	12%	10%	3%

Извор: Национална служба за запошљавање

Према старосној структури приметно је да су све старосне групе заступљене у готово истом проценту, са изузетком најмлађе (15-19 година) и најстарије (60-65 година), које заједно учествују са 7%. Овај податак је интересантан са становишта разраде локалне стратегије запошљавања и акционог плана, којима би требало избећи фаворизовање одређених старосних група

Висок проценат незапосленог становништва на територији града Зрењанина има неколико кључних узрока. Технолошким напретком и усложњавањем задатака које је потребно обављати на одређеном

послу значај посебних знања и вештина је еволуирао. Поред основних стручних знања која су потребна за одређена занимања и послове, све више се траже и преносива знања и вештине, али и поседовање ширих компетенција и личних карактеристика. Најчешћи разлози незадовољених потреба за радницима средње стручне спреме су недостатак знања и вештина незапослених, дефицитарна занимања, као и чињеница да занимање не постоји у образовном систему. Код младих (испод 35 година) који врло често имају завршен VII – 1 степен стручне спреме, као најчешћи разлог уочава се недостатак радног искуства.

Такође је као неодрживо уочено да се као генератор нове запослености у 2012. години јавља јавни сектор са нето стопом креирања послова од око 3,38%.

Неопходно је:

- стимулисати локалне привреднике за активно укључење у дефинисање мера за смањење незапослености
- подржати процесе преквалификације и доквалификације незапослених радника
- спроводити процесе преквалификације и доквалификације у складу са потребама познатих послодаваца
- промовисати предузетништво међу млађом популацијом
- организовати и подржавати процесе:
 - радних пракси
 - волонтерског рада
 - обука на радном месту
- промовисати нове технологије и иновативност.

1.10 Анализа инфраструктуре

Под инфраструктуром се подразумевају сва изграђена јавна добра и успостављене институције на локалном нивоу, чијим функционисањем се обезбеђује пружање услуга грађанима у области комуналних делатности.

Као највећи град у Банату, Зрењанин располаже развијеном инфраструктурном мрежом. Акутни недостатак средстава, гашење индустријске производње и губитак економске моћи града последњих неколико деценија условили су слабо одржавање. Данас, готово целокупна инфраструктура града захтева снажан инвестициони импулс у осавремењивање постојећих, и планско ширење нових капацитета.

1.10.1 Саобраћајна инфраструктура

Саобраћајна инфраструктура представља основу за ефикасан, ефективан и флексибилан транспорт људи и добара. Саобраћајна инфраструктура обезбеђује неопходну мобилност ставновништва и пословног сектора и састоји се од путне мреже, железничке мреже, мреже пловних путева и ваздушног саобраћаја.

1.10.1.1 Путна мрежа

Према подацима Републичког завода за статистику, у 2011. години, густина путне мреже на територији града Зрењанина заостаје умногоме за просеком Републике Србије.

Табела 12: Густина путне мреже

Територија / 2011. година	Дужина путева у km	Површина km ²	Дужина путева у km по km ²
Република Србија	43 163	88 502	0,49 km/km ²
Зрењанин	380	1327	0,28km/km ²

Извор: Републички завод за статистику – Попис 2011.

Путна мрежа на територији Зрењанина има укупно 380 km, од чега је 139 магистралног, 18 регионалног а 223 километара локалног карактера. Од локалних путева, 184 km је са савременим коловозом.

Табела 13: Структура путне мреже

2011.	Дужина путева	Магистрални пут		Регионални пут		Локални пут	
	km	km	%	km	%	km	%
Република Србија	43 163	4 478	10,37	10 399	24,09	28 286	65,53
Зрењанин	380	139	36,58	18	4,73	223	58,68

Извор: Републички завод за статистику – Попис 2011.

На територији Зрењанина најзначајнији правци путне мреже су:

државни пут Зрењанин-Нови Сад (М7) са прикључком на паневропски коридор X, државни пут Зрењанин-Београд (М24 и М24.1) са прикључењем на паневропски коридор VII, државни пут Зрењанин-Темешвар (М7) који се прикључује на међународни пут ка Украјини, Молдавији и североистоку Европе.

Постоје још и следећи кључни путни правци: Зрењанин – Вршац - Темешвар (М7.1), Зрењанин – Орловат - Панчево (М24), Зрењанин – Меленци - Нови Бечеј - Бечеј (М24 и Р113), а сва насељена места су повезана локалним путевима.

Просторним планом Републике Србије предвиђа се изградња државног пута I реда од Зрењанина до државне границе према Темешвару и завршетак обилазнице.

Уопштено, сви путни правци на територији града Зрењанина су у функцији. Мрежа на ужем подручју града и у већини насељених места и локални путеви захтевају санацију или/и делимичну реконструкцију и осавремењавање, а државни пут М7 детаљну реконструкцију и проширење моста на Тиси.

КАРТА ПУТНЕ МРЕЖЕ

1.10.1.2 Мрежа пловних путева

Мрежу пловних путева на подручју града чине речна мрежа и мрежа пловних канала. Речну мрежу представља река Тиса, која је на подручју града пловна у целој својој дужини. Река Бегеј протиче кроз град Зрењанин дужином тока од 12 km и у Зрењанину се налази главно пристаниште пловног Бегеја. Пловни Бегеј је веома значајан због могућности одвијања речног саобраћаја са суседним Тимишким регионом у Румунији, али је за његово довођење у функцију неопходно чишћење у целој његовој дужини. За ову активност постоји идејни пројекат („Студија о реконструкцији и рехабилитацији канала Бегеј“), а основни проблем евентуалне реализације осим финансирања, је третман и одлагање високо токсичног муља.

Мрежу пловних канала чине следећи канали: Канал Бегеј (Тиса – Клек) дужине 34+800 km, IV – V категорије и Канал Пловни Бегеј (Клек – државна граница) дужине 29+000 km, III категорије. Канали III категорије испуњавају услове за саобраћај пловних објеката дубине вода до 1,80 м, канали IV категорије до 2,10 м, а канали V категорије до 3,00 м. Препреку несметаном одвијању саобраћаја током целе године представља чињеница да већина канала код екстремно високих вода не испуњава услове за одвијање саобраћаја јер се висине пролаза испод мостова смањују знатно испод дозвољених вредности.

Одржавање и реконструкција преводница и устава су у надлежности ЈВП Воде Војводине Нови Сад. Будући развој мреже пловних путева подразумева чишћење канала пловни Бегеј и изградњу интермодалних станица.

1.10.1.3 Железнички саобраћај

Током деведесетих година прошлог века, на подручју Баната саобраћало је 16 путничких возова који су преносили око 2 милиона путника годишње. Данас, овим пругама саобраћа 4 композиције (шинобуса) који годишње превезу тек нешто више од 70.000 путника. Уколико се изузме уређење главне железничке станице у Зрењанину 2006. године, до 2013. године није било значајнијих инвестиција у железничку инфраструктуру у средњем Банату.

На подручју града Зрењанина у функцији су: пруга Панчево - Главна станица Зрењанин - Кикинда (бр.46) и пруга Зрењанин Фабрика станица – Вршац - Бела Црква обе са дозвољеним брзинама до 50 km/h и осовинским оптерећењем до 16 t

За пругу бр. 46, која од Кикинде иде према Румунији, постоји од 1992. године студија економске оправданости реконструкције. На деоници Кикинда – граница са Румунијом извршен је генерални ремонт те је она оспособљена за брзине од 120 km/h и осовинско оптерећење од 22 t. Подизање носивости на 22 t на целокупној траси саобраћаја један је од приоритета руководства железнице.

Табела 14: Основне карактеристике пруга на територији града Зрењанина

Пруга	дозвољена брзина	дозвољено оптерећење	km	време
Пруга бр. 46 Панчево главна – Зрењанин – Кикинда	50 km/h	16 t	158	4 h и 33 min
Пруга бр. 88 Зрењанин фабрика – Вршац – Бела Црква	50 km/h	16 t	121	4 h и 22 min

Извор: Железнице Србије

У Просторном плану Републике Србије предвиђено је ширење железничке мреже из Зрењанина према Жабљу - Новом Саду.

1.10.1.4 Ваздушни саобраћај

На подручју града постоји аеродром Ечка изграђен током Другог светског рата. По завршетку рата аеродром је предат на управљање и коришћење ЈНА. године 1954. ЈНА напушта локацију аеродрома и предаје земљиште на коришћење граду Зрењанину.

Скупштина општине Зрењанин и Аеро клуб Жарко Зрењанин у току 1988. године покрећу иницијативу за изградњу аеродрома Б категорије за привредно-спортску намену. Од тада па до данас се непрекидно воде активности на реализацији програма изградње аеродрома Ечка, који заузима комплекс од 1.158 хектара.

Решењем Савезне владе СРЈ од 1997. године категорисан као мешовити цивилно-војни аеродром од посебног значаја за одбрану земље. Ова категорија му тренутно омогућава да се на њему одвија саобраћај за војне авионе, спортске авионе, пољопривредну авијацију као и ваздушни такси саобраћај авионима који превозе до 20 путника

Тренутно се аеродром користи за потребе пољопривредне авијације, спортске и рекреативне активности.

На подручју које гравитира аеродрому Ечка (у пречнику од 50 km) живи око 300.000 становника. Ревитализацијом постојеће полетно-слетне стазе уз довршетак и опремање изграђеног објекта за пријем путника створили би се услови за превоз до 80 путника авионима типа АТР-72 који су још увек у широкој употреби.

1.10.2 Енергетска инфраструктура

1.10.2.1 Топлотна енергија – вреловодна мрежа

Термоелектрана – топлана (ТЕ-ТО) Зрењанин је у саставу Електропривреде Србије (ЕПС) односно зависног привредног друштва Панонске термоелектране-топлане д.о.о Нови Сад. Једна је од три на подручју Војводине, а други термоенергетски објекат по величини и производним могућностима. Инсталирани капацитет годишње производње електричне енергије износи око 750.000 MWh. Конципирана је за комбиновани циклус производње, и производи водену пару за индустрију, топлу воду за грејање и, према потребама ЕПС-а, електричну енергију. Активна електрична снага која се током зимског периода предаје систему ЕПС-а је око 60 MW, колика је била и топлотна снага потребна за грејање града. Најважнија улога ТЕ-ТО за ЕПС и за регион је производња реактивне енергије у обиму од 50 MVA, путем које се одржавају напонске прилике у високонапонској мрежи Баната. ТЕ-ТО се састоји од 2 објекта – тзв. Нова и Стара ТЕ-ТО. Нова ТЕ-ТО је на електроенергетски систем ЕПС-а повезана на 110 kV мрежу, а Стара ТЕ-ТО на 6/35 kV мрежу Електродистрибуције Зрењанин.

ЈКП ГРАДСКА ТОПЛАНА снабдева топлотном енергијом 7.560 домаћинстава у Зрењанину са око 400.000 /m² грејне површине, и још око 200.000 /m² пословног простора са укупном инсталисаном снагом на даљинском грејању од 111.694 kW и природним гасом 22.000 потрошача (у граду Зрењанину и 12 насељених места). Укупна дужина вреловодне мреже је 32 km. Поред основне делатности дистрибуције топлотне енергије и природног гаса, Градска топлана има и производњу

топлотне енергије са два вреловодна котла укупног капацитета 70MW (2x35 MW) са комбинованим горионицима за сагоревање природног гаса и мазута и пратећом котловском опремом.

Због сигурности у снабдевању града топлотном енергијом и евентуалног преузимања топлотне енергије из погона ЕПС-а обезбеђена је и функционална веза две енергане са системом даљинског грејања. С обзиром да је вреловодна мрежа изграђена између 1970. и 1984. године, те да јој је у целости амортизациони век истекао и велики број деоница је у изузетно лошем техничком стању, а није се вршила замена постојеће мреже, потребно је извршити значајна улагања да би се она довела у технички сигурно стање.

Проширење капацитета није неопходно, с обзиром на то да нема потенцијалних захтева ни од привредних субјеката ни од стране становништва, али су неопходна средства за одржавање постојеће мреже из споменутих разлога.

1.10.2.2 Електрична енергија

Територија града Зрењанина се из националне мреже напаја са два далеководна (275 према Новом Саду и 254 према Београду) од по 220 kV, преко ТС 110/35 kV Зрењанин 1 и припадајућих ТС 35/10(20) kV Зрењанин Центар, Зрењанин Север, Зрењанин Индустрија, Меленци, Томашевац и Перлез, као и ТС 110/20 kV Зрењанин 3, Зрењанин 4 и Бегејци. Укупан број трафостаница (ТС) на подручју ЕД Зрењанин је 1.612 са укупном инсталисаном снагом од 1.337,74 MVA. У табели 15 приказан је број трафо станица са инсталисаном снагом.

Табела 15: Број трафо станица са инсталисаном снагом

110/h		35/h		20/0,4		10/0,4		Укупно	
број	Синстал.	Број	Синстал.	број	Синстал.	број	Синстал.	број	Синстал.
8	418,00	18	220,06	1297	557,85	289	141,83	1.612	1.337,74

Извор: „Одабрани електроенергетски подаци“, Електровојводина д.о.о

Укупна дужина електродистрибутивне мреже је 3772,28 km, са структуром приказаном у табели 16.

Табела 16: Дужина и структура електродистрибутивне мреже

110 kV	35 kV	20 kV	10 kV	0,4 kV	укупно
0,0	260,84	1.421,1	201,47	1 888,87	3 772,28

Извор: „Одабрани електроенергетски подаци“, Електровојводина д.о.о

У 2012. години укупан број потрошача је био 118.017, од чега су потрошачи високог напона 272 (0,23%), домаћинства 121.819 (91,33%) а остали потрошачи 9.962 (8,44%).

ЕД Зрењанин је током 2012. године преузела 1.240.902 MWh, односно 13,73% укупне ел. енергије на подручју Војводине, од чега је 42,55% реализовано у домаћинствима, 32,45% код потрошача високог напона, 12,72% на осталу потрошњу, док су губици 12,29%.

Потрошња конзума на подручју ЕД Зрењанин је у периоду од 2008. до 2012. године опала за 0,24%, док је на нивоу Војводине тај проценат (углавном захваљујући директним индустријским потрошачима ван подручја Зрењанина) порастао за 0,22%.

Према публикацији „Одабрани електроенергетски подаци“, Електровојводина д.о.о. у чијем саставу се налази и ЕД Зрењанин, за 2012. годину, квалитет испоруке електричне енергије у Зрењанину (према стандардним индикаторима) је међу најлошијима на територији Војводине.

1.10.2.3 Гасовод

Магистрални гасовод - мрежа високог притиска (50 бара) служи за транспорт гаса унутар граница једне земље или већег подручја унутар земље, најчешће од места производње или увоза, односно од места преузимања до потрошачких центара или великих индустријских потрошача. Мрежа гасовода високог притиска за територију града Зрењанина започета је 1963. године изградњом магистралног гасовода Б.В. Меленци – Б.В. Конак, а настављена је у периоду од 1973. до 1987. године. Укупна дужина изграђеног гасовода високог притиска у граду Зрењанину је 209.266 m, од тога магистрални

гасовод је у укупној дужини од 139.422 m, а регионални гасовод у дужини од 69.844 m. Њиме управља Нафтна индустрија Србије односно НИС-ГАС Нови Сад као део НИС-а за Војводину и део Србије.

Дистрибутивни гасовод (гасовод средњег притиска од 8-12 бара) и гасно-дистрибутивна мрежа која се од магистралног гасовода одваја преко главних мерно-регулационих станица и дистрибуира гас до великих потрошача. Гасоводна мрежа средњег притиска је грађена у периоду од 1968. до 1999. године (највећи део играћен је у периоду 80-тих година прошлога века) у укупној дужини 21.548 m.

На територији града Зрењанина РЈ Гасовод располаже следећим објектима:

ГРЧ – 2 објекта

ГМРС – 11 објеката

Мерно Регулационе Станице – 40 објеката

Сви објекти су грађени у периоду од 1968. до 1999. године, а највећи број је изграђен у периоду 80-тих година прошлог века.

Мрежа ниског притиска израђена је од полиетиленских цеви у којима је притисак 2-4 бара, а почиње од мерно-регулационих станица широке потрошње и завршава се кућним мерно-регулационим сетом. У граду и 12 насељених места са подручја града, гасифицирано је више од 22.000 стамбених јединица. Основни подаци о гасоводној мрежи широке потрошње:

дужина гасне мреже: широка потрошња 750 km, двоводни гасовод 60 km.

број ГМРС: 1

број МРС: 1

број РС: 9

број станица катодне заштите: 16

број станица за одорисање: 20

број секционих и ПП шахтова: 650

број потрошача широке потрошње: 21.725, пословни 505

потрошња гаса за 2004. годину: 30.973.952 m³.

Гасна мрежа на територији града Зрењанина је изграђена у периоду од 1984. до 1986. године. Од 22 насељена места на територији града Зрењанина, 11 има разведену мрежу за дистрибуцију гаса у укупној дужини од 337.273 m а то су следеће места: Лукићево, Лазарево, Меленци, Ечка, Арадац, Златица, Михајлово, Клек, Б. Деспотовац, Елемир и Ботош (Златица изграђена 1984. године, а остале су изграђене у периоду од 1987. до 1992. године).

Укупан број потрошача је 21.237, од тога у самом граду Зрењанину 13.871 а у наведеним насељеним местима 7.366.

Смернице будућег развоја подразумевају реализацију следећих активности:

проширење гасоводне мреже високог и средњег притиска до локација предвиђених за развој индустрије.

проширење гасоводне мреже широке потрошње до нових локација предложених за стамбену изградњу.

проширење гасоводне мреже широке потрошње до локација где се предвиђа развој малих предузећа. замену и модернизацију мерно регулационе опреме.

1.10.3 Телекомуникације

Сектор телекомуникација у Републици Србији представља слободно и отворено тржиште на коме послује већи број страних и домаћих компанија. Све послују у оквирима које прописује национално регулаторно тело РАТЕЛ-а и покушавају да унапреде понуду и квалитет услуга како би обезбедили своју позицију на тржишту.

У светлу ове чињенице, важно је напоменути да основни мотив за развој телекомуникационих ресурса на подручју града Зрењанина више није општи друштвени интерес већ профит.

Изузетан технолошки напредак који прати индустрију телекомуникационих уређаја практично брише уобичајене појмовне поделе код крајњих корисника и уводи их у еру мултимедијалности у којој је крајња услуга резултанта сервиса који воде порекло са интернета, кдс система, ртв емитера, итд.

1.10.3.1 Фиксна телефонија

На територији града Зрењанина, као и на националном нивоу има три оператера јавне фиксне телефоније: Телеком Србија а.д., СББ д.о.о. и Орион телеком д.о.о. Према званичној статистици, укупан број укључених телефонских линија у 2011. години је 48.199, односно густина (број линија на 100 становника) је 39,07 (3,5 мање од националног просека) са потпуним преласком на дигиталне централе.

Будући да се тржиште фиксне телефоније због опадајућег тренда спорије развијало и да су два оператера (СББ и Орион) тек недавно кренула у развијање сопствене мреже, корисничка структура је остала релативно непромењена (око 70% на ужем подручју града и 30% у насељеним местима).

1.10.3.2 Мобилна телефонија

На територији града Зрењанина услуге мобилне телефоније пружају сви оператери који поседују националне дозволе за рад: Мобилна Телефонија Србије (МТС), Вип мобил и Теленор. Иако услед динамике усвајања ове технологије међу становништвом нема прецизних територијалних података о тачном броју корисника, а узевши у обзир процене да је у 2012. години у Србији било више од 10 милиона мобилних телефона у употреби, може се закључити да на ширем подручју Зрењанина сваки становник користи бар један уређај за комуникацију путем мобилне телефоније. Према анализи РАТЕЛ-а, национални просек броја претплатника мобилне телефоније на 100 становника је 137,5.

Упоредо са ширењем корисничке мреже, дошло је и до ширења техничких капацитета, односно броја базних станица, којих тренутно у Србији има око 10 хиљада. Обухватна студија о тачном броју и локацији базних станица на територији града Зрењанина, била би интересантна и са аспекта утицаја на животно окружење.

1.10.3.3 Кабловско – дистрибутивни систем (КДС)

Уговором који је одобрен на СО Зрењанин, 2003. године „Serbia Broadband - Српске кабловске мреже" д.о.о. Крагујевац, (СББ) је стекла право изградње и управљања дистрибутивним системом кабловске телевизије на територији града Зрењанина.

Овај оператер је крајем 2013. године регионалном аквизицијом која је обухватила 6 земаља бивше Југославије, постао део америчке фирме Колберг Кравис Робертс (ККР), који је наставио са дистрибуцијом више од 130 ТВ канала у бесплатном и тзв. „PAY-TV“ режиму, дигитализацијом, увођењем широкопојасног интернета и услуге телефоније. Данас овај дистрибутер на територији Зрењанина има више од 20.000 претплатника

1.10.3.4 Интернет

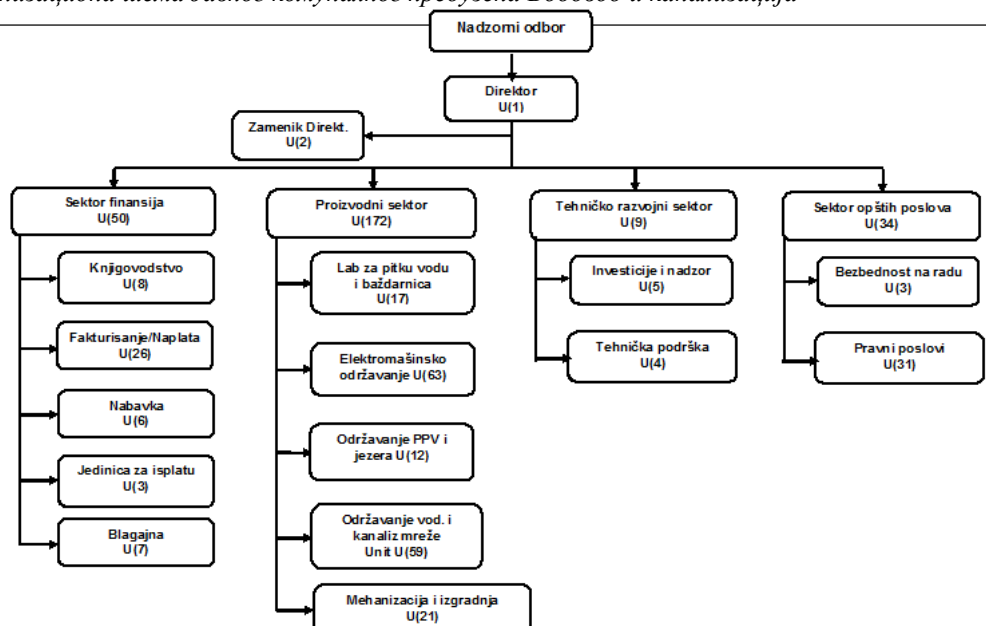
Број корисника интернета на територији града Зрењанина је у сталном порасту, а новим генерацијама је све теже објаснити како је живот пре интернета функционисао. Како је употреба интернета интегрисана у готово све аспекте делатности, а доступност мобилних уређаја са бежичним приступом све већа и популарнија, постало је готово немогуће проценити број корисника. У националним оквирима, највећи провајдери интернет услуге су Телеком Србије и СББ. Национални просек (2010. године) броја корисника је 35,29 на 100 становника, од чега 10,99 има приступ широкопојасном интернету.

У Зрењанину постоји неколико провајдера интернет услуга који се за своје учешће на тржишту боре разноврсном понудом е-услуга. Доминантни начин конекције је АДСЛ-ом, са све већим бројем приступних тачака за бежични приступ (на јавним местима, популарним местима окупљања, школама, итд.). Важно је споменути да је град Зрењанин међу првим градовима у Србији схватио важност овог вида комуникације и обезбедио слободан приступ интернету на неким јавним површинама и у свим школама насељених места са подручја града.

1.10.4 Водовод и канализација

Водоводом и канализационом мрежом на територији града Зрењанина управља Јавно комунално предузеће Водовод и канализација.

Шема 2: Организациона шема Јавног комуналног предузећа Водовод и канализација

ЈКП Водовод и канализација има укупно 268 запослених и то следеће квалификационе структуре:

Табела 17: Структура запослених у ЈКП Водовод и канализација

Запослени у ЈКП - Степен стручне спреме									
	I	II	III	IV	V	VI	VII	Мастер/ Докторат	Тотал
Генерална управа	0	0	0	0	0	0	5	0	5
Финансијски сектор	0	1	2	16	0	1	3	0	23
Наплатна служба	0	1	9	9	0	1	1	0	21
Односи са корисницима	0	0	0	2	0	1	2	0	5
Техничко-развојни сектор	0	0	0	5	0	1	3	0	9
Сектор општих послова	1	9	2	13	0	2	6	0	33
Производни сектор									
Производња и дистрибуција воде	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Лабораторија за питку воду	0	0	0	5	0	3	1	1	10
Баждарница	0	1	0	3	1	1	1	0	7
Одржавање водоводне мреже	1	11	19	7	0	0	3	0	41
Одржавање канализационе мреже	0	5	7	4	0	0	2	0	18
Електромашинско одржавање	1	6	29	20	1	3	3	0	63
Механизација	0	1	12	1	0	0	0	0	14
Одржавање ППВ и језера	0	2	3	2	0	3	2	0	12
Изградња водовода и канализације	0	2	4	1	0	0	0	0	7
Укупно	3	39	87	88	2	16	32	1	268
Укупно (%)	1,1	14,6	32,5	32,8	0,7	6,0	11,9	0,4	100

Извор: ЈКП Водовод и канализација Зрењанин

1.10.4.1 Водоснабдевање града Зрењанин

Водоснабдевање града Зрењанина базира се на експлоатацији подземне воде из основног водоносног хоризонта субартеске издани, бунарима на изворишту северозападно од града са укупно 34 бунара. Тридесет бунара је груписано на северозападу, у непосредној зони града, а још 4 бунара се налази на другим локацијама око града (Баглаш, Мужља, Млекопродукт, Зелено поље).

Количина воде која се са изворишта упућује потрошачима је лимитирана бројем и карактеристикама уграђених пумпи, нивоом воде у бунарима и захтеваним притиском у водоводној мрежи.

За садашње услове експлоатације, максимални капацитет изворишта у Зрењанину је лимитиран на 570 l/s при притиску од 2.5 бара. Овај проток је мањи од максималне часовне потрошње воде, тако да се у данима са високом потрошњом воде у појединим деловима Зрењанина јавља низак притисак и несташица воде. Максимални могући капацитет изворишта је 660 l/s уз погушћење бунара што је показала *Хидродинамичка студија шире зоне изворишта за водоснабдевање Зрењанина* коју је радио Институт Јарослав Черни из Београда.

У зрењанинском дистрибутивном систему не постоји ни један резервоарски простор који би амортизовао флукуације притиска у систему услед неравномерних пикова потрошње. До 1990. године у повремениј употреби је био високи резервоар на солитеру у центру града по коме та зграда и даље популарно носи назив „водоторањ“, али је он те године трајно стављен ван употребе. Из овог разлога, све неравномерности потрошње воде се подмирују укључивањем бунарских пумпи на изворишту.

На извориштима се бележи пад пијезометарског нивоа издани због волумена и дужине експлоатације и времена и слаба ефикасност захватних објеката. Губици у систему водоснабдевања спадају у категорију великих (већи од 25%). Пад пијезометријског нивоа је последица веома спорог обнављања резерви воде у подземној издани и у периоду 1990-1995. године је опадао 0.6 m/годишње, два пута више од прогнозираног у поменутој студији. Битан закључак ове студије је да се устаљеним режимом експлоатације резерве изворишта смањују, односно да је захватање веће од природног дотока. Прогноза Студије је да ће се под оваквим режимом експлоатације до 2015. године депресија повећати до 35 метара.

Потребе за водом се исказују преко специфичне потрошње или норме потрошње. Она је индикатор развоја и животног стандарда становништва на посматраној локацији. У Зрењанину, просечна потрошња се креће око 250 l/становник/дневно, годишњи просек потрошње је око 7.000.000 m³, а средња дневна потрошња је око 250 l/s.

Сви потрошачи су сврстани у три основне категорије: становништво у индивидуалним објектима, становништво у објектима колективног становања и привреда. Број домаћинстава прикључених на водоводну мрежу је 45.825.

Поред неповољног састава цевног материјала, за дистрибуциону мрежу града Зрењанина је карактеристично да цевоводи мањег пречника ($\leq \varnothing 100$) чине 70% укупне дужине мреже и да је више од 84% мреже старије од 20 година. Дужина водоводне мреже је више од 300 километара, са прикључцима око 640 километара.

Највећи технички проблеми у снабдевању Зрењанина су недовољни капацитети изворишта, лош квалитет воде, непостојање уређаја за припремање воде за пиће („фабрике воде“), недостатак резервоарског простора, дотрајала водоводна мрежа и дивљи прикључци на водоводну мрежу, тзв. микроводоводи.

Одлуком Покрајинске санитарне инспекције, почетком 2004. године забрањена је употреба воде за пиће и припрему хране у Зрењанину и околним насељима која користе централни водовод, и ова одлука је на снази и десет година касније.

Просторни план Републике Србије предвиђа обнову водоводне мреже у Зрењанину.

Проблем квалитета воде за пиће и проналажење адекватног третмана којим би се она довела у оквире савремених важећих норми почео је још са почетком изградње водовода. Прва истраживања на изналажењу одговарајуће технологије за добијање квалитетне воде за пиће почела је 1975. године словеначка фирма СОП КРШКО у сарадњи са аустријском фирмом *Owerhorf* из Беча. Током више

деценија, ЈКП Водовод и канализација је било носилац и партнер бројних истраживачких активности и реализатор пилот постројења за дефинисање технологије за припрему воде за пиће великом броју домаћих и страних истраживачких институција и комерцијалних лица са различитим концепцијама и технологијама пречишћавања воде.

Иако је уговор о изградњи постројења за снабдевање подручја Зрењанина питком водом вредан 25,5 милиона EUR потписан 2012. године са немачком фирмом *Vasertehnic* из Есена, одлуком Скупштине града даје се сагласност за раскид Уговора за пројектовање, грађење, финансирање и управљање постројењем за пречишћавање пијаће воде у Зрењанину 28. марта 2014. године.

1.10.4.2 Водоснабдевање насељених места

ЈКП Водовод и канализација Зрењанин одржава водоводну мрежу у 21 насељеном месту града Зрењанина.

У наредном периоду планира се подизање водоторњева најпре у Арадцу а затим и у Томашевцу и Стајићеву, односно у местима где је снабдевање пијаћом водом критично, нарочито у летњем периоду. У Стајићеву и Томашевцу се размишља и о измештању изворишта.

С обзиром на то да су сва изворишта формирана почетком шездесетих година, и старост бунара је углавном толика. Најкритичније је у Книћанину, јер је село остало само са једним бунаром. Осим у Книћанину, бушење бунара се планира и у Фаркаждину, Перлезу и Тарашу. Присуство метана и других гасова у мрежи угрожава сигурност становништва, нарочито у местима где није подигнут водоторањ а то је случај у Белом Блату, Томашевцу и Стајићеву. То значи да је изградња водоторњева један од начина решавања присуства метана у мрежи.

1.10.4.3 Каналисање отпадних вода

Организовано уклањање отпадних вода је на територији града почело 1960. године. Данас, град Зрењанин поседује тзв. сепаратни систем одвођења отпадних вода, што значи одвојене канализационе системе за одвођење атмосферских и фекалних вода, што је велика компаративна предност у односу на заједнички систем.

Канализацију данас чини 300 километара канализационе мреже пресека од Ø 800 –150, 25.000 канализационих прикључака и 4500 сливника. Уже градско подручје је у потпуности обухваћено канализационом мрежом у дужини од 15 километара. Око 95% индустрије је такође прикључено на градску канализациону мрежу. Број прикључака на канализациону мрежу је 27.254.

Процентуална покривеност града фекалном канализацијом је 95% а кишном канализацијом 50%. За годину дана фекалном канализацијом се евакуише око 4.500.000 m³ фекалних отпадних вода а за исти период око 1.500.000 m³ кишнице. Реципијент свих отпадних вода града Зрењанин је Александровачки канал, данас екстремно загађен, готово без присуства кисеоника и живота у њему. Постројење за пречишћавање комуналних отпадних вода још увек није изграђено.

Отпадне воде које се каналишу и које је потребно пречишћавати у различитим типским постројењима, могуће је поделити у три групе:

комуналне отпадне воде
индустријске отпадне воде и
отпадне воде агро-комплекса

Заједничко пречишћавање градских и индустријских отпадних вода где индустријска постојења изводе тзв. пред-третмане, када је то год могуће, је ефикасније решење у односу на одвојене системе за пречишћавање.

Токсичне индустријске отпадне воде, без обзира на величину извора, морају бити подвргнуте претходној обради пре упуштања у градску канализацију или потпуном пречишћавању, ако се испуштају у природни реципијент; при томе се као минимални захтев примењују норме за квалитет ефлуента.

Што се тиче стања фекалне канализације у насељеним местима Града Зрењанина, треба рећи да не постоји систем за одвођење употребљених вода. Употребљене (фекалне) воде се одводе у

индивидуалне септичке јаме које су пропусне тако да загађују околну земљиште и увек представљају потенцијалну опасност за околину.

Стање ових септичких јама је врло лоше из разлога што је дошло до засићења околног земљишта тако да се све чешће јављају изливања као и потреба за црпљењем истих.

Генерално решење овог проблема још увек не постоји, али су поједина насељена места (Ечка, Меленци, Клек, Елемир) предузела одређене предрадње за решавање проблема канализације отпадних вода. Једино Ечка има готов главни пројекат и она је покренула поступак расписивања тендера за избор најповољнијег извођача.

Концепцијски, решење овог проблема се састоји у томе да ће канализациони системи оних насељених места која су ближа граду (Клек, Арадац, Елемир, Ечка, Стајићево) бити прикључени на градски – главни систем за пречишћавање отпадних вода, док ће остала места поред канализационог система морати имати и систем за кондиционирање отпадних вода (најчешће биолошки) који ће сводити квалитет отпадних вода на квалитет реципијента (река, канал) у који се оне испуштају, за шта нису потребна велика финансијска средства.

Ширење канализационе мреже у граду и изградња у насељеним местима је у току.

Табела 18: Покривеност насељених места канализационом мрежом

Насеље	Да ли је изграђена канализациона мрежа?	У случају да није изграђена мрежа, навести годину када се планира изградња	Покривеност канализационом мрежом (%)
Арадац	НЕ	Приоритет 2 2015-2020	0
Банатски Деспотовац	НЕ	Приоритет 3 – после 2017	0
Бело Блато	НЕ	Приоритет 3 – после 2017	0
Ботош	НЕ	Приоритет 3 – после 2017	0
Елемир	ДА	Приоритет 1 - 2014-2017	60
Ечка	ДА	Приоритет 1 - 2014-2017	50
Јанков Мост	ДА	Приоритет 3 – после 2017	0
Клек	ДА	Приоритет 1 - 2014-2017	75
Книћанин	НЕ	Приоритет 3 – после 2017	0
Лазарево	НЕ	Приоритет 2 2015-2020	0
Лукино Село	НЕ	Приоритет 3 – после 2017	0
Лукићево	НЕ	Приоритет 2 2015-2020	0
Меленци	ДА	Приоритет 1 - 2014-2017	60
Михајлово	НЕ	Приоритет 3 – после 2017	0
Орловат	НЕ	Приоритет 3 – после 2017	0
Перлез	НЕ	Приоритет 3 – после 2017	0
Стајићево	НЕ	Приоритет 2 2015-2020	0
Тараш	НЕ	Приоритет 3 – после 2017	0
Томашевац	НЕ	Приоритет 3 – после 2017	0
Фаркаждин	НЕ	Приоритет 3 – после 2017	0
Чента	НЕ	Приоритет 3 – после 2017	0

Извор: ЈКП Водовод и канализација Зрењанин

Инфраструктура у граду Зрењанину је генерално добро развијена у односу на суседне општине и број становника. Проблем се појављује у неравномерном развоју инфраструктуре, посебно у сеоским срединама. Додатни проблем представља стање постојећих инфраструктурних система. Они су веома лоше одржавани, и у скоро свим областима доведени у такво стање да се потреба за њиховом заменом јавља било као најповољнија, било као једина опција. Ово је последица дугогодишње тежње да се изгради што развијенија мрежа свих инфраструктурних система, а истовремено се није водило рачуна о обезбеђивању средстава за инвестиционо одржавање. Иако су ови системи дизајнирани и изграђени за највиши ниво услуга, деценије слабог одржавања и недостатак инвестиција су довели до знатног опадања квалитета и поузданости услуга. Неки инфраструктурни системи су још увек под контролом

централних власти или њима управљају државне фирме које су у већинском власништву централних власти. Комуналне делатности у Зрењанину су у надлежности јавних комуналних предузећа. Јавна комунална предузећа су у суштини везана за територију или локалну самоуправу која их је основала. Не постоји могућност да та предузећа послују изван локалне самоуправе, а такође не постоји конкуренција на пољу комуналних услуга унутар локалне самоуправе. Дакле, не постоји мотивација да се ефикасност побољша ни да се повећа квалитет услуга.

Постојећа путна мрежа захтева поправке, посебно према околним центрима (Нови Сад, Београд, Темишвар, Сегедин)

Потребно је оптимизовати услове за прикључење на мрежу европских аутопутева

Железница у Банату може да заузме одговарајуће место само успостављањем интензивне регионалне сарадње са Румунијом и Мађарском

Потребне су велике инвестиције у инфраструктуру да се пруге у Банату доведу на ниво стандарда у Европској унији, нарочито по носивости и дозвољеној брзини

Зрењанин не користи предности које му пружају Бегеј и Тиса, а још мање мрежа канала којима је испресецан и оне представљају само неискоришћен потенцијал

Развој центра за интермодални транспорт је шанса за град Зрењанин

Развој широкопојасне мреже и увођење услуге ФТТХ (fiber to the home) значајно би унапредио развој ИТ сектора у граду Зрењанину, као и увођење система е-управе

Увођење приватних партнера у пружање комуналних услуга грађанима довело би до унапређења квалитета и ефикасности.

1.10.5 SWOT анализа - инфраструктура

РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ	
Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Постојање разноврсне интерне инфраструктурне мреже (путне, електричне, телекомуникационе, итд.) ➤ Постојање међурегионалне и међународне инфраструктурне мреже ➤ Постојање јавних комуналних предузећа за одржавање инфраструктуре 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Недостатак финансијских средстава за озбиљнаја и бржа улагања у реконструкцију инфраструктуре ➤ Незадовољавајуће функционисање јавних предузећа која се баве одржавањем инфраструктуре ➤ Лоша техничка и технолошка опремљеност јавних комуналних предузећа
<p>Саобраћајна инфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Веома развијена транспортна инфраструктура (друмска, железничка, речна) ➤ Постојање обилазнице за камионски и теретни саобраћај ➤ Постојање везе са Коридором 10 ➤ Канал Бегеј, значајни речни водоток у међународним оквирима ➤ Постојање пруге, као основа за железнички транспорт робе и путника ➤ Постојање аеродрома Ечка ➤ Ненаплаћивање путарине ➤ Могућност организације друског, водног, железничког и ваздушног транспорта робе ➤ Географски информациони систем 	<p>Саобраћајна инфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Лоше стање унутрашњих путних саобраћајница ➤ Недовољно инвестиција у текуће одржавање постојеће инфраструктуре ➤ Лоша комуникација са националним и поркајинским јавним предузећима ➤ Неискоришћеност канала Бегеј за транспорт робе и људи ➤ Аеродром Ечка за сада се користи само као аеродром пољопривредне авијације и са падобранске скокове ➤ Лоше стање железничке инфраструктуре и возила ➤ Значајан део локалних путних праваца је без савременог коловоза ➤ Непостојање центра за интермодални транспорт у Зрењанину

<p>Енергетска инфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Постојање институције за снабдевање грађана топлотном енергијом ➤ У току је процес увођења обновљивих извора енергије кроз процес јавно приватног партнерства у снабдевању грађана топлотном енергијом ➤ Извршене делимичне реконструкције вреловодне мрежа ➤ Снабдевање града гасом и могућност потпуне гасификације локалне самоуправе ➤ Географски информациони систем 	<p>Енергетска инфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Лоше функционисање даљинског система грејања у појединим деловима града ➤ Слаба употреба алтернативних / обновљивих извора енергије ➤ Лош квалитет испоруке електричне енергије ➤ Недовољно инвестиција у одржавање постојеће електро мреже ➤ Дотрајалост и учестали кварови на елементима комуналне инфраструктуре ➤ Поједина насељена места нису гасификована ➤ Неефикасност комуналних предузећа која се баве енергетском инфраструктуром
<p>Телекомуникације</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Добра покривеност везама стабилне и мобилне телефоније ➤ Развијена интернет мрежа и могућност њеног даљег развоја ➤ Постојање кабловске мреже 	<p>Телекомуникације</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Непостојање широкопојасне мреже у граду - FTTH (fiber to the home) ➤ Квалитет и брзина интернета у појединим насељеним местима је лоша ➤ Непостојање кабловске мреже у насељеним местима
<p>Водовод и канализација</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Расположива техничка стручност и документација као и локација за постројење за припрему воде и пречишћавање отпадних вода ➤ Висок степен изграђености водоводне и канализационе мреже ➤ Извршене припремне активности за изградњу фабрике воде ➤ Већина насељених места има развијену водоводну мрежу - микроводовод ➤ Градска средина је већином покривена канализационом мрежом ➤ Сепаратни систем канализације атмосферских и фекалних вода ➤ Велики број пилот-истраживања за испитивање поступака третирања подземних ресурса 	<p>Водовод и канализација</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Недостатак локалних финансијских средстава за побољшање квалитета пијаће воде ➤ Лош квалитет воде условљен природном структуром подземља ➤ Ниска цена пијаће воде ➤ Неповољни састав цевног материјала водоводне мреже ➤ 84% водоводне мреже је старије од 20 година ➤ Високи губици у мрежи ➤ 2004. године забрањена употреба воде за пиће и припрему хране ➤ Висока потрошња воде, нарочито у вегетативном периоду и током лета ➤ Постојање микроводовода ➤ Недостатак фабрике воде ➤ Недостатак канализационе мреже у насељеним местима ➤ Непостојећи систем за управљање отпадним водама у насељеним местима ➤ Недостатак пречистача отпадних вода

Могућности	Опасности
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Приватизација и реструктурирање јавних предузећа ➤ Развој регионалних и међуопштинских инфраструктурних пројеката ➤ Постојање националних и регионалних стратешких докумената у свим областима друштвених делатности ➤ Могућност коришћења националних фондова намењених пројектима ➤ Постојање иностраних донаторских програма намењених финансирању инфраструктурним пројеката ➤ Развој јавно приватног партнерства ➤ Сарадња са земљама чланицама ЕУ ➤ Добијање статуса кандидата ➤ Наставак процеса децентрализације у Србији 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Нестабилна политичка и економска ситуација на националном и локалном нивоу ➤ Недоношење неопходних закона и подзаконских аката ➤ Велики утицај политике на све сфере друштва ➤ Неадекватна приватизација јавних комуналних предузећа

1.11 Анализа стања у економији и привреди

1.11.1 Општи услови пословања

Пословни амбијент у Зрењанину је у протеклих неколико деценија претрпео драматичне промене. Транзиција, са социјалистичког модела договорне економије коју су карактерисали индустријски комбинати, на слободну тржишну економију обележена је низом приватизација које нису успеле да очувају потенцијал индустријског производа града. У последњој деценији 20. века изгубљен је технолошки корак са светским производним трендовима, а упоредо са последичним падом запослености, опадао је и куповни потенцијал грађана и правних лица. Друштвени производ 2000. године износио је једва 48% оног из 1990. године, а доходак по глави становника је био међу најнижима у Европи. Велики број малих и средњих предузећа која су оснивана након 2000. године нису успела да амортизују последице гашења целих грана индустрије којима се дичио Зрењанин, а готово сви сектори привреде су значајно ограничени наступањем светске економске кризе.

Према извештају Светске банке и Међународне финансијске корпорације о пословању у 2013. години (Doing Business 2013), Србија је поправила своју позицију на светској ранг листи и сада се налази на 86. месту по лакоћи пословања, док је у извештају за 2012. годину заузимала 95. место. Индикатори који се користе у изради овог извештаја су: покретање посла, добијање грађевинских дозвола, добијање струје, регистровање имовине, добијање кредита, заштита инвеститора, плаћање пореза, прекогранична трговина, спровођење уговора и решавање несолвентности. Компаративном анализом са референтним економијама, процењено је да је Србија остварила напредак у погледу оснивања предузећа, спровођења уговора и решавања несолвентности, док је у погледу плаћању пореза и процедурама добијања грађевинских дозвола заузела лошије 149. и врло лоше 179. место (од укупно 185. праћених националних економија).

Треба напоменути да су подаци агрегирани на националном нивоу и да примена одабраних индикатора на локалу може дати значајно различите резултате. У том смислу, вредно је помена да је у регионализованој верзији овог извештаја за Југоисточну Европу за 2011. годину успешност зрењанинског суда у решавању комерцијалних спорова упоређена са комерцијалним судовима у САД као примерима најбоље праксе, чиме је Зрењанин проглашен најуспешнијим по овом индикатору.

У обезбеђењу пословне инфраструктуре у Зрењанину је у протеклој деценији заокружен пројекат индустријске зоне на три локације, успостављање слободне зоне 2005. године, која је одлуком скупштине града фебруара 2012. године проширена на подручје Багљаш (40 ha 43 a) и Ечка (51 ha 32 a), обе опремљене асфалтним прилазним путем, гасним прикључком, електричном енергијом, кишном и фекалном канализацијом, водоводом и телекомуникационом инфраструктуром, и настављени напори

на завршетку обилазнице. У периоду од 2007. до 2013. године, ефекти улагања у пословну инфраструктуру износили су преко 150 мил. EUR у инвестицијама домаћих и страних компанија. Највећи прилив директних страних инвестиција у Зрењанин догодио се у периоду од 2006. до 2008. године. Узимајући у обзир индикаторе као што су пословна инфраструктура, доступни подстицаји за инвеститоре, исплативост улагања, транспортна повезаност и промоција којом се привлаче стране директне инвестиције, подлистак угледног Financial Times-a, FDI Magazine уврстио је слободну зону Југоисток Ечка међу 50 најбољих будућих светских слободних зона за 2012/13. годину.

У домену не-финансијске асистенције привредним субјектима и унапређења пословног окружења, на територији града постоји више актера од којих су овде поменути само неки: Регионална привредна комора, Бизнис инкубатор Зрењанин, Регионални центар за друштвено-економски развој - Банат, као и пословне асоцијације Опште удружење предузетника, Зона унапређеног пословања, Зрењанински пословни круг и др.

Од 2006. године, у складу са Законом о локалној самоуправи постоји канцеларија, затим одељење, а сада одсек за локални економски развој и инвестиције као део локалне самоуправе са задатком да оформи погодно привредно окружење за отварање нових радних места и привлачење инвестиција у Зрењанин. Овај одсек такође подноси предлоге и имплементира пројекте на конкурсима домаћих институција и страних донатора, и у том смислу је једина организациона целина локалне самоуправе која остварује приход у буџет Града, мимо изворних прихода и прихода од Граду поверених послова. У циљу унапређења пословног амбијента и привлачења инвестиција, одсек за локални економски развој спроводи активности у сарадњи са покрајинским ВИП фондом и националном СИЕПА.

У градској кући налази се и филијала Агенције за привредне регистре у којој се уз минималну процедуру врши регистрација и статусне промене правних лица које послују на територији града Зрењанина, а од 2013. године и канцеларија за брзе одговоре која скраћује потребно време у прибављању документације како приватним, тако и корпоративним инвеститорима.

У Зрењанину није регистровано седиште ниједне банке која послује на територији Србије, али већина има филијале у ужем подручју Зрењанина. Понуда правним лицима је разноврсна, у складу са пословним политикама банака, а од фондова за финансијску асистенцију који су у развојној функцији, предузетници, почетници у бизнису, домаћи и страни инвеститори у 2013. години могу користити средства Фонда за развој Републике Србије, или националне и покрајинске подстицајне мере за привлачење инвестиција.

1.11.2 Тренутно стање привреде

Према Уредби³ о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2013. годину, град Зрењанин спада у прву групу, коју чине јединице локалне самоуправе чији је степен развијености изнад републичког просека.

1.11.2.1 Број и структура предузећа

Интензиван развој МСП и предузетништва отпочео је крајем осамдесетих година прошлог века, када је захваљујући изменама законских прописа, дошло до либерализације у поступку оснивања предузећа и предузетничких радњи, односно стварања повољнијих услова за њихово оснивање.

Највећа експанзија регистрованих предузећа и радњи на свим нивоима, па и у Зрењанину, била је у периоду 1990-94. године. Структура МСП и предузетничких радњи, у складу са економским кретањима током последњих 10-15 година, указује на мању заинтересованост предузетника према производним делатностима и оријентисаност ка трговини и одређеним видовима услужних делатности.

³ Службени гласник Републике Србије, бр. 62/2013

Табела 19: Структура привреде

	Број привредних друштава				Број предузетника			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Активни	1 100	1 073	1 055	1 087	3 495	3 335	3 293	3 361
Новоосновани	82	109	87	63	556	507	422	363
Брисани/угашени	185	132	108	22	659	669	472	288
% Новооснованих	7,45	10,15	8,24	5,80	15,91	15,20	12,82	10,80
% Брисаних/угашених	16,82	12,30	10,23	2,02	18,85	20,06	14,33	8,57

Извор: Агенција за привредне регистре, 30. септембар 2013.

Табела 20: Број активних привредних друштава на 1000 становника

	Број активних привредних друштава		Број становника (у 1000)		Број активних привредних друштава на 1000 становника	
	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС
2010	1 100	109 961	124,5	7 291	8,83	15,08
2011	1 073	104 394	123,5	7 187	8,68	14,53
2012	1 055	105 066	123,5	7 187	8,54	14,62
2013	1 087	106 683	123,5	7 187	8,80	14,84

Извор: Агенција за привредне регистре, 30. септембар 2013.

Табела 21: Број активних предузетника на 1000 становника

	Број активних предузетника		Број становника (у 1000)		Број активних предузетника на 1000 становника	
	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС
2010	3 495	220 619	124,5	7 291	28,07	30,26
2011	3 335	217 703	123,5	7 187	27,00	30,29
2012	3 293	215 658	123,5	7 187	26,66	30,01
2013	3 361	214 095	123,5	7 187	27,21	29,79

Извор: Агенција за привредне регистре, 30. септембар 2013.

Број активних привредних друштава на 1000 становника у Зрењанину је много мањи него што је републички просек, мада та разлика није толико уочљива, иако постоји код предузетника. Из података АПР-а види се да је број активних привредних друштава и предузетника у периоду од 2010. до септембра 2013. године релативно стабилан. Приметан је и тренд смањења броја угашених, тј. брисаних из регистра у обе категорије. Истовремено, број новооснованих предузећа и друштава је у опадању, што може бити индикатор опадања предузетничке иницијативе у друштву.

Табела 22: Финансијске перформансе привредних друштава

Финансијске перформансе привредних друштава према финансијским извештајима поднетим у Агенцији за привредне регистре			
	2010.	2011.	2012.
Број привредних друштава	1 045	1 047	1 023
Број запослених	14 438	14 693	15 382
Пословни приходи	74 775 293	85 110 009	100 497 325
Нето добитак	3 168 974	4 071 539	6 084 678
Број друштава са нето добитком	635	657	656
Нето губитак	3 460 640	3 738 229	7 254 388
Број друштава са нето губитком	365	326	306
Укупна средства	100 758 036	104 768 722	122 005 221
Капитал	35 416 821	40 957 835	44 445 348
Кумулирани губитак	16 484 817	18 932 657	24 695 856
Број друштава са губитком до висине капитала	423	411	382
Број друштава са губитком изнад висине капитала	274	258	245

Извор: Агенција за привредне регистре, 30. септембар 2013.

Табела 23: Неликвидност привредних друштава

Дани неликвидности				
	2010	2011	2012	2013
до 30 дана	89	83	89	69
од 31 до 60 дана	24	18	30	17
од 61 до 180 дана	175	68	36	57
преко 180 дана	250	268	308	302

Извор: Агенција за привредне регистре, 30. септембар 2013.

Финансијске перформансе привредних друштава показују да је просечан број запослених у оквиру једног привредног друштва био у 2010. години 13,8 радника, у 2011. години 14,03, док је у 2012. био 15,03. Из ових података се јасно види, да је највећи број привредних друштава у класи малих предузећа, што им са једне стране омогућава већу флексибилност ка захтевима тржишта, али их са друге стране ограничава недостатком квантитета и контролом квалитета роба и услуга, као и недовољним ресурсима за истраживање, развој и иновације.

Од укупног броја привредних друштава, 60% у 2010., односно 62% у 2011. и 64% у 2012. години чине привредна друштва која су остварила нето добит, и чије пословање би у наредном периоду требало да напредује. Најугроженија су привредна друштва која су у свом пословању остварила нето губитак изнад висине капитала. Таквих привредних друштава је проценуално 26,22% у 2010. години, 24,64% у 2011. години и 23,94% у 2012. години. Ако се ови подаци упореде са бројем брисаних и/или угашених привредних друштава види се да око половина друштава које су направиле нето губитак изнад висине свог капитала током наредног периода прекида са пословањем.

Такође, највећи број неликвидних привредних друштава се налази у категорији „преко 180 дана“. Поређењем са подацима о брисаним/угашеним привредним друштвима, као и са подацима о привредним друштвима која су остварила губитак изнад вредности свог капитала види се да проценат брисаних и/или угашених привредних друштава није велик, већ је одговарајући датом финансијском пословању друштава.

Табела 24: Финансијске перформансе предузетника

Финансијске перформансе предузетника према финансијским извештајима поднетим у Агенцији за привредне регистре			
	2010.	2011.	2012.
Број предузетника ⁴	455	429	383
Број запослених	717	707	673
Пословни приходи	2 630 831	2 931 135	3 152 492
Нето добитак	53 255	95 354	107 071
Број предузетника са нето добитком	335	326	281
Нето губитак	35 984	20 851	36 590
Број предузетника са нето губитком	112	97	88
Укупна средства	1 487 172	1 545 970	1 533 439
Капитал	314 689	376 175	352 415
Кумулирани губитак	107 410	102 747	128 329
Број предузетника са губитком до висине капитала	73	73	62
Број предузетника са губитком изнад висине капитала	126	108	88

Извор: Агенција за привредне регистре, 30. септембар 2013.

Од укупног броја предузетника свега 13% предузетника је поднело извештаје Агенцији за привредне регистре у 2010. и 2011. години, док је у 2012. години то урадило око 11,43 % предузетника. На основу овог узорка, просечан број запослених по једној предузетничкој радњи износи око 1,6 радника. Нето добит је остварило 73,62% предузетника у 2010. години, 76% у 2011. години, односно 73,36% у 2012. години. Број предузетника са губитком изнад висине капитала износи 27,70% у 2010. години, 25,17% у 2011. и 22,97% у 2012. години.

1.11.3 Основни привредни сектори

1.11.3.1 Индустрија

На територији града Зрењанина се обавља делатност у 31 индустријској грани, а највећи део друштвеног производа се остварује у производњи: прехранбених производа, нафте и гаса, текстилних и хемијских производа, аутомобилској и металопрерађивачкој индустрији.

Према подацима Републичког завода за статистику кумулативна индустријска производња у Републици Србији за период јануар – септембар 2013. године већа је за 6,4 % у односу на исти период претходне године, док је у септембру 2013. године у односу на просек 2012. године већа за 14,0 %. Овако остварени ниво индустријске производње у септембру 2013. године већи је за 13,4 % у односу на остварену висину раста индустријске производње у септембру 2012. године.⁵

За разлику од републичког нивоа, индустријска производња у Војводини у првих девет месеци 2013. године остварила је нешто нижи раст и то 5,8 % у односу на исти период претходне године.

У привреди средњобанатског региона индустријска производња за првих девет месеци 2013. године забележила је раст од свега 2,3 % у односу на упоредни период претходне године, док је у односу на остварени просек из 2012. године већа за скромних 1,6 %. Индустријска производња региона у септембру 2013. године већа је за 10,7 % у односу на септембар 2012. године. Највећи део индустријске производње средњобанатског округа се односи на индустрију града Зрењанина.

⁴ Само предузетници који су у предали своје финансијске извештаје

⁵ Подаци преузети са сајта Регионалне привредне коморе Зрењанин

Табела 25: Индекс индустријске производње за септембар 2013. године

	Просек 2012=100			
	IX	I-IX 2013.	IX 2013/ IX 2012.	I-IX 2013/I-IX 2012.
Република Србија	114,0	102,6	113,4	106,4
АП Војводина	117,4	99,1	116,2	105,8
Средњобанатски округ	119,9	101,6	110,7	102,3

Извор: Републички завод за статистику

Посматрано по секторима, индустријска производња средњобанатског региона у периоду јануар – септембар 2013. године у односу на упоредни период претходне године већа је у прерађивачкој индустрији за 5,8 %, док је у рударству (производња сирове нафте и природног гаса) мања за 9,6 % и у производњи енергије мања је за 13,2 %. Анализирајући само прерађивачку индустрију од укупно 16 индустријских грана које статистика прати у средњобанатском региону раст производње је остварен у 11 статистички класификованих делатности, док је у 5 делатности забележен пад производње.

Сигурно је да остварени ниво индустријске производње у првих девет месеци 2013. године у региону није задовољавајућ, посебно што је он свих девет месеци убедљиво нижи у односу на остварени национални просек. Посебно забрињава чињеница да је индустријска производња у региону имала опадајући тренд из месеца у месец са и даље израженим месечним осцилацијама.

Уверење да је у питању само пролазна слабост и да ће у месецима који долазе индустријска производња имати прогресивнији раст како у региону, тако и у држави, отвара наду у извесно превазилажење кризе и стварање услова за бржи и стабилнији раст привреде у целини.

Најистакнутији носиоци индустријске производње у прехранбеној индустрији су уљара Дијамант, Млекопродукт и Житопродукт; нафте и гаса - предузећа у оквиру Нафтне индустрије Србије и Србијагаса; у текстилној Помпеа и Фулгар; петро-хемији ФСК у саставу панчевачке Петрохемије и Беохемија-Инхем; у аутомобилској Дрекселрмајер и у металопрерађивачкој Радијатор, Гезе и Шинвоз.

1.11.3.2 Пољопривреда

Град Зрењанин се налази у изразито пољопривредном подручју и његов историјски успон изграђен је експлоатацијом овог ресурса: производњом, трговином и прерадом пољопривредних и прехранбених добара. Према подацима из Пописа 2011. године, 83,5% територије Зрењанина чине пољопривредне површине (110.758 ha), од чега 84.293 ha (76%) обрађују привредна друштва, задруге и пољопривредна газдинства. Од обрадиве пољопривредне површине, чак 67.834 ha користе породична газдинства која на највећем делу те површине (71%) гаје житарице, односно на територији града доминира ратарска производња на ораничним површинама. Од осталих ратарских производа индустријско биље (шећерна репа и сунцокрет) су заступљени на 17,67%, док поврће заузима свега око 4,29% површина. Ливаде и пашњаци заузимају 19,4%, док се занемарљива површина (1%) налази под воћњацима и виноградима.

Највећи број поседа индивидуалних пољопривредних произвођача је на површини између 2 и 5 ha (у просеку око 4 ha). Уситњеност пољопривредних газдинстава, натурални карактер производње, низак степен финализације, велики број старачких домаћинстава и бројност газдинстава чији чланови само део прихода стичу од пољопривреде су најизраженије препреке развоју интензивне пољопривредне производње.

Према подацима Републичког завода за статистику, у следећим табелама приказани су подаци о производњи и оствареним просечним приносима најзаступљенијих пољопривредних производа:

Табела 26: Производња пшенице и кукуруза, 2011.

Пшеница					Кукуруз				
укупно	Принос у тонама		Просечан принос, kg		укупно	Принос у тонама		Просечан принос, kg	
	ПДиЗ ⁶	Породична газдинства	ПДиЗ	Породична газдинства		ПДиЗ	Породична газдинства	ПДиЗ	Породична газдинства
76606	27	48 786	6 162	4 570	229	37	192 053	7 342	5 406
	820				470	417			

Извор: Републички завод за статистику

Принос пшенице на подручју града представља 3,7% укупног националног приноса, при чему је 6,4% приноса оствареног у свим националним привредним друштвима и задругама остварено у Зрењанину, односно 3% националног приноса прикупљеног на породичним газдинствима. За принос кукуруза, проценти су 3,5%; 4,9% и 3,4%, респективно.

Табела 27: Производња индустријског биља и поврћа, 2011.

Шећерна репа		Сунцокрет		Пасуљ		Кромпир	
укупно, т	кг/ха	укупно, т	кг/ха	укупно, т	кг/ха	укупно, т	кг/ха
97 809	61 245	31 195	2 470	592	2 018	11 978	15 010

Извор: Републички завод за статистику

Град Зрењанин је у националној производњи шећерне репе заступљен са 3,5%. По учешћу у националној производњи сунцокрета од 7,2%, Зрењанин је други у држави, иза општине Кикинда.

Изузевши податак да је на подручју Зрењанина у 2012. години у промету било 2.763 грла свиња и 1.160 грла говеда, поузданих релевантних и ажурних података о сточарској производњи на подручју града Зрењанина тренутно нема или су агрегирани у национални биланс.

На подручју Зрењанина постоје велики капацитети и веома повољни услови за узгој рибе. Поред рибњака Ечка, једног од најстаријих и највећих у Европи, чији је Ечански шаран прва жива риба у извозу Србије у Европску унију после вишедеценијске паузе, у последњих неколико година се појавио и велики број приватних произвођача који конзумну рибу пласирају углавном на домаћем тржишту. Производња шарана у Србији се креће између 12 и 15 хиљада тона, а процене су да територија Зрењанин у том контингенту учествује са око 3.000 t годишње, односно до 20% националне производње.

Просечна потрошња рибе у Србији је око 7,5 kg по глави становника што је три пута мање од европског просека, али два пута више него пре једне деценије, и тај тренд раста потрошње се наставља. Србија и даље увози слатководну рибу, углавном из суседних земаља. Процене су да тржиште ЕУ има потребу за додатних 1,5 милиона тона конзумне рибе годишње, а тржиште Русије додатних милион. Уз планску подршку овој производњи и повећаним степеном финализације, град Зрењанин може постати значајан чинилац на националном, па и интернационалном тржишту.

Мере аграрне политике и приватизациони процеси у последњих неколико година су измениле основне карактеристике пољопривредних предузећа. Захваљујући промени титулара, комерцијалним кредитима и подстицајним мерама, унапређена је техничка опремљеност, оптимизован број запослених и укрупњене обрадиве површине које обрађују правна лица.

1.11.3.3 Туризам

Иако Зрењанин са околином има потенцијал за развијање специјализованих видова туристичке понуде, основна препрека његовом развоју је неадекватна туристичка инфраструктура. То се првенствено односи на смештајне капацитете и стање материјалних добара али и ограничене стручне људске ресурсе, маркетинг микс и пратећи садржај који уз остале предуслове формира туристичку понуду. У

⁶ Привредна друштва и задруге

овом погледу евидентне су, иако скромне, предузетничке иницијативе и улагања у изградњу нових и реновирање постојећих смештајних капацитета и унапређење угоститељске понуде.

Према понуди смештаја 2013. године на интернет страници ЈП Туристички центар града Зрењанина, у широј градској зони постоји укупно око 500 лежаја у хотелима, мотелима, приватним апартманима, преноћиштима и приватном смештају. Највећи хотел је Војводина са 76 соба и 15 апартмана, који са хотелом Сибила и Каштелом Ечка угости највећи део иностраних гостију.

Структура и квалитет смештајних капацитета је знатно унапређен последњих година осавремењивањем, проширењем понуде и променом фокуса промотивних активности. Приватизацијом најзначајнијих капацитета, реновирањем репрезентативних туристичко-смештајних објеката и све бројнијим предузетничким иницијативама, ова грана полако повећава учешће у привредном животу града.

У ванпансионској понуди, повећан је број специјализованих ресторана, нарочито оних који у понуди имају војвођанско кулинарство, али културно – историјски садржаји и даље нису довољно укључени у понуду.

У току године, традиционално се на ужем подручју града дешава неколико манифестација: Дани пива, Банатске вредне руке, сајам *Insoop*, музички фестивал - Соундлаверс, Етно фестивал, Банатска прича, Градска тамбурица, Корзо фест, Ноћ музеја, Пастирски дан, изложбе и уметнички садржаји. Такође, у насељеним местима постоји читав низ манифестација локалног карактера. Ове манифестације представљају ресурс за развој тзв. **културно-манифестационог туризма**.

Основне карактеристике туристичког промета у граду Зрењанин и даље су: низак ниво туристичког промета, пословни боравак као основни мотив доласка; ђачки туризам; доминантан број домаћих посетилаца, кратак просечни боравак, низак ниво и временски неравномеран карактер искоришћења смештајних капацитета и мала туристичка потрошња која се готово у потпуности реализује у угоститељству.

Табела 28: Ноћења и број туриста у периоду 2000 - 2011. године

Година	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења	
	укупно	домаћи	страни	укупно	домаћи	страни	домаћи	страни
1990	25 698	20 847	4 851	48 192	35 943	12 249	1,7	2,5
1991	19 888	18 085	1 803	40 591	36 267	4 324	2,0	2,4
1992	19 663	18 819	844	43 064	41 180	1 884	2,2	2,2
1993	18 864	18 394	470	39 733	38 775	958	2,1	2,0
1994	20 824	18 814	2 010	45 270	41 668	3 602	2,2	1,8
1995	20 589	18 837	1 752	36 673	33 526	3 147	1,8	1,8
1996	19 230	16 660	2 570	40 645	35 361	5 284	2,1	2,1
1997	16 807	14 271	2 536	42 817	36 379	6 438	2,5	2,5
1998	18 294	16 208	2 086	41 015	35 982	5 033	2,2	2,4
1999	11 706	10 224	1 482	25 126	22 974	2 152	2,2	1,5
2000	16 342	14 273	2 069	34 003	30 571	3 432	2,1	1,7
2001	18 384	15 740	2 644	41 437	35 488	5 949	2,3	2,3
2002	20 251	17 640	2 611	51 430	45 414	6 016	2,6	2,3
2003	14 646	12 107	2 539	31 285	26 022	5 263	2,1	2,1
2004	16 033	15 257	776	30 623	28 508	2 115	1,9	2,7
2005	19 555	15 837	3 718	42 445	35 313	7 132	2,2	1,9
2006	15 442	11 964	3 478	36 474	29 698	6 776	2,5	1,9
2007	7 789	5 668	2 121	32 378	26 424	5 954	4,7	2,8
2008	18 974	12 430	6 544	74 643	56 301	18 342	4,5	2,8
2009	16 271	10 682	5 589	62 257	44 405	17 852	4,2	3,2
2010	15 278	9 565	5 713	56 495	39 992	16 503	4,2	2,9
2011	15 451	8 838	6 613	60 621	36 925	23 696	4,2	3,6

Извор: Републички завод за статистику

Из табеле 28 може се закључити да долази до приближавања карактеристика посета, броја остварених ноћења и просечног броја ноћења између страних и домаћих туриста. Најизраженија позитивна промена у дводеценијском тренду је управо то што је просечан број страних туриста у последње четири године већи од оног из 1990. године.

Остали ресурси за развој туризма:

Ловни и риболовни туризам је атрактиван сегмент туристичке понуде града, и потенцијално врло интересантан за инострано тржиште. Улагања у инфраструктуру за овај вид туризма су релативно ниска а искуства до 1990. године говоре да може представљати значајан извор девизних прихода.

Имајући у виду да је овај регион захваљујући фонду ситне дивљачи некада био једно од најзначајнијих ловних подручја у Војводини, легитимна је претпоставка да се ловци из иностранства уз добру промоцију и решен проблем комуникација могу привући на ове просторе. Ради остварења тог циља неопходно је повећати фонд дивљачи, побољшати станишне услове и уредити ловишта.

Здравствени туризам има најдужу традицију на подручју града Зрењанина. Бања Русанда почела је да ради 1867. године. Будући да тренд „*spa & wellness*“ центара узима све веће учешће на тржишту туристичке понуде, овај локалитет, са познатим и признатим лековитим својствима има услове да уз примарну здравствену функцију развија и туристичку понуду. У непосредној близини бањског центра налази се и преноћиште Липов цвет са спортским теренима. Специјална болница за физикалну медицину и рехабилитацију Русанда Меленци шири делатност и на организовање опоравка радника и пензионера, припрему врхунских спортиста и пружање услуга превентивног опоравка. Код физичких лица у близини бање постоји интересовање да се категоризацијом соба, кућа и станова за одмор повећа број смештајних јединица и изградња нових смештајних капацитета. Да би се остварио пун потенцијал овог ресурса неопходно је значајно улагање у инфраструктуру саме бање и припадајућег простора са пратећим садржајем. Инвестициона улагања могуће је остварити преко савремених облика јавно-приватног партнерства, чиме би се избегло задуживање локалне самоуправе.

У ову категорију може се уврстити и **спортски туризам**. Захваљујући великом броју спортских терена и постигнућима зрењанинских спортиста, Зрењанин је својевремено био називан „градом спортова“ и домаћин такмичења и бројних екипа и селекција у припремном и такмичарском периоду. У протеклим годинама, у Зрењанину су се одржавала такмичења националног, европског и светског карактера. Боравак страних и домаћих екипа и спортских радника има значајно учешће у броју остварених ноћења, и у том смислу, координисане активности туристичких и спортских радника и спортиста могу унапредити ову грану привреде Зрењанина.

Излетнички туризам се у највећем делу остварује на локалитету Лукино Село – Ечка, који је по квалитету, бројности и разноврсности фактора туристичке понуде најатрактивнији на подручју града Зрењанина (Специјални резерват природе Царска бара, рибњак Ечка, културно-историјски споменици Ечке, Уметничка колонија, хотел Сибила, преноћиште Каштел, Етносело Бело Блато, Ресторан Трофеј са преноћиштем Тигањица, итд.). Ђачки туризам, који последњих година добија на значају, доприноси остварењу друштвених, образовних, едукативних и културних утицаја, па на значају добија друштвена улога туризма. Специјални резерват природе Стари Бегеј – Царска бара станиште је 240 врста птица и пружа могућност за развој туризма везаног за посебне циљне групе туриста (орнитологе, хобисте, природњаке и др.). Могућности, међутим, нису искоришћене у довољној мери, посебно ако се има у виду да на иностраном туристичком тржишту за овим видом туризма постоји тражња која бележи сталан раст.

Осим Царске Баре, постоје делимично уређена и опремљена садржајима потребним за купање, рекреацију и развој наутничког туризма излетишта на Тиси код Араца и излетиште Бабатово код Елемира. Угоститељска понуда на овим локалитетима је недовољно развијена, препуштена предузетничкој иницијативи и одликује се понудом рибљих специјалитета.

Поред ових, на подручју града постоји велики број неуређених или запуштених излетишта на језерима у Ченти и обалама Тамиша и Бегеја. Ови локалитети привлаче љубитеље природе и риболова, а током лета их посећује и велики број купача, као и излетници из Београда, Зрењанина и Панчева. На ужем подручју града се налази излетиште Мотел - Шумица, са изузетним потенцијалом за разноврсне манифестације, од спортских, изложбених, сајамских и фестивалских, па све до културних и

едукативних догађаја и догађаја на води. На жалост, нерешени имовинско-правни односи већ годинама обесмишљавају сваку иницијативу да се од овог простора направи атрактивно туристичко-излетничко одређиште које би могло привући како грађане Зрењанина, тако и посете из других градова и држава.

Изградњом туристичке инфраструктуре и пратећих садржаја и мобилијара, укључивањем комплементарних делатности у туристичку понуду (пољопривреде, занатства, мале привреде), уз адекватне мере заштите природе, могуће је створити услове за развој и овог вида туризма.

1.11.4 Анализа зараде по привредним секторима

Према подацима о просечним зарадама (без пореза и доприноса) у периоду 2007 – 2011. године, може се закључити да се Зрењанин налази у националном и покрајинском просеку.

Табела 29: Упоредни приказ зарада

Територија/година	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	27 759	32 746	31 734	34 142	37 976
Регион Војводине	27 942	32 906	31 203	33 392	36 950
Зрењанин	27 622	33 196	31 520	34 299	36 771

Извор: Републички завод за статистику

Како Републички завод за статистику од јануара 2011. године, услед преласка на нову Класификацију делатности, не објављује податке о просечној заради у привреди, а подаци за Зрењанин су агрегирани на нивоу региона (АП Војводине), у табели 30 је приказана просечна зарада по делатностима за Војводину.

Табела 30: Просече зараде у привреди

	2011. РСД		2012. РСД		септ. 2013. РСД	
	Бруто	нето	бруто	нето	бруто	нето
Укупно	51 393	36 950	56 118	40 421	57 397	41 566
А - Пољопривреда, шумарство и рибарство	43 654	31 407	50 441	36 289	52 784	38 182
Б - Рударство	109 466	77 819	118 913	84 418	127 756	90 662
Ц - Прерађивачка индустрија	50 143	36 023	54 168	39 163	55 610	40 539
Д - Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	87 868	62 487	96 783	68 773	98 670	70 273
Е - Снабдевање водом; управљање отпадним водама, контролисање процеса уклањања отпада и сличне активности	50 569	36 443	54 324	39 075	57 057	41 174
Ф - Грађевинарство	45 536	32 784	50 932	36 637	48 258	34 708
Г - Трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикала	34 410	25 089	37 213	27 076	37 012	27 402
Х - Саобраћај и складиштење	51 564	37 074	55 378	39 753	56 797	40 804
И - Услуге смештаја и исхране	26 274	19 241	28 501	20 839	30 120	22 595
Ј - Информисање и комуникације	60 479	43 326	64 003	45 850	72 450	51 934
К - Финансијске делатности и делатност осигурања	93 163	67 071	100 120	72 122	100 485	72 560
Л - Пословање некретнинама	67 114	47 914	71 500	51 301	74 346	53 184
М - Стручне, научне и техничке делатности	79 752	58 352	101 328	75 364	95 200	70 641
Н - Административне и помоћне услужне делатности	38 213	27 652	46 151	33 176	44 284	32 093
О - Државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	62 998	45 035	68 056	48 633	70 426	50 584
П - Образовање	51 263	36 710	54 759	39 232	58 597	42 053
Q - Здравствена и социјална заштита	53 552	38 366	56 222	40 268	57 842	41 626
Р – Уметност, забава и рекреација	49 284	35 358	50 450	36 243	45 566	32 891
С - Остале услужне делатности	34 589	25 084	38 773	28 085	39 372	29 005

Извор: Републички завод за статистику

У подацима Републичког завода за статистику који описују ранг свих општина и градова у републици, према висини просечне нето зараде, Зрењанин бележи константан пад:

Табела 31: Ранг града Зрењанина према висини просечне нето зараде

Година	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Ранг	29	29	31	33	29	26	25	32	33	35

Извор: Републички завод за статистику

У овом периоду, посматрано по привредним областима, највиши ниво просечних месечних зарада остваривао се у рударству, финансијским делатностима и осигурању, стручним, научним и техничким делатностима и снабдевању електричном енергијом, гасом, и паром, и климатизацији, док су најниже зараде константно оствариване у области услуга смештаја и исхране и трговине, угоститељства и занатства.

1.11.5 Инвестиције

Према подацима Републичког завода за статистику, остварене инвестиције у 2011. години по делатностима су представљене у табели 32.

Табела 32: Остварене инвестиције по делатностима у хиљадама РСД

	Република Србија	%	Регион Војводине	%	Зрењанин	%
Укупно, РСД	493 100 031	100,00	124 208 129	100,00	3 129 867	100,00
Пољопривреда, шумарство и рибарство	12 211 147	2,48	10 058 973	8,10	324 856	10,38
Рударство	18 034 837	3,66	7 516 231	6,05	0	0,00
Прерађивачка индустрија	123 436 591	25,03	55 458 360	44,65	1 453 073	46,43
Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	37 810 760	7,67	6 216 761	5,01	197 922	6,32
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	12 062 500	2,45	3 781 136	3,04	193 416	6,18
Грађевинарство	38 219 188	7,75	5 882 998	4,74	90 342	2,89
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	48 330 867	9,80	10 864 518	8,75	491 815	15,71
Саобраћај и складиштење	29 973 591	6,08	9 500 964	7,65	56 386	1,80
Услуге смештаја и исхрана	4 278 472	0,87	526 664	0,42	6 538	0,21
Информисање и комуникације	32 272 971	6,54	4 773 051	3,84	22 355	0,71
Финансијске делатности и делатност осигурања	13 733 035	2,79	1 182 585	0,95	11 256	0,36
Пословање некретнинама	3 435 595	0,70	388 419	0,31	5 284	0,17
Стручне, научне и техничке делатности	26 337 033	5,34	1 454 985	1,17	17 523	0,56
Административне и помоћне услугне делатности	8 038 054	1,63	331 446	0,27	0	0,00
Државна управа обавезно социјално осигурање	54 199 695	10,99	1 901 197	1,53	17 038	0,54
Образовање	4 193 981	0,85	1 237 340	1,00	49 931	1,60
Здравствена и социјална заштита	10 067 223	2,04	2 204 185	1,77	136 184	4,35
Уметност, забава и рекреација	14 973 696	3,04	649 985	0,52	55 763	1,78
Остале услужне делатности	1 490 796	0,30	278 331	0,22	185	0,01

Извор: Републички завод за статистику

Из процентуалног приказа се види да структура инвестирања у Зрењанину приближно одговара покрајинском просеку. Највећа улагања су била у прерађивачкој делатности, трговини и пољопривреди, док се у Зрењанину најмање улагало у административне услужне делатности и рударство. Из табеле 33 се може видети структура инвестиција по одабраним делатностима у односу на 2002. годину.

Табела 33: Упоредна структура инвестиција 2002 – 2011. година

Назив	Индустрија		Пољопривреда		Грађевинарство		Саобраћај		Трговина	
	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011
Година										
Зрењанин	16,01	46,43	8,74	10,38	12,68	2,89	-	1,80	0,86	15,71
АПВ	38,71	44,65	13,71	8,10	2,08	4,74	10,66	7,65	3,97	8,75
Република Србија	24,38	25,03	5,06	2,48	7,69	7,75	23,17	6,08	2,82	9,80

Извор: Републички завод за статистику

Према карактеру градње, улагања у реконструкцију, модернизацију и инвестиционо одржавање чине чак 80,5%. Улагања у нове капацитете у Зрењанину у 2011. години чине свега 19,51% укупних инвестиција, док је на републичком и покрајинском нивоу учешће улагања у нове капацитете било око 60%.

Табела 34: Структура инвестиција у 2011. години (према карактеру градње и техничкој структури) у процентима

Назив	Укупно	Карактер градње (%)			Техничка структура (%)		
		Нови капацит.	Реконструкција и модернизација	Одржава-ње нивоа	Грађев. радови	Опрема	Остало
РС	100,00	57,78	30,48	11,74	50,11	45,76	4,12
АПВ	100,00	59,34	24,77	15,89	57,26	38,75	3,99
Зрењанин	100,00	19,51	61,74	18,75	31,17	54,48	14,35

Извор: Републички завод за статистику

Вредност грађевинских радова на подручју града Зрењанина у периоду од 2007. до 2011. године се креће у вредностима изеђу 1,8 и 4 милијарде динара. Индикативно је нагло опадање стамбене изградње током 2011. године, када су се ефекти светске економске кризе показали у пуној снази и на овим просторима.

Табела 35: Структура стамбене изградње према власништву у хиљадама динара

	Све својине		Приватна својина		Остали облици својина	
	Укупно	Стамбена изградња	Укупно	Стамбена изградња	Укупно	Стамбена изградња
2007.	2 701 748	183 941	218 665	133 094	2 483 083	50 847
2008.	3 808 112	187 190	333 043	143 890	3 475 069	43 300
2009.	2 838 850	321 841	394 228	219 919	2 444 622	101 922
2010.	1 811 808	377 484	572 871	360 242	1 238 937	17 242
2011.	2 626 301	125 722	691 312	94 664	1 934 989	31 058

Извор: Републички завод за статистику

Подаци о инвестицијама у 2011. години по становнику, односно по запосленом, указују да град Зрењанин, што се инвестиционих улагања тиче, једва достиже 40% просека Републике и Покрајине.

Табела 36: Инвестиције по становнику и по запосленом у 2011. години

Назив	По становнику	По запосленом
Зрењанин	25 371,4	108 457,5
АП Војводина	64 296,3	269 673,0
Република Србија	68 611,3	282 394,7

Извор: Републички завод за статистику

1.11.6 Економски односи са иностранством

Према подацима Регионалне привредне коморе, зрењанинска привреда је до септембра 2013. године остварила у спољнотрговинској размени промет од 356,1 милиона EUR. У укупној размени са светом средњобанатског округа, учешће Зрењанина је 85,6%, а у укупној размени Републике Србије, Зрењанин учествује са нешто више од 2%.

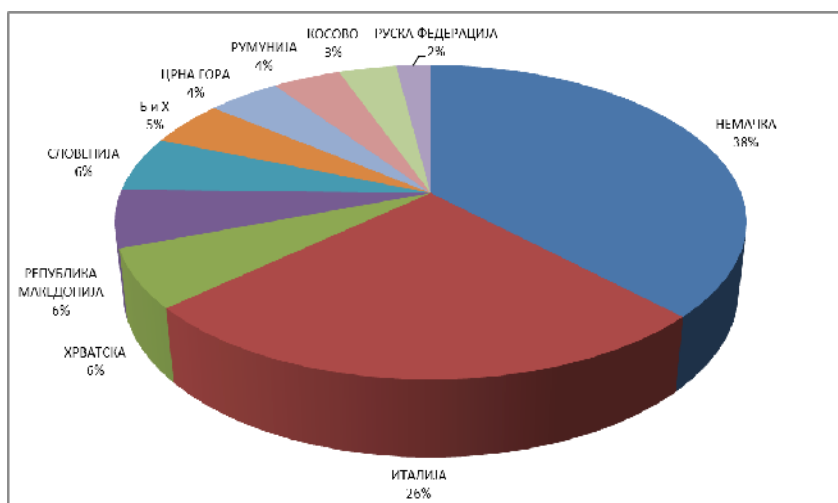
Табела 37: Економска размена града Зрењанина са иностранством у прва три квартала 2013. године, у поређењу са националном и покрајинском

Изражено у EUR	Учешће (%)	Извоз	Увоз	Дефицит	Покривеност увоза извозом (%)
Република Србија	100	8 108 200 000	11 298 900 000	3 190 700 000	71,76
АП Војводина	31,9	2 588 200 000	3 221 000 000	632 800 000	80,35
Зрењанин	2,1	172 028 441	184 068 513	12 040 072	93,46

У посматраном периоду највећи извозници из Зрењанина били су ауто-индустрија, текстилна, прехрамбена и металопрерађивачка индустрија: Дрекслермајер, Модитал-Помпеа, Дијамант, Дафар, Фулгар Ист, Геце и Радијатор. Будући да је производња поменутих правних лица у великој мери зависна од увоза, ово су истовремено и највећи увозници на територији града, и у том смислу значајан је податак да су највећи нето извозници индустрија уља Дијамант (+12 мил. EUR), Дафар (+6,4 мил. EUR) и Модитал-Помпеа (+5,6 мил. EUR)

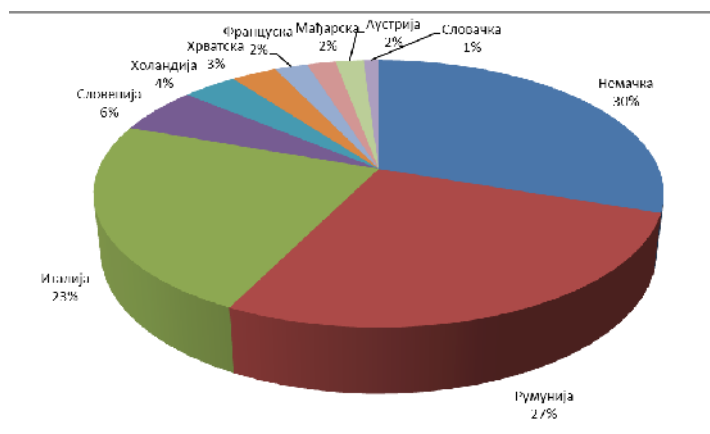
Посматрано по земљама, град Зрењанин остварује највећи извоз у Немачку, Италију и Хрватску:

Извоз по земљама, милиона EUR	
Немачка	71,1
Италија	49
Хрватска	11,4
Република Македонија	11,2
Словенија	10,8
Б и Х	8,9
Црна Гора	8,4
Румунија	7,9
Косово	6,7
Руска федерација	4

Највећи увоз у 2013. години остварен је из Немачке, Румуније и Италије:

Увоз по земљама, милиона EUR	
Немачка	55,7
Румунија	50
Италија	42,7
Словенија	10,4
Холандија	6,8
Хрватска	5,7
Француска	4,1
Мађарска	3,6
Аустрија	3,5
Словачка	1,9

Према подацима који презентују спољнотрговинску размену може се закључити да су пословни партнери зрењанинске привреде у највећем делу земље чланице ЕУ, односно бивше републике СФРЈ. Прехрамбена индустрија, по којој је Зрењанин био најпознатији има све мање учешће у структури спољне трговине, а примат преузимају гране чији тзв. “*know-how*” није резултат домаћих истраживања/ интелектуалне својине и у том смислу су локацијски врло покретљиве, иако се одликују значајним производним капацитетима.

1.11.7 Пословна инфраструктура

Под појмом „пословна инфраструктура” подразумева се мрежа институција и организација које пружају услуге потенцијалним предузетницима, предузетницима или малим и средњим предузећима за развој њихових пословних капацитета (људских, организационих, маркетиншких, и сл.) или пружају услуге физичког простора за обављање пословних делатности.

Пословну инфраструктуру чине индустријске зоне и паркови, пословни инкубатори, кластери, удружења привредника и слично

Извор: Анализа стања пословне инфраструктуре у Србији

1.11.7.1 Индустријске зоне

Индустријска зона се односи на испрацелисано грађевинско земљиште опремљено неопходном комуналном инфраструктуром, укључујући унутрашњу мрежу путева, снабдевање водом, канализацијом, струјом и телекомуникацијама и намењено продаји или рентирању у циљу подстицања индустријског развоја.

1.11.7.1.1 Индустријска зона Југоисток⁷

Индустријска зона Југоисток се налази у југоисточном делу града, у непосредној близини магистралног пута Зрењанин – Београд, градског транзитног пута, Аеродрома Зрењанин, будућег Робно – транспортног центра и реке Бегеј. На основу истраживања које спровео **FDI Intelligence**, највећи центар за оцењивање страних директних инвестиција у свету, Индустријска зона Југоисток се наша на 48. месту на листи најбољих зона света за инвестирање. Резултати су објављени у ФДИ магазину *Financial Times*, а у истраживању је учествовало 600 зона из преко 120 земаља.

⁷ Преузето са сајта града Зрењанина – www.zrenjanin.rs

Инвеститори који послују у зони Југоисток

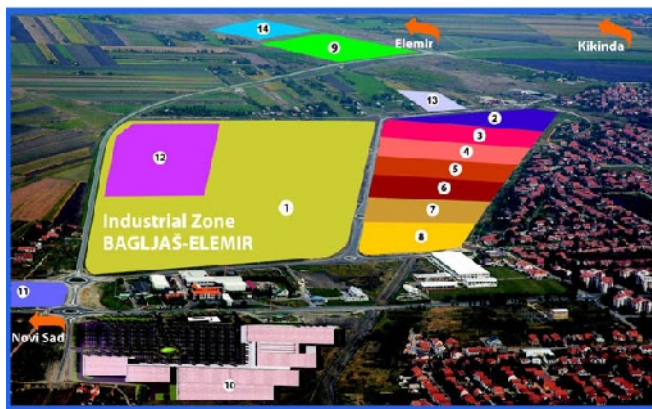
- Alpin
- OM Inženjering
- Eurowind body parts
- MG Remedy
- ITS Balkan
- Altis Chemicals
- Ćirkom doo
- Јовановић доо
- Medical Waste Disposal
- Trenč
- Luksol Farmacija
- Metalprometsistem
- EFM Fabrikation

1.11.7.1.2 Индустриска зона Багљаш – Елемир

Индустриска зона Багљаш – Елемир се налази у близини регионалног пута Зрењанин – Нови Сад и у близини градске транзитне саобраћајнице.

Инвеститори у зони Багљаш - Елемир

- Phiwa Walther Group
- Modital
- Rharmas
- Mehler Protective System
- UM-ING
- Magnetron
- Fulgar
- Arcadom
- Supernova
- Draexlmaier
- Geze

1.11.7.2 Слободна зона⁸

Слободна зона Зрењанин је једна од четири слободне зоне у Србији. Пословањем у Слободној зони значајно се смањују трошкови – до 40%. **Бенефиције која пружа СЛОБОДНА ЗОНА ЗРЕЊАНИН** су:

увоз и извоз роба и услуга у Зоне и из ње је слободан

сировине које се увозе ради производње робе која је намењена извозу ослобођене су пореза и других царинских дажбина

увезена опрема, машине и грађевински материјал не подлежу порезу и другим царинским дажбинама корисници Зоне могу слободно да користе стране фондове створене путем вођења бизниса у Зони права корисника Зоне одређена законским одредбама о Слободној зони морају бити у складу са осталим законским одредбама

увоз свих роба у Зону је ослобођен свих царинских дажбина. Роба из Зоне се може дистрибуирати на локалном тржишту уз плаћање одговарајућих пореза и царинских дажбина. Ако се за производњу робе у зони користе неке домаће компоненте, касније се царинске обавезе односе само на увезене компоненте

увоз у Зону и извоз из ње је потпуно слободан, нема контингената, увозне и извозне дозволе и других ограничења на међународну трговину. Роба која се увози у Зону за локално тржиште подлеже

⁸ Преузето са сајта града Зрењанина – www.zrenjanin.rs

стандардним законским одредбама за увоз, али ако је садржај робе минимум 50% домаћи, таква роба сматраће се домаћом роба из Зоне се привремено може преместити на друге делове домаће територије ради прераде, дораде, поправке, контроле квалитета, маркетинга итд. што пружа праву прилику за успостављање сарадње са локалном индустријом слободан је трансфер профита оствареног пословном делатношћу у Зони експроприација није дозвољена у Зони корисници Зоне могу изнајмити, купити или изградити пословне, производне или складишне објекте.

1.11.7.3 Пословни инкубатор Зрењанин

Пословни инкубатор Зрењанин БИЗ је предузеће основано са намером да подржи предузетнички процес предузећа која се баве информационим технологијама и подстиче њихову иновативност, како би се ниво успешности таквих компанија повећала. Само предузетници са одрживим ИТ пројектима могу да постану станари БИЗ-а, који ће им пружити више модела услуга, подршке и ресурса. БИЗ станарима пружа формално организационо окружење са менаџментом, организује систем планирања, мониторинга и развоја станара, систем мерења учинка, организује тренинге и едукацију, укључујући и помоћ у припреми пословног плана, маркетинга, истраживања тржишта, помоћ у развоју техничке и друге документације, добијање одговарајућих сертификата и др. Станари БИЗ-а могу бити:

новоосноване компаније из области ИТ које добијају бесплатно опремљен канцеларијски простор на коришћење

новоосноване компаније које нису из области ИТ у првој фази пословања имају право на коришћење простора у БИЗ-у до опремања својих просторија.

1.11.7.4 Пословна удружења и институције

На територији града Зрењанина функционише неколико значајних пословних удружења, као што су:

Зрењанински пословни круг⁹ - (скраћено ЗРЕПОК) је удружење основано 1. децембра 2009. године, у складу са новим Законом о удружењима Републике Србије и задатком да окупи најугледније и пословно најуспешније људе, који су за место живљења и центар својих пословних активности изабрали регион чији је административни, културни, спортски и привредни центар град Зрењанин. ЗРЕПОК је добровољна и невладина, недобитна организација, заснована на слободи удруживања више физичких или правних лица, основана ради остваривања и унапређења одређених заједничких и општих циљева и интереса средњобанатског округа. ЗРЕПОК треба да представља зрењанинску пословну елиту која ће бити уважена и поштована од стране локалних власти и становништва и која ће бити способна да заштити властите и бори се за заједничке интересе региона на којем удружење делује. ЗРЕПОК се појављује у јавности као институција која треба да буде катализатор информација, идеја и активности како унутар Удружења тако и у региону, како би се поспешило квалитет живота и рада његових становника.

Опште удружење предузетника - Опште удружење предузетника је самостална, пословно стручна, интересна непрофитабилна, струковна и нестраначка организација предузетника територије града Зрењанина. Основни циљеви Удружења су активности на стварању услова и предузимање мера за унапређење рада и пословања на територији града Зрењанин и шире, а нарочито у доменама делатности којим се баве чланови Удружења.

Зона унапређеног пословања - Зона унапређеног пословања формирана је у Зрењанину 2003. године и представља први реализован пројекат из области јавно – приватног партнерства. Зрењанински БИД пружа сву неопходну помоћ својим члановима који се претежно баве услужним делатностима и то:

- информисањем чланова удружења о активностима удружења
- информисање грађана о активностима удружења
- унапређење комуналних услуга и обезбеђења
- промотивним активностима
- културно забавним активностима
- едукативним активностима – унапређење капацитета пословних људи

⁹ Преузето са сајта <http://www.zrepok.rs>

Регионална привредна комора Зрењанин - У овом привредном окружењу РПК Зрењанин, као асоцијација привредних субјеката, својим члановима обавља широк спектар услуга, а све у циљу поспешивања и унапређивања привредних активности. Комора има преко 1000 чланова и 5 општинских удружења предузетника (са око 4500 чланова) као колективне чланове, а свој рад организује кроз удружења, одборе и друга тела у којима учествује близу 200 представника чланова. Осим директних услуга члановима (давање савета и услуга консалтинга, издавање одговарајућих докумената, давање података из базе података, и др.), Комора континуирано ради на обједињавању мишљења својих чланова и њихових захтева према државним и локалним органима, едукацији представника чланова, промоцији и презентацији њихових групних и појединачних могућности и друго.

Регионални центар за друштвено-економски развој - Банат - је регионална развојна институција, акредитована 12.10.2011. од стране Националне агенције за регионални развој, у складу са Законом о регионалном развоју. Статус акредитоване развојне агенције у региону Војводине подразумева обављање послова развоја и унапређења регионалног развоја. Координациона улога у развоју територије се огледа у:

- одређивању кључних приоритета за територију Баната (три банатска округа);
- подршци малим и средњим предузећима и предузетницима (МСПП) и привреди уопште;
- унапређењу инфраструктуре кроз техничку подршку у припреми и реализацији инфраструктурних пројеката;
- развоју људских ресурса, развоју заједнице и руралном развоју кроз припрему и имплементацију пројеката;
- константном подизању капацитета за управљање процесом регионалног развоја, путем унапређења ефикасности и ефикасности;
- унапређењу пословних односа и сарадње са партнерима на регионалном, националном и међународном нивоу.

1.11.8 Подстицаји за регионални и локални развој

У циљу равномернијег регионалног развоја и подизања регионалне конкурентности Република Србија преко надлежних министарстава обезбеђује подстицаје као подршку развоју јединица локалних самоуправа. Град Зрењанин је за протекли период користио следеће подстицаје:

Табела 38: Подстицаји регионалног развоја према намени у хиљадама РСД

Намена подстицаја и/или улагање у	2010.	2011.	2012.	2013.
Подстицање запошљавања	77 381	290 052	296 751	216 996
Кадровске и људске ресурсе	431	554		
Подстицање извоза	402 150	141 537	300	68
Подстицање производње	171 482	202 203	104 530	33 280
Подстицање пољопривреде	606 103	450 274	738 702	387 415
Просторно планирање и високоградњу		23 724	2 690	
Заштиту животне средине	7 177	5 750	413	
Еколошку инфраструктуру			26 761	
Саобраћајну инфраструктуру	28 674	385 632	232 222	90 949
Комуналну инфраструктуру	56 114		163 333	13 736
Инфраструктуру – друго	86 836	26 250		
Здравство			9 250	
Образовање, науку, културу и спорт		13 500	54 836	1 171
Друге намене	7 223	115	170 325	2 000
Укупно	1 440 571	1 539 861	1 800 111	745 615

Извор: Агенција за привредне регистре

Горенаведена подстицајна средства су користили следећи корисници:

Табела 39: Подстицаји регионалног развоја према корисницима у хиљадама РСД

	2010.		2011.		2012.		2013.	
	Број	Износ	Број	Износ	Број	Износ	Број	Износ
Велика привредна друштва	10	409 720	61	447 417	76	531 379	22	286 551
Мала и средња привредна друштва	64	201 594	87	253 575	6	76 053	6	40 125
Предузетници	119	33 580	211	37 785	105	19 487	61	6 683
Пољопривредна газдинства	5 083	591 634	3 901	446 274	15 851	737 722	4 910	387 415
Пословни инкубатор					1	229	2	457
Удружења	1	342	7	1 102	11	2 728	10	1 170
Друга правна лица			6	899				
Физичка лица	24	23 377	4	4 000	1	980		
Институције из области образовања и науке			4	625	10	3 408	11	1 519
Институције из области културе			5	1 366	3	379	4	441
Органи државне управе			4	1 667	7	29 647	11	16 712
Јединица локалне самоуправе	5	173 002	8	284 472	3	370 504	1	1 171
Остали корисници		4 665		58 606		23 730		2 134

Извор: Агенција за привредне регистре

Према врсти финансијског подстицаја корисници са територије града Зрењанина су користили:

Табела 40: Подстицаји регионалног развоја према врсти финансијског подстицаја у хиљадама РСД

Врста финансијског подстицаја	2010.	2011.	2012.	2013.
Кредити	657 963	412 699	368 339	12 2018
Субвенције	2 000	108 500		
Бесповратне субвенције	37 582	23 442	136 299	29 9189
Субвенционисана камата	12 251	8 071	16 981	9344
Премије			273 691	2745
Регрес	431 731	293 968	264 770	9 7677
Повраћај средстава	102 988	119 155	104 770	1 3044
Финансијска подршка за привлачење инвестиција	16 774	184 402	162 966	16 8228
Међународна бесповратна развојна помоћ			576	
Друга средства		57 216	19 752	
Бесповратна друга средства	3 881			

Извор: Агенција за привредне регистре

1.11.9 SWOT анализа - привреда

РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ	
Снаге	Слабости
<p>Мала и средња предузећа и предузетништво</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Постојање традиције, капацитета и сировинске базе и ресурса за различите врсте делатности ➤ Атрактивност зрењанинског тржишта, ➤ Постепен опоравак приватног предузетништва ➤ У складу са Законом о локалној самоуправи постоји одсек за локални економски развој и инвестиције ➤ Едукована радна снага ➤ Вишак изграђеног индустријског простора који је доступан за започињање нових активности ➤ Значајно учешће малих и средњих предузећа ➤ Развијено привредно предузетништво ➤ Постојање институција за нефинансијску подршку МСП и предузетништву ➤ Постојање слободне зоне ➤ Основан пословни инкубатор ➤ Опремљене индустријске зоне 	<p>Мала и средња предузећа и предузетништво</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Недостатак јасне и фокусиране политике локалног економског развоја ➤ Технолошка заосталост и висок степен технолошког отписа ➤ Висок проценат незапослености ➤ Низак степен ангажованих капацитета ➤ Одлив високошколованог кадра ➤ Недостатак дугорочних извора финансирања за локални развој ➤ Недостатак закона који гарантују стабилност за инвеститора ➤ Недефинисаност локалне имовине ➤ Ниска продуктивност и економичност ➤ Спољно- трговински дефицит ➤ Висок степен отписаности основних средстава - нарочито опреме ➤ Лоша сарадња привреде и образовања ➤ Недостатак иновативности у пословању ➤ Недовољно повезивање локалних предузећа у кластере ➤ Недовољна информисаност младих предузетника о могућностима ➤ Недостатак менторства ➤ Недовољно развијене банкарске услуге које прате развој малих и средњих предузећа ➤ Неадекватно функционисање коморског система
Пољопривреда и рурални развој	Пољопривреда и рурални развој

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Добри природни услови за пољопривредну производњу ➤ Традиција у пољопривредној производњи ➤ Квалификована радна снага ➤ Развијен научно-истраживачки рад и институције (Институт за пољопривреду и Ветеринарски институт) ➤ Постојање аграрног буџета на локалном нивоу 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Недостатак стратешког приступа у руралном развоју ➤ Традиција у пољопривредној производњи ➤ Недовољно прерађивачких капацитета ➤ Слаба организованост пољопривредних газдинстава ➤ Неефикасна пољопривредна производња ➤ Екстензивна производња, по структури и по приносима ➤ Слаба техничка опремљеност и застарела механизација ➤ Неедукованост пољопривредника ➤ Неповољна старосна структура, миграција младих у град
<p>Туризам</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Богато културно – историјско и природно наслеђе ➤ Постојање ЈП Туристички центар града Зрењанина које се бави развојем туризма ➤ Препознатљиве туристичке, културне и привредне манифестације (Дани пива) ➤ Постојање локација атрактивних за све облике туризма ➤ Гостопримство локалног становништва ➤ Препознатљива кухиња ➤ Велики број рибњака и ловних подручја ➤ Отворен Туристичко-информациони центар 	<p>Туризам</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Низак ниво туристичког промета ➤ Низак квалитет туристичких потенцијала ➤ Превладавање пословних разлога као основног мотива доласка посетилаца ➤ Кратак просечан боравак посетилаца ➤ Низак ниво коришћења смештајних капацитета ➤ Мала туристичка потрошња, која се готово у потпуности реализује у угоститељству ➤ Неискоришћени потенцијали ловног, здравственог, излетничког и културно-манифестационог туризма ➤ Недостатак јасно дефинисаног туристичког производа ➤ Недовољно усмерене маркетиншке активности
Могућности	Опасности
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Приватизација и реструктурирање јавних предузећа ➤ Развој регионалних и међуопштинских инфраструктурних пројеката ➤ Постојање националних и регионалних стратешких докумената ➤ Могућност коришћења националних фондова намењених пројектима ➤ Постојање иностраних донаторских програма намењених финансирању подршке развоја привреде ➤ Развој јавно приватног партнерства ➤ Сарадња са земљама чланицама ЕУ ➤ Добијање статуса кандидата 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Нестабилна политичка и економска ситуација на националном и локалном нивоу ➤ Недоношење неопходних закона и подзаконских аката ➤ Финансијска централизација ➤ Неповољни кредитни аранжмани ➤ Велики утицај политике на све сфере друштва

1.12 Заштита животне средине

Процена стања животне средине је пресек стања животне средине у локалној средини, онакво какво је оно данас. Процена стања животне средине даје јасну и потпуну анализу кључних питања животне средине са којима је она суочена, даје податке о утицају на животну средину који имају јавне и приватне институције и појединци и ономе шта они чине (или не чине) за животну средину, увећава свест јавности о питањима животне средине и потенцијално води ка укључивању грађана, помаже да се изграде односи међу учесницима који могу водити ка новим могућностима за акцију и олакшава идентификовање еколошких приоритета заједнице.

1.12.1 Управљање отпадом

Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. година, представља основни документ који обезбеђује услове за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике Србије. Стратегијом је предвиђено оснивање регионалних центара за управљање отпадом. Удруживањем локалних самоуправа ради заједничког управљања отпадом успоставља се систем регионалних центара који обухватају регионалну депонију за комунални отпад, постројење за сепарацију рециклабилног отпада, трансфер станице и претоварне центре, као и постројења за компостирање, што чини потребну инфраструктуру за управљање комуналним отпадом. У градовима је потребно одредити локације центара за одвојено сакупљање рециклабилног отпада, где би и грађани били у прилици да сами доносе свој отпад из посебних токова отпада. Регионалним плановима управљања отпадом ће тачно бити дефинисано управљање отпадом у складу са директивама ЕУ и смерницама из Националне стратегије управљања отпадом. Поменута Стратегија одрживог развоја подразумева да један од локалних центара за изградњу регионалне депоније буде Зрењанин са општинама Сечањ, Тител и Ковачица са популацијом од око 193.000 становника и са продукцијом комуналног отпада у износу од око 67.000 t/годишње.

Град Зрењанин и општине Ковачица, Сечањ и Тител закључиле су Споразум о међуопштинској сарадњи у области управљања чврстим комуналним отпадом, који је верификован 2006. године на седницама скупштина општина свих потписника споразума. Општина Зрењанин је током 2006. године иницирала израду Регионалног плана управљања отпадом за локалне самоуправе Зрењанин, Тител, Сечањ и Ковачица, а документ је почетком 2007. године достављен службама локалних самоуправа и није био реализован, да би у 2011. години на основу мишљења Покрајинског секретаријата за заштиту животне средине и одрживи развој, било неопходно приступити његовој ревизији. Израдом Регионалног плана управљања отпадом, приступило се изради и Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Регионалног плана управљања отпадом за град Зрењанин и општине Сечањ, Тител и Ковачица. Регионални план управљања отпадом за град Зрењанин и општине Сечањ, Тител и Ковачица и Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину Регионалног плана управљања отпадом за град Зрењанин и општине Сечањ, Тител и Ковачица је усвојен на седници Скупштине Града Зрењанина 01.07.2011. године (Сл. лист града Зрењанина, бр. 11/11) и њиме је предложена локација будуће депоније. Предложена је локација у близини постојеће локалне депоније у Зрењанину, југозападно од насеља Зрењанин. Количина генерисаног отпада за 2012. годину је 71.763,7 тона неселектованог отпада, са претпостављеном продукцијом отпада по глави становника и по дану од 0,9 kg, где је учешће биодеградабилног отпада око 45%. Дана 25.05.2011. године, Скупштина Општине Житиште је усвојила Одлуку о приступању региону Зрењанин за управљање отпадом, а статус Општине Житиште биће дефинисан Анексом Регионалног плана управљања отпадом и изменама међуопштинског споразума о управљању отпадом. Током 2011. године урађена је Претходна студија оправданости и Генерални пројекат регионалне депоније у Зрењанину, а Ревизиона комисија је 03.04.2012. године сачинила Извештај о извршеној стручној контроли Претходне студије оправданости и Генералног пројекта за изградњу регионалне санитарне депоније у Зрењанину и закључила да се техничка документација прихвата. На седници Скупштине Града Зрењанина, одржаној 16.12.2011. године, донета је Одлука о изради плана детаљне регулације Регионалне депоније у Зрењанину (Сл. лист града Зрењанина, бр. 22/11) и Одлука о неприступању изради стратешке процене утицаја на животну средину плана детаљне регулације Регионалне депоније у Зрењанину.

Почетком 2012. године, започете су активности на изради Идејног пројекта Регионалне депоније и израде Студије изводљивости (МИСП) које су још увек у току.

Паралелно са овим активностима, спроведена је санација старе депоније као и изградња привремене санитарне касете за одлагање отпада, као привремено решење до изградње регионалне депоније у Зрењанину. Основни елементи депоније, како је већ описано, могу се поделити у три основне групе у зависности од функције коју имају у оквиру комплекса регионалне депоније.

У прву групу објеката спадају прилазни пут, платои и саобраћајнице унутар комплекса депоније:

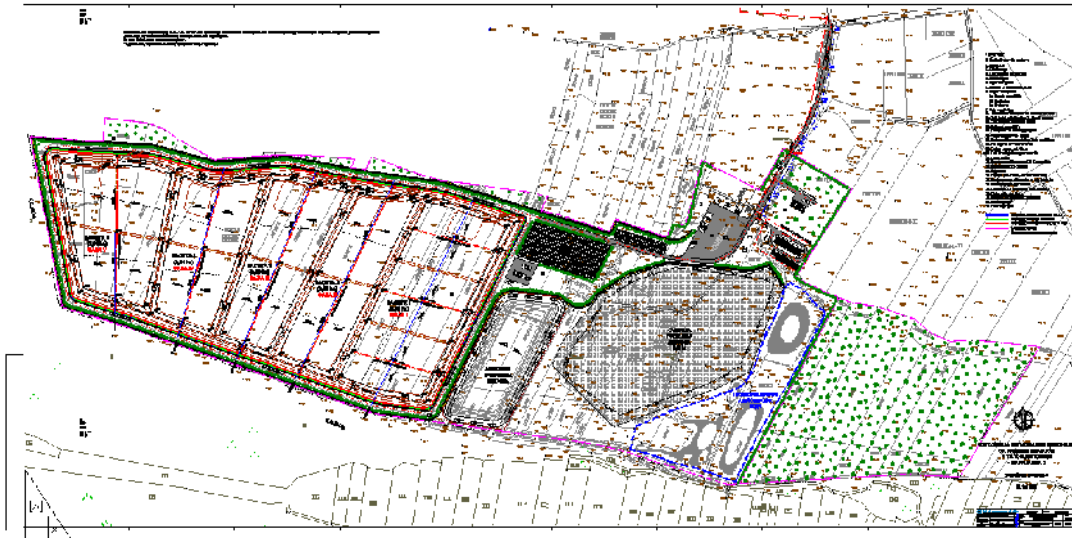
прилазни пут до комплекса депоније
манипулативни путеви у оквиру комплекса депоније
паркинзи за возила особља и посетилаца
паркинзи за теретна возила и механизацију
систем за прање гума возила на депонији – дезобаријера

Другу групу објеката сачињавају објекти за управљање депонијом као и постројења за рад и манипулацију приспелим отпадом. У ову групу спадају објекти:

улазна капија и портирница
управна зграда
погонска зграда
мостна камионска вага са надстрешницом
перионица за возила и механизацију
објекти и уређаји за рециклажу доспелог смећа
објекат и уређаји за компостирање биолошког отпада
постројење за третман отпадних вода
бунар техничке воде са резервоаром за складиштење
трафостаница са далеководом
систем за заштиту од пожара
водоводна мрежа
канализациона мрежа
мрежа електричних инсталација

Трећа група је изграђен простор за депоновање отпадног материјала тј. тело депоније. Тело депоније се састоји од:

касета за депоновање некорисног отпада
ободних и преградних насипа
рампи за силазак у касете
ободних канала за атмосферску воду
дренажног система за процедурну воду
система за рецикулацију процедурне воде
система за сакупљање биогаса из тела депоније
система за заштиту од процуривања процедурних вода
система за коришћење или спаљивање отпадних гасова
система за затварање тела депоније

Пројекат Рециклажно двориште, који је према регионалном плану и генералном пројекту регионалне депоније саставни део система управљања отпадом је, потпуно нелогично, током 2011. и 2012. године рађен сепаратно од активности на изградњи регионалне депоније. Након потписаног уговора о изградњи, даље се није одмакло. Разрешавање тог проблема је у току.

У овом тренутку, врше се припреме за израду Студије оправданости, затим добијање сагласности надлежног државног органа на идејни пројекат регионалне депоније са студијом оправданости. План је да се почетком наредне године уради процена утицаја на животну средину за изградњу регионалне депоније и добије сагласност од стране надлежног државног органа, да би се до краја наредне године приступило изради главног пројекта. Реалан рок за почетак изградње регионалне депоније у Зрењанину је 2016. година.

1.12.2 Заштита биодиверзитета

Биодиверзитет (биолошка разноврсност) подразумева свеукупност гена, врста и екосистема на Земљи, односно обухвата укупну различитост и варирање гена и свих врста микро организама, гљива, биљака и животиња као и сву разноликост еко система у којима су жива бића активни носиоци процеса. Термин биодиверзитет, односно биолошка разноврсност, постао је саставна компонента екологије и заштите животне средине, пре више од четврт века. Њиме је у широком смислу обухваћена проблематика очувања и коришћења биолошких ресурса на планети Земљи. Данас, овај термин је опште прихваћен у науци, пракси и свакодневном животу, а сама заштита биодиверзитета је у последњих неколико деценија доживела изузетан напредак. Подручје града Зрењанина је најгушће речно чвориште у Европи, где у кругу од 30 километара од центра града, протичу међународни водотоци – реке Бегеј, Тиса, Тамиш, Дунав и каналски систем ДТД. Због тога, врло често се Град Зрењанин назива градом на води. Та чињеница у великој мери утиче на тип, врсте и обим биолошке разноврсности Зрењанина, представљајући важан еколошки коридор који омогућава кретање јединки популација и проток гена између заштићених подручја и еколошки значајних подручја од једног локалитета до другог; он истовремено чини део еколошке мреже у подручју еколошки значајном за очување врста, одређених типова станишта и станишта одређених врста од значаја за Републику Србију, у складу са општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима.

Јавно предузеће Резервати природе Зрењанина, Зрењанин, основано је Одлуком о оснивању Јавног предузећа Резервати природе Зрењанина, Зрењанин, број 06-170-3/13-и од 20.09.2013. године, која је објављена у Службеном листу Града Зрењанина број 29/13. Предузеће је основано у циљу трајног обављања делатности обнове, заштите и унапређења заштићених природних добара на територији

Града Зрењанина, као добара од општег интереса. ЈП Резервати природе Зрењанина, Зрењанин, је регистровано у Агенцији за привредне регистре 08.01.2014. године са шифром делатности 9104 – делатност ботаничких и зоолошких вртова и заштита природних вредности.

Специјални резерват природе Царска бара налази се југозападно од Зрењанина, у међуречју Тисе и Бегеја. Има облик латиничног слова „S“, благо извијеног у правцу југозапад-североисток. Резерват се простире на алувијалној равни између Тисе и Бегеја, а у катастарским општинама Лукино Село, Перлез, Бело Блато и Стајићево и Книћанин између 20°21'55" и 20°26'20" источне географске дужине и 45°13'15" и 45°17'10" северне географске ширине. Надморска висина резервата износи од 73 m до 78 m. Специјални резерват природе Царска бара представља остатак некадашњег плавног подручја дуж доњег тока реке Бегеј, очуваних и разноврсних орографских и хидрографских ритских облика и представља комплекс мозаичних барско-мочварних, шумских, ливадских, степских и слатинских екосистема са разноврсним и богатим живим светом и стаништем многих ендема, субендема, реликата биљних и животињских врста панонског простора.

Природне вредности Специјалног резервата природе Стари Бегеј - Царска бара високо су оцењене због постојања око 250 врста птица (од којих се свих осам европских врста чапљи гнезде на овом простору), 24 врста риба, као и сисара ретких за ово подручје (видра, текуница, шумска - мрка волухарица, дивља мачка и др.), а од посебног значаја су и рибњачка језера која се налазе у заштитној зони природног добра.

Специјални резерват природе Царска бара дефинисан је и као ИБА подручје, односно као међународно значајно подручје за птице (Important Bird Areas) са површином од 11.570 ha. Уредба о проглашењу Специјалног резервата природе Царска бара објављена је у Службеном гласнику РС број 46/2011 од 24.06.2011. Старалац над СРП Царска бара је Рибарско газдинство Ечка. Стање у којем се СРП Царска бара тренутно налази је забрињавајуће. Стари Бегеј, који пролази средином овог комплекса је служио као одводно - доводни канал за снабдевање Тигањице, Перлеске и Царске баре водом. Његовим замуљивањем, насталим услед испуштања засићене воде и муља из језера Рибарског газдинства Ечка (Бело и Коча језеро) у Стари Бегеј и то у последњих 20 година, током јесење –зимског периода излова рибе, дошло је до замуљивања Старог Бегеја до те мере да је на почетном делу било неопходно извршити рекулацију, која је потпуно пореметила старе обале Бегеја и од њих начинила ругло у заштићеном подручју. Оваква ситуација је довела до ишчезавања неколико десетина врста птица гнездарица са овог подручја, десетковања броја гнезда у колонији чапљи која је до пре петнаестак година била највећа на Балкану, престанак задржавања доброг дела селица (нарочито из породице шљукарица) и престанак гнезђења читавог низа за воду везаних врста птица из различитих породица.

Окањ бара се налази непосредно уз леву обалу реке Тисе, односно, северозападно од Зрењанина, у близини насељеног места Елемир. Подручје Окањ баре, затим баре Црвенка и Чикош, делови атара села Елемир, Тараш, Кумане и Меленци, проглашавају се заштићеним подручјем изузетног значаја, односно прве категорије као Специјални резерват природе под називом Окањ бара. Обухвата комплекс ливадско-степске вегетације, слатина и заслањених бара различитог интензитета. Представља једну од три најрепрезентативније и најатрактивније очуване баре на слатинама Војводине и специфична је по јединственим панонским екосистемима. Сматра се да је једно од најзначајнијих сланих језера Европе са 28 регистрованих биљних и животињских врста од међународног значаја. Окањ бара представља фосилни меандар реке Тисе и она заједно са језером Русанда и Сланом Коповом чини јединствена очувана слатинска подручја у Банату. Окањ бара има укупну површину од око 1,5 km², а просечна дубина износи око 1,5 метара. Укупно је на овом простору забележено 184 врста птица, од чега седам врста се налази на Светској Црвеној листи угрожених врста. Основни фактори угрожавања Окањ баре су бројни антропогени утицаји: развој пољопривреде, сточарство, манипулисање водним режимом, урбанизација, одлагање чврстог отпада, индустрија, саобраћај, итд. Услед ових активности долази до полаганог губљења природних вредности, што је условљено низом природних и антропогених фактора и процеса који трају током читавог 20. века. Разлог су поремећај водног режима, еутрофикација, сукцесија екосистема, засипање наносима, привредна делатност, недостатак адекватних мера управљања простором, итд. Као резултат бројних негативних утицаја на ово рањиво и врстама богато подручје, Окањ бара са околним простором је предложена за специјални резерват природе. Развој пољопривреде, нарочито све веће коришћење хемијских средстава, одлагање отпада, саобраћај,

неконтролисани лов, разграната каналска мрежа и многобројни други фактори, годинама угрожавају природне вредности Окањ баре.

Специјални резерват природе Окањ простире се на територији града Зрењанина и општине Нови Бечеј, на укупној површини од 5.480 хектара, и већи је од Резервата Царска бара код Белог Блата за 1.000 хектара. Уз само подручје Окања успостављена је и заштитна зона од 4.134 хектара. У овом подручју, које је једно од три слана у Војводини, живи шестина укупне популације вилин коњица у Србији, две врсте строго заштићених инсеката, осам врста водоземаца и шест врста гмизаваца. Најзначајнија је, ипак, фауна птица са 186 врста, од којих је седам на Светској Црвеној листи. У Окањ бари расте Шванцербергова боквица, која је на европској црвеној листи биљних врста. Уредба о проглашењу објављена је у Службеном гласнику РС број 39 од 30.4. 2013. године. Старалац над СРП Окањ баром је Друштво за заштиту животне средине Окањ из Елемира.

Жупанијски парк у Зрењанину стављен је под заштиту као споменик природе под именом Жупанијски парк у Зрењанин и сврстава се у значајно природно добро, односно природно добро III категорије. Споменик природе Жупанијски парк у Зрењанину ставља се под заштиту ради очувања аутентичности стилски обликованог простора, богатства дендрофлоре и вртно-архитектонских елемената. Пројектован је у мешовитом стилу насталом комбиновањем елемената француског (класичног) и енглеског (пејзажног) стила и типичан је за време у којем је настао. Иако мали по површини, у њему се налазе стара стабла великих димензија и високих естетских одлика као што су: вредни стари примерци тисе (*Taxus Baccata* L.), црног бора (*Pinus nigra* Arn.), јаворолисног платана (*Platanus acerifolia* Wild.), ситнолисне липе (*Tilia cordata* Mill.), пауловније (*Paulownia tomentosa* Steud.), и др. Споменик природе Жупанијски парк у Зрењанину налази се на територији града Зрењанина, КО Зрењанин I, на делу кат. Парц. Број 4837/1. Укупна површина заштићеног природног добра Споменика природе Жупанијски парк у Зрењанину износи 1 ha 13 aри, у државној својини. На подручју Споменика природе Жупанијски парк у Зрењанину установљава се режим заштите другог степена. Старалац над Жупанијским парком у Зрењанину је ЈКП Чистоћа и зеленило, Зрењанин.

Стабло белог дуда (*Morus alba* L.) у Белом Блату као споменик природе под именом Бели дуд у Белом Блату сврстава се у значајно природно добро, односно природно добро III категорије. Стабло Белог дуда у Белом Блату стављено је под заштиту ради очувања вредног примерка ове врсте, стогодишње старости и импозантних дендрометријских карактеристика. Овај споменик природе налази се у насељу Бело Блато, у улици Иве Лоле Рибара испред куће број 17 на подручју града Зрењанина, на деловима кат. Парц. Бр. 252 и 178 КО Бело Блато, површине 78,50 m². Границу овог споменика природе чини пројекција крошње дуда на земљу чији је пречник 10,00 m, при чему је центар замишљеног круга његово дебло. Заштитну зону представља прстен у ширини од 5,00 m рачунајући од границе споменика природе површине 235,50 m². За Споменик природе Бели дуд у Белом Блату установљен је режим заштите III степена. Старалац над белим дудом у Белом Блату је ЈКП Чистоћа и зеленило, Зрењанин.

Стабло храста лужњака (*Quercus robur* L.) у Зрењанину као Споменик природе под именом Храст лужњак у Зрењанину се сврстава у значајно природно добро III категорије. Стабло храста лужњака стављено је под заштиту ради очувања једног од ретко вредних појединачних примерака ове врсте на подручју средњег Баната. Оно је велике старости и димензија, витално, високо декоративно, са необично формираном крошњом која је симетрична, обрнуто јајастог облика, јаче развијена у вршним него у доњим деловима. Споменик природе Храст лужњак у Зрењанину налази се на подручју града Зрењанина, КО Зрењанин I, на кат. Парц. Бр. 5689, 5683 и 5690 (на којој се налази стабло), на дворишном делу куће у улици Чарнојевићева број 33, површине 200,96 m², које је у приватној својини. Границу Споменика природе Храст лужњак у Зрењанину чини пројекција крошња храста на земљу чији је пречник 16,00 m, при чему је центар замишљеног круга његово дебло. За овај споменик природе установљен је режим заштите III степена. Старалац над храстом лужњаком у Зрењанину је ЈКП Чистоћа и зеленило, Зрењанин.

Специјални резерват природе Ритови доњег Потисја (који је у поступку проглашавања) обухвата осам старих меандара и појас плавних шума у форланду Тисе које се налазе на простору између Парка природе Стара Тиса код Бисерног острва и Специјалног резервата природе Тителски брег. Смештене су са леве и десне стране данашњег тока ове међународне реке и повезани континуираним у великој

мери очуваним шумским комплексом. Основне карактеристике СРП Ритови доњег Потисја су очуваност и разноврсност изворних орографских и хидрографских облика ритова као што су: меандри, плиће и дубље депресије и баре у плавном делу Тисе очуваност екосистемске разноврсности карактеристичне за плавна подручја великих равничарских река: ритске шуме беле врбе и тополе, затим влажне ливаде, заједнице пршљеница, кроцања и таласиња, воденог орашка, високе зуке и др., очуваност и репрезентативност изворних биљних заједница ритова: старе шуме беле врбе, црне и беле тополе. Овде је забележено 17 биљних заједница као и 22 типа станишта приоритетна за заштиту (Правилник о критеријумима за издвајања типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување (Службени гласник РС, 35/10). Разноврсност риба се огледа у 36 врста. Са аспекта заштите фауне риба, међу најважније врсте спадају строго заштићене врсте златни караш, гавчица, лињак и чиков. Мртваје су изузетно значајне као природна плодишта и станишта риба. Мртваје доњег Потисја су хранидбена база рода и чапљи, територија орла белорепана, станиште шумских врста птица, међу којима се истичу мали детлић и сиви вољић. Водена и околна сувља станишта насељавају ретке врсте сисара, међу којима се издваја видра – строго заштићена врста. Укупна површина СРП Ритови доњег Потисја износи 3010 ha 66 a 63 m², од чега је у режиму заштите другостепена 954 ha 91 a 61 m², а у трећем степену заштите 2055 ha 75 a 02 m². Површина заштитне зоне је 4165,39 ha, од чега се на подручју града Зрењанина налази 1538,3 ha. Према структури власништва, од укупне површине заштићеног природног добра, површина у државном власништву 2873,08 ha (95,43%), у друштвеном 4,30 ha (0,14%), а у приватном власништву 133,29 ha (4,43%).

Парк природе Потамишје (које је у поступку проглашавања) је на националном нивоу проглашено „еколошки значајним подручјем” у оквиру националне еколошке мреже (Уредба о еколошкој мрежи, Сл. Гласник РС, бр. 102/2010). На основу ове уредбе, Тамиш је класификован и као међународни еколошки коридор. Статус дела еколошке мреже прописује основне забране коришћења природних ресурса како би се очували предели и врсте. Просторни план Републике Србије предвиђа успостављање заштићеног подручја прелиминарно названог Потамишје, као и стицање међународног статуса уписом на Рамсарску листу до 2014. (Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020.). Подручје је регистровано и као подручје планирано за заштиту у Регионалном просторном плану Аутономне Покрајине Војводине (Сл. лист АПВ, бр. 22/2011). Значајно је и то што су сви остали просторни планови општина и градова следили регионалне и националне принципе планирања и предвидели исти статус за ово подручје.

Готово цело подручје је у склопу европски значајног подручја за птице (Important Bird Area – ИВА) Централно Потамишје, површине од 14.507 ha, а квалификовано је на основу испуњавања критеријума партнерства са BirdLife International. Критеријуми за прелиминарну идентификацију потенцијалних подручја за очување врста птица и миграторних врста (СПА) у Србији су развијени на основу ИВА С критеријума. Овај метод је већ био коришћен у неким од земаља Европске уније како би се задовољио Члан 4. Директиве о заштити дивљих птица. На подручју се тренутно спроводе активности Покрајинског Завода за заштиту животне средине, усмерене на валоризацију Потамишја, као део активности на изради студије заштите. Завршетак студије и проглашење заштићеног подручја очекује се крајем 2014. године.

Подручје баре Русанде је још од изградње првобитног купалишта на сплавовима (1866. године) било чувено као бањско лечилиште. И данас је овај простор једино активно бањско лечилиште у Банату, захваљујући постојању Специјалне болнице за рехабилитацију Русанда која је смештена на северној обали језера. Бањски комплекс уоквирен је и уклопљен у парк значајне хортикуларне вредности који представља једину шумолику површину у средњем Банату, због чега је веома значајна као место гнезђења и миграторна станица птица. Бања има лечилишну традицију засновану на коришћењу лековитих својстава минералног пелоида (седимента) из језера Русанда, у комбинацији са термоминералном водом. Функционисање болнице у потпуности је ослоњено на коришћење ових природних ресурса. Како се пелоид, искоришћен од стране Специјалне болнице, поново враћа у језеро, начин функционисања ове институције је одржив и одговара функцијама заштићеног подручја, а такође има и значајну функцију одрживог развоја локалне заједнице. Значај и еколошке функције овог подручја су многобројне. То је један од само неколико преосталих локалитета са веома добро израженом комбинацијом предеоних елемената: заслањеног језера и припадајуће халофитске

вегетације, окруженог мозаиком очуваних и делимично очуваних ливадско – степских, мочварних и пољопривредних станишта у Србији, који садржи веома велико богатство биљног и животињског света специфичног за панонска слана језера. Простор Русанде има и значајну коридорску функцију, обезбеђујући физичку везу између сланих језера и заслањених ливадских станишта суседних подручја која спаја (Слано Копово на северу и Окањ на југу), формирајући тако средиште слатинско-степског коридора у банатском Потисју. Он се наставља на потиски коридор станишта идентичних особина који се пружа кроз источну Мађарску и препознат је као један од Паневропских еколошких коридора.

Прве идеје о заштити овог и суседних заслањених језера, као решењу за очување јединственог биодиверзитета, потичу још из периода пре више од 30 година, да би се од 1998. године, подручје нашло на листи подручја од националног значаја за очување фауне птица. Национални значај овог подручја за очување биодиверзитета ни данас није мањи. Као еколошки значајно подручје представља део еколошке мреже Републике Србије, на основу Уредбе о еколошкој мрежи (Сл.гласник РС, бр 102/2010). Простор Русанде се, као подручје од изузетног међународног значаја, од 2009. године налази на листи међународно значајних подручја за птице, заједно са Окањ баром, Коначно, као резултат припремног рада на идентификацији потенцијалних подручја посебне заштите за врсте птица и миграторне врсте, подручје Русанде (и Окањ баре) идентификовано је као једно од прелиминарних SPA (Special Protected Areas) подручја са укупно 31 номинованом врстом: 17 миграторних и 14 са Анекса и Директиве о заштити дивљих врста на основу које се ова подручја и одређују.

1.12.3 Квалитет ваздуха

Загађеност ваздуха представља глобалну проблематику читавог човечанства, а посебно је изражена у индустријски развијеним земљама и земљама у развоју. Иако се загађивање и ефекти загађивања просторно тешко могу разграничити, јављају се разлике унутар одређеног поднебља, у зависности од концентрације индустријских објеката и других извора загађивања. Поред загађивања од стране индустријских објеката, у урбаним срединама на квалитет ваздуха утичу: дифузно загађивање, конфигурација и састав тла, изграђеност инфраструктуре, метеоролошки услови и друго.

Законом о заштити ваздуха (Сл. гласник РС, бр. 36/2009 и 10/2013), предвиђено је да заштиту и побољшање квалитета ваздуха обезбеђују, у оквиру својих овлашћења, Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, привредна друштва, предузетници, као и друга правна и физичка лица. Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, у оквиру своје надлежности утврђене законом, обезбеђују мониторинг квалитета ваздуха.

Управљање квалитетом ваздуха подразумева одговарајућу нормативну регулативу и постављање одговарајућих планова на основу поузданих информација о степену загађености. Зрењанин спада у градове у Србији где је испитивање загађености ваздуха започето пре више од 15 година. Циљ програмског и систематског мерења загађености ваздуха на територији Зрењанина је праћење трендова концентрација, испитивање утицаја загађеног ваздуха на здравље људи, на природу и материјална добра, предузимање превентивних мера у свим сегментима, сагледавање утицаја предузетих мера на степен загађености ваздуха и информисање јавности. У оквиру дугорочне активности на плану систематског праћења квалитета ваздуха Зрењанина, одређена су мерна места методологијом геометријског распоређивања. У недостатку катастра загађивача ваздуха, локалитети су одабрани на основу расположивих података, узимајући у обзир распоред и врсту загађивања, густину насељености, специфичности терена и метеоролошких услова. Истовремено, у оквиру могућности, водило се рачуна о томе да и најосетљивији акцептори буду обухваћени. Праћење квалитета ваздуха на територији Града Зрењанина током 2012. године се спроводило са основним циљем да се добију подаци за утврђивање квалитета ваздуха животне средине и степена загађења ваздуха у граду Зрењанину, неопходних за правилан одабир превентивних мера у циљу заштите и унапређења здравља људи и очувања животне средине, а у складу са уговореним обавезама контроле квалитета ваздуха који су потписали Градска управа Града Зрењанина и Завод за јавно здравље Зрењанин, и у складу са одредбама Закона о јавном здрављу, Сл. гласник РС бр. 72/09 и Закона о заштити ваздуха, Сл. гласник РС бр. 36/09.

Мониторинг квалитета амбијенталног ваздуха у Зрењанину током 2012. године је вршен у циљу одређивања степена загађености ваздуха у урбаној средини на следећим мерним местима:

- 1) Принципова бр. 24–26 – Геронтолошки центар; (сумпор-диоксид, чађ, азот-диоксид, приземни озон, суспендоване честице, бензен, толуен, ксилен, садржај тешких метала),
- 2) Житни трг, Милетићева бр. 9; (сумпор-диоксид, чађ, азот-диоксид, приземни озон),
- 3) Булевар Вељка Влаховића бр. 14; (сумпор-диоксид, чађ, азот-диоксид, приземни озон, суспендоване честице, садржај тешких метала),
- 4) Улица б. маја бр. 43; (сумпор-диоксид, чађ, азот-диоксид, приземни озон),
- 5) Насељено место Елемир, Жарка Зрењанина бр. 49 – Зграда месне заједнице; (сумпор-диоксид, чађ, азот-диоксид, бензен, толуен, ксилен).

На основу резултата испитивања аерозагађења на територији града Зрењанина током 2012. године, може се констатовати да се квалитет амбијенталног ваздуха није значајно мењао у односу на претходни период. На мерном месту 1 - Принципова бр. 24. – 26. – Геронтолошки центар, током 61 дана, прекорачене су вредности за чађ и 15 дана за укупне суспендоване материје, а концентрација никла и арсена су било повећани током једног дана. На мерном месту 2 - Житни трг, Милетићева бр. 9 током 178 дана, прекорачене су вредности за чађ. На мерном месту 3 - Булевар Вељка Влаховића бр. 14, током 94 дана, прекорачене су вредности за чађ, 119 дана за укупне суспендоване материје, током 36 дана, прекорачене су вредности за никл, за кадмијум током 36 дана и арсен током 2 дана. На мерном месту 4 - улица б. маја бр. 43, током 140 дана, прекорачене су вредности за чађ. На мерном месту 5 - насељено место Елемир, Жарка Зрењанина бр. 49 – зграда месне заједнице, током 28 дана, прекорачене су вредности за чађ, 28 дана за бензен, 18 дана за ксилен

На основу расположивих података добијених мерењима квалитета амбијенталног ваздуха у Зрењанину током 2012. године, основни извори емисије загађујућих материја у амбијентални ваздух града су:

енергетика (топлана и термоелектрана, котларнице и индивидуална ложишта),
саобраћај (путнички аутомобили, јавни превоз и транспортни саобраћај)
мали и средњи производни процеси (пекаре, припрема брзе хране, роштиљ, пицерије)
индустријски објекти на територији града и пољопривреда (коришћење средстава за заштиту са земље и из ваздуха)

у процесима загревања користе се чврста фосилна горива са већим процентом сумпора, са непознатим садржајем пратећих хемијских елемената
емисија загађујућих материја из покретних извора такође је условљена квалитетом горива, процесом сагоревања у моторима у односу на старост возила, густином саобраћаја, уличном инфраструктуром и урбанистичким решењима.

Да би се умањила загађеност ваздуха у великим урбаним срединама, врши се систематска контрола концентрације појединих полутаната у различитим деловима града и предузимају мере да би се избегло њихово штетно дејство. Стандардизују се и ограничавају количине загађујућих супстанци (граничне вредности емисије) у издувним гасовима нових типова моторних возила и испитују нове могућности за заштиту ваздуха од загађивања. У ове мере спадају и опсежна лабораторијска, клиничка и епидемиолошка испитивања утицаја загађеног ваздуха на здравље човека и његову животну околину. Гасификација, ширење даљинског система грејања, избор квалитетног горива, обезбеђење контроле процеса сагоревања у котларницама, доприносе смањену загађивања које потиче из стационарних извора. Од великог значаја су мере унапређења процеса производње у индустрији уз редовну контролу емисије загађујућих материја. Потребно је обезбедити уредно чишћење и прање саобраћајница, поплочаних површина и редовно одношење смећа. Од посебног је значаја спречавање настанак дивљих депонија и уклањање постојећих нехигијенских депонија уз систематско регулисање одлагања отпада у смислу изградње хигијенске депоније. Спаљивање отпада/смећа замењивати напреднијим методама уклањања и разврставања отпада. Спречавање несавесног паљења њива након жетве чиме се емитују штетни гасови, чађ, пепео, а доприноси се наравно и глобалном загревању. У циљу смањења потрошње енергије посебну пажњу треба посветити мерама термоизолације као рационалној мери за смањење утрошеног горива, што индиректно доводи и до смањења аерозагађења.

Борба против пушења - у просторијама у којима се пуши и до 100 пута је већа концентрација загађујућих материја него у спољашњој средини.

Ради смањења аерозагађивања узрокованог саобраћајем, неопходно је:

изградити заобилазне путеве око Зрењанина за транзитни саобраћај,
обезбедити виши ниво техничке исправности возила,
обезбедити квалитетно гориво и спречавати продају горива лошег квалитета,
изградити квалитетне и безбедне бицикличке и пешачке стазе,
строгом контролом рада бензинских пумпи свести њихово загађивање ваздуха нафтним дериватима на најмању могућу меру.

У циљу смањења постојећег аерозагађивања потребно је више пажње посветити и контроли дифузног загађивања:

контролом исправног функционисања система сагоревања индивидуалних ложишта,
проширивањем система централног загревања.

У циљу смањења загађења ваздуха таложним материјама више пажње посветити:

чишћењу и прању улица,
неговању и проширивању зелених површина,
садњи заштитног зеленог појаса поред саобраћајница,
претварању запуштених и коровом зараслих парцела у паркове и дечја игралишта,
санацији дивљих депонија по насељеним местима и самом граду.

Неопходно је спроводити акције, уз активно укључивање становништва, града и инспекцијских органа. Поред сталне едукације становништва, у циљу развијања еколошке свести, неопходно је и правремено и објективно информисање о предузетим акцијама за чистији ваздух као и о постигнутим ефектима.

1.12.4 Комунална бука

Бука као облик загађивања средине, односно угрожавања и деградације квалитета живота постаје у новије време све већи проблем. Ипак, бука као стални пратилац и нежељена последица људске активности је стара колико и сам град, који је најкарактеристичнији израз цивилизације. У односу на друге облике загађивања средине, бука је по свом утицају на квалитет живота врло специфична. Она је по свом дејству тренутна, делује само док траје емисија и не узрокује закаснеле ефекте на целокупну средину, попут загађивања ваздуха или воде. Мада не оставља трајне ефекте на околину, често или дуготрајно излагање буци може код човека да изазове пролазне или трајне физиолошке и психолошке поремећаје. При томе интензитет буке није толико битан, чак и релативно слаба бука може врло негативно да се одражава на квалитет живота.

Саобраћај представља данас најзначајнији извор буке, који човека готово непрекидно оптерећује. То је угрожавање најизраженије управо у градовима, где је врло тешко избећи скоро стални утицај буке на човека. Бука као врло специфични облик загађивања има ту особину да релативно брзо опада са повећањем удаљености од извора. Тако и саобраћајна бука представља највеће оптерећење у непосредној близини самог саобраћајног средства односно саобраћајнице, што представља велико угрожавање квалитета живота у густо насељеним градовима, који нису грађени за данашњи интензивни и врло бучни саобраћај.

Бука се убраја међу физичке агенсе штетне по здравље, за чије се неповољно дејство зна одавно. Нивои буке присутни у комуналној средини нису довољно високи да би довели до оштећења слуха, али изазивају читав низ неаудитивних ефеката. Нарочито су осетљива на буку деца млађа од 6 година и особе старије од 65 година. Жене су нешто осетљивије од мушкараца у средњој животној доби. Бука се убраја у стресогене факторе и утиче на поремећај психосоматског здравља, јер изазива специфичне и неспецифичне ефекте, као и сталне и привремене реакције организма. Ефектима комуналне буке

данас се у свету поклања све више пажње јер до сада спроведена истраживања показују да она отежава настанак сна, чини сан површним и испрекиданим, скраћује фазу дубоког сна и доводи до буђења, што се манифестује променом расположења, осећањем умора, невољношћу, падом радне способности, главобољом и појачаном нервозом. За добар сан било би пожељно да бука не прелази 30 dB.

Бука у животној средини, или како се веома често зове комунална бука, дефинише се као бука коју стварају сви извори буке који се јављају у човековом окружењу. Главни извори комуналне буке су:

извори буке на отвореном простору,
извори буке у затвореном простору.

Извори комуналне буке на отвореном простору могу се даље поделити на следеће групе:

саобраћај (друмски, железнички и авионски),
грађевинске машине које се користе при извођењу јавних радова,
индустрија,
машине за кућну употребу (косачица, моторна тестера и слично),
машине и возила за комунално одржавање,
спортске активности, концерти, забавни паркови, аларми.

Извори комуналне буке у затвореном простору могу се поделити на следеће групе:

гоститељски објекти,
кућни апарати (усисивачи, веш машине...),
вентилациони системи и клима уређаји, пумпне станице, трафостанице,
уређаји за музичку репродукцију,
журке, дискотеке, концерти...

Неки од набројаних извора буке у затвореном простору могу се појавити и као извори буке на отвореном простору. На основу Закона о заштити од буке у животној средини Сл.гласник РС, бр. 36/2009 члан 8, локална самоуправа

- 1) утврђује мере и услове заштите од буке, односно звучне заштите у плановима, програмима и пројектима, укључујући и оне на које даје сагласност у поступку стртешке процене утицаја, процене утицаја пројекта на животну средину, односно у поступку издавања интегрисане дозволе за рад постројења и активности
- 2) врши акустичко зонирање на својој територији, одређује мере забране и ограничења у складу са овим законом
- 3) обезбеђује израду стратешких карата буке из надлежности јединице локалне самоуправе
- 4) доноси локални акциони план заштите од буке у животној средини, односно обезбеђује услове и стара се о његовом спровођењу
- 5) обезбеђује финансирање мониторинга буке у животној средини на територији јединице локалне самоуправе
- 6) врши надзор и контролу промене мера заштите од буке у животној средини

На основу Закона о заштити од буке у животној средини Сл.гласник РС, бр. 36/2009 члан 38, стратешке карте буке за агломерације са више од 100.000 становника потребно је израдити најкасније до 31.децембра 2017. године, док се акциони планови заштите од буке у животној средини доносе у року од годину дана од дана израде стратешких карата.

Град Зрењанин још увек није усвојио Одлуку о акустичком зонирању града.

Ниво буке у животној средини је један од показатеља квалитета животне средине који већ низ година прати Завод за јавно здравље града Зрењанина. Праћењем нивоа буке у граду утврђују се извори буке и добијају резултати на основу којих је могуће предузимање одговарајућих мера у смислу правилнијег и хуманијег планирања Града (акустичко зонирање, организација саобраћаја, озелењавање града, подизање заштитних баријера, измештање индустријских постројења, обезбеђивање техничке исправности возила, итд). Праћење целодневног (дневног, вечерњег и ноћног) нивоа буке у животној

средини града Зрењанина и одређивање вредности индикатора укупне буке врши се према прописаној методологији и у складу са важећом законском регулативом. Током 2012. године бука у животној средини се мерила на мрежи од 20 мерних места у 3 дневна и 2 ноћна интервала. Интервал мерења износи 15 минута.

Табела 41: Мерна места за праћење нивоа буке

Зона Дозвољени ниво буке за дан/ноћ	Мерна места
Индустријска зона 60/50 dB (A)	1. Фабрика уља Дијамант 2. Фабрика перлита (бивша Термика)
Школска зона 50/45 dB (A)	1. Зрењанинска гимназија 2. ОШ Д. Обрадовић 3. ОШ П.П Његош 4. Средња пољопривредна школа
Здравствене установе 50/40 dB (A)	1. Болница Др Ђ.Јоановић 2. Стара специјалистичка поликлиника 3. Геронтолошки центар 4. Болница за плућне болести
Административна зона 65/55 dB (A)	1. Пореска управа 2. Градска управа 3. Основни суд
Зона главних саобраћајница 65/55 dB (A)	1. Главна аутобуска станица 2. Улица Жарка Зрењанина 3. Полицијска управа Зрењанин 4. Раскрница б. мај/Првوماјска 5. Булевар Вељка Влаховића
Зона одмора и рекреације 50/45 dB (A)	1. Карађорђево трг 2. Тениски терени

Забележени су, посматрано у просеку на месечном нивоу, по мерним местима у оквиру зона, следећи минимални и максимални нивои буке у животној средини

Табела 42: Минималне, максималне месечне вредности и средње годишње вредности нивоа буке

Минималне, максималне месечне вредности и средње годишње вредности за 2012. годину (по мерним местима у оквиру зона)							
Број	Место мерења	Дневни термин dB (A)		Ноћни термин dB (A)		Средње годишње вредности dB (A)	
		Min	Max	Min	Max	Дан	Ноћ
Индустријска зона - Дозвољени ниво буке (дан/ноћ) 60/50 dB (A)							
1	Фабрика уља Дијамант	68	74	60	69	71	64
2	Фабрика перлита (бивша Термика)	47	56	40	49	52	46
Школска зона - Дозвољени ниво буке (дан/ноћ) 50/45 dB (A)							
3	Зрењанинска гимназија	58	67	46	56	62	52
4	ОШ Д. Обрадовић	56	64	46	60	59	50
5	ОШ П.П Његош	55	62	47	55	59	50
6	Средња пољо. Школа	56	67	53	61	64	57
Здравствене установе – Дозвољени ниво буке (дан/ноћ) 50/40 dB (A)							
7	Болница Др Ђ.Јоановић	61	69	51	61	65	55
8	Стара спец.	67	72	58	65	69	63

	Поликлиника						
9	Геронтолошки центар	67	73	53	65	69	61
10	Болница за плућне болест	53	67	51	61	63	54
Административна зона – Дозвољени ниво буке (дан/ноћ) 65/55 dB (A)							
11	Пореска управа	47	58	42	50	54	48
12	Градска управа	60	72	56	62	65	59
13	Основни суд	52	65	48	62	61	53
Зона главних саобраћајница – Дозвољени ниво буке (дан/ноћ) 65/55 dB (A)							
14	Главна аутобуска станица	66	72	59	67	69	63
15	Улица Жарка Зрењанина	63	72	52	66	66	60
16	Полицијска управа Зрењанин	66	73	55	66	69	62
17	Раскрница б. мај/Првомајска	63	72	49	64	69	57
18	Булевар Вељка Влаховића	60	72	51	63	66	59
Зона одмора и рекреације – Дозвољени ниво буке (дан/ноћ) 50/45 dB (A)							
19	Карађорђево трг	48	56	45	50	52	47
20	Тениски терени	51	58	45	57	53	48

Резултати мерења указују на повећан ниво комуналне буке у граду. Изузев административно-управне зоне, (као и током неколико претходних година), где су показатељи нивоа дневне буке били у границама дозвољених, све остале вредности на нивоу зона премашују дозвољене нивое буке и не одговарају прописима. Мере за спречавање штетног дејства буке у животној средини:

дугорочно урбанистичко планирање,

израда Одлуке о акустичком зонирању града Зрењанина,

промена режима саобраћаја- пешачке зоне, „еколошки семафори“, са ознаком „Молимо угасите мотор“.

обилазнице за теретна возила (Знатан број теретних моторних возила, која пролазе кроз град, не користећи транзитни правац, доприносе повећању нивоа буке).

зелени појас, заштитне ограде дуж оптерећених саобраћајница, железничких пруга.

придржавање ограничења брзине смањује ниво буке за 8-10 dB (A), међутим, свега се око 10% возача придржава прописаних ограничења брзине.

примена строжих ограничења при техничким прегледима возила који важе у ЕУ (75 dB за путничка и 80 dB за теретна моторна возила).

посебне таксе за бучнија возила (нпр. дизел-возила), искључивање из саобраћаја возила са прекомерном буком.

едукација и здравствено просвећивање становништва.

зонирање уз озелењавање насеља, што сем побољшања микроклиме (температуре, влаге, дејства ветра и аерозагађења), утиче и на заштиту од буке.

примена грађевинских соноизолационих материјала.

преглед пројеката индустријских објеката у циљу испуњења услова за заштиту од буке и редукција буке на радном месту (емисије буке).

1.12.5 Ниво шумљености и зеленила

Повећање површина под шумама има непроцењив значај за очување животне средине, што значи да квалитет животне средине зависи од степена шумовитости. Шума је значајан природни обновљиви ресурс. Шуме су фактор стабилности климатских елемената и појава, са великим утицајем на стабилност свих екосистема. Шуме утичу на:

пречишћавање ваздуха од прашине и других честица које доспевају у атмосферу, количину и распоред падавина, површинско, подповршинско и подземно отицање, формирање изворишта, квалитет и количину воде.

Шуме имају хидролошку и водозаштитну улогу, као и значајну улогу у спречавању поплава. Шуме побољшавају хранљивост земљишта и повећавају њену плодност. Њихова заштитна функција огледа се и кроз спречавање ерозија и клизишта. Шуме су чувари биодиверзитета и генофонда од чијег опстанка зависе бројне врсте биљака, гљива и животиња. Шума је ресурс многобројних и различитих производа за људску исхрану који има велики утицај у производњи природне хране, лековитог биља и развоју ловства, пчеларства, рибарства, туризма, дрво-прерађивачкој индустрији, грађевинарству и енергетици. Шума обухвата све јединице површине веће од 0,5 ха, обрасле шумским дрвећем чије круне покривају више од 10% површине, при чему дрвеће мора бити у могућности да достигне минимум 5 m висине у доба зрелости за сечу. Може обухватити и затворене формације шума где дрвеће са различитом спратовношћу покрива већи део састојине или отворене формације шума са непрекидним вегетационим покривачем у коме круне дрвећа покривају више од 10 % површине. Категорији шума припадају и младе природне састојине и све вештачки подигнуте састојине које треба да достигну покривеност крунама више од 10 % површине и висину стабала преко 5 m, као и делови шуме који су деловањем човека или неког природног чиниоца тренутно уништени, али се очекује да ће бити преведени у шуму (сечине, пожаришта, итд.). Исто тако, шумом се сматрају шумски расадници и семенске плантаже који представљају интегрални део шуме, шумски путеви, сечишта, противпожарни просеци и друге мање чистине у оквиру шуме, затим шуме у националним парковима, резерватима природе и другим заштићеним објектима од посебног еколошког, научног, историјског, културног или духовног значаја, те ветрозаштитни и пољозаштитни појасеви са дрвећем, површином већом од 0,5 ха и ширином већом од 20 m.

Под појмом ветрозаштитни појас, сматра се појас дрвећа и шибља који штити насеља или поједине његове делове, пољопривредне површине и саобраћајнице од неповољног штетног дејства ветра, снега и пешчаних наноса. Заштитне функције шума и заштитних засада уз путеве огледају се у следећем:

заштити од еолске и водне ерозије (стварање еолских наноса на путу, одроњавање земљишта на нагнутим теренима, усецима и насипима, стварање водних наноса на путевима),
заштити од штетног дејства ветра (наношење песка, прашине и других штетних наноса на путеве),
заштити од прегревања асфалта на путевима,
заштити од закривања путева снежним наносима,
дренирању терена од сувишне влаге и високих подземних вода,
економичном коришћењу расположивих земљишта које се не користи за друге сврхе

Према Просторном плану града Зрењанина (Сл. лист града Зрењанина, бр. 11/2011), укупна површина шума и шумских култура на територији града Зрењанин је 4544,10 ха, односно око 3 %, укупне територије што је много мање од просека у АП Војводини. Зрењанин и Средњобанатски округ се сматрају најнепошумљенијим деловима Војводине а самим тим и Србије. Квалитет шумског фонда је незадовољавајући – како по флористичком саставу, тако и по количини дрвне масе, прирасту, узгојном типу и просторном распореду. На територији града Зрењанина 84,5% заузимају пољопривредне површине, а највећи проценат земљишта налази се под ораницама и баштама и то 75,6% од укупне пољопривредне површине, а од тога 60,6% припада првој и другој класи што представља и најквалитетније земљиште за пољопривредну производњу. Због тога се мора строго водити рачуна да не дође до даљег смањења површина шумског земљишта. Развој шума и шумског земљишта подразумева унапређење постојећих шума, њихово коришћење у складу са еколошким принципима и економском исплативошћу. Да би се овај план реализовао треба пошумити целокупно земљиште у плавном делу реке Тисе и Дунава, виша и оцелитија земљишта дуж реке Бегеј. Плавно земљиште у пољу реке Тамиш само је делом погодно за интезивни узгој лишћара. Депоније дуж канала Дунав-Тиса-Дунав треба пошумити, пошто се ради о материјалу из дубљих слојева, са малим процентом хумуса, посебну пажњу посветити избору садног материјала, као и технологији сађења. Површина под шумом ће се повећати на рачун пољопривредног земљишта слабијег бонитета, ако је кроз основе утврђено да ће се рационалније користити ако се пошуми. До 2020. године планира се 8899.51 ха под

шумама и шумским земљиштем, односно 6.71% укупне територије. Корисници шума су дужни да изврше пошумљавање површина на којима није успело пошумљавање и подмлађивање, као и површина на којима је извршена бесправна сеча и крчење шума. Тренутна шумовитост у Средњобанатском округу изражена у процентима износи 1,9%, а оптимална шумовитост према ППРС је 13,1%.

Површина под шумом ће се повећати на рачун пољопривредног земљишта слабијег бонитета, ако је кроз основе утврђено да ће се рационалније користити ако се пошуми. Подизање заштитних имисионих шума у граничним зонама индустријских постројења и саобраћајница. Дуж саобраћајница подићи заштитни појас у складу са израђеним пројектом о ветрозаштитним појасевима. Корисници шума су дужни да изврше пошумљавање површина на којима није успело пошумљавање и подмлађивање, као и површина на којима је извршена бесправна сеча и крчење шума. Заштитно зеленило је потребно формирати, у ширем појасу, дуж саобраћајне и водопривредне инфраструктуре и пољопривредног земљишта на око 2% површина. Избор садног материјала прилагодити условима средине, вршити комбинацију врста отворене и компактне крошње и користити аутохтоне врсте дрвећа.

1.12.6 Површинске воде и пречишћавање отпадних вода

Подручје града Зрењанина је богато водама, како површинским, тако и подземним. Југозападну и западну границу града чине реке Дунав и Тиса, а готово средином протиче Бегеј, највећа притока Тисе у Републици Србији. Југоисточним периферним делом територије тече Тамиш који такође спада у ред већих војвођанских водотокова. Ту је и главни канал ОКМ Дунав-Тиса-Дунав који правцем северозапад-југоисток, пресеца читаву територију. Поред главног, присутан је и велики број секундарних канала. На ниским површинама поред река, среће се већи број левкастих удубљења, полумесечастог облика, повремено или стално испуњених водом. Ту су и језера и баре у напуштеним речним рукавцима. Међутим, стање у којем се налазе најважнији водотокови је врло забрињавајуће.

Бегеј, као предвиђени крајњи реципијент пречишћених отпадних вода, је највећа притока Тисе у Републици Србији. Чине га два крака: Стари Бегеј и Пловни Бегеј који се често назива и Бегејски канал или само Бегеј. *Стари Бегеј* је природни водоток каналсан крајем претпрошлог века. Извире у Румунији, а улива се у Пловни Бегеј код Клека. Дужина Старог Бегеја износи 134 km, од чега у Војводини 33 km. На подручје града Зрењанина долази из правца североистока, 5 km од насеља Јанков Мост, где нагло скреће у правцу југоистока, да би се 5 km низводно улио у Пловни Бегеј. *Пловни Бегеј* извире у Крашовским планинама у Румунији, а утиче у Тису наспрам Титела. Дужина овог тока износи 244 km, од чега је у Румунији 168,5, а у Војводини 75,5 km. На подручје града Зрењанина Пловни Бегеј улази североисточно од Клека и тече све до ушћа, дужином од 43 km.

У сливу Бегеја постоје два веома значајна привредна центра – Зрењанин и Темишвар као и развијена пољопривреда. Вода Бегеја ће у будућности, као и до сада, бити од непроцењиве користи за даљи развој индустрије, пољопривреде и терцијарних делатности. Због тога је неопходно предузети посебне мере заштите приликом планирања и извођења пројеката везаних за Бегеј.

Укупна дужина речног тока Тамиша износи 359 km, у дужини од 118 km Тамиш тече кроз Србију. Укупна површина слива износи 7 319 km², од чега у Србији 1 529 km². У делу тока кроз Банат у Србији, Тамиш је има само једну притоку - Брзаву чији је ток дужине 162 km каналсан и сада је саставни део хидросистема ДТД. Тамиш протиче кроз неколико насељених места која административно припадају Граду Зрењанину: Банатски Деспотовац, Ботош, Томашевац, Орловат, Фаркаждин и Чента. У близини села Ботош, Тамиш се укључује у канал Нови Бечеј – Банатска Паланка и тече каналским коритом у дужини од 1,5 km. Низводно од Ботоша па до Панчева и ушћа у Дунав, на укупно 85 km, Тамиш не прима ни једни притоку. Између Опова и Ченте, на 43. речном km, Тамиш је спојен са Дунавом каналом Карашац.

Река Тиса је највећа лева притока Дунава са укупном дужином од 977 километара. Настаје у Украјини, у западним Карпатима, спајањем Црне Тисе и Беле Тисе. Река Тиса протиче кроз Украјину, Словачку, Румунију, Мађарску и Србију. У Србији, ток Тисе износи око 164 километра, она представља природну границу између Бачке, на десној, и Баната на левој страни, а улива се у Дунав наспрам

Старог Сланкамена. Тиса протиче кроз неколико насељених места која административно припадају Граду Зрењанину: Тараш, Елемир, Арадац, Перлез. На њеној површини се јуна месеца сваке године изводи најчудотворнији љубавни плес Тиског цвета (*Palingenia longicauda*). Тиса је једно од два преостала места на планети на којој се овај прелепи инсект још увек може видети.

Како је наведено у Закону о просторном плану Републике Србије (Службени лист РС број 88/10), квалитет вода у Републици Србији је лош и даље се погоршава. Најзагађенији водотокови су Стари и Пловни Бегеј, канал Врбас-Бечеј, Топлица, Велики Луг, Лугомир, Црни Тимок и Борска река. Бегеј због малог протицаја и незнатне брзине има малу моћ самопречишћавања па спада у ред најзагађенијих водотока. Повремено, вода има мирис нафте или сумпорводоника. Загађеност животне средине је попримила драстичне размере и овом проблему се мора приступити плански и са највећом пажњом.

У Студији физичког, хемијског и биолошког статуса реке Тамиш, коју је током 2010. године урадио Универзитет у Новом Саду, Природно – математички факултет, за потребе реализације прекограничног пројекта „Еко статус реке Тамиш“ између Србије и Румуније, наводи се да је квалитет воде реке Тамиш задовољавајућег квалитета на граничном профилу Јаша Томић (1-2 класа вода), осим у погледу концентрације нитрита (3-4 класа) и ортофосфата (5 класа). Код Панчева међутим, готово сви параметри излазе изван вредности прописаних за 1/2 класу по националној класификацији, односно премашују циљне вредности за Дунав према ICPDR.

Вода реке Тисе на делу тока у Србији не задовољава критеријуме захтевне II класе квалитета. На посматраној деоници тока вода ове реке се пре свега одликује релативно малом концентрацијом раствореног кисеоника и то нарочито током летњих месеци, затим повећаним садржајем органског загађења, високим вредностима биолошке потрошње кисеоника, великим бројем колиформних клица, високим садржајем суспендованих материја и присуством већег броја опасних материја. Ова река у Србију већ улази видно загађена, а под утицајем загађивача у Србији квалитет воде реке Тисе се додатно нарушава, те на ушћу често пада на ниво прелазне III/IV класе, а понекад чак и на ниво IV класе квалитета.

У циљу решавања проблематике одвођења и пречишћавања отпадних вода Града Зрењанина (становништво и индустрија) и неколико насељених места у околини, а у складу са Генералним планом Зрењанина 2006 – 2026. год, Стратегијом одрживог развоја Зрењанина 2006 – 2013. год. и Просторним планом града Зрењанина из 2011. год, Град Зрењанин је приступио изради пројектно-техничке документације на нивоу генералног пројекта постројења за пречишћавање отпадних вода.

Концепцијски, решење проблема пречишћавања отпадних вода се састоји у томе да ће канализациони системи насељених места ближе граду (Клек, Арадац, Елемир, Ечка, Стајићево) бити прикључени на централни систем канализације, док се за остала насељена места града планира изградња појединачних пречистача.

Заједничко пречишћавање комуналних и индустријских отпадних вода, при чему су индустријска постројења у обавези да за своје отпадне воде обезбеде предtretман до нивоа дозвољеног за упуштање у градски колектор, сматра се ефикаснијим решењем у односу на одвојене системе пречишћавања.

Постојећи канализациони систем на територији града је релативно новијег датума и грађен је плански, као сепаратни систем. Један део мреже старијег датума је грађен као заједнички тако да још постоји одређени део атмосферских вода које се прихватају заједно са санитарним и технолошким отпадним водама. Канализацију данас чини око 300 km канализационе мреже пречника од Ø 800 до 150 и 25.000 прикључака. Процентуална покривеност фекалном канализацијом је 95 %, а атмосферском 50 %. Према евиденцији, годишње се фекалном канализацијом у реципијент испусти око 4.500.000 m³ отпадних вода. Главни колектор је у Панчевачкој улици са уливом у Александровачки канал одакле се отпадна вода улива у Бегеј

1.12.7 Квалитет земљишта

Земљиште је основни део животне средине. Од састава земљишта и његовог санитарног стања увелико зависе услови живота људи. Здраво земљиште је састављено од крупнозрнастог материјала, кроз који

се вода брзо процеђује и које садржи довољно ваздуха. Подземна вода се спушта у већу дубину, тако да се не ствара мочварно земљиште задржавањем воде а не влажи ни темеље зграда. Од укупне површине од 1.327 km² подручја града 83,5% (више од 1.100 km²) су обрадиве површине. Као такво, земљиште представља највећи природни ресурс на територији Зрењанина.

Пољопривредно земљиште је природни ресурс који се у развијеним земљама третира као национално благо. Анализе које су спроведене на подручју ЕУ27 и на глобалном нивоу 2009. године у циљу унапређења Европске заједничке пољопривредне политике (*Common Agricultural Policy - CAP*), указују да је заштита и управљање земљиштем као ресурсом једно од апсолутних приоритета националних политика у оквиру којих се дефинишу опсежне мере за одрживо располагање пољопривредним површинама уз максимално уважавање биодиверзитета и заштите околине.

Један од стратешких циљева града Зрењанина је производња здраве хране, која ће се одликовати високим квалитетом пољопривредног производа уз коришћење минималне количине хемијских средстава односно оних средстава која имају најмањи негативни утицај на животну средину. Све више ће се ићи ка »штедљивој« пољопривреди и због тога ће велика финансијска средства ЕУ бити усмерена ка обједињавању истраживања, знања и информација које ће довести до иновација у области пољопривреде у правцу што веће уштеде у конвенционалној енергији која ће се супституисати из алтернативних извора енергије.

Загађивање земљишта се јавља када се површински слојеви оптерете великим количинама отпадних материја које се не могу разградити под нормалним условима. Најчешћи узроци загађивања земљишта пореклом из пољопривреде су:

примена минералних ђубрива,
примена пестицида,
накупљање соли и минерала због наводњавања,
одлагање стајског ђубрива,
одлагање различитог отпада из пољопривреде,
одлагање различитог отпада из производње хране,
спаљивање жетвених остатака, итд.

Квалитет земљишта се не угрожава само пољопривредном већ и индустријском делатношћу, нпр. неконтролисаним и неадекватним одлагањем индустријског отпада (закопавањем и спаљивањем на тлу), чиме се земљиште контаминира загађујућим материјама из производних процеса.

Табела 43: Хемијска својства доминантних типова земљишта Средњобанатског округа

	Тип земљишта					
	Чернозем		Ритска црница		Ритска смоница	
	Интервал	Прос.	Интервал	Прос.	Интервал	Прос.
ph у КСI	6,5-7,7	7,2	5,3-7,7	6,8	4,2-6,9	5,7
CaCO ₃ %	0,4-13,4	6,9	0,2-10,4	2,6	-	-
Хумус %	2,3-4,8	3,7	1,5-4,1	3,6	1,5-5,2	3,4
P ₂ O ₅	4,8-80	25,8	2,4-80	25,6	1,4-80	15,1
ph у КСI	10,4-80	38,9	9,6-80	46,5	14,4-80	41
Zn ппм	0,4-9	2,7	0,7-9,9	3,1	1,1-9,9	3,8
Mn ппм	2-462	35,3	5,9-565	69,1	17,5-470	121,3
Fe ппм	2-206	16,9	3-485	69,5	5-738	213
Cu ппм	0,1-20	2	0,3-3	3,2	1,2-21	5,3
Pb ппм	0,4-21	4,2	0,4-38	5,9	4-25	7,9
Cd ппм	0,01-0,42	0,1	0,01-1,3	0,12	0,06-1,4	0,15

Стара загађивања (дуготрајна употреба малатиона, постојање живе у Ченти, итд.) ће се временом уклонити из животне средине, тако да се не очекује њихов велики утицај на приносе из пољопривредне производње. Перспектива развоја у смислу спречавања загађивања земљишта подразумева свакако изградњу система за управљање отпадом (свим врстама), уклањање дивљих депонија и амбалаже од пестицида са пољопривредних површина, затим пошумљавање и

озелењавање слободних и девастираних површина у циљу спречавања ерозије тла ветром и водом и побољшавање његовог квалитета, одрживу употребу хемијских средстава у пољопривреди, спровођење анализа тла, уређење запуштених површина, неспаљивање жетвених остатака, поштовање плодореда, итд. Такође, неопходно је формирати тим за заштиту од удеса који ће бити спреман да у врло кратком времену делује уколико дође до некаквог удеса који би могао утицати на погоршање квалитета земљишта. Тим за заштиту од удеса би требао бити спреман за спровођење физичких, хемијских и биолошких, *in-situ & ex-situ* метода ремедијације тла.

1.12.8 SWOT анализа – заштита животне средине

ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	
Снаге	Слабости
<p>УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ континуитет у изради пројектно-техничке документације ➤ одређеност да се пројектно техничка документација заврши ➤ могућност релативно брзог повраћаја средстава продајом секундарних сировина и отпада из посебних токова ➤ могућност изградње обилазнице у близини депоније ➤ могућност производње електричне енергије из депонијског гаса и продаја исте ➤ ућешће МИСП у изради пројектно техничке документације 	<p>УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ спорост у реализацији пројекта ➤ недостатак финансијских средстава за партиципацију града и општина у изградњи регионалне депоније ➤ пад на листи приоритета локалне заједнице ➤ постојање великог броја нелегалних одлагалишта отпада ➤ мешање анималног отпада са комуналним ➤ непостојање довољне инфраструктуре на локацији будуће регионалне депоније ➤ изостанак трајних едукативних кампања о значају адекватног управљања отпадом ➤ спаљивање отпада, нарочито у сеоским срединама ➤ недефинисан статус рециклажног центра
<p>БИОДИВЕРЗИТЕТ</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ постојање ресурса са изузетним одликама са аспекта биодиверзитета ➤ свест грађана и политичке јавности о потреби очувања биодиверзитета, ➤ формирање јавног предузећа за очување природних вредности ➤ интензивне активности НВО сектора у области очувања биодиверзитета ➤ постојање расположивих финансијских средстава за улагање у очување биодиверзитета 	<p>БИОДИВЕРЗИТЕТ</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ лоше стање заштићених добара условљено неконтролисаним привредном активношћу, малим улагањем финансијских средстава и недовољном бригом за заштићена природна добра, где спадају СРП Царска бара, СРП Окањ бара, и ПП Русанда.
<p>КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ спровођење континуалног мониторинга квалитета амбијенталног ваздуха ➤ редован инспекцијски надзор привредних субјеката ➤ вођење локалног катастра загађивача 	<p>КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ недовољан број мерних места за фиксна мерења ➤ неизграђеност обилазнице за камионски саобраћај ➤ низак ниво пошумљености града ➤ употреба чврстих горива у енергетске сврхе ➤ спаљивање раличитих врста отпада у домаћинствима ➤ неодржавање димњака у индивидуалним домаћинствима ➤ загушеност саобраћаја на појединим локацијама у одређеним временским интервалима ➤ недовољна искоришћеност јавног саобраћаја и бицикличких стаза ➤ лоше техничко стање јавног саобраћаја ➤ појава спаљивања жетвених остатака ➤ постојање дивљих депонија и њихово спонтано паљење у летњим месецима
<p>КОМУНАЛНА БУКА</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ спровођење континуалног мониторинга нивоа буке у животној средини ➤ редован инспекцијски надзор привредних субјеката 	<p>КОМУНАЛНА БУКА</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ непостојање одлуке о акустичком зонирању Града, ➤ неизграђеност обилазнице за камионски саобраћај ➤ неконтролисано пуштање прегласне музике од стране угоститељских објеката

<p>НИВО ПОШУМЉЕНОСТИ И ЗЕЛЕНИЛА</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ постојање пројектне документације у вези подизања ветрозаштитних појасева ➤ постојање надлежног јавног комуналног предузећа ➤ заинтересованост јавности и удружења (ловачких, пчеларских, горанских, итд.) за решавање овог проблема ➤ одређивање финансијских средстава за подизање ветрозаштитних појасева током године ➤ расположивост земљишта за садњу шумског материјала 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ лоше стање дрвореда у урбаним срединама <p>НИВО ПОШУМЉЕНОСТИ И ЗЕЛЕНИЛА</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ непостојање стратегије пошумљавања града Зрењанина ➤ лоше спровођење акције подизања ветрозаштитних појасева од стране појединих месних заједница ➤ уништавање младих садница од стране пољопривредника ➤ лоше стање парковског зеленила и парковске инфраструктуре ➤ недостатак пројеката за реконструкцију паркова ➤ недостатак пројеката за подизање нових парковских површина ➤ садња инвазивних биљних врста
<p>ПОВРШИНСКЕ ВОДЕ И ПРЕЧИШЋАВАЊЕ ОТПАДНИХ ВОДА</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ постојање финансијских средстава за израду пројектно техничке документације у буџетском фонду за заштиту животне средине ➤ подршка грађана ➤ постојање Генералног пројекта са Претходном студијом оправданости ➤ у току израда Студије изводљивости у сарадњи са МИСП ➤ постојање искусног и стручног кадра за решавање овог проблема у јавним предузећима ➤ каналисаност већег дела града ➤ постојање пројеката канализација у „првом прстену“ насељених места ➤ постојање пројеката мокрих поља за поједине месне заједнице у Потамишју 	<p>ПОВРШИНСКЕ ВОДЕ И ПРЕЧИШЋАВАЊЕ ОТПАДНИХ ВОДА</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ недостатак финансијских средстава од стране локалне самоуправе за партиципацију у пројекту ➤ неусклађеност Одлуке о канализацији Града Зрењанина са Законом о водама ➤ непречишћавање отпадних вода у привредним субјектима на адекватном и прописаном нивоу ➤ непостојање ажурираног катастра загађивача површинских вода ➤ мали обим мониторинга површинских вода ➤ континуално испуштање отпадних вода у реципијент – Бегеј ➤ велики број депонија отпада на самој обали Бегеја, ➤ постојање септичких јама за одлагање отпадних вода
Могућности	Опасности
<ul style="list-style-type: none"> ➤ могућност обезбеђивања финансијских средстава из фондова ЕУ и прекограничне сарадње ➤ могућност међуопштинске сарадње ➤ постојање Комуналне полиције ➤ постојање ЈКП Чистоћа и зеленило ➤ преузимање управљања над СРП Ритови доњег Потисја и ПП Потамишје ➤ употреба нових котловских постројења и еколошки прихватљивих горива од стране новоизграђених привредних субјеката ➤ обезбеђивање финансијских средстава за подизање ветрозаштитних појасева и шума од стране АП Војводине 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ лоша казнена политика ➤ лоша координација активности на различитим нивоима власти (локални, покрајински, републички) ➤ могућност измене Стратегије управљања отпадом и губитак статуса регионалног центра ➤ раскид уговорних обавеза од стране неке од општина потписница споразума ➤ могућност изградње регионалне депоније у целости а не по фазама ➤ спорост државних органа у вези са проглашењем заштите над СРП Ритови доњег Потисја и ПП Потамишје ➤ пристрасност државних органа у вези са радом појединих управљача ➤ погоршање економске ситуације ➤ повећање броја моторних возила ➤ неодржавање саобраћајница ➤ висока накнада за пречишћавање воде по m³ ➤ успоравање реализације пројекта због власничких односа на локацији грађења постројења за пречишћавање отпадних вода (у даљем тексту: ППОВ)

1.13 Друштвене делатности

Зрењанин је седиште Средњобанатског округа и других институција од локалног и националног значаја, административно, образовно, здравствено и културно средиште Средњобанатског округа. Друштвена делатност на територији града је важан чинилац живота становника града, припадајућих насељених места и Средњобанатског округа. Бројне установе, организације и институције у области здравства, образовања, и културе задовољавају различите аспекте друштвених потреба становништва.

1.13.1 Култура

Последњих деценија културни простор Србије, па и Зрењанина обликован је и налази се под снажним утицајем електронских мас-медија и сензационалистичких трендова у њиховим програмским шемама. То се првенствено односи на промовисане правце у „забавној“ музици и недостатак квалитетних културно - едукативних телевизијских садржаја, општу некултуру у међусобном комуницирању, непоштовање личности и посебности човека као културног бића и кокетирање са дефиницијом секуларности друштва. Овај оквир условљен је општим сиромаштвом, економском и политичком неизвесношћу и као крајњи ефекат има опадање броја конзумента културних садржаја и даље повећање толеранције становништва на анахроне и ретроградне културне трендове. Рад културних актера карактерише недостатак авангардне критике актуелних друштвених збивања и недовољно уважавање савремених светских културних кретања.

Насупрот томе, веома је важно напоменути да Зрењанин има развијену мрежу установа културе које су својеврсни чувари културног идентитета и израза, како града на Бегеју, тако и свих народа који су учествовали у његовом развоју током неколико векова историје. У том смислу важно је поменути следеће установе: Народно позориште Тоша Јовановић, Градску народну библиотеку Жарко Зрењанин, Народни музеј, Савремену галерију УК Ечка, Културни центар, Савез аматерских културноуметничких друштава, Аматерско позориште МАДАЧ, Историјски архив и Завод за заштиту споменика културе.

Народно позориште Тоша Јовановић је од 1946. године професионално репертоарско позориште у коме функционишу две сцене, драмска и луткарска. Ово позориште делује у најстаријој позоришној сали у Србији, изграђеној 1839. године која од тада није мењала своју функцију. Позориште, које је један од оснивача неких значајних националних и учесник међународних позоришних фестивала, и данас активно учествује у креирању културног живота Зрењанина, али и целе земље.

Поред основне и приоритетне библиотечке делатности, Градска библиотека је и оснивач Фонда Тодор Манојловић који сваке године додељује награду за модерни уметнички сензибилитет, издавач је часописа за културу, уметност и друштвена питања Улазница, организатор наградног књижевног конкурса за необјављену песму, причу и есеј, и домаћин је и организатор дугогодишњих дечијих манифестација Песничка штафета и Читалачка значка које су створане са основним циљем да откривају младе таленте, поспешују креативност и развијају љубав према писаној речи код најмлађих. Рад Библиотеке обогаћен је и низом пратећих активности: организацијом књижевних вечери, промоцијама књига и пригодним поставкама у оквиру изложбеног простора. Градска народна библиотека скоро тридесет година бави се издавачком делатношћу. Библиотека поседује своју књиговезницу, штампарију као и продајни простор – књижару под називом Клуб књиге.

Народни музеј у Зрењанину је институција која се бави чувањем предмета, истраживањем и евиденцијом, вођењем регистра, чувањем, одржавањем и заштитом предмета, издавањем публикација и презентацијом културних добара. Стогодишњи рад Музеја (основан је 1906. године као Музеј Торонталске жупаније) омогућио је да он постане институција у којој се налази богат фонд од близу 50.000 музејских предмета. Културолошки потенцијал музејског фонда се популаризује програмским и другим активностима, од којих треба поменути сада већ традиционалну Ноћ музеја. Активности Музеја су груписане у оквиру одељења и служби: археологије, историје, уметности, етнологије, природе, педагошког рада, конзерваторско-рестаураторске делатности и информатичко-документационе и библиотечке делатности. Средином 2004. године у приземљу зграде Музеја отворен је Нови салон са сталном поставком, а прву поставку слика Уроша Предића, у року од месец дана посетило је преко 16.000 људи. Изложбени простор заузима нешто мање од 50 % укупног простора

зграде, при чему је стална поставка изложена на 1200 m², а простор за повремене изложбе је око 200 m².

Савремена галерија уметничке колоније Ечка основана је 1962. године као установа која води бригу о Уметничкој колонији Ечка и збирци која се формира у колонији. Галерија чува, истражује и излаже дела југословенске и српске послератне ликовне уметности, настала углавном у Уметничкој колонији у Ечки. Овом делатношћу, образована је збирка која данас садржи преко 2 600 уметничких предмета уметника из бивше Југославије и иностранства. Захваљујући овој збирци данас постоји преглед савремене ликовне уметности Југославије и Србије од 1946. године до данас. До оснивања Музеја савремене уметности у Београду 1965. године, Уметничка колонија у Ечки била је једино место у Србији где се репрезентативна продукција југословенске ликовне уметности могла видети на једном месту. Фонд Савремене галерије чине збирка слика и акварела, збирка скулптуре, објеката и инсталација, кабинет графике (графички листови и цртежи), збирка нових медија (фотографије, видео – радови и др.) и збирка иностране уметности (радови изведени различитим техникама у различитим медијима иностраних аутора који су боравили и радили у Уметничкој колонији Ечка). Савремена галерија Зрењанин делује кроз различите садржаје: организовање радионица за уметнике из земље и иностранства у Уметничкој колонији Ечка, организовање изложби домаће и иностране савремене уметности, организовање међународне манифестације Бијенале акварела. Све изложбе у Салону Савремене галерије пропраћене су стручним публикацијама у виду каталога. Изложбена делатност праћена је и другим активностима: концертима, промоцијама књига, стручним предавањима. Савремена галерија већ неколико година иницира пресељење у адекватнији објекат.

Културни центар Зрењанина основан је 1978. године под називом Дом младости. Током прве деценије постојања доминирали су програми намењени омладинској популацији, пре свега концерти забавне, поп и рок музике. Филмски програм који је приказиван у великој сали Дома младости такође је заузимао значајно место међу програмским делатностима ове установе. Током 90 тих година прошлог века, установа мења своју концепцију и окреће се свим старосним категоријама и другим програмским садржајима. На двадесетогодишњицу постојања, 1998. године, промењени програмски садржај озваничен је и формалном променом назива установе - Дом младости постао је Културни центар Зрењанина. Данас се у Културном центру организују позоришни, филмски, дечји, изложбени, музички и трибинско-едукативни програми, а специфичност ове установе огледа се у вишедимензионалности културних програма. Објекат Културног центра Зрењанина, са око 5000 квадратних метара простора је јединствена наменска грађевина културне институције, не само у Зрењанину већ и у Србији. Централни простор је велика сала, капацитета од 550 до 1000 људи. Осим ње, постоји још пет мањих, вишефункционалних сала, канцеларија, угоститељских простора и дворишни амфитеатар.

У дефинисању културолошке мапе регије, поред установа из области културе, значајно место припада и Савезу аматерских културно - уметничких друштава града Зрењанина – САКУД-у. Већим делом своје делатности, ова друштва директно учествују у очувању и неговању изворних и аутентичних културних традиција народа који живе на овом подручју и презентацији мултикултурализма Зрењанина у иностранству. Према извештају о раду САКУД-а за 2011. годину, од 27 регистрованих КУД-ова на подручју града, програмске активности су имала 22 која су реализовала приближно 450 различитих програма из свих облика аматерске културне делатности: музичких, хорских, фолклорних, драмских, рецитаторских и ликовних. Имајући у виду висок степен ентузијазма који је у позадини сваког организованог аматерског културно - уметничког рада, као и мобилност свих ансамбала за извођење програма у земљи и иностранству, разумљиво је да САКУД са својим члановима покрива значајан простор репрезентативне културне понуде регије.

Аматерско позориште Мадач основано је 1952. године. Током 1953. и 1954. године радило је као професионално позориште на мађарском језику при Народном позоришту Тоша Јовановић, када се због недостатка средстава укида професионална драма. Мадач припрема и изводи позоришне представе на мађарском језику на територији Војводине, у типичној години припреми три позоришне премијере, а за 60 година постојања изведено је више од 3.800 представа које је видело око 400 000 гледалаца. Мадач има четири сцене: драмску, оперетску, омладинску и књижевну сцену. Оперетска и Књижевна сцена постоји тек последњих десетак година, а представе су добро посећене.

Историјски архив Зрењанин је установа културе која своје планове, програме и друге активности реализује у Средњобанатском округу (Зрењанин, Нови Бечеј, Сечањ, Житиште и Нова Црња). Основан је 1947. године. Архив чува око 3.500 метара архивске грађе сврстане у 645 фондова и збирки. При Архиву ради библиотека која располаже са око 12.000 библиотечких јединица и великим бројем листова и часописа. Библиотеку води стручно лице, које уједно ради и са истраживачима који користе архивску грађу. Библиотечки фонд се сваке године увећава новим библиотечким јединицама. Начин рада и функционисања Архива је законски регулисан. Правци развоја архивске делатности решавају се на републичком, покрајинском и локалном нивоу. Основна активност локалне самоуправе и делокруг њеног деловања, у односу на Историјски архив Зрењанин, се односи на финансијску подршку за реализацију програма и пројеката који настају унутар Архива. Историјски архив Зрењанин, заједно са Народним музејом, Градском библиотеком и Заводом за заштиту споменика културе чини фундаменталну основу културе Зрењанина, јер штити културну баштину стварану вековима на овим просторима. Половином деведесетих година одлуком Народне скупштине Републике Србије извршена је категоризација фондова архивске грађе. На основу Закона о културним добрима 1998. године, утврђено је да Историјски архив Зрењанин има 32 фонда од изузетног значаја и 65 фондова од великог значаја. Архив активно ради на пословима заштите архивске грађе и регистратурског материјала ван Архива (за цео Средњобанатски округ), те на тај начин врши стручни надзор и штити архивску грађу у регистратурама. Такође, преузима од правних лица, која су престала са радом, архивску грађу и регистратурски материјал како не би дошло до њиховог пропадања и уништавања.

Завод за заштиту споменика културе Зрењанин основан је 2004. године и најмлађи је завод ове врсте у Србији. До његовог оснивања, послове на заштити и очувању градитељске баштине на територији града Зрењанина и других општина Средњобанатског округа, обављао је Покрајински завод за заштиту споменика културе из Новог Сада. У својој надлежности покрива територију града и четири општине Средњобанатског округа (Град Зрењанин, Нови Бечеј, Нова Црња, Сечањ и Житиште). Завод изводи радове на конзервацији и рестаурацији најугроженијег архитектонског наслеђа, евидентира нове археолошке локалитете, појединачне архитектонске објекте, амбијенталне урбане и руралне целине, јавне споменике и знаменита места. Приоритет у програмској оријентацији је публиковање сазнања о културном наслеђу Зрењанина и других насељених места. У Заводу раде стручњаци конзерватори различитих струка, из области археологије, етнологије, сликарства, вајарства и архитектуре. Данас је Завод смештен у згради бивше Великобечкеречке штедионице у самом центру града.

Организације из области културе, које је основао град Зрењанин или им поверио вршење делатности културе, финансирају се из средстава буџета града. Град финансира расходе за запослене, материјалне трошкове и програмске активности. Програмске активности се делом финансирају и из средстава буџета Покрајине, Републике и средстава спонзора. Организације из области културе делатност обављају у објектима које се налазе углавном у старом језгру града и под заштитом су Завода за заштиту споменика културе. Одржавање ових објеката захтева велика средства из локалног буџета.

Иницијативом културних и јавних радника радника, 2010. године Зрењанин је потписао Агенду 21 за културу, први документ који на глобалном нивоу промовише одговорност градова и локалних самоуправа за културни развој заједнице. Исте године, поднета је документација Европској комисији у Бриселу којом је Зрењанин објавио кандидатуру за европску престоницу културе - Град Културе 2020. године.

Град Зрењанин има дугу и цењену традицију музичке уметности. О томе најбоље сведоче бројна признања која су на светским такмичењима добијали чувени зрењанински хорови, али и оркестри, солисти и самостални уметници.

Музичка школа Јосиф Маринковић је основана 1948. године и из ње су свој уметнички живот започели многи данас истакнути солисти, чланови оркестара и хорова у Београду, Новом Саду и ван граница земље, као и истакнути педагози у школама и на академијама, уредници на радију и телевизији. Ова школа је једина основна музичка школа у Средњобанатском округу, и једина средња музичка у Средњобанатском и Севернобанатском округу. Из ове школе су поникли хор Јосиф Маринковић, зрењанински камерни оркестар и Градски дувачки оркестар. Овај хор и оркестри наступали су широм Европе доносећи са свих такмичења вредне награде и признања. У оквиру школе данас успешно ради

Средњошколски хор Јосиф Маринковић, који је остарио највећи успех зрењанинске музичке сцене, под управом прослављеног професора дириговања на Факултету музичке уметности у Београду Слободана Бурсаћа. Бројне награде и успеси овог хора током више од три деценије деловања чува се у Народном музеју и Историјском архиву Града Зрењанина. Међу њима је прва награда “Summa cum laude” освојена у белгијском граду Нерпелту. На реномираном **светском фестивалу** у Ланголену у Великој Британији, хор Јосиф Маринковић је 1987.г. освојио прву награду у категорији мешовитих хорова, а у међусобном надметању свих победника ласкаву титулу Хор света!

Велике успехе имао је и хор Коча Коларов, који је 2002. године је примљен у Светску хорску федерацију, као једини ансамбл из Републике Србије. Учесник је бројних међународних такмичења и смотри, и носилац звучне титуле " *Summa Cum Laude* ", као најбољи европски хор. Са још неколико мањих хорова који негују претежно домаћу духовну музику, наставља богату градску хорску традицију.

Зрењанински Камерни оркестар, „*Camerata Pannonica* “ основан је 1969. г. и од тада својим доприносом у неговању камерног музицирања, постаје битан фактор у богатој традицији овог вида музичког изражавања не само у Зрењанину, већ и у знатно ширим оквирима. Крајем осамдесетих престаје са радом, али на иницијативу младих професора зрењанинске музичке школе поново почиње са радом 2011. године. Репертоар зрењанинских гудача обухватао је све епохе, а квалитет музицирања омогућио је сарадњу са истакнутим солистима као што су Мирослав Чангаловић, Душан Трбојевић, Петар Тошков, Јован Колунџија и други. Нажалост након две деценије успешног рада, због све теже ситуације у култури, оркестар није успео да одржи радни континуитет.

Градски дувачки оркестар репрезентативни је представник музичког живота града и учесник на бројним међународним такмичењима дувачких оркестара, смотрема и манифестацијама у земљи и иностранству. Једини је оркестар из Србије који је члан Светске асоцијације дувачких оркестара (*WASBE*). Основан је 1973. године и имао је више од 700 наступа. Негује и камерно музицирање, а његови чланови претежно су професори Музичке школе Јосиф Маринковић, садашњи и некадашњи ученици, што обезбеђује оркестру високу професионалност.

У Зрењанину постоји и велики број небудетских институција, организација цивилног друштва и појединаца који дају велик допринос развоју културе у граду и Војводини.

1.13.2 Друштвена брига о деци

Предшколско васпитање и образовање је организовано у оквиру Предшколске установе у граду Зрењанину, при основним школама у насељеним местима града и у школи 9.мај у Зрењанину. Према подацима Републичког завода за статистику, под зрењанинском статистичком јединицом је у школској 2011/2012. години у 40 установа било 2895 деце предшколског узраста, од чега је 579 боравило бесплатно

Табела 44: Установе за децу предшколског узраста

	Укупно установа	Деца корисници	Према дужини дневног боравка			Деца која бораве бесплатно	Процент деце која бораве бесплатно (%)
			До 5 часова	9 – 11 часова	Преко 11 часова		
2008	41	3 162	917	2 245	-	556	17,58
2009	41	3 087	912	1 905	-	499	16,16
2010	41	3 041	1 024	1 653	-	591	19,43
2011	40	2 895	891	1 812	-	579	20,00

Извор: Републички завод за статистику

У оквиру Предшколске установе деца су смештена у 18 објеката који су наменски грађени или адаптирани за потребе целодневног и полудневног боравка деце. Тренутно се приводе крају радови на изградњи још једног вртића на подручју МЗ Граднулица. Постоји проблем недовољног капацитета објеката на појединим локацијама.

Предшколска установа организује рад на целодневном и на полудневном боравку у оквиру четворочасовног радног времена. У зависности од капацитета објеката и потреба родитеља, у појединим објектима је организован рад у две смене. Рад са децом је организован и у оквиру болничке групе, за децу која су на лечењу у болници, као и за децу која су без родитељског старања и децу ометену у развоју.

Опремљеност је, у односу на претходне године побољшана, али је још увек недовољна и условљена је недостатком финансијских средстава. Повремени облици рада са децом обухватају драмске активности, музичко стваралаштво, ликовне активности и спортско-рекреативне активности. Предшколско васпитање и образовање је на подручју града организовано и на језицима националних мањина.

Предшколско образовање и васпитање у појединим насељеним местима је организовано при основним школама. Већина васпитача у групама при основним школама у насељеним местима остварује добру сарадњу са Предшколском установом Зрењанин.

Цену услуга боравка у Предшколској установи утврђује локална самоуправа, а разлика до економске цене рефундира се из средстава локалног буџета. Учешће родитеља у цени боравка детета одређује се у зависности од породичних примања. Финансирање боравка деце у Предшколској установи се остварује из буџета локалне самоуправе, уплатама родитеља и дознакама из средстава републичког буџета. Република Србија финансира четворочасовни предшколски припремни програм за децу у години пред полазак у школу.

Ван-институционално, друштвеном бригом о деци се бави и одређени број невладиних организација које функционишу на простору Града Зрењанина.

1.13.3 Образовање

Према подацима Републичког завода за статистику, под зрењанинском статистичком јединицом је у школској 2011/2012. години у 32 основне школе било уписано 9.693 ученика распоређено у 478 одељења, а у 8 средњих школа 5.908 ученика у 247 одељења.

Табела 45: Основне и средње школе

	Основне школе				Средње школе			
	Укупно	Одељења	Ученици		Укупно	Одељења	Ученици	
			Свега	Завршили школу			Свега	Завршили школу
2008	32	516	10 110	1 323	8	242	6 014	1 444
2009	32	515	10 023	1 302	8	244	6 007	1 496
2010	32	490	9 830	1 283	8	243	5 954	1 417
2011	32	478	9 693	1 209	8	247	5 908	1 449

Извор: Републички завод за статистику

Дом ученика Ангелина Којић – Гина обезбеђује услове за школовање и боравак ученика ван територије града Зрењанина спорадично или по потреби и услуге комерцијалне природе (студентска исхрана). У ученичком дому Ангелина Којић-Гина је у школској 2011/2012. години било смештено 309 корисника, углавном девојчица.

Мрежа школа задовољава потребе становништва. Опремљеност школа је осредња, а већем броју објеката је потребно реновирање или појачано одржавање. Средства за материјалне трошкове школа обезбеђује локална самоуправа. На територији града, осим на српском језику, настава у школама се изводи и на мађарском, румунском и словачком језику, према закону. За децу са сметњама у развоју, постоји могућност стицања образовања у школи 9. мај у Зрењанину са адекватно квалификованим кадром. Такође настава за децу са сметњама у развоју се организује у посебним одељењима при редовним школама у Томашевцу (при школи Младост дорегистровани су делатност) и Ченти, Стајићеву, Меленцима и у Фаркаждину у истуреним одељењима ОСШ 9.мај Зрењанин. У складу са европским принципима инклузије деце којима је потребна додатна подршка и деце са инвалидитетом, у редовно образовање, у Зрењанину је у периоду од 2011-2014. године око 157 деце/ученика. Прецизне

податке је немогуће утврдити, с обзиром да су многе школе укључивале децу којој је потребна додатна подршка у редовно образовање, и пре увођења инклузије у законодавство и праксу.

Лица са навршених 15 година која немају основно образовање могу да га стекну по посебном програму образовања одраслих који се реализује у основној школи Петар Петровић Његош.

У области музичког образовања, основно и средње образовање се стиче у Музичкој школи Јосиф Маринковић Зрењанин.

Средње образовање и васпитање у Зрењанину ученици стичу у осам средњих школа: Зрењанинској гимназији, Економско-трговинској школи, Медицинској школи, Хемијско прехрамбеној и текстилној школи Урош Предић, Електро-техничкој и грађевинској школи Никола Тесла, Техничкој школи, Пољопривредној школи и Музичкој школи Јосиф Маринковић. Средње образовање и васпитање траје три или четири године у складу са посебним законом и школским програмом. Настава у средњим школама се углавном изводи на српском језику, али у већини школа, где постоје формирана одељења, настава се изводи и на мађарском језику. Опремљеност средњих школа углавном не задовољава савремене потребе просветне праксе. У протеклој деценији, Зрењанин је добио нови објекат Медицинске школе, док су објекти Техничке и Пољопривредне школе дугогодишњи проблем зрењанинског школства и локалне самоуправе.

Више и високо образовање у Зрењанину се спроводи на Високој техничкој школи струковних студија и Техничком факултету Михајло Пупин у Зрењанину. Обе институције поседују акредитације за свој рад.

Табела 46: Високе и више школе

	Више школе				Факултети			
	Школе	Студенти		Дипломирани студенти	Школе	Студенти		Дипломирани студенти
		Свега	На буџету			Свега	На буџету	
2008	1	757	392	196	1	2 286	862	585
2009	1	676	423	61	1	1 915	881	553
2010	1	803	400	494	1	1 481	765	794
2011	1	807	400	251	1	1 571	740	698

Извор: Републички завод за статистику

На Високој техничкој школи струковних студија се спроводе основне, специјалистичке и диференцијалне студије. Ову школу је у школској 2011/12. години уписало 807 студената, а Технички факултет Михајло Пупин 1571 студент. Од укупног броја студената на ове две високообразовне установе 1140 је студирало на буџету Републике Србије. Исте школске године диплому вишег образовања стекао је 251 студент, а факултетску диплому 698.

Смештај за студенте ван територије града Зрењанина је организован у реновираном Студенском дому у Гундулићевој улици. Више и високо образовање се унапређује, између осталог и ангажманом запослених на имплементацији пројеката који се финансирају средствима из ЕУ фондова. Рад вишег и високог образовања финансиран је од стране ресорног министарства.

1.13.4 Здравство

Здравствена заштита у Зрењанину део је националног система здравствене заштите. Број и величина здравствених установа су резултат планског развоја града као регионалног здравственог центра и историјских нужности, и као такви својим капацитетима задовољавају потребе средњобанатског региона.

У Зрењанину раде следеће здравствене установе: Општа болница Др Ђорђе Јоановић, Дом здравља Др Бошко Вребалов, Специјална болница за плућне болести Др Васа Савић, Специјална болница за физикалну медицину и рехабилитацију Русанда Меленци, Апотека Зрењанин и Завод за јавно здравље Зрењанин.

У Средњобанатском округу у друштвеним здравственим установама има укупно 1.146 постеља (општа болница 600 постеља), плућна болница (160 постеља) и Русанда Меленци (386 постеља), односно 6,1 постеља на 1.000 становника.

Општа болница Ђорђе Јоановић Зрењанин је основна здравствена установа за стационарно лечење и пружање специјалистичких медицинских услуга грађанима Средњобанатског округа. Има статус научно-истраживачке јединице и база је стручног усавршавања студената Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду. Стручне консултације и допунску дијагностику обавља у референтним клиничким установама медицинских факултета у Београду и Новом Саду и на Војномедицинској академији у Београду.

У 600 болничких постеља којима болница располаже, у 2011. години је лечено 20.750 пацијената са просечним боравком од 6,81 дана. Обављено је 7.789 операција и интервенција, 1.485 порођаја, 848.847 поликлинничко-амбулантних услуга, а у болничким лабораторијама је извршено 893.821 анализа, а број дијагноза на годишњем нивоу износи 13.941. У 2011. години остварено је 141.286 дана хоспитализације, а заузетост постељног фонда је износила 64,52%. Број имплантираних пејсмејкера у 2011. години је 50, а број датих тромболитичких терапија је 11. На Рендгенолошком одељењу је пружено укупно 63.459 дијагностичких услуга, а у дијагностичким кабинетима још 63.236 дијагностичких услуга. Здравствене услуге у Болници пружају 172 лекара, од тога 23 лекара субспецијалиста, 117 лекара специјалиста, 1 специјалиста стоматологије, 22 лекара на специјализацији и 9 лекара опште медицине. Од укупног броја лекара научно звање доктора наука има 1 лекар, магистра наука 10 лекара и примаријуса 4 лекара. У општој болници се пружа здравствена заштита пацијентима из следећих специјалистичких грана: интерне медицине, неурологије, инфективних болести, дерматовенерологије, физикалне медицине и рехабилитације, хирургије (опште хирургије, дечје хирургије, пластичне и реконструктивне хирургије, оториноларингологије и МФЦ, офталмологије, ортопедије са трауматологијом, урологије, ургентне медицине), анестезије са реаниматологијом, педијатрије, гинекологије и акушерства, психијатрије, трансфузиологије, микробиологије, нуклеарне медицине, радиолошке дијагностике, патолошке анатомије, клиничке фармакологије и медицинске биохемије.

Дом здравља Др Бошко Вребалов. У свом саставу има 42 објекта на ужој територији града и 22 у насељеним местима који припадају територији града Зрењанин. Овако просторно организован пружа здравствену заштиту за више од 130.000 становника. Мисија дома здравља је да побољша здравствено стање становништва са територије града Зрењанина пружањем адекватне, правовремене и рационалне здравствене заштите, планирањем, спровођењем и евалуацијом својих активности у складу са приоритетним потребама и проблемима и општим интересом у области примарне здравствене заштите. У оквиру дома здравља раде следеће службе: Здравствена заштита радника, Поливалентна патронажа, Биохемијско – хематолошка дијагностика, Здравствена заштита деце и омладине, Здравствена заштита жена – диспансер за жене, Општа медицина са центром за превентивне услуге и кућним лечењем, Служба за правне, економско – финансијске, техничке и друге послове, Служба хитне медицинске помоћи и Служба за стоматолошку здравствену заштиту.

Специјална болница за плућне болести Др Васа Савић. У овој установи је обједињена примарна и секундарна превенција, хоспитално лечење и рехабилитација респираторне патологије за потребе региона. Располаже капацитетом од 160 постеља, а у диспансеру ради пет тимова лекара специјалиста пулмолога у одговарајућим амбулантима. Установа збрињава респираторну патологију средњобанатског региона.

Бања Русанда, Меленци. Здравствене услуге пружају тимови медицинских стручњака: 16 лекара специјалиста, 80 медицинских сестара, 60 физио-терапеута и радних терапеута, 2 логопеда, 1 клинички психолог, 1 дијететичар и одговарајући број медицинских сарадника. У склопу медицинске рехабилитације, бања Русанда својим гостима нуди лечење: обољења централног и периферног нервног система, повреда коштаног-зглобног и мишићног система, обољења крвних судова, деформација које се појављују у дечијем узрасту, запаљенског реуматизма у мирној фази, дегенеративног реуматизма (артрозе и спондилозе), ванзглобног и метаболичког реуматизма, дископатије и лумбоишиалгије, последица траума и стања после прелома костију и хируршких интервенција на коштаног-зглобном систему и кожних болести

Апотека Зрењанин послује на 33 локације (13 у граду и 20 у насељеним местима) у којима обавља дистрибуцију, чување, складиштење и прављење лекова.

Завод за јавно здравље Зрењанин прати, истражује и проучава здравствено стање и здравствену културу становништва, стање и квалитет животне средине, здравствене исправности воде, ваздуха и намирница, узроке, појаве и ширење заразних и других болести од социјално-медицинског значаја, утицаје еколошких фактора на здравље, као и организацију, рад и развој здравствене службе. Завод предузима системске мере у циљу заштите и унапређења здравља становништва. Завод обавља послове који су од општег друштвеног значаја. Принципи рада се заснивају на прикупљању података од значаја, и њиховој анализи, извештавању, предлагању и предузимању мера за потребе и у сарадњи са локалном управом, Покрајином и Републиком. Трајни циљ Завода је да својим радом доприноси унапређењу здравља становништва и контроли фактора животне средине који утичу на здравље људи. У оквиру Завода функционишу следећи центри и службе: Центар за промоцију здравља, анализу, планирање и организацију здравствене заштите, информатику и биостатистику; Центар за контролу и превенцију болести; Центар за хигијену и хуману екологију; Центар за микробиологију и служба за правне, економско финансијске, техничке и друге послове

Према подацима Републичког завода за статистику за 2011. годину, у здравственим установама града Зрењанина запослено је укупно 343 лекара, од тога 70 опште медицине, 242 специјалиста и 31 лекар на специјализацији. Овом броју треба додати и 41 стоматолога и 64 фармацеута.

Табела 47: Број становника по лекару

	Укупно становништво		Укупан број лекара		Број становника по лекару	
	Зрењанин	Република Србија	Зрењанин	Република Србија	Зрењанин	Република Србија
2008	126 325	7 350 222	341	20 668	370	356
2009	125 391	7 320 807	340	20 825	368	352
2010	124 501	7 291 436	341	34 554	365	346
2011	123 362	7 186 862	343	21 067	359	341

Извор: Републички завод за статистику

Из табеле 47 се види да је здравствена заштита у Зрењанину по броју становника по лекару нешто испод националног просека. Ово је последица смањења броја становника, будући да је број лекара у посматраном периоду од четири године остао готово константан.

По броју умрлих према узроку смрти, највише Зрењанинаца умире од болести система крвотока и тумора.

Табела 48: Структура умрлих по болестима

	Република Србија	Војводина	Зрењанин	
заразне и паразитарне болести	438	130	4	0,9
тумори	21 442	6 240	391	1,8
болести крви, крвотворних органа и поремећаји имунитета	213	57	4	1,9
болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма	3 270	893	68	2,1
душевни поремећаји и поремећаји понашања	1 120	394	48	4,3
болести нервног система и чула	1 518	393	30	2,0
болести система крвотока	55 514	15 202	1 025	1,8
болести система за дисање	5 032	1 335	88	1,7
болести система за варење	3 513	1 002	51	1,5
болести коже и поткожног ткива	68	23	1	1,5
болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	171	67	1	0,6
болести мокраћно-полног система	2 208	418	22	1,0
трудноћа, рађање и бабиње	7	-	-	-

стања у перинаталном периоду	275	48	4	1,5
урођене наказности, деформације и хромозомске ненормалности	126	43	-	-
симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	4 695	738	73	1,6
повреде, тровања и последице деловања спољних фактора	3 325	1 016	61	1,8

Извор: Републички завод за статистику

Према подацима Пописа 2011. године, у на територији града Зрењанина живи 10.726 лица са инвалидитетом, односно 8,7% укупног броја становника. Од тог броја, 6.360 су женског пола. Већина лица са инвалидитетом (6.195) живи у самом граду. Просечна старост ових лица је 62,36 за мушкарце, односно 68,58 година за жене. Старосна и полна структура лица са инвалидитетом на територији града дата је у табели 49:

Табела 49: Старосна и полна структура инвалидних лица

Старосна и полна структура инвалидних лица	Укупно	Мушки	Женски
	10 726	4 366	6 360
Испод 15 година	128	76	52
15 □ 19	80	43	37
20 □ 29	182	116	66
30 □ 49	1 012	552	460
50 □ 59	1 892	967	925
60 □ 64	1 233	570	663
65 и више	6 199	2 042	4 157
Просечна старост	66,05	62,36	68,58

Извор: Републички завод за статистику

Индикативан показатељ здравственог стања становништва је смртност одојчади. Према подацима подацима РЗС на територији Зрењанина је у 2011. години умрло 5 одојчади, односно 4,6 на 1000 живорођене деце (4,6 ‰), док је у 2004. години смртност одојчади била 0,79‰.

Значајно место у здравственој заштити становништва заузима и приватна лекарска пракса. Она обухвата више десетина лекарских и стоматолошких ординација, дијагностичких ординација и лабораторија које функционишу на комерцијалном принципу.

1.13.5 Социјална заштита

Установе социјалне заштите на територији града Зрењанина чине Центар за социјални рад града Зрењанина, као основна установа социјалне заштите и Геронтолошки центар Зрењанин, као установа у својству правног лица која обавља делатност од општег друштвеног интереса у области социјалне и здравствене заштите психички здравих одраслих и старијих лица.

Центар за социјални рад града Зрењанина (у даљем тексту: Центар). Према информатору Центра за 2013. годину, на пословима социјалне и породично-правне заштите, као и општим пословима, Центар има организоване следеће службе са укупно 46 запослених: службу за заштиту деце и младих (12), службу за заштиту одраслих и старих лица (7), службу за правне послове са пријемном канцеларијом и канцеларијом за новчана давања (11), службу за финансијско-административне и техничке послове (8) и службу за планирање, развој и локалне услуге (8). Центар ради у 16 канцеларија које је у мају 1998. године обезбедила Скупштина општине Зрењанин. Просторије поседују основну информатичку инфраструктуру и опремљеност за сваког запосленог. Просторије Центра налазе се у непосредној близини зграде Градске управе чиме је омогућена непосредна сарадња са одговарајућим институцијама и службама. Простор је у приземљу зграде, са омогућеним прилазом инвалидним лицима из дворишта. Пословни простор Центра није адекватан делатности, имајући у виду број службеника по канцеларијама и да је у контактима са корисницима услуга често потребна дискреција. Осим поменутог седишта, Центар послује и на неколико локација у граду: Дневни центар за децу и

омладину Алтернатива, Сигурна женска кућа за жене и децу жртве насиља и трговине људима, Свратиште за бескућнике и Кућа на пола пута.

Центар за социјални рад финансира се мешовито: из буџета Републике Србије - плате 32 запослених и материјални трошкови Центра и 13 запослених из буџета града. Град Зрењанин у својству оснивача, обезбеђује пословни простор и средства за рад. Делатност Центра (материјално обезбеђење породице, смештај одраслих, остарелих и деце у установе и друге породице, додатак за туђу негу и помоћ и др.) финансира се из буџета Републике Србије, док се проширена права у социјалној заштити (једнократна новчана помоћ, трошкови сахране социјално угрожених лица, набавка лекова и огрева, и др.) и трошкови осталих делатности на осталим локацијама (Дневни центар за децу и омладину Алтернатива, Сигурна женска кућа за жене и децу жртве насиља и трговине људима, Свратиште за бескућнике) финансирају из буџета града Зрењанина. У 2010. години из буџета АП Војводине подржан је и Пројекат Породичан смештај одраслих, а у периоду 2009-2011. године просечно учешће града Зрењанина у финансирању реализованих расхода Центра је било 33,7%.

Неповољна економска и демографска кретања довели су сиромашења великог броја становника, повећања просечне старости и броја самачких домаћинстава што је довело до великог повећања броја становника који су обухваћени различитим видовима социјалне заштите.

Табела 50: Број корисника социјалне заштите у Зрењанину по старосним групама у периоду од 2009. до 2011. године:

Старосна група	2009.	2010.	2011.
Деца и омладина	4 692	4 606	2 715
Омладина			715
Одрасла лица	5 429	5 060	6 189
Остарела лица	1 038	1 379	1 450
Укупно	11 159	11 045	11 069

НАПОМЕНА: Подаци приказани у табели су из евиденције Центра и за 2011. годину се битно разликују од званичних статистичких података РЗС

Социјалном заштитом у 2011. години обухваћено је 11.069 корисника односно 8,98% укупног броја становника територије града Зрењанина, готово два пута више него што их је било 2004. године (4,79%).

Геронтолошки центар Зрењанин у оквиру својих овлашћења и обавеза утврђених Законом о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана, другим прописима, Статутом установе, Правилником о пријему и третману корисника и другим општим актима, врши смештај у установу психички очуваних одраслих лица и инвалидних лица. Обезбеђује им услуге социјалног рада, здравствене услуге, становање, исхрану, негу, културно-забавне и друге активности, зависно од потреба, способности и интересовања корисника. Геронтолошки центар има прихватну станицу где се врши прихват и збрињавање лица која се нађу у скитњи или им је из других разлога потребно привремено збрињавање и надзор. Установа обавља и послове ванинституционалне заштите (помоћ и нега у кући), а спроводи и бројне активности у раду са пензионерима, члановима Геронтолошког клуба.

Здравствена заштита у оквиру Геронтолошког центра у Зрењанину представља врло битан део активности Дома за стара и одрасла лица. У Геронтолошком дому се врши идентификација болести, дијагностика, лечење, рехабилитација и праћење тока болести и стања.

Геронтолошки центар у Зрењанину од 2008. године има уведен и сертифициван систем менаџмента квалитетом према моделу ИСО 9001, а 2011. године установа је добила сертификат о примени система за безбедно руковање храном (НССР).

Центар поседује властити пословни простор у Зрењанину, у Принциповој улици и објект Геронтолошког клуба у улици Николе Пашића. Укупна површина свих објеката је 7.288 квадратних метара. Смештајни капацитети распоређени су у 5 стамбених блокова, са различитим нивоом комфора. Укупан капацитет центра је 126 соба, од којих су 32 једнокреветне и 40 су двокреветне собе. Остале собе су вишекреветне.

Прихватна станица располаже са три просторије за збрињавање људи у стању хитне социјалне потребе, две двокреветне и једну једнокреветну собу за изолацију. Собе имају потребан намештај и санитарне чворове. Соба за изолацију је под кључем и са решеткама на прозору. Услови за живот корисника у прихватној станици су задовољавајући.

Капацитет установе, према врстама пружања услуга, је следећи: Дом пензионера - 300 корисника, Прихватна станица – 5 корисника, Помоћ у нези и помоћ у кући - 30 корисника и Геронтолошки клуб - 300 корисника.

Геронтолошки центар поседује одговарајућу телефонску и ИТ опрему и материјалну опремљеност (7 путничких аутомобила, путничко доставно возило, комби за превоз корисника). Геронтолошки клуб поседује путничко возило за превоз геронто-домаћица које пружају услуге кућне неге и помоћи старим лицима.

У Центру је запослено 129 лица. Геронтолошки центар има три службе као организационе јединице организоване по одељењима: Служба институционалне заштите (одељење социјалне заштите са прихватном станицом, одељење здравствене заштите, неге и хигијене, одељење кухиње), Служба ванституционалне заштите (центар за помоћ и негу у кући, клуб за стара и одрасла лица) и Служба заједничких послова (одељење правних и општинских послова, одељење рачуноводствених послова, одељење техничког одржавања)

Стручни рад у установи одвија се кроз активности стручног тима и комисије за пријем, и кроз индивидуалне активности стручних радника. Тим чине социјални радници, од којих један врши послове координатора рада стручног тима, психолог, два лекара опште медицине, главна медицинска сестра, радни терапеут и правник-секретар. Директор установе и физиотерапеут по потреби присуствују састанцима стручног тима. Комисија за пријем обавља пријем корисника у складу са процедуром утврђеном општим актом о организацији стручног рада, пријему и третману корисника.

Како садржи све профиле предвиђене нормативима, стручни тим покрива целовиту проблематику остарелих лица на смештају. Зато је успешно остварен широки опсег задатака везаних за потребе корисника, њихове афинитете и интересовања кроз разноврсне садржаје рада и методе стручног ангажовања. Стручни тим повремено ангажује као консултанте лекаре специјалисте: неурологе, психијатре, интернисту-кардиолога, физијатре и логопеди. Они обављају прегледе по потреби, ординирају, упућују кориснике на болничка лечења и друго. Стручни тим је, најчешће приликом смештаја, укључивао и социјалне раднике центара за социјални рад који раде у тимовима за стара лица.

Геронтолошки центар финансира се из буџета Републике Србије, од стране Министарства за рад, запошљавање и социјална питања, Комесаријата за избеглице, Републичког завода за здравствено осигурање, буџета Града Зрењанина и самих корисника или њихових сродника.

На територији града Зрењанина постоје три нехигијенска насеља, насељена претежно људима ромске националности. То су насеља Дудара, насеље у улицама Тителска и Тителски ред и Сурдучка, и насеље у Босанској улици. У овим насељима живи приближно 1.600 становника. Насеља су без урбанистичког решења и инфраструктуре. Већина породица из ових насеља прима материјалну помоћ јер су социјално угрожене.

На територији града делује Повереништво Комесаријата за избеглице Владе Републике Србије, чија је функција да решава питања везана за проблеме избеглиштва. Градски повереник Комесаријата задужен је и за одржавање везе и обављање послова за Комесаријат (регулисање докумената, пријава и одјава за МУП, здравствена заштита, збрињавање у установама социјалне заштите и сл.)

Савет за миграције и трајна решења града Зрењанина израдио је стратешке документе Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица града Зрењанина у периоду од 2010-2013. године, и Локални акциони план за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника на територији града Зрењанина у периоду од 2013. до 2016. године који су усвојени на скупштини града и представљају окосницу решавања избегличког питања у Зрењанину.

1.13.6 Спорт и физичка култура

Град Зрењанин има дугу и успешну традицију спорта. Захваљујући свом положају на реци Бегеј и отварању првог купалишта 1855. године, прва неформална спортска такмичења одржана су на води - прво пливачко такмичење - двобој одржано је 1881. године, а први спортски клуб је основан крајем 19. века (1883. године, веслачки клуб Торонтал). Пливање као спортска дисциплина у Зрењанину је заступљено 130 година. Соколско друштво Бечкерека основано је 1914. године и добило је први спортски наменски објекат изграђен 1924. године. Градски дневни лист Торонтал од 19. маја 1889. године бележи почетак играња фудбала у Великом Бечкереку, а први фудбалски клубови оснивају се почетком 20. века: Раднички теловежежбени клуб (В. Бечкерек 1907. године) и Великобечкеречки фудбалски клуб (1908. године). Априла 1919. године оснива се данашњи Фудбалски савез града Зрењанина под именом Великобечкеречка фудбалска група.

У периодима светских ратова спортске активности у граду су замрле, да би се већ у првим годинама након 2. светског рата у Зрењанину убрзано почели формирати клубови у разним спортским дисциплинама. Од тада до данашњих дана, круну спортске каријере, учешће на олимпијским играма, успело је да понесе 39 Зрењанинаца и на Играма освоји 6 златних, 3 сребрне и 7 бронзаних медаља. Осим ових, спортисти Зрењанина освајали су многобројна признања, титуле и медаље на такмичењима светског ранга. Зрењанин је био и домаћин такмичењима националног, европског и светског карактера, а захваљујући квалитету спортских активности, услова за бављење спортом и успесима које су остварили спортисти, краси га епитет „града спортова”.

Активности спортских радника на територији града се обављају у оквиру Спортског савеза. Прва спортска асоцијација у Зрењанину основана је 1919. године - Банатски спортски савез и то као један од првих спортских савеза у Југославији после Првог светског рата. Као наследник дотадашњих спортских организација, Спортски савез града Зрењанина, оформљен је 17. децембра 1992. године. Спортски савез је спортска асоцијација струковних савеза, спортских друштава, клубова и других спортских организација на територији града Зрењанина. У савез су удружене 143 спортске организације (струковни савези, спортска друштва и спортски клубови) ради остваривања заједничких циљева у области спорта и физичке културе. Спортски савез има девет запослених а према Статуту, финансира се из буџета локалне самоуправе, АП Војводине, Републике Србије и од сопствених прихода и донација.

На територији града Зрењанина регистровано је више хиљада спортиста који су активни у готово свим спортским гранама и дисциплинама. Прецизне процене броја оних који се рекреативно и повремено баве неком спортском активношћу су готово немогуће и крећу се између 15.000 и 20.000 рекреативаца и неколико стотина спортиста инвалида.

На територији града постоје добри услови за бављење спортом, рекреацијом и физичким вежбањем појединаца, екипа и организација. У саставу Јавне установе Спортски објекти Зрењанин, налазе се Хала спортова Кристална дворана, Хала спортова Медисон, Спортско рекреативни центар Југ Базен, Градски стадион, Дом борилачких спортова Партизан, Спортски центар Мала Америка, Спортско-рекреативни центар Партизан, Стрелиште и тениски терени на излетишту Мотел. Поред поменутих, на територији града се налазе веслачко - кајакашки дом, у функцији од 1968. године у затвореном простору (540 m²) са спремиштем за реквизите и чамце, 28 фудбалских терена (22 у насељеним местима и 6 у граду), 2 аутоматске куглане, СРЦ Мотел (51.850 m²), терени у власништву месних заједница у граду (4.160 m²), терени и објекти у власништу спортских друштава (ОСД Граднулица, 45.000 m²; СД Нафтагас Елемир, 8.460 m²; СД Лехел Мужља, 17.971 m²) и терени и сале у власништву основних и средњих школа.

У оквиру предмета физичко васпитање, у Зрењанину се кроз школски спорт негују нове генерације спортиста. У школским такмичењима (градско, окружно, међуопштинско, републичко и школска олимпијада) учествују деца основних и средњих школа. Пре поменутих, у школама се одржавају унутар - школска такмичења.

Школски спорт, као интегрални део школског физичког васпитања и физичке културе уопште, реализује се у оквиру школских секција и обухвата све спортске дисциплине за које школа и средина, у којој је школа, имају просторне и материјалне услове за рад. У школама Зрењанина овај облик рада

је веома развијен, што показују подаци о броју учесника и освојеним медаљама на свим досадашњим школским такмичењима. На предлог актива наставника физичког васпитања – Друштво педагога за физичку културу Зрењанин и Спортски савез града Зрењанина основали су, у интересу развоја, унапређења и омасовљења школског спорта, Савез за школски спорт и олимпијско васпитање града Зрењанина.

На територији града има 32 основне и 8 средњих школа. Настава физичког васпитања одвија се у физкултурним салама. Готово трећина, углавном основних школа нема сале за одвијање наставе физичког васпитања или је она неадекватна, док се у неким школским салама могу одржавати и такмичења. Уопште узевши, материјално стање школских објеката је задовољавајуће, али број и стање реквизита у основним и средњим школама ни приближно не одговарају законским нормативима за извођење наставе физичког васпитања.

1.13.7 НВО сектор, друштвене организације савези и удружења грађана

На територији града Зрењанина постоји око 500 невладиних организација, савеза и удружења грађана. Не постоје поуздани показатељи колико удружења од овог броја активно ради, осим регистра АПР-а, у која се удружења, друштвене организације и удружења грађана региструју на добровољној бази, у складу са законом. У зависности од области интересовања или принципа организованости, удружења могу бити грађанска, еколошка, спортска, научна струковна, удружења особа са инвалидитетом, итд. У Зрењанину су, по бројности, најзаступљенија спортска удружења, хобистичка, професионална, друштвена и удружења из области културе.

Локална самоуправа у Зрењанину је након промена из 2000. године започела интензивнију сарадњу са НВО сектором и 2002. године доделила просторије пословне зграде у Македонској улици на коришћење одређеном броју удружења. Правилником о расподели средстава за програмске активности и пројекте друштвених организација, савеза и удружења грађана Града Зрењанина од априла 2005. године, регулисан је начин којим се средства из градског буџета додељују удружењима путем конкурса. Конкурс за доделу средстава расписује се након усвајања буџета општине за текућу годину.

Осим подршке остварене путем конкурса, Град Зрењанин пружа подршку организацијама у реализацији њихових пројектних активности, која се састоји у исплати плата, учешћу у материјалним трошковима, ослобађању од плаћања закупнине, логистици и одобравању средстава за програмске активности и пројекте. Одлуком о буџету града за 2012. годину, за ову намену било је опредељено 28,5 милиона, од чега је половина била за функционисање НВО, а половина за финансирање њихових пројеката.

1.13.8 Информисање и медији

Становницима територије града Зрењанина доступни су сви савремени видови информисања: штампани медији, радијски, телевизијски и интернет садржаји. Информисање путем друштвених група као што су Facebook и Twitter све више долази до изражаја, нарочито међу млађом популацијом.

Поред конференција за новинаре, презентација и саопштења за јавност, јавни сервиси предузећа и локална самоуправа приметно усвајају приступ појављивања на овим мрежама, док је интернет презентација постала стандардни начин ширења информација готово свих видова друштвених активности.

Интернет као медијум постаје незаобилазан у информисању, презентацији и комуникацији. Са Зрењанином као основним мотивом постоји неколико десетина интернет презентација, од којих неке бележе изузетну посећеност, како у локалу, тако и од стране интернационалних посетилаца. У том смислу, интернет је постао изузетно важан алат презентације града Зрењанина у привлачењу потенцијалних улагача, туриста и средство одржавања контакта дијаспоре са завичајем. На званичној презентацији града Зрењанина (<http://www.zrenjanin.rs/>) заинтересовани посетиоци се могу упознати са свим аспектима функционисања локалне самоуправе, друштвеног живота у Зрењанину и у извесној мери решавати своје проблеме коришћењем нарастајућег броја он-лајн сервиса који се уводе великом динамиком (е-управа, увид у бирачке и друге спискове, обезбеђивање личних докумената, Гео информациони систем, праћење тока предмета, итд.)

Поред националних издавача и емитера радио-телевизијског програма и кабловских и ИП дистрибутера, на територији града Зрењанина делују и медијске куће са седиштем у Зрењанину.

У циљу бољег информисања грађана одлуком Скупштине општине Зрењанин, 2005. године основана су два јавна предузећа: НИП Зрењанин и ЈП Радио Зрењанин, која су настала поделом НИРДП Зрењанин, основаног давне 1952. године.

Јавно предузеће Радио Зрењанин, најзначајнији радијски емитер са седиштем на територији града, послује у просторијама Културног центра Зрењанин. Централна информативна емисија Хроника дана је 2005. и 2006. године била изабрана за најбољу радијску информативну емисију у Србији на Фестивалу удружених радио и ТВ станица.

Локални (са регионалном покривеношћу) недељни лист Зрењанин (некадашње НИП Зрењанин) приватизован је 2008. године и данас је део медијске групе Војводина инфо. Излази петком са тиражом од 12.000 примерака и један је од најзначајнијих облика информисања грађана Зрењанина и средњобанатског региона.

У складу са мултикултурном средином у којој обављају делатност, медијске куће објављују и емитују одређене садржаје на језицима мањина.

Према РАТЕЛ-овој бази података о коришћењу радио-дифузног спектра, на подручју града Зрењанина регистроване су три радио станице: Радио Зрењанин, РТВ Сантос и Клик ФМ радио, док је за телевизијску дифузију регистрована само РТВ Сантос.

Осим наведених у граду постоји још једна локална ТВ и радио станица, о чијем раду у бази података РАТЕЛ-а нема података о регистрацији.

1.13.9 Истраживање и развој

Евидентно је да је научно-истраживачки рад у последње две деценије био једна од жртава транзиције. Практична и примењива истраживања, уз ретке изузетке, уступила су место академским истраживањима унутар институција знања, која су се могла обављати са далеко мањим материјалним ресурсима, и за који нису били захтевани скупи лабораторијски капацитети, материјал или инфраструктура. Трансфер резултата истраживања у комерцијални сектор је, у условима распада великих друштвених привредних система као корисника истраживачких резултата, имао све мањи обим, да би временом потпуно престао.

Иако ово не умањује значај академског научно-истраживачког рада, врло је битно поменути да је сектор МСП и предузетништва, који је у протекле две деценије прешао дуг пут афирмације од пежоративног појма „приватника“ до сектора на који се рачуна у националном приходовном плану, стасао без структуриране подршке институција знања, из разлога који нису потпуно рационални. Са једне стране, институције знања нису препознале у приватном сектору партнера, а са друге тражња овог сектора није била артикулисана према институционализованој подршци, него је била окренута сопственим, најчешће интуитивним и ad-hoc решењима.

На подручју града Зрењанина, у ужем смислу значења појма, истраживање и развој се спроводи на академским институцијама, на Техничком факултету Михајло Пупин и Високој техничкој школи струковних студија Зрењанин у оквиру које постоји и ЦИРТТ, Центар за истраживање, развој и трансфер технологија.

У ширем смислу, истраживачка активност се спроводи на Институту за пољопривреду д.о.о. Зрењанин, компанији Био-еколошки центар д.о.о. и Ветеринарском специјалистичком институту Зрењанин, као и у оквиру других правних лица.

Технички факултет Михајло Пупин је једина институција са подручја града Зрењанина коју је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије уврстило у списак акредитованих факултета, института и центара изузетних вредности као научно истраживачку организацију (Регистар НИО) са 51 истраживачем у 20 истраживачких подручја, углавном информатичких. У оквиру своје основне делатности, факултет се активно укључује у донаторске

програме подношењем и имплементацијом сопствених пројектних идеја, уз учешће великог броја студената.

Афирмативност окружења према истраживачком раду овој институцији потврђено је више пута кроз награде и признања које су освајали студенти овог факултета. Ту свакако треба издвојити друго место у прављењу софтвера на међународном такмичењу "Imagine Cup" компаније Microsoft у Пољској 2010. године. На овом такмичењу тимова из 56 држава, својим радовима учествовало је више од 325 хиљада ученика средњих школа и студената, док је у финале доспело око 400 такмичара подељених у тимове. Студентски тим „Пупина“ је дизајнирао софтвер за особе са инвалидитетом који омогућава управљање рачунаром преко детектора можданих таласа.

На Техничком факултету је формиран и први истраживачки клуб студената у Србији 2011. године, са жељом да постане ембрион студентског истраживачког рада у држави.

Висока техничка школа струковних студија Зрењанин. У жељи да унапреди своју основну делатност оспособљавања стручног кадра, ВТШ Зрењанин већ годинама, заједно са својим студентима и спољним сарадницима имплементира иновативне пројектне активности у оквиру различитих донаторских програма. Један од првих примера је свакако успостављање Центра за истраживање и трансфер технологија, након којих су следили пројекти који су се на разним нивоима бавили производним менаџментом, и стављањем у функцију резултата истраживања и развоја, као и општом популаризацијом науке и значаја који истраживање и развој имају у економији и развоју друштва у целини. Школа је један од организатора вишегодишње манифестације Ноћи истраживача. Лабораторијски и истраживачки капацитети Школе су у протеклом периоду осавремењени и проширени, а опремљеност омогућује озбиљна истраживања у пољу обраде метала, текстилне, прехранбене индустрије и биотехнологије.

Центар за истраживање, развој и трансфер технологија. Успостављен је у оквиру пројекта који је 2006. године финансирао Европска Агенција за Реконструкцију са циљем да да оживи спону између научно-истраживачког рада и комерцијалне примене резултата истраживања, омогући трансфер технологија на производни ниво малих и средњих предузећа као највитаљнијег дела свих развијених економија. Налази се у објекту Високе техничке школе струковних студија и опремљен је савременом лабораторијском опремом, од које треба истаћи савремени биореактор који је у време реализације био јединствен на територији АП Војводине, а користи се у истраживањима на пољу биотехнологије, прехранбене технологије и сл.

Институт за пољопривреду д.о.о. Зрењанин (у даљем тексту: Институт) се развио из станице за заштиту биља основане 1956. године. Након низа организационих промена током више деценија, 1994. године трансформише се у Институт за пољопривреду.

Институт примењује и излаже критици научна достигнућа из области пољопривреде у едафско-еколошким условима банатске равнице. Посебна активност Института је едукација пољопривредних стручњака и земљорадника - произвођача. Резултате овог истраживачког рада Институт саопштава у непосредним контактима, на стручним саветовањима, семинарима, на конгресима у земљи и иностранству. Публиковао је више стотина научних и више хиљада стручних радова.

На пословима у Институту радило је више од 60 дипломираних инжењера пољопривреде, 6 магистара и 9 доктора наука, а тренутно запошљава 1 доктора пољопривредних наука, 1 магистра пољопривредних наука, 9 дипломираних инжењера пољопривреде различитих профила, 1 дипломираног економисту, 1 инжењера пољопривреде и 6 пољопривредних техничара.

Својом делатношћу Институт обухвата: истраживачки рад, трансфер и пројектовање технологије у пољопривредној производњи, саветодавни рад на имањима одабраних домаћина као и давање савета свим произвођачима у региону, педолошка истраживања и пројектовање у области наводњавања, контролу плодности земљишта, апробацију семенских усева, лабораторијска испитивања квалитета семена, здравствену контролу семена и семенског материјала, контролу квалитета пољопривредних производа, дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију, идејне пројекте у области ратарске и повртарске, сточарске производње, матичење и лиценцирање стоке, изградњу и адаптацију објеката, рецептуре крмне смеше за све врсте домаћих животиња као и организовање и одржавање стручних скупова тематског типа из свих области пољопривреде.

Научно-истраживачки рад Института за пољопривреду је директно повезан са научно-истраживачким и образовним институцијама у земљи, као што су Пољопривредни факултети у Новом Саду и Београду, Институт за ратарство и повртарство у Новом Саду, Институт за кукуруз у Земун - Пољу, Институт за примену науке у пољопривреди у Београду, Институт за крмно биље у Крушевцу итд.

Био-еколошки центар д.о.о. је основан 1947. године под називом Институт Серво Михаљ, као развојни центар комбината Серво Михаљ. До извршене докапитализације, 2001. године, неколико пута су мењани називи и облици организовања. Данас послује у 100% власништву америчке компаније *Bio Insect Technologies LTD* и броји преко 50 запослених, од чега више од 50% чини високообразовани кадар међу којима су врсни стручњаци из области хемије, технологије, биологије, информатике, пољопривреде, итд.

У склопу Био-еколошког центра постоје следећи сектори: сектор општих послова, производње, развоја и истраживања, и развој и производња биолошких биоцида (инсектициди, фунгициди). Екологија и заштита животне средине су суштина, правац и циљ деловања Био-еколошког центра. Производња биолошких биоцида представља један од корака које Био-еколошки центар чини да помогне очувању природе и прихватање концепције органске заштите у узгоју биља. Једини је произвођач биолошких инсектицида на бази бактерије *Bacillus thuringiensis* и фунгицида на бази бактерије *Bacillus subtilis* у овом делу Европе и већ дужи низ година бави се њиховим истраживањем, развојем и производњом. Поред ових институција, све већи број правних лица, укључујући и представнике МСП сектора формирају унутар својих предузећа одељења која су задужена за истраживање, развој и трансфер технологија. Иако су истраживачки капацитети овог сектора изузетно скромни, основни мотив којим су вођени - повећање профита - гарантује најбржи трансфер резултата у практичну производњу и самим тим убрзани развој. У последњих неколико година, ово светско искуство полако се доказује у пракси и код нас.

1.13.10 Јавна безбедност

Према Информацији о стању безбедности и оствареним резултатима рада у ПУ у Зрењанину у току првог полугодишта 2013. године, подручје града Зрењанина одликује задовољавајућа безбедност.

Током првих 6 месеци 2013. године у дежурној служби ПУ у Зрењанину евидентирано је 9.628 догађаја који су пријављени од стране грађана (2012. године у истом периоду евидентирано је нешто мање, односно 8.950 догађаја). Међу овим догађајима, евидентирана су 2.073 кривична дела, 956 прекршаја против јавног реда и 197 саобраћајних незгода. Остали пријављени догађаји односе се на разне ситуације као што су обавештења грађана, захтеви за пружањем помоћи, спорне ситуације за чије решавање су надлежни други државни органи или грађани.

Из области криминалитета евидентирано је 1.928 кривичних дела општег криминалитета, 97 кривичних дела привредног криминалитета, 44 кривична дела еколошког криминалитета и 4 кривична дела високотехнолошког криминалитета.

Са аспекта угрожености подручја ПУ у Зрењанину криминалитетом, стање може се оценити као изузетно повољно, односно подручје спада међу најбезбедније средине у Републици.

Степен угрожености подручја општим криминалитетом најприближније се утврђује, односно процењује кроз број најтежих кривичних дела из области криминалитета. За најтежа кривична дела основна карактеристика је што су она у највећој могућој мери евидентирана, за разлику од на пример мањих имовинских деликата као што су крађе мале вредности, јер их оштећени врло често и не пријављују полицији. На подручју ПУ у Зрењанину, када се говори о најтежим кривичним делима против живота и тела, (убиства чл.113. , тешка убиства чл.114. КЗ и силовање чл.178. КЗ), нису евидентирана на подручју ПУ у првом полугодишту 2013. године, односно нити једно лице није изгубило живот услед извршења ових кривичних дела.

Најтежих кривичних дела из општег криминалитета за првих 6 месеци 2013. године евидентирано је 37. (разбојништво чл. 206., разбојничка крађа чл.205, неовлашћено коришћење туђег возила чл. 213, изнуда чл.214, отмица чл.134 и трговина људима чл. 388. КЗ). Током првих 6 месеци 2013. године, полицијски службеници ПУ у Зрењанину расветлили су 452 (391) кривична дела код којих је приликом сазнања за њих извршилац био непознат, а по броју расветљених кривичних дела која су

извршена прошле или претходних година, са укупно 84 расветљавања, припадници ПУ у Зрењанину остварили су трећи резултат у Републици Србији, одмах иза ПУ за град Београд и ПУ Нови Сад. Важно је истаћи да је, по правилу, кривична дела много теже расветлити после протока времена, јер опада квалитет трагова и других материјалних и личних доказа.

Из области привредног криминалитета откривено је 97 кривичних дела, нешто више него у првом делу 2012. године, када је откривено 93 оваква кривична дела (ова врста криминалитета се ретко пријављује, те је број ових кривичних дела углавном непознат, и зависи од активности полиције на откривању).

У области јавног реда, у првом полугодишту 2013. године евидентирано је 956 прекршаја односно нарушавања јавног реда, што је на нивоу 2011. и 2012. године, а знатно испод просека претходних година, У том смислу, у овој области постигнут је изузетан резултат, односно ниво угрожености безбедности подручја у области јавног реда је низак.

Прво полугодиште 2013. године је најбоље по стању у области безбедности саобраћаја у последњих 10 година - забележен најмањи број саобраћајних незгода, као и најмањи број саобраћајних незгода са настрадалим лицима. На подручју ПУ Зрењанин у саобраћајним незгодама укупно је погинуло 10 (9) лица. У овом периоду, полицијски службеници који обављају послове из области безбедности саобраћаја открили су 9.003 саобраћајна прекршаја, што је значајно више него током истог периода 2012. године, када је откривено 7.502 прекршаја. Од укупног броја откривених прекршаја 25% или 2.296 чине тежи саобраћајни прекршаји.

1.13.11 SWOT анализа – Друштвени развој

ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ	
Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Административни, образовни, здравствени и културни центар Баната ➤ Изражен национални диверзитет ➤ Висок ниво међунационалне и полне толеранције 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Негативна демографска кретања ➤ Постојање екстемног сиромаштва ➤ Лоша образовна и старосна структура становништва
<p>Култура</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Богата културна традиција ➤ Адекватан број установа културе ➤ Реконструисани поједини објекти установа културе ➤ Организација културних манифестација од домаћег и интернационалног значаја ➤ Велики број квалитетних и афирмисаних стваралаца ➤ Развијена мрежа КУД и велики број аматерских стваралаца. ➤ Спремност на међуопштинску, регионалну и међународну сарадњу ➤ Укљученост у имплементацију пројеката финансираних из ЕУ средстава 	<p>Култура</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Установе културе оптерећене великим бројем запослених са неадекватним квалификацијама и компетенцијама ➤ Неприлагођеност и нефлексибилност установа културе ➤ Недостатак критичности ➤ Прекид везе између просвете и културе ➤ Прекид везе између привреде и културе ➤ Непостојање јасне маркетиншке функције у установама културе
<p>Друштвена брига о деци</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Постојање установе за предшколско васпитање и образовање ➤ Образован и квалификован кадар ➤ Подршка локалне самоуправе за бесплатан боравак деце у вртићима ➤ Развијена мрежа по насељеним местима 	<p>Друштвена брига о деци</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Недовољан капацитет појединих објеката ➤ Неадекватна опремљеност појединих вртића ➤ Недовољна сарадња са организацијама које се баве ван-институционалном бригом о деци.

<p>Образовање</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Добро развијена мрежа основних школа ➤ Разноликост образовних профила у средњим школама – могућност избора ➤ Постојање високошколских образовних институција ➤ Високо образовани наставни кадар у свим образовним институцијама ➤ Могућност образовања на језицима националних мањина ➤ Постојање Центра за континуирано образовање одраслих при ХПТШ Урош Предић ➤ Подршка локалне самоуправе талентованим и успешним ђацима и студентима ➤ Постојање специјалне школе 9. мај ➤ Укљученост у имплементацију пројеката финансираних из ЕУ средстава 	<p>Образовање</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Недостатак јасне образовне и уписне политике на локалном нивоу ➤ Лоше инфраструктурно стање појединих образовних институција у граду и насељеним местима ➤ Недовољна опремљеност савременим образовним средствима у основним и средњим школама ➤ Неповезаност образовног процеса и привреде ➤ Неуједначена дистрибуција ученика по подручјима рада у средњим школама ➤ Недостатак програма за преквалификацију и доквалификацију ➤ Недовољна промоција појединих образовних профила, пре свега заната ➤ Недовољан процес инклузије у образовним институцијама
<p>Здравство</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Регионални здравствени центар ➤ Изграђен систем опште и специјализоване здравствене заштите на нивоу општине ➤ Урађене значајне реконструкције постојећих капацитета ➤ Самодопринос за изградњу и завршетак болнице ➤ Омогућен рад амбулантама и апотекарским установама у насељеним местима ➤ Болница је акредитована здравствена установа од стране Министарства здравља и Агенције за акредитацију здравствених установа ➤ Изузетно квалификован и стручан кадар ➤ Постојање заштитника пацијентових права ➤ Развој приватног лекарског сектора 	<p>Здравство</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Поједини здравствени објекти су инфраструктурно застарели ➤ Недостатак финансијских средстава за нову медицинску опрему ➤ Недовољан број специјалиста ➤ Повремене посете лекара појединим насељеним местима ➤ Недовољно људских капацитета у појединим облицима здравствене заштите ➤ Велики број притужби грађана на ефикасност система здравствене заштите
<p>Социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Постојање мреже институција социјалне заштите ➤ Високо квалификовани и компетенти запослени ➤ Постојање Сигурне куће за жене ➤ ISO и НССР стандарди у Геронтолошком центру ➤ Постојање услуге помоћ у кући ➤ Постојање прихватне станице ➤ Добра сарадња са организацијама цивилног друштва ➤ Укљученост у имплементацију пројеката финансираних из ЕУ средстава 	<p>Социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Сиромаштво широке популационе групе ➤ Висока стопа незапослености ➤ Недостатак средстава за ефикасније спровођење социјалне заштите ➤ Недостатак финансијских средстава за субвенције сиромашним категоријама ➤ Затвореност маргинализованих друштвених група за промене ➤ Повећање деградација породице, злостављање у кући ➤ Недостатак саветовалишта за брак и породицу ➤ Недовољан рад на превентиви ➤ Недовољан капацитет прихватне станице ➤ Недовољан број запослених у области пружања услуге помоћ у кући

<p>Спорт и физичка култура</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Богата спортска традиција ➤ Постојање капацитета за бављење различитим врстама спорта ➤ Постојање институције која је носилац свих активности у области спорта ➤ Разноврсност спортских грана ➤ Велики број спортских организација ➤ Велики број активних, регистрованих спортиста и спортиста рекреативаца ➤ Велики успеси зрењанинских спортиста на међународним такмичењима 	<p>Спорт и физичка култура</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Недостатак јасне спортске политике на локалном нивоу ➤ Нејасни критеријуми финансирања спортских организација ➤ Недостатак простора и спортских реквизита у образовним институцијама - Неадекватне сале за физичко васпитање при основним и средњим школама ➤ Недостатак мотивације наставника за развој школског спорта ➤ Негативна селекција деце у спорту – комерцијализација спорта ➤ Недостатак универзитетског спорта ➤ Недовршени инфраструктурни радови на спортским објектима
<p>Организације цивилног друштва</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Велики број регистрованих организација цивилног друштва ➤ Постојање подршке локалне самоуправе активностима организација цивилног друштва ➤ Постојање међуопштинске и регионалне сарадње 	<p>Организације цивилног друштва</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Мали број активних организација цивилног друштва ➤ Нејасна специјализација, односно визија и мисија већине организација цивилног друштва ➤ Недовољна укљученост у пројекте финансиране из ЕУ фондова
<p>Информисање и медији</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Доступан велики број различитих писаних и електронских медија грађанима ➤ Интернет медији су у експанзији у граду ➤ Медијске слободе и разноврсна понуда медија ➤ На подручју града Зрењанина регистровано ради три радио станице: Радио Зрењанин, РТВ Сантос и Клик ФМ радио, док је за телевизијску дифузију регистрована само РТВ Сантос ➤ Лист Зрењанин има регионалну покривеност ➤ Добра сарадња локалне самоуправе са медијима ➤ Укљученост у пројекте финансиране из ЕУ фондова 	<p>Информисање и медији</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Затвореност јавних институција према медијима ➤ Одсуство аналитичких и проблемских текстова и емисија у медијима ➤ Одсуство кадровског подмлађивања ➤ Неуређени простори за програмске активности ➤ Недостатак иницијативе
<p>Истраживање и развој</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ постојање неколико института који се баве научно-истраживачком делатношћу ➤ различите форме научних и примењених истраживања ➤ укљученост у пројекте финансиране из ЕУ фондова 	<p>Истраживање и развој</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ лоша веза са привредом ➤ непостојање заједничких пројеката са привредом ➤ застарела опрема истраживачких центара ➤ непостојање евиденције људи који су са овог простора а баве се научно - истраживачким радом ➤ недостатак активности у специјализованим ЕУ програмима – FP
<p>Јавна безбедност</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ нерегистроване криминалне организоване групе 	<p>Јавна безбедност</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ слаб рад на превентиви ➤ недоовољна отвореност ка јавности

➤ изузетно повољна безбедоносна ситуација	
Могућности	Опасности
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Постојање националних и регионалних стратешких докумената у свим областима друштвених делатности ➤ Могућност коришћења националних фондова намењених пројектима ➤ Постојање иностраних донаторских програма намењених финансирању активности у свим областима друштвених делатности ➤ Успостављање партнерства са привредом и организацијама цивилног друштва у решавању кључних проблема ➤ Близина Европске уније ➤ Сарадња са земљама чланицама ЕУ ➤ Добијање статуса кандидата ➤ Наставак процеса децентрализације у Србији 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одлив високошколованог кадра из Зрењанина ➤ Неспровођење националних стратегија од стране републичких органа ➤ „Увоз“ етничке нетолеранције ➤ Нестабилна политичка и економска ситуација на националном и локалном нивоу ➤ Недоношење неопходних закона и подзаконских аката ➤ Велики утицај политике на све сфере друштва

Дефинисање стратегије

На основу спроведених анализа, у овом делу стратешког документа постављени су основни елементи Стратегије:

Визија;
Приоритети;
Стратешки циљеви, и
Програми развоја.

Визија града Зрењанина представља слику жељеног стања ка којем се тежи реализацијом активности које су дефинисане Стратегијом одрживог развоја до 2020. године. Визија представља идеју водиљу ка којој су усмерене све снаге које су ангажоване током реализације различитих активности унутар Стратегије без обзира на проблемски сегмент. Такође, неопходно је истаћи да Визија никако није непромењива категорија али да је за њено потпуно достизање неопходан дуг временски период и реализација значајног броја активности. Визија као и стратешки циљеви (и последично програми и конкретни пројекти) се током мониторинга и евалуације спровођења Стратегије мењају, допуњавају и у одговарајућем временском року усаглашавају са постојећим потребама заједнице. Из наведеног следи, да суштина Стратегије одрживог развоја никако није формирање документа, већ успостављање континуираног процеса лаганих и позитивних промена у локалној заједници у целини.

1.14 Визија града Зрењанина

Из свега до сада приказаног и приложеног у овом документу дефинисана је ВИЗИЈА развоја града Зрењанина до 2020. године:

Зрењанин је европски град пожељан за живот, рад и инвестирање, са богатом културном и туристичком понудом, одрживим привредним, образовним и научним капацитетима усклађеним са очувањем животне средине.

1.15 Кључне вредности

Град Зрењанин је посвећен креирању, очувању и унапређењу квалитета живота свих грађана и циљу достизања дефинисане вредности, а кроз имплементацију стратешког документа промовисаће се следеће вредности:

Изврност - у обезбеђивању одговарајућих услуга које превазилазе очекивања грађана и привредника

Иновативност – као лидери, генерисаће нове идеје и константно ће тражити ефикаснији начини рада

Поштовање – у свакодневном раду све ће бити третирано са високим нивоом пристојности и достојанстава

Интегритет – све активности ће бити спроведене са највишим нивоом одговорности који инспирише поверење јавности.

Отвореност – намера је да се сагледају све стране свих проблема и да подстакне вишеструко учешће свих сегмената заједнице, као и рад на побољшању комуникације са партнерима у заједници

Толерантност – све активности ће се спроводити уз пуно поштовање родне, верске и националне равноправности.

Искреност – грађани и организације ће бити представљани са поносом и ентузијазмом.

1.16 Дефинисање стратешких циљева и мера развоја

1.16.1 Инфраструктура

Стратешки циљеви	Специфични циљеви	Мере	Број пројеката
Квалитетан и континуиран развој инфраструктуре	Унапређење урбанистичко планске документације на локалном и међуопштинском нивоу	➤ Стратешки присуп у развоју урбанистичко планске документације	10
		➤ Уграђивање принципа добре праксе и одрживог развоја у урбанистичку планску документацију	
	Повећање мобилности грађана и повезаности Зрењанина са регионом	➤ Развој водног саобраћаја и афирмација Тисе, Бегеја, Тамиша и Дунава као развојног потенцијала	14
		➤ Развој друмског саобраћаја и пратеће инфраструктуре	
		➤ Развој железничког саобраћаја и пратеће инфраструктуре	
		➤ Развој ваздушног саобраћаја и пратеће инфраструктуре	
	Унапређење и развој инфраструктурних капацитета у циљу побољшања квалитета живота и рада на територији града Зрењанина	➤ Унапређење и развој водоводне и канализационе мреже	17
		➤ Развој топловодне мреже и примена алтернативних извора енергије	
		➤ Развој електро-енергетских и телекомуникационих система	
		➤ Подизање квалитета услуга комуналног сектора	
	Повећање регионалног повезивања и међуопштинске сарадње у области инфраструктуре	➤ Стратешки развој регионалне инфраструктуре и развој заједничких политика развоја	6
		➤ Успостављање међуресорске и међуопштинске сарадње у развоју инфраструктуре	
		➤ Формирање међуопштинске базе о инфраструктури и инфраструктурним пројектима	

1.16.2 Привреда

Стратешки циљеви	Специфични циљеви	Мере	Број пројеката
Креирање услова за бржи економски развој града	Унапређење локалних политика и инструмената за подстицање економског развоја	➤ Формулисање секторских развојних политика и њихових инструмената реализације	23
		➤ Увођење и промоција стимулативних мера у области локалног економског развоја и запошљавања	
		➤ Унапређење капацитета јавног сектора за спровођење локалних секторских политика	
		➤ Унапређење повољног пословног окружења	
	Унапређење индустријско-привредне пословне инфраструктуре	➤ Унапређење квалитета и капацитета индустријских и слободних зона	22
		➤ Унапређење ефикасности система пословних услуга за подршку МСП и предузетницима	
Обезбеђење стручне и квалификоване радне снаге	➤ Унапређење рада институција за образовање одраслих	22	
	➤ Развој и имплементација програма за подизање капацитета радне снаге		
Развој конкурентне и извозно оријентисане привреде	Повећање директних инвестиција на територији града Зрењанина	➤ Развој маркетиншке функције ради промоције општине за нове инвестиције	8
		➤ Спровођење активне политике привлачења инвестиција кроз развој партнерстава и међуопштинску сарадњу	
	Повећање броја предузетника и иновативних и извозно оријентисаних предузећа	➤ Повећање броја предузетника	13
		➤ Стимулисање научно-истраживачког рада и његова економска имплементација и валоризација	
Унапређење конкурентности пољопривредне производње	Унапређење аграрне инфраструктуре и система одбране од елементарних непогода	➤ Развој аграрне инфраструктуре (саобраћај, мелиорација...)	22
		➤ Развој система одбране од елементарних непогода	
		➤ Подизање капацитета пољопривредника и институција које се баве развојем пољопривреде	
	Интензивирање и диверзификација	➤ Успостављање ефикаснијих и оперативнијих система информисања, креирања и трансфера знања	14

	примарне пољопривредне производње	➤ Подршка диверзификацији примарне пољопривредне производње	11
	Повећање степена прераде (финализације) пољопривредних производа	➤ Подршка развоју предузећа у пољопривреди са већим степеном финализације производа ➤ Креирање ланца вредности са прерађивачима и јачање институција за логистичку подршку сектору	
Стимулисање туристичког развоја	Унапређење туристичке инфраструктуре	➤ Развој недостајуће пројектно техничке документације за туристичке инфраструктурне пројекте ➤ Побољшање квалитета туристичке инфраструктуре	18
	Повећање обима туристичког промета и туристичке потрошње	➤ Подршка унапређењу нивоа туристичких услуга	20
		➤ Развој различитих видова туризма и туристичких производа	
		➤ Подршка регионалном повезивању и умрежавању у области туризма	
		➤ Повећање видљивости туристичке понуде на домаћем и иностраним тржиштима	

1.16.3 Заштита животне средине

Стратешки циљеви	Специфични циљеви	Мере	Број пројеката
Одрживо управљање отпадним материјама	Одрживо управљање отпадом	➤ Изградња регионалне депоније са рециклажним центром у Зрењанину	13
		➤ Искоришћење енергетског потенцијала депонијског гаса	
		➤ Затварање привремене санитарне депоније	
		➤ Пуна имплементација међуопштинског споразума о управљању чврстим комуналним отпадом	
		➤ Уклањање и спречавање настајања нелегалних одлагалишта отпада	
		➤ Израда техничког решења за управљање анималним отпадом	
	Одрживо управљање отпадним водама	➤ Изградња ППОВ града Зрењанина	20
		➤ Изградња канализације у насељеним местима I. прстена и прикључивање на ППОВ	
		➤ Изградња канализације у насељеним местима ван I. прстена	
		➤ Изградња мањих система за пречишћавање отпадних вода у насељеним местима ван I. прстена	

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одржавање и реконструкција канализационе мреже града Зрењанина ради смањења губитака ➤ Редован мониторинг квалитета површинских вода ➤ Израда иновираног катастра емитера отпадних вода ➤ Санација Багљашког канала 		
Одрживо управљање природним ресурсима	Одрживо управљање заштићеним природним добрима	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Оспособљавање рада ЈП Резервати природе Зрењанина ➤ Израда неопходне законом предвиђене документације ➤ Успостављање прекограничне сарадње ради очувања заштићених природних добара 	4	
	Очување квалитета ваздуха	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Спровођење превентивних мера заштите квалитета ваздуха 	6	
	Повећање нивоа шумљености и зеленила	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Побољшање стања парковских површина ➤ Побољшање квалитета одржавања јавних зелених површина ➤ Пошумљавање града Зрењанина ➤ Подизање ветрозаштитних појасева 	11	
		Очување квалитета земљишта	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Спровођење превентивних мера заштите квалитета земљишта ➤ Спровођење корективних мера заштите квалитета земљишта 	8
			Редукција буке у комуналној средини	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Спровођење превентивних мера ради редукције комуналне буке ➤ Спровођење корективних мера ради редукције комуналне буке
Спречавање емисије физичких агенаса у животну средину	Контрола нивоа нејонизујућег зрачења у комуналној средини	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Спровођење превентивних мера ради контроле нивоа нејонизујућег зрачења у животној средини 	3	

1.16.4 Друштвени развој

Стратешки циљеви	Специфични циљеви	Мере	Број пројеката
Унапређење квалитета и доступности услуга у области друштвених делатности на локалном нивоу	Унапређење просторних и техничких капацитета институција у области друштвених делатности	➤ Унапређење просторних и техничких капацитета здравствених институција и институција социјалне заштите	39
		➤ Унапређење просторних и техничких капацитета у институцијама културе и образовним институцијама	
		➤ Унапређење просторних и техничких капацитета институција у спорту и рекреацији	
	Унапређење капацитета запослених у институцијама друштвених делатности	➤ Континуирана стручна едукација запослених у области друштвених делатности	11
		➤ Унапређење менаџерских капацитета запослених у друштвеним делатностима	
	Развој и увођење нових и иновативних програма у рад институција у области друштвених делатности	➤ Развој нових концепата образовања и васпитања који су у складу са локалним и ширим потребама	38
		➤ Промоција здравља у свим сферама друштвеног развоја и за све категорије становништва	
		➤ Развој нових концепата рада, функционисања и промовисања културе и уметности	
		➤ Мотивација грађана за масовније бављење спортом	
		➤ Развој алтернативних облика и програма у области социјалне заштите	
Унапређење квалитета живота свих становника града Зрењанина као и укупне заштите појединца и његових права	Унапређење квалитета живота свих друштвених група	➤ Развој програма подршке угроженим и маргинализованим друштвеним групама	19
		➤ Повећање наталитета, побољшање квалитета живота жена и унапређење родне равноправности	
		➤ Унапређење квалитета живота младих	
	Повећан степен јавне безбедности и ефикасност рада јавних служби	➤ Унапређење степена јавне безбедности	8
		➤ Побољшање ефикасности јавних служби у области заштите права појединца	
Унапређење система јавне администрације као сервиса грађана	Подизање капацитета градске управе и укупне јавне администрације	➤ Ефикасан развој е-управе	9
		➤ Развој људских ресурса и подизање укупне функционалности јавне управе	

	Повећање транспарентности у раду јавне администрације	➤ Подстицај укључењу медија у програме развоја друштва	10
		➤ Јачање сарадње са организацијама цивилног друштва	

Акциони план

1.17 Акциони план развоја инфраструктуре

Град Зрењанин				Стратегија одрживог развоја 2014 – 2020		
I - Приоритетна област		Инфраструктура				
I - 1.	Стратешки циљ - Квалитетан и континуиран развој инфраструктуре					
I -1.1.	Специфични циљ - Унапређење урбанистичко планске документације на локалном и међуопштинском нивоу					
1.1.1.	Мера: Стратешки присуп у развоју урбанистичко планске документације					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.1.1.	Израда стратегије управљања градским грађевинским земљиштем	Одељење за урбанизам и Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2014 – 2015	2.000.000 РСД	Град	Усвојена стратегија
1.1.1.2.	Побољшање квалитета урбанистичких планова (кроз обуку кадрова)	Одељење за урбанизам и Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2015	1.500.000 РСД	Град	Организована обука
1.1.1.3.	Израда недостајућих Урбанистичких планова на градском нивоу.	Одељење за урбанизам и Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2014 – 2020	500.000 РСД	Град	Израђени урбанистички планови

1.1.1.4.	Израда недостајућих Планава детаљне регулације на градском нивоу	Одељење за урбанизам и Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2014 – 2020	0	Град	Израђени планови детаљне регулације
1.1.1.5.	Наставак активности на развоју Географског Информационог Система	Град Зрењанин	2014 – 2020	2.000.000 РСД	Град , АПВ, РС, ЕУ	Унапређен ГИС
1.1.1.6.	Израда годишњих оперативних планова инвестиционих улагања (реконструкција објеката и унапређења локалне инфраструктуре)	Град Зрењанин	2014 – 2020	0	Град	Израђен годишњи оперативни план за сваку годину
1.1.2.	<i>Мера: Уграђивање принципа добре праксе и одрживог развоја у урбанистичку планску документацију</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.2.1.	Уграђивање принципа енергетске ефикасности и рационалне изградње приликом израде просторних и урбанистичких планова.	Град Зрењанин	2014 - 2020	0	Град	Модернизација процеса планирања
1.1.2.2.	Уграђивање принципа очувања природних ресурса и визуелног идентитета подручја, као и поштовања традиције приликом израде просторних и урбанистичких планова.	Град Зрењанин	2014 - 2020	0	Град	Модернизација процеса планирања
1.1.2.3.	Уграђивање принципа приступачности јавних објеката у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и стандардима	Град Зрењанин	2014 - 2020	0	Град	Модернизација процеса планирања

	приликом израде просторних и урбанистичких планова					
1.1.2.4.	Тестирање иновативних приступа решавању локалних инфраструктурних проблема на пилот пројектима и охрабривање имплементације резултата пилот пројеката у свакодневну праксу	Град Зрењанин	2014 - 2020	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Модернизација процеса планирања
I - 1.2. Специфични циљ - Повећање мобилности грађана и повезаности Зрењанина са регионом						
1.2.1. Мера: Развој водног саобраћаја и афирмација Тисе, Бегеја, Тамиша и Дунава као развојног потенцијала						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.1.1	Припремни радови за пристаништа на Бегеју и/или Тиси	Град Зрењанин Јавно водопривредно предузеће Воде Војводине	2016 – 2020	25.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Припремљено
1.2.1.2.	Реконструкција и ревитализација канала Бегеј за теретни и путнички саобраћај	Град Зрењанин Јавно водопривредно предузеће Воде Војводине	2017 – 2020	40 000 000 ЕУР	Град, АПВ, РС, ЕУ	Реватилозанан канал Бегеј
1.2.1.3.	Реконструкција преводница на каналу Бегеј	Град Зрењанин Јавно водопривредно предузеће Воде Војводине	2017 – 2020	5.000.000 ЕУР	Град, АПВ, РС, ЕУ	Реконструисане преводнице
1.2.2. Мера: Развој друског саобраћаја и пратеће инфраструктуре						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.2.1.	Реконструкција, рехабилитација и изградња локалних путева на територији града	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење	2015 – 2020	150. 000. 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређено стање локалне путне мреже

		града Зрењанина				
1.2.2.2.	Наставак радова на обилазници око Зрењанина	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина Јавно предузеће Путеви Србије	2015 – 2020	15.000.000 ЕУР	Град, АПВ, РС, ЕУ	Изграђена обилазница
1.2.2.3.	Унапређење квалитета и проширење капацитета пута М-7, Зрењанин – Нови Сад	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина Јавно предузеће Путеви Србије	2015 – 2020	12.000.000 ЕУР	Град, АПВ, РС, ЕУ, кредити	Унапређен кавалитет пута
1.2.2.4.	Унапређење квалитета и проширење капацитета пута М-24.1, Зрењанин – Београд	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина Јавно предузеће Путеви Србије	2015 – 2020	51.000.000 ЕУР	Град, АПВ, РС, ЕУ, кредити	Унапређен кавалитет пута
1.2.2.5.	Унапређење квалитета и проширење капацитета пута М-7, Зрењанин – Румунска граница	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина Јавно предузеће Путеви Србије	2015 – 2020	10.000.000 ЕУР	Град, АПВ, РС, ЕУ, кредити	Унапређен кавалитет пута
1.2.2.6.	Решавање проблема мирујућег саобраћаја.	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина Приватни инвеститор	2015 – 2020	10.000.000 ЕУР	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан број паркинга

1.2.3. Мера: Развој железничког саобраћаја и пратеће инфраструктуре						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.3.1.	Успостављање сарадња се ЈП Железнице Србије	Град Зрењанин, Железнице Србије а.д.	2014	0	Град	Успостављена сарадња
1.2.3.2.	Рехабилитација и реконструкција железничких пруга на територији града (1700м) до инд зоне	Град Зрењанин Железнице Србије а.д.	2015 – 2020	1 800 000 ЕУР	Град, АПВ, РС, ЕУ, кредити	Унапређен железнички саобраћај
1.2.4. Мера: Развој ваздушног саобраћаја и пратеће инфраструктуре						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.4.1.	Припрема пројектно техничке документације за аеродром Ечка	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2017	1.000.000 ЕУР	Град, АПВ, РС, ЕУ, кредити	Урађена пројектно техничка документација
1.2.4.2.	Прикупљање дозвола и сагласности за аеродром Ечка	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2016	0	Град, АПВ, РС, ЕУ, кредити	Прикљене дозволе и сагласности
1.2.4.3.	Стављање у функцију аеродрома Ечка – приватни инвеститор	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина Инвеститор	2020	25.000.000 ЕУР	Град, Инвеститор	Аеродром почео са радом

I - 1.3. Специфични циљ - Унапређење и развој инфраструктурних капацитета у циљу побољшања квалитета живота и рада на територији града Зрењанина						
1.3.1. Мера: Унапређење и развој водоводне и канализационе мреже						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.3.1.1.	Унапређење квалитета пијаће воде на територији града Зрењанина	Град Зрењанин, Јавно предузеће Водовод и канализација Инвеститор	2014 -2015	600 000 000 РСД	Град, Инвеститор	Унапређен квалитет воде
1.3.1.2.	Израда плана реконструкције водоводне и канализационе мреже на територији града Зрењанина	Град Зрењанин, Јавно предузеће Водовод и канализација	2015 – 2016	0	Град,	Урађен план
1.3.2.3.	Реализација плана реконструкције водоводне мреже на територији града Зрењанина и насељених места	Град Зрењанин, Јавно предузеће Водовод и канализација	2016 – 2020	20 000 000 ЕУР	Град, Кредити	Реконструисано 20% мреже
1.3.2.4.	Реализација плана реконструкције канализационе мреже на територији града Зрењанина и насељених места	Град Зрењанин, Јавно предузеће Водовод и канализација	2016 – 2020	25.000.000 ЕУР	Град, Кредити	Реконструисано 20% мреже
1.3.2. Мера: Развој топоводне мреже и примена алтернативних извора енергије						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.3.2.1.	Реконструкција топоводне мреже	ЈКП Градска топлана	2014 -2020	40.000.000 РСД годишње	Сопствена средства, кредити и донације	Реконструисано 20% мреже
1.3.2.2.	Проширење обухвата топоводне мреже на територији града	ЈР Градска Топлана Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење	2014- 2020	7.000.000 РСД годишње	Сопствена средства, кредити и донације и средства трећих	Повећан обухват за 10%

		града Зрењанина Град Зрењанин			лица	
1.3.2.3.	Увођење алтернативних извора енергије у ЈКП Градска топлана	ЈКП Градска топлана Приватни инвеститор	2015- 2020	25.000.000 ЕУР	КfW, сопствена средства, остали кредити, донације	Алтернативни извори енергије
1.3.2.4.	Увођење алтернативних извора енергије у јавне објекте на територији града Зрењанина	ЈР Градска Топлана Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина Град Зрењанин	2015- 2020	1.000.000 ЕУР годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ, кредити	Повећање употребе алтернативних извора енергије
1.3.2.5.	Унапређење енергетске ефикасности у јавним објектима на територији града Зрењанина	Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина Град Зрењанин	2015- 2020	1.000.000 ЕУР	Град, АПВ, РС, ЕУ, кредити	Унапређена енергетска ефикасност јавних објеката
1.3.3.	<i>Мера: Развој електро-енергетских и телекомуникационих система</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.3.3.1.	Израда студије за процену капацитета и унапређење електроенергетске мреже на нивоу свих насеља на територији града	Град Зрењанин Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2017	25.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Урађена студија
1.3.3.2.	Успостављање сарадње са Електродистрибуцијом за имплементацију приоритетних пројеката из студије	Град Зрењанин	2015	0	Град, АПВ, РС, ЕУ, кредити	Успостављена сарадња
1.3.3.3.	Фазна реконструкција и унапређење јавне расвете у граду и насељеним местима	Град Зрењанин Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2015 – 2020	1.000.000 ЕУР	Град, АПВ, РС, ЕУ, кредити	Реконструисана јавна расвета
1.3.3.4.	Побољшање квалитета	Град Зрењанин	2015 – 2020	500.000 ЕУР	Град, АПВ, РС,	Унапређен

	телефонских и Интернет услуга на територији насељених места	Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина			ЕУ, кредити	квалитет Интернета
1.3.3.5.	Подршка развоју широкопојасне мреже на територији града Зрењанина	Град Зрењанин Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2015 – 2020	1.000.000 ЕУР	Град, АПВ, РС, ЕУ, кредити	Широкопојасна мрежа
1.3.4.	<i>Мера: Подизање квалитета услуга комуналног сектора</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.3.4.1.	Увођење мониторинга рада ЈКП на територији града Зрењанина	Град Зрењанин	2015	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Дефинисан систем мониторинга
1.3.4.2.	Едукација запослених у комуналном сектору	Град Зрењанин Јавна предузећа	2015	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Едуковано 50 запослених
1.3.4.3.	Повећање транспарентности рада ЈКП	Јавна предузећа	2015	500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећана транспарентност рада
I - 1.4.	Специфични циљ – Повећање регионалног повезивања и међуопштинске сарадње у области инфраструктуре					
1.4.1.	<i>Мера: Стратешки развој регионалне инфраструктуре и развој заједничких политика развоја</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.4.1.1.	Израда стратегије реконструкције општинске и међуопштинске инфраструктуре	Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2015	1.500.000 РСД	Локалне самоуправе Баната АПВ, РС, ЕУ	Урађена стратегија
1.4.1.2.	Подршка иницијативу за изградњу Банатске магистрале	Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2015	0	Локалне самоуправе Баната	Покренута иницијатива
1.4.1.3.	Подршка иницијативи за изградњу регионалног	Регионални центар за друштвено	2015	0	Локалне самоуправе Баната	Покренута иницијатива

	водовода	економски развој - Банат				
1.4.2.	Мера: Успостављање међуресорске и међуопштинске сарадње у развоју инфраструктуре					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.4.2.1.	Формирање Банатске групе за развој инфраструктуре	Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2015	1.000.000 РСД	Локалне самоуправе Баната	Формирана група са 19 чланова
1.4.2.2.	Дефинисани кључни инфраструктурни регионални развојни пројекти	Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2015	1.000.000 РСД	Локалне самоуправе Баната	Дефинисано 10 кључних инфраструктурних пројеката
1.4.3.	Мера: Формирање међуопштинске базе о инфраструктури и инфраструктурним пројектима					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.4.3.1.	Формирање међуопштинске базе инфраструктурних пројеката	Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2015	1.000.000	Локалне самоуправе Баната	База података

1.18 Акциони план развоја привреде

Град Зрењанин				Стратегија одрживог развоја 2014 – 2020		
II - Приоритетна област		Развој привреде				
II - 1.	Стратешки циљ - Креирање услова за бржи економски развој града					
II -1.1.	Специфични циљ - Унапређење локалних политика и инструмената за подстицање економског развоја					
1.1.1.	Мера: Формулисање секторских развојних политика и стратегија					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона	Извор	Индикатор

				вредност	финансирања	
1.1.1.1.	Израда Стратегије економског развоја	Град Зрењанин Пословни сектор	2015	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Урађена и усвојена Стратегија економског развоја
1.1.1.2.	Израда Стратегије руралног развоја и развоја пољопривреде	Град Зрењанин Удружења пољопривредника	2015	2 500.000 РСД	Град, АПВ, РС	Урађена и усвојена Стратегија развоја пољопривреде
1.1.1.3.	Израда Стратегије развоја туризма	Град Зрењанин Пословни сектор	2015	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Урађена и усвојена Стратегија развоја туризма
1.1.1.4.	Израда локалне политика образовања усклађене са потребама привреде	Град Зрењанин Пословни сектор	2016	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Урађена и усвојена политика образовања
1.1.1.5.	Израда Акционг плана запошљавања	Град Зрењанин Пословни сектор	2015 - 2020	-	Град, АПВ, РС	Урађе и усвојен Акциони план запошљавања
1.1.1.6.	Израда плана промоције друштвено одговорног пословања пословног сектора са територије града Зрењанина	Град Зрењанин Пословни сектор	2014	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Урађен план промоције и започета имплементација
1.1.2.	<i>Мера: Увођење и промоција стимулативних мера у области локалног економског развоја и запошљавања</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.2.1.	Увођење система стимулативних мера и олакшица при отварању предузећа и отварању нових радних места	Град Зрењанин Пословни сектор	2015	1.000.000 РСД	Град	Дефинисан систем стимулативних мера
1.1.2.2.	Успостављање дугорочне сарадње са Гаранцијским и Развојним фондом АПВ	Град Зрењанин Пословни сектор	2015	2 500.000 РСД	Град, АПВ, РС	Повећан број кредита за развој

1.1.2.3.	Стварање гаранцијског фонда Града за потребе кредитирања пословног сектора од стране пословних банака	Град Пословне банке	2016	3.000.000 РСД	Град	Развијени финансијски модели од стране пословних банака за подршку привреди уз учешће субвенција од стране Града
1.1.2.4.	Развој механизма градске (финансијске и нефинансијске) подршке малим и средњим предузећима, женском, омладинском и социјалном предузетништву	Град Удружења предузетника Регионална привредна комора НВО, Приватни сектор	2014 - 2020	200 000 РСД	Град, АПВ, РС	Развијен систем субвенција (финансијских и нефинансијских)
1.1.2.5.	Ефикасније управљање аграрним буџетом у буџету Граду	Град Зрењанин Удружења пољопривредника	2016	10.000.000 РСД	Град	Јасно дефинисан аграрни буџет у буџету Града са развијеним механизмима приходавања
1.1.2.6.	Развој мера и механизма за подизање извозних капацитета предузећа	Град Удружења предузетника Регионална привредна комора	2016	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС Фонд за промоцију инвестиција у Војводину (ВИП) Фонд за промоцију инвестиција у Србију (СИЕПА)	Формиран програм мера и подстицаја Града за подизање извозних капацитета предузећа
1.1.2.7.	Увођење додатних дестимулативних мера или казни за неодговорно или прекомерно коришћење природних ресурса	Град Зрењанин Пословни сектор	2015	1.000.000 РСД	Град	Дефинисане мере
1.1.3.	<i>Мера: Унапређење капацитета јавног сектора за спровођење локалних секторских политика</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор

1.1.3.1.	Институционално јачање локалне управе кроз стручно оспособљавање служби или радних тимова задужених за праћење и унапређење локалног економског развоја и запошљавања	Град Зрењанин	2014 – 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Број едукованих службеника
1.1.3.2.	Поштовање принципа стручности, компетентности код избора кадрова унутар локалне власти и јавних предузећа	Град Зрењанин	2014 – 2020	-	Град	Уведен систем позитивне селекциј
1.1.3.3.	Развој сопствених процедура или механизма стимулација пројеката и пословних иницијатива које су у складу са стратегијом економског развоја	Град Зрењанин	2015	-	Град	Дефинисане процедуре
1.1.3.4.	Реструктурирање јавних предузећа и увођење тржишта и конкуренције у јавном сектору	Град Зрењанин Јавна предузећа	2016 - 2020	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређена ефикасност јавних предузећа
1.1.4.	Мера: Унапређење повољног пословног окружења					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.4.1.	Решавање имовинско правних односа и услова за локације и објекте повољне за пословне активности	Град Зрењанин	2014 – 2020	10.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Повећан број локација и објеката за пословне активности
1.1.4.2.	Ефикаснији рад локалне администрације у сегменту издавања дозвола и сагласности	Град Зрењанин	2014 – 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећање ефикасности

1.1.4.3.	Развој механизма за праћење динамике локалног тржишта рада	Град Зрењанин	2015	-	Град, АПВ, РС	Дефинисан механизам
1.1.4.4.	Промовисање јавно приватног партнерства	Град Зрењанин	2014 - 2020	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан број ЈПП пројеката
1.1.4.5.	Увођење стимулативне и транспарентне локалне пореске политике укључујући и таксе	Град Зрењанин	2014 - 2016	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Дефинисана локална пореска политика
1.1.4.6.	Унапређење сарадње локалне самоуправе и привредног сектора	Град Зрењанин Пословни сектор	2014 - 2020	1.000.000 РСД	Град	Успостављени партнерски односи
II - 1.2. Специфични циљ - Унапређење индустријско-привредне пословне инфраструктуре						
1.2.1. Мера: Унапређење квалитета и капацитета индустријских и слободних зона						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.1.1	Завршетак инфраструктурних радова у слободној зони Југоисток	Град Зрењанин Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2015 – 2017	100 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Комунално опремљене зоне
1.2.1.2.	Завршетак инфраструктурних радова у слободној зони Багљаш	Град Зрењанин Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2015 – 2017	100 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Комунално опремљене зоне
1.2.1.3.	Повећање капацитета слободне зоне Југоисток са пратећом инфраструктуром	Град Зрењанин Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2016 – 2019	1.000.000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан капацитет зона
1.2.1.4.	Изградња робно трговинског центра Зрењанин	Град Зрењанин Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2016 – 2019	1.000.000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан капацитет зона
1.2.2. Мера: Унапређење ефикасности система пословних услуга за подршку МСП и предузетницима						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона	Извор	Индикатор

				вредност	финансирања	
1.2.2.1.	Успостављена сарадња са надлежним Министарствима и привредницима у циљу координације активности	Град Зрењанин	2014	-	Град	Координисане активности
1.2.2.2.	Дефинисање пословних услуга подршке на основу потреба МСП и предузетника – студија	Град Зрењанин Пословни сектор	2015 - 2016	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Дефинисане услуге
1.2.2.3.	Унапређење квалитета рада институција које пружају пословне услуге подршке МСП и предузетницима	Град Зрењанин Пословни сектор	2015 – 2016	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређена ефикасност
1.2.2.4.	Развој механизма за подстицати интересног повезивања и умрежавања субјеката у сектору индустријске производње (кластери, удружења, асоцијације)	Град Зрењанин Пословни сектор	20115	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећање броја кластера, удружења...
1.2.2.5.	Успостављање дугорочне сарадње са удружењима привредних субјеката	Град Зрењанин Пословни сектор	2014	-	Град	Пословни сектор укључен у рад јавне администрације
1.2.2.6.	Проширење пословног инкубатора	Град Зрењанин Пословни инкубатор	2015 - 2016	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећање броја старт уп
1.2.2.7.	Формирање производног инкубатора	Град Зрењанин Пословни инкубатор	2016 - 2018	50 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећање броја старт уп
1.2.2.8.	Успостављање Бизнис клинике	Удружења предузетника Привредна комора	2017	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Смањен број угашених и затворених бизниса
1.2.2.9.	Формирање пољопривредно-енергетског инкубатора	Град Зрењанин Пословни инкубатор	2015	50 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећање броја старт уп

II - 1.3. Специфични циљ - Обезбеђење стручне и квалификоване радне снаге						
1.3.1. Мера: Унапређење рада институција за образовање одраслих						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.3.1.1.	Формирање регионалног едукативног центра за незапослена лица	Град Зрењанин, Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2014 – 2015	2 500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Формиран центар
1.3.1.2.	Подршка Центру за образовање одраслих	Град Зрењанин	2014 – 2020	500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Ефикасност рада
1.3.1.3.	Опремање институција за едукацију одраслих	Град Зрењанин, Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2015 – 2016	2 500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређен квалитет обуке
1.3.2.4.	Промовисање концепта доживотног учења	Град Зрењанин, Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2014 – 2020	500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Информисано становништво
1.3.2. Мера: Развој и имплементација програма за подизање капацитета радне снаге						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.3.2.1.	Идентификација и развој програма за дефицитарна занимања	Град Зрењанин, Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2014 - 2015	2.000.000 РСД	Град	Дефинисане потребе привреде
1.3.2.2.	Организација преквалификације и доквалификације за познатог послодавца	Град Зрењанин, Институције за обуку одраслих Пословни сектор	2015 – 2020	500.000 РСД годишње	Град Зрењанин, Пословни сектор	50 незапослених едуковано годишње
1.3.2.3.	Организација стручних пракси у сарадњи са привредом	Град Зрењанин, Институције за обуку одраслих Пословни сектор	2015 – 2020	10.000.000 РСД годишње	Град Зрењанин, Пословни сектор	100 незапослених прошло кроз стручну праксу
1.3.2.4.	Реализација програма „Прва шанса“ у сарадњи	Град Зрењанин, Пословни сектор	2015 – 2020	10.000.000 РСД годишње	Град Зрењанин, Пословни сектор	100 младих

1.3.2.5.	са привредом Организација јавних радова	Град Зрењанин	2015 – 2020	10.000.000 РСД годишње	Град Зрењанин, Пословни сектор	100 незапослених
II - 2. Стратешки циљ - Развој конкуренте и извозно оријентисане привреде						
II - 2.1. Специфични циљ - Повећање директних инвестиција на територији града Зрењанина						
2.1.1. Мера: Развој маркетиншке функције ради промоције града за нове инвестиције						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.1.1.1.	Формирање базе података о расположивим ресурсима за потенцијалне инвеститоре (земљиште, објекти, радна снага...)	Град Зрењанин	2014	-	Град	Формирана база
2.1.1.2.	Промоција пословних потенцијала града Зрењанина на домаћим и иностраним сајмовима	Град Зрењанин	2014 - 2020	10.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Промовисани пословни потенцијали
2.1.1.3.	Припрема промотивних материјала, каталога	Град Зрењанин	2014 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Припремљен промотивни материјал
2.1.1.4.	Подршка организацији локалних сајмова и манифестација (WEBIZ, INOCOOP....)	Град Зрењанин, Регионална привредна комора	2014 - 2020	5.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Организована минимум 2 манифестације годишње
2.1.2. Мера: Спровођење активне политике привлачења инвестиција кроз развој партнерстава и међуопштинску сарадњу						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.1.2.1.	Дефинисање кључних међуопштинских пословних потенцијала за нове инвестиције	Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2015	2 500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Дефинисани међуопштински потенцијали
2.1.2.2.	Потписивање споразума о сарадњи на заједничкој	Регионални центар за друштвено економски	2015	500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Потписан споразум

	промоцији дефинисаних пословних потенцијала	развој - Банат				
2.1.2.3.	Брендирање међуопштинског подручја за јасно дефинисане инвестиције	Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2016	3 500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Брендиран регион
2.1.2.4.	Заједничке промоција на регионалном и међународном тржишту	Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2017 - 2020	1.500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Промовисани мешуопштински потенцијали
II -2.2.	Специфични циљ - Повећање броја предузетника и иновативних и извозно оријентисаних предузећа					
2.2.1.	Мера: Повећање броја предузетника					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.2.1.1.	Израда плана и програма за промоцију предузетништва, предузетничке културе и образовања и њихова промоција	Град Регионална привредна комора Удружења предузетника	2014 - 2020	300 000 РСД	Град	Израђен план и програм
2.2.1.2.	Подршка старт уп пројектима - конкурс	Град Регионална привредна комора Удружења предузетника	2014 - 2020	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Дефинисан и имплементиран систем подршке старт уп-у
2.2.1.3.	Подршка, промоција, едукација и развој креативних индустрија – конкурс	Град Регионална привредна комора Удружења предузетника	2014 - 2020	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Развој креативне индустрије
2.2.1.4.	Подршка, промоција, едукација и развој женског предузетништва – конкурс	Град Регионална привредна комора Удружења предузетника	2014 - 2020	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Развој женског предузетништва
2.2.1.5.	Подршка, промоција, едукација и развој омладинског предузетништва – конкурс	Град Регионална привредна комора Удружења предузетника	2014 - 2020	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Развој омладинског предузетништва

	конкурс					
2.2.1.6.	Подршка, промоција, едукација и развој социјалног предузетништва- конкурс	Град Регионална привредна комора Удружења предузетника	2014 - 2020	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Развој социјалног предузетништва
2.2.2.	<i>Мера: Стимулисање научно-истраживачког рада и његова економска имплементација и валоризација</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.2.2.1.	Подршка Центру за иновације, развој и трансфер технологије	Град Зрењанин, Висока школа, Факултет	2014 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређен рад Центра
2.2.2.2.	Стимулација студената за решавање конкретних проблема привреде - конкурс	Град Зрењанин, Висока школа, Факултет, Пословни сектор	2014 - 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Конкурс – Награђени студенти
2.2.2.3.	Стипендирање пост дипломских студената	Град Зрењанин,	2014 - 2020	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	10 најбољих студената
2.2.2.4.	Подршка стучним праксама за младе истраживаче у земљи и иностранству	Град Зрењанин	2014 - 2020	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	10 најбољих студената
2.2.2.5.	Подршка пројектима у ФП7 и ТЕМПУС, Марија Кири	Град Зрењанин, Висока школа, Факултет, Пословни сектор	2014 - 2020	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ ,ЕУ	Суфинансирање одобрених пројеката
2.2.2.6.	Промоција, подршка и развој економије знања (ИКТ, Енергија...)	Град Зрењанин, Висока школа, Факултет, Пословни сектор	2014 - 2020	300 000 РСД годишње	Град, АПВ	Развој економије знања
2.2.2.7.	Подршка научно стручним скуповима и конференцијама	Град Зрењанин, Висока школа, Факултет	2014 - 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ	Организовани научни скупови и конференције

II - 3. Стратешки циљ - Унапређење конкурентности пољопривредне производње						
II -3.1. Специфични циљ - Унапређење аграрне инфраструктуре и система одбране од елементарних непогода						
3.1.1. Мера: Развој аграрне инфраструктуре (саобраћај, мелиорација...)						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.1.1.1.	Изградња паралелних саобраћајница за пољопривредну механизацију са обе стране магистралних путева	Град Зрењанин Јавно предузеће Путеви Србије, Дирекција за изградњу	2014 - 2020	80 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Изграђене паралелне саобраћајнице
3.1.1.2.	Израда паркинг простора за тешку пољопривредну механизацију на прилазима граду	Град Зрењанин Јавно предузеће Путеви Србије, Дирекција за изградњу	2014 - 2020	10.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Изграђени паркинзи
3.1.1.3.	Изградња хидрантске мреже за прање пољопривредне механизације на сваком прикључењу атарског пута на локалне путеве где је то могуће	Јавно предузеће Водовод и канализација Град Зрењанин Јавно предузеће Путеви Србије	2014 - 2020	10.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Хидрант за прање пољопривредне механизације
3.1.1.4.	Унапредити контролу исправности пољопривредне механизације и возила од стране МУП-а у току годишњих кампања (репа, пшеница и сл.)	Град Зрењанин МУП Србије	2014 - 2020	/	Град, РС	Смањен број саобраћајних незгода у којима учествују пољопривредне машине и механизација
3.1.1.5.	Израда саобраћајне студије о нивоу неопходне аграрне саобраћајне инфраструктуре на територији Града (атарски	Град Зрењанин Удружења пољопривредника Дирекција за изградњу	2014	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Израђена саобраћајна студија и дефинисани приоритети

	путеви, отресишта – трајније решење)					
3.1.1.6.	Поправка атарских путева у складу са Студијом 3.1.1.5	Град Зрењанин Удружења пољопривредника Дирекција за изградњу	2015 - 2020	10.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Поправљени атарски путеви
3.1.1.7.	Очување и ревитализација заштитног путног појаса свих атарских путева који су узурпирани орањем	Град Зрењанин Удружења пољопривредника НВО	2014 - 2020	500.000 РСД	Град, АПВ, РС	Смањене површине путних појасева које су узурпирани орањем
3.1.1.8.	Израда информационог система хидромелиорационе мреже Општине као дела градског ГИС-а	Град Зрењанин Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина за изградњу	2015	5.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Формиран тематски лејер градског ГИС-а и пратећа база података
3.1.1.9.	Унапређење техничке опремљености надлежног јавног предузећа Града за потребе одржавања мелиорационе мреже у насељима	Град Зрењанин Јавно водопривредно предузеће Воде Војводине Јавно комунално предузеће Чистоћа и зеленило	2014 - 2020	30 000 000 РСД	Град, АПВ, РС	Прибављена неопходна механизација и техничка средства
3.1.1.10.	Развој механизма са суфинансирање набавке системе за наводњавање пољопривредних површина	Град Зрењанин	2014 - 2020	3.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Унапређени системи за наводњавање
3.1.2.	<i>Мера: Развој система одбране од елементарних непогода</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.1.2.1.	Израда петогодишњег плана одбрана од поплава унутрашњих и спољних вода на територији Града	Град Зрењанин Градски штаб цивилне заштите	2015	1.000.000 РСД	Град	Од стране градске скупштине, усвојен Општи план одбране од поплава
3.1.2.2.	Унапређење	Град Зрењанин	2015 – 2020	500.000 РСД	Град, РС	Израђен план

	функционалности система противградне одбране и програмирање набавке неопходне опреме и потрошних средстава	Градски штаб цивилне заштите				набавки
3.1.2.3.	Имплементација петогодишњег плана одбрана од поплава унутрашњих и спољних вода на територији Града	Град Зрењанин Градски штаб цивилне заштите	2016 – 2020	10.000.000 РСД годишње	Град	Реализација плана
3.1.2.4.	Изградња система превенције и заштите од пожара на пољопривредним површинама	Град Зрењанин Градски штаб цивилне заштите	2015 – 2020	500.000 РСД	Град, РС	Дефинисан систем превенција
3.1.3.	<i>Мера: Подизање капацитета пољопривредника и институција које се баве развојем пољопривреде</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.1.3.1.	Подизање организационо-техничких капацитета удружења пољопривредника Града	Град Зрењанин Удружење пољопривредника НВО, Приватни сектор	2014 – 2020	200 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	10 удружења укључено у реализацију
3.1.3.2.	Подизање организационо-техничких капацитета органа градске управе надлежних за развој пољопривреде	Град Зрењанин	2014 – 2020	200 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Формиран план развоја органа управе
3.1.3.3.	Израда базе података о стању државне земље која се издаје у закуп (површине, границе, квалитет, власиштво...)	Град Зрењанин	2015	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Урађена и попуњена база података
3.1.3.4.	Формирање ЛАГ - ова	Град Зрењанин	2014 - 2020	400 000 РСД годишње	Град, АПВ, ЕУ	Формирано 15 ЛАГ-ова
3.1.3.5.	Подизање капацитета за коришћење ЕУ фондова – ИПАРД кроз ЛАГ-ове	Град Зрењанин Удружење пољопривредника	2014 - 2020	400 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	4 радионице годишње

		НВО, Пољопривредна стручна служба				
3.1.3.6.	Подршка осавремењавању механизације за пољопривредну производњу	Град Зрењанин Удружење пољопривредника	2014 - 2020	4 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Развијен механизам суфинансирања
3.1.3.7.	Подршка набавци опреме за пољопривредну производњу у заштићеним условима (пластеници, стакленици...)	Град Зрењанин Удружење пољопривредника	2014 - 2020	4 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Развијен механизам суфинансирања
3.1.3.8.	Унапређење рада пољочуварске службе	Град Зрењанин	2014 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град	Подигнута ефикасност пољочуварске службе
II -3.2. Специфични циљ - Интензивирање и диверзификација примарне пољопривредне производње						
3.2.1. Мера: Успостављање ефикаснијих и оперативнијих система информисања, креирања и трансфера знања						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.2.1.1.	Увођење система електронског информисања и обавештавања пољопривредника	Град Зрењанин Удружење пољопривредника НВО,Пољопривредна стручна служба	2015	1.500.000 РСД	Град, АПВ, РС	Повећан број информисаних пољопривредника
3.2.1.2.	Успостављање Зимске школе за пољопривреднике - Формирање плана и програма едукације пољопривредника	Град Зрењанин Удружење пољопривредника НВО, Пољопривредна стручна служба	2014 - 2020	400 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Организација минимум 4 тематске едукативне радионице годишње
3.2.1.3.	Формирање пољопривредног инкубатора по насељеним местима и проширење капацитета инкубатора у Зрењанину	Град Зрењанин	2014 - 2020	15.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Формирани пољопривредни инкубатори у 5 насељених места
3.2.1.4.	Развој информационог	Град Зрењанин	2017	5.000.000 РСД	Град, АПВ, РС,	Формирана књига

	система за пољопривреднике - књига поља – Пилот пројекат	Пољопривредна стручна служба			ЕУ	поља
3.2.2.	Мера: Поддршка диверзификацији примарне пољопривредне производње					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.2.2.1.	Развој систематске контроле плодности земљишта од стране пољопривредника на територији Града	Град Зрењанин, Пољопривредна стручна служба, Удружења пољопривредника	2014 -2020	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС,	Развијен механизам суфинансирања
3.2.2.2.	Контрола плодности државног земљишта током издавања у закуп	Град Зрењанин, Пољопривредна стручна служба,	2014 -2020	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС,	Увид у стварно стање
3.2.2.3.	Развој система суфинансирања набавке основног стада	Град Зрењанин, Пољопривредна стручна служба, Удружења пољопривредника	2014 -2020	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС,	Развијен механизам суфинансирања
3.2.2.4.	Поддршка процесу матичењу запата и новим технологијама осемењавања	Град Зрењанин, Пољопривредна стручна служба, Удружења пољопривредника	2014 -2020	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС,	Развијен механизам суфинансирања
3.2.2.5.	Увођење традиционалних (старих) култура и животињских врста у пољопривредну производњу	Град Зрењанин, Пољопривредна стручна служба, Удружења пољопривредника	2014 -2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Диверзификована примарна производња
3.2.2.6.	Промоција, подршка, едукација и развој рибарства	Град Зрењанин, Пољопривредна стручна служба, Удружења пољопривредника	2014 -2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Диверзификована примарна производња
3.2.2.7.	Промоција, подршка, едукација и развој производње воћа и поврћа	Град Зрењанин, Пољопривредна стручна служба, Удружења пољопривредника	2014 -2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Диверзификована примарна производња
3.2.2.8.	Промоција, подршка,	Град Зрењанин,	2014 -2020	500.000 РСД	Град, АПВ, РС,	Диверзификована

	едукација и развој органске производње	Пољопривредна стручна служба, Удружења пољопривредника		годишње		примарна производња
3.2.2.9.	Промоција, подршка, едукација и развој сточарске производње	Град Зрењанин, Пољопривредна стручна служба, Удружења пољопривредника	2014 -2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Диверзификована примарна производња
3.2.2.10.	Промоција, подршка, едукација и развој осталих конкурентних пољопривредних производа (цвећарство, лековито и зачинско биље, пчеларство и друго)	Град Зрењанин, Пољопривредна стручна служба, Удружења пољопривредника	2014 -2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Диверзификована примарна производња
II -3.3. Специфични циљ - Повећање степена прераде (финализације) пољопривредних производа						
3.3.1. Мера: Подршка развоју предузећа у пољопривреди са већим степеном финализације производа						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.3.1.1.	Подстицање удруживања пољопривредних произвођача (задруге, кластери, удружења)	Град Зрењанин, Пољопривредна стручна служба	2014 -2020	400 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Повећање броја задруга
3.3.1.2.	Набавка лабораторије за контролу квалитета пољопривредних производа и сертификација	Град Зрењанин	2016	6 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Уведен систем контроле
3.3.1.3.	Подршка домаћим произвођачима за покретање малих погона за прераду	Град Зрењанин, Пољопривредна стручна служба, Удружења пољопривредника	2014 -2020	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС,	Развијен механизам суфинансирања
3.3.1.4.	Специјализација појединих делова индустријских зона за прехрамбену индустрију	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2014 -2020	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Минимум 5 ха индустријске зоне специјализоване за прехрамбену индустрију

3.3.1.5.	Развој локалних робних марки за финалне производе прехрамбене индустрије	Град Зрењанин	2016 - 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС,	Локална робна марка
3.3.2.	<i>Мера: Креирање ланца вредности са прерађивачима и јачању институција за логистичку подршку сектору</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.3.2.1.	Промоција локалних удружења пољопривредника на регионалном тржишту	Град Зрењанин, Удружења пољопривредника	2014 -2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећана видљивост локалних удружења
3.3.2.2.	Повећање складишних капацитета за пољопривредне производе	Град Зрењанин, Удружења пољопривредника	2014 -2020	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећани складишни капацитети
3.3.2.3.	Формирање логистичког центра за пољопривредне производе	Град Зрењанин, Пословни сектор	2016 - 2020	100 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Формиран логистички центар
3.3.2.4.	Повезивање домаћих удружења са прерађивачима пољопривредних производа	Град Зрењанин, Пословни сектор	2016 - 2020	-	Град	Остварени дугорочни уговори
3.3.2.5.	Презентација на домаћим и иностраним сајамским манифестацијама - локације за инвестиције у прехрамбену индустрију	Град Зрењанин	2016 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Промовисани потенцијали за инвестиције
3.3.2.6.	Презентација на домаћим и иностраним сајамским манифестацијама - пољопривредне и прехрамбене производе	Град Зрењанин, Пословни сектор	2016 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Промовисани пољопривредни и прехрамбени производи

II - 4. Стратешки циљ - Стимулисање туристичког развоја						
II -4.1. Специфични циљ - Унапређење туристичке инфраструктуре						
4.1.1. Мера: Развој недостајуће пројектно техничке документације за туристичке инфраструктурне пројекте						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
4.1.1.1.	Израда пројектно техничке документације за изградњу марина на Бегеју, Тиси и Тамишу	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2016 – 2018	7 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Добијена грађевинска дозвола
4.1.1.2.	Израда пројектно техничке документације за бициклистичке стазе – повезивање са EUROVELO 6, EUROVELO 11, EUROVELO 13	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2014 - 2016	5 500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Добијена грађевинска дозвола
4.1.1.3.	Израда пројектно техничке документације са санацију објекта под заштитом Завода за заштиту споменика културе	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2015 - 2017	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Добијена грађевинска дозвола
4.1.1.4.	Израда пројектно техничке документације за реконструкцију језера у Зрењанину	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2016	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Добијена грађевинска дозвола
4.1.1.5.	Израда неопходне пројектно техничке документације за искоришћење заштићених подручја за туризам	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2015 - 2017	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Добијена грађевинска дозвола
4.1.1.6.	Израда пројектно техничке документације за Мотел Шумице	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2017	3.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Добијена грађевинска дозвола

4.1.1.7.	Израда пројектно техничке документације за унапређење рада Бање Русанда	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2015 - 2017	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Добијена грађевинска дозвола
4.1.1.8.	Израда остале пројектно техничке документације везане за развој туризма	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2014 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Добијена грађевинска дозвола
4.1.2.	<i>Мера: Побољшање квалитета туристичке инфраструктуре</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
4.1.2.1.	Изградња марина на Бегеју, Тиси и Тамишу	Град Зрењанин, Јавно водопривредно предузеће Воде Војводине, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2016 - 2020	80 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Изграђени објекти
4.1.2.2.	Подршка уређењу и инфраструктурном опремењу излетишта	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина, Јавно комунално предузеће Чистоћа и зеленило и зеленило	2016 - 2020	10.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Изграђени објекти
4.1.2.3.	Изградња бицикличких стаза	Град Зрењанин, Јавно водопривредно предузеће Воде Војводине, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2016 – 2018	100 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Изграђени објекти
4.1.2.4.	Реконструкција зграда у градском језгру Зрењанина	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2017 – 2019	20 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Изграђени објекти
4.1.2.5.	Реконструкција Мотела Шумице	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за	2018 – 2020	100 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Изграђени објекти

		изградњу и уређење града Зрењанина, Јавно комунално предузеће Чистоћа и зеленило и зеленило				
4.1.2.6.	Реконструкција Бање Русанда	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2018 – 2020	30 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Израђени објекти
4.1.2.7.	Реконструкција језера у центру Зрењанина	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина, Јавно комунално предузеће Чистоћа и зеленило и зеленило	2017 – 2019	10.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Израђени објекти
4.1.2.8.	Инфраструктурни радови на унапређењу ловишта	Град Зрењанин, ловачка удружења	2016 – 2018	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Израђени објекти
4.1.2.9.	Инфраструктурни радови на унапређењу приступа заштићеним подручјима	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина, ЈП Резервати природе	2016 – 2020	5.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Израђени објекти
4.1.2.10.	Унапређење квалитета туристичке сигнализације	Град Зрењанин, Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2016 - 2020	5.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Израђени објекти
II -4.2. Специфични циљ - Повећање обима туристичког промета и туристичке потрошње						
4.2.1. Мера: Подришка унапређењу нивоа туристичких услуга						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
4.2.1.1.	Унапређење квалитета смештајних капацитета	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 - 2020	3.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан број смештајних капацитета
4.2.1.2.	Наставак категоризације	Град Зрењанин, Јавно	2015 – 2020		Град	Повећан број

	објекта за смештај туриста	предузеће Туристички центар града Зрењанина				смештајних капацитета
4.2.1.3.	Едукација кадрова запослених у туризму	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 – 2020	300 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Едуковано 50 особа
4.2.1.4.	Дефинисање туристичког произода града Зрењанина	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 – 2020	500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Дефинисан туристички производ
4.2.1.5.	Развој локалне мреже (кластера) у туризму	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2016	300 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Формиран локални кластер
4.2.1.6.	Подршка дефинисању и развоју иновативних идеја у области туризма	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 – 2020	1.500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Број иновативних идеја у туризму
4.2.2.	<i>Мера: Развој различитих видова туризма и туристичких производа</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
4.2.2.1.	Подршка развоју еко/етно туризма	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 – 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан број туриста
4.2.2.2.	Подршка развоју ловног и риболовног туризма	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 – 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан број туриста
4.2.2.3.	Подршка развоју конгресног туризма	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 – 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан број туриста
4.2.2.4.	Унапређење програма туристичких и културних манифестација	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 – 2020	8 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан број туриста
4.2.2.5.	Подршка развоју руралног туризма	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 – 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан број туриста
4.2.2.6.	Подршка развоју наутичког туризма	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 – 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан број туриста
4.2.2.7.	Подршка развоју бањског	Град Зрењанин, Јавно	2015 – 2020	500.000 РСД	Град, АПВ, РС,	Повећан број

	туризма	предузеће Туристички центар града Зрењанина		годишње	ЕУ	туриста
4.2.3.	Мера: Поддршка регионалном повезивању и умрежавању у области туризма					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
4.2.3.1.	Дефинисање регионалног туристичког производа	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина, Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2015	1.500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Дефинисан регионални кластер
4.2.3.2.	Формирање кластера Банатска Тура	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина, Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2015	500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Формиран кластер
3.2.3.3.	Укључивање у међународне пројекте у циљу развоја туризма	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина, Регионални центар за друштвено економски развој - Банат	2015 – 2020	5.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан број ЕУ пројеката
4.2.4.	Мера: Повећање видљивости туристичке понуде на домаћем и иностраним тржиштима					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
4.2.4.1.	Дефинисање сувенира града - конкурс	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2016	300 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећана видљивост туристичке понуде
4.2.4.2.	Припрема туристичког календара града	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 – 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећана видљивост туристичке понуде
3.2.4.3.	Израда промотивног туристичког материјала, доступног у свим облицима (писани, електронски, итд.)	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 – 2020	1.500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећана видљивост туристичке понуде

3.2.4.4.	Подршка промоцији туристичке понуде на домаћим и међународним сајмовима	Град Зрењанин, Јавно предузеће Туристички центар града Зрењанина	2015 – 2020	15.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећана видљивост туристичке понуде
----------	---	--	-------------	----------------	-------------------	--------------------------------------

1.19 Акциони план заштите животне средине

6. Град Зрењанин				Стратегија одрживог развоја 2014 – 2020		
III - Приоритетна област		Заштита животне средине				
III. 1.		Стратешки циљ - Одрживо управљање отпадним материјама				
III.1.1.		Специфични циљ - Одрживо управљање отпадом				
1.1.1.		Мера: Изградња регионалне депоније са рециклажним центром у Зрењанину				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.1.1.	Завршетак пројектно техничке документације	Град Зрењанин, надлежно јавно предузеће	2015	20 000 000 РСД	Град, АПВ	Завршена ПТ документација
1.1.1.2.	Решавање имовинско правних односа	Град Зрењанин, надлежно јавно предузеће	2015	2.000.000 РСД	Град Зрењанин	Решени имовинско правни односи
1.1.1.3	Унапређивање сакупљања комуналног отпада са територије града и насељених места	Јавно комунално предузеће Чистоћа и зеленило	2014 – 2020	2.000.000 РСД	Град Зрењанин Јавно комунално предузеће Чистоћа и зеленило	Уклоњен и прописно одложен отпад
1.1.1.4	Активности на обезбеђивању финансијске подршке за партиципацију града и партнерских општина за изградњу Регионалне депоније	Град Зрењанин	2015	10.000.000 РСД	Град Зрењанин, партнерске општине, АПВ, РС	Обезбеђена партиципација града
1.1.1.5.	Обезбеђење неопходних	Град Зрењанин		5.000.000 РСД	Град Зрењанин,	Прибављене

	дозвола за рад					дозволе за рад регионалне депоније
1.1.2.	Мера: Искоришћење енергетског потенцијала депонијског гаса					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.2.1.	Израдити пројектно техничку документацију за постављање система на локацији саниране и привремене санитарне касете	Град Зрењанин, надлежно јавно предузеће	2014 – 2020	3.000.000 РСД	Град, АПВ	Завршена ПТ документација
1.1.2.2.	Пилот-пројекат искоришћења депонијског гаса неколико месеци на бакљи	Град Зрењанин, надлежно јавно предузеће	2014 – 2020	3.000.000 РСД	Град, АПВ	Добијање података о квалитету и квантитету депонијског гаса
1.1.2.3.	Спровести пилот-систем за когенеративно искоришћење депонијског гаса	Град Зрењанин, надлежно јавно предузеће	2014 – 2020	7 000 000 РСД	Град, АПВ	Добијање података о могућности искоришћења депонијског гаса у енергетске сврхе
1.1.3.	Мера: Затварање привремене санитарне депоније					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.3.1.	Затварање привремене санитарне депоније на законом прописан начин	Јавно комунално предузеће Чистоћа и зеленило	2015	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Затворена депонија у складу са прописима
1.1.4.	Мера: Пуна имплементација међуопштинског споразума о управљању чврстим комуналним отпадом					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.4.1	Основати међуопштинско Јавно комунално предузеће	Град Зрењанин у сарадњи са општинама потписницама споразума	2015	5.000.000 РСД	Зрењанина, Сечња, Титела, Ковачице и Житишта	Основано функционално јавно предузеће за управљање отпадом

1.1.5. Мера: Уклањање и спречавање настајања нелегалних одлагалишта отпада						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.5.1	Предузети, физичко техничке, биолошке и административне мере за спречавање настајања нелегалних одлагалишта отпада	Град Зрењанин, надлежно јавно предузеће	2014 – 2020	10.000.000 РСД	Град Зрењанин	Уклоњене дивље депоније
1.1.6. Мера: Израда техничког решења за управљање анималним отпадом						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.6.1.	Набавка хладњача за разврставање и привремено одлагање анималног отпада	Град Зрењанин, надлежно јавно предузеће	2015	5.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Законски одложен анимални отпад
III.1.2. Специфични циљ – Одрживо управљање отпадним водама						
1.2.1. Мера: Изградња ППОВ града Зрењанина						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.1.1	Завршетак пројектно техничке документације за изградњу ППОВ	Град Зрењанин, надлежно јавно предузеће	2016	25.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Завршена ПТ документација
1.2.1.2.	Решавање имовинско правних односа	Град Зрењанин, надлежно јавно предузеће	2016	5.000.000 РСД	Град	Решени ИП односи
1.2.1.3.	Обезбедити финансијска средства за партиципацију града за изградњу ППОВ	Град Зрењанин,	2016 – 2020	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Обезбеђена средства града Зрењанина
1.2.1.4.	Обезбедити неопходне дозволе за рад	Надлежно јавно предузеће	2016 – 2020	3.000.000 РСД	Град	Прибављене дозволе за рад ППОВ

1.2.2. Мера: Изградња канализације у насељеним местима 1.прстена и прикључивање на ППОВ						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.2.1.	Завршетак пројектно техничке документације за изградњу канализације у насељеним местима првог прстена	Месне заједнице	2016 – 2020	20 000 000 РСД	Град, АПВ, РС	Завршена ПТ документација
1.2.2.2.	Изградња система и добијање неопходних сагласности	Град Зрењанин, надлежно јавно предузеће, Месне заједнице	2016 – 2020	30 000 000 РСД	Град, АПВ, РС	Завршени канализациони систем
1.2.3. Мера: Изградња канализације у насељеним местима ван 1.прстена						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.3.1.	Израда пројектно техничке документације за изградњу канализације у насељеним местима ван првог прстена	Месне заједнице	2016 – 2020	40 000 000 РСД	Град, АПВ, РС	Завршена ПТ документација
1.2.3.2.	Изградња канализације у насељеним местима ван првог прстена	Месне заједнице, надлежно јавно предузеће,	2016 – 2020	50 000 000 РСД	Град, АПВ, РС	Евакуација целокупних отпадних вода
1.2.4. Мера: Изградња мањих система за пречишћавање отпадних вода у насељеним местима ван 1.прстена						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.4.1.	Израда пројектно техничке документације за изградњу мањих система за пречишћавање отпадних вода ван 1. прстена	Месне заједнице, надлежно јавно предузеће,	2016 – 2020	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Завршена ПТ документација
1.2.4.2.	Изградња мањих система за пречишћавање отпадних вода ван 1. прстена	Месне заједнице, надлежно јавно предузеће,	2016 – 2020	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Евакуација целокупних отпадних вода
1.2.5. Мера: Одржавање и реконструкција канализационе мреже града Зрењанина ради смањења губитака						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона	Извор	Индикатор

				вредност	финансирања	
1.2.5.1.	Спровођење мера на смањивању губитака у водоводној и канализационој мрежи	Надлежно јавно предузеће	2016 – 2020	3.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Смањени губици у водоводној и канализационој мрежи на европски просек
1.2.5.2.	Реконструкција водоводног и канализационог система према годишњем плану одржавања	Надлежно јавно предузеће	2016 – 2020	5.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Реконструисана мрежа
1.2.6.	<i>Мера: Редован мониторинг квалитета површинских вода</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.6.1.	Спровести редован мониторинг квалитета површинских вода	Надлежна државна институција – Завод за јавно здравље	2016 – 2020	1.000.000 РСД	Град	Гачне информације о квалитету површинских вода
1.2.6.2.	Проширити број мерних места на свим површинским водотоковима и стајаћим водама ради добијања што поузданијих трендова	Град Зрењанин, Надлежна државна институција	2016 – 2020	2.000.000 РСД	Град	Прецизније информације о квалитету површинских вода
1.2.7.	<i>Мера: Израда иновираниог катастра емitera отпадних вода</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.7.1.	Израдити или иновирати нови катастар емitera загађујућих вода у реципијент	Надлежно јавно предузеће	2014 – 2020	2.000.000 РСД	Јавно комунално предузеће Водовод и канализација	Поседовање прецизних података о емитерима
1.2.8.	<i>Мера: Санација Багљашког канала</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.8.1.	Израдити Главни пројекат санације Багљашког канала	Надлежно јавно предузеће – Дирекција за	2014 – 2015	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Урађена ПТ документација

		изградњу и уређење града Зрењанина				
1.2.8.2.	Обезбедити финансијска средства за спровођење тог пројекта	Град Зрењанин	2015	30.000.000,00 РСД	Град, АПВ, РС	Извршена реконструкција Багљашког канала
III.2.	Стратешки циљ - Одрживо управљање природним ресурсима					
III.2.1.	Специфични циљ - Одрживо управљање заштићеним природним добрима					
2.1.1.	Мера: Оспособљавање рада ЈП Резервати природе Зрењанина					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.1.1.1.	Решавање питања просторија (реконструкција и адаптација) и опреме ЈП Резервати природе Зрењанина	Град	2014 – 2015	5.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Поседовање функционалних просторија предузећа
2.1.1.2.	Обука и оспособљавање чуварске службе предузећа	Јавно предузеће Резервати природе Зрењанин	2014 – 2015	3.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Смањење нелегалних радњи у заштићеним подручјима
2.1.2.	Мера: Израда неопходне документације законом предвиђене					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.1.2.1.	Израда Плана управљања Заштићеним подручјем, као и свих правилника, одлука и друге документације у складу са Законом	Јавно предузеће Резервати природе Зрењанин	2014 – 2015	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Израда законом обавезне
2.1.2.2.	Израда пројектно техничке документације за санацију, рехабилитацију и одрживо коришћење заштићених подручја	Јавно предузеће Резервати природе Зрењанин	2014 – 2015	5.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Урађена ПТ документација
2.1.3.	Мера: Успостављање прекограничне сарадње ради очувања природних добара					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор

2.1.3.1.	Израда прекограничних пројеката заштите и одрживог коришћења Тамиша/Тисе и осталих заштићених добара	Јавно предузеће Резервати природе Зрењанин	2015 – 2020	5.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Урађени прекогранични пројекти заштите подручја
2.1.3.2.	Имплементација одобрених пројеката	Јавно предузеће Резервати природе Зрењанина	2015 - 2020	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Унапређен степен заштите за 1% годишње
III.2.2. Специфични циљ – Спровођење превентивних мера заштите квалитета ваздуха						
2.2.1. Мера: Спровођење превентивних мера заштите квалитета ваздуха						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.2.1.1.	Проширити обим мерних места на територији града Зрењанина на свим прометним раскрсницама	Град Зрењанин	2014 – 2020	3.000.000 РСД	Град Зрењанин	Добијање репрезентативних резултата о квалитету ваздуха
2.2.1.2.	Проширити обим параметара који се мере	Град Зрењанин	2014 – 2020	4 000 000 РСД	Град Зрењанин	Добијање репрезентативних резултата о квалитету ваздуха
2.2.1.3.	Унапредити процес урбанистичког планирања у вези саобраћаја на „црним тачкама“	Град Зрењанин	2014 – 2020	1.000.000 РСД	Град Зрењанин	Изађени пројекти санације црних тачака
2.2.1.4.	Наставити са активностима око мониторинга алергена	Град Зрењанин	2014 – 2020	1.000.000 РСД	Град Зрењанин	Континуално спровођење мониторинга аерополена
2.2.1.5.	Утицати на свест јавности о значају превентивне настајања алергијских реакција на полен	Град Зрењанин	2014 – 2020	700.000 РСД	Град Зрењанин	Смањивање аеропалинолошких реакција
2.2.1.6.	Израда пројектно техничке документације за изградњу, реконструкцију и рехабилитацију пешачких и бициклических стаза у	Надлежно јавно предузеће – Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2014 – 2020	10.000.000 РСД	Град Зрењанин	Редукција аерозагађивања

	урбаним срединама					
III.2.3. Специфични циљ – Побољшање нивоа пошумљености и зеленила						
2.3.1. Мера: Побољшање стања парковских површина						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.3.1.1.	Израда Студије реконструкције и рехабилитације постојећих парковских површина	Град и надлежно јавно предузеће – Чистоћа и зеленило	2014 - 2016	2.000.000 РСД	Град Зрењанин	Израда пројекта реконструкције парковских површина
2.3.1.2.	Израда Студије подизања нових парковских површина	Град и надлежно јавно предузеће – Чистоћа и зеленило	2014 - 2016	2.000.000 РСД	Град Зрењанин	Повећање површине под парковима
2.3.1.3.	Спровођење Студије кроз подизање и одржавање нових парковских површина	Град и надлежно јавно предузеће – Чистоћа и зеленило	2014 - 2016	10.000.000 РСД	Град Зрењанин	Повећање површине под парковима
2.3.2. Мера: Побољшање квалитета одржавања јавних зелених површина						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.3.2.1.	Израда Студије изградње, реконструкције и рехабилитације зелених површина	Град и надлежно јавно предузеће – Дирекција за изградњу и уређење града Зрењанина	2014 - 2016	2.000.000 РСД	Град Зрењанин	Урађена студија
2.3.2.2.	Примењивање мера физичке заштите јавних зелених површина	Надлежно јавно предузеће – Чистоћа и зеленило	2014 - 2016	4 000 000 РСД	Град Зрењанин	Очуване јавне зелене површине
2.3.3. Мера: Пошумљавање града Зрењанина						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.3.3.1.	Израда Стратегије пошумљавања града Зрењанина	Град	2014 - 2016	3.000.000 РСД	Град Зрењанин	Израђена стратегија пошумљавања
2.3.3.2.	Спровођење Стратегије пошумљавања континуално из	Град и надлежно јавно предузеће –	2014 - 2016	10.000.000 РСД	Град Зрењанин	Повећање површина под

	године у годину уз могућност јавних радова	Чистоћа и зеленило				шумом
2.3.4. Мера: Подизање ветрозащитних појасева						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.3.4.1.	Израда извођачких пројеката	Град и надлежно јавно предузеће – Чистоћа и зеленило	2014 - 2020	5.000.000 РСД	Град Зрењанин	Готови извођачки пројекти за месне заједнице
2.3.4.2	Укључивање НВО сектора и ширу јавност кроз кампање	Град и надлежно јавно предузеће – Чистоћа и зеленило	2014 - 2020	2.000.000 РСД	Град Зрењанин	Широка подршка значају ветрозащитних појасева
2.3.4.3.	Континуално обезбеђивање финансијских средстава из локалних и покрајинских извода	Град	2014 - 2020	20 000 000 РСД	Град Зрењанин	Обезбеђена финансијска средства за реализацију извођачких пројеката ветрозащите
III.2.4. Специфични циљ – Очување квалитета земљишта						
2.4.1. Мера: Спровођење превентивних мера заштите квалитета земљишта						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.4.1.1.	Обезбедити систематско праћење квалитета земљишта	Пољопривредна стручна служба	2014 - 2020	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Поуздани подаци о квалитету земљишта
2.4.1.2.	Утврђивање мера заштите од еолске ерозије	Пољопривредна стручна служба	2014 - 2020	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Превенција настајања еолске ерозије
2.4.1.3.	Утврђивање мера заштите од водне ерозије	Пољопривредна стручна служба	2014 - 2020	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Превенција настајања водне ерозије
2.4.1.4.	Утврђивање мера заштите од салинизације и алкализације земљишта	Пољопривредна стручна служба	2014 - 2020	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Превенција настајања салинизације и

						алкализације
2.4.1.5.	Едукација јавности о опасностима од паљења жетвених остатака због смањења органске материје у земљишту	Град Зрењин	2014 - 2020	1.000.000 РСД	Град	Превенција настајања пожара и очување квалитета земљишта
2.4.1.6.	Едукација пољопривредника о значају равнотежног коришћења минералних вештачких ђубрива	Град Зрењин	2014 - 2020	1.000.000 РСД	Град	Очуван квалитет земљишта
2.4.2.	Мера: Спровођење корективних мера заштите квалитета земљишта					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.4.2.1.	Спровођење санационих пројеката уклањањем нелегалних депонија	Надлежно јавно предузеће Чистоћа и зеленило	2014 - 2020	5.000.000 РСД	Град	Уклоњене дивље депоније
2.4.2.2.	Вршити констатну едукацију о значају равнотежног коришћења минералних ђубрива, наводњавања и примене осталих агротехничких метода.	Пољопривредна стручна служба	2014 – 2020	2.000.000 РСД	Град	Очуван квалитет земљишта
Ш.3 Стратешки циљ – Спречавање емисије физичких агенаса у животну средину						
Ш.3.1. Специфични циљ - Редукција буке у комуналној средини						
3.1.1. Мера: Спровођење превентивних мера ради редукције комуналне буке						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.1.1.1.	Израдити Одлуку о акустичком зонирању града Зрењанина	Град Зрењин	2015	2.000.000 РСД	Град	Усклађеност локалних и законских прописа
3.1.1.2.	Спровести редован мониторинг буке у животној средини	Град Зрењин	2014 - 2020	2.000.000 РСД	Град	Добијање података о нивоу буке у животној средини
3.1.1.3.	Повећати број мерних места у	Град Зрењин	2014 - 2020	2 500.000 РСД	Град	Добијање тачнијих

	урбаној средини					података о нивоу буке у животној средини
3.1.2.	Мера: Спровођење корективних мера ради редукације комуналне буке					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.1.2.1.	Изградити пројекат реконструкције линијских дрвореда	Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града	2014 – 2016	2.000.000 РСД	Град	Урађена ПТ документација
3.1.2.2.	Обезбедити финансијска средства за реализацију пројекта	Град Зрењанин	2014 – 2020	10.000.000 РСД	Град	Реализовани пројекти линијских дрвореда
3.1.2.3.	Изградити ПТ документацију за изградњу обилазнице око града	Јавно предузеће Дирекција за изградњу и уређење града	2014 – 2020		Град	Урађена ПТ документација
3.1.2.4.	Обезбедити финансијска средства за изградњу обилазнице	Град Зрењанин	2014 – 2020		Град	Реализован пројекат обилазнице
III.3.2.	Специфични циљ – Контрола нивоа нејонизујућег зрачења у комуналној средини					
3.2.1.	Мера: Спровођење превентивних мера ради контроле нивоа нејонизујућег зрачења у животној средини					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.2.1.1.	Евидентирање извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса, врсте извора, начин и период њиховог испитивања;	Град Зрењанин	2015	2.000.000 РСД	Град	Добијање података о изворима нејонизујућег зрачења
3.2.1.2.	Одредити границе излагања нејонизујућим зрачењима	Град Зрењанин	2015	2.000.000 РСД	Град	Дефинисане границе излагања нејонизујућем зрачењу
3.2.1.3.	Спроводити континуирани	Град Зрењанин	2015 - 2020	2.000.000 РСД	Град	Располагање

мониторинг нивоа нејонизујућих зрачења у животnoj средини;					подацима о нивоу нејонизујућег зрачења у животnoj средини
--	--	--	--	--	---

1.20 Акциони план развоја друштвених делатности

6. Град Зрењанин				Стратегија одрживог развоја 2014 – 2020		
IV - Приоритетна област		Друштвене делатности				
IV - 1.		Стратешки циљ - Унапређење квалитета и доступности услуга у области друштвених делатности на локалном нивоу				
IV -1.1.		Специфични циљ - Унапређење просторних и техничке капацитета институција у области друштвених делатности				
1.1.1.		Мера: Унапређење просторних и техничких капацитета здравствених институција и институција социјалне заштите				
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.1.1.	Реконструкција објекта „Стара специјалистичка” у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин	2016	25.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	4883 м ² простора реконструисано
1.1.1.2.	Адаптација објекта дечјег диспанзера – део развојног саветовалишта у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин	2015	6 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	300 м ² крова реконструисано Уређење 250м ² унутрашњег простора

1.1.1.3.	Реконструкција објекта здравствене станице Лукино Село у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин	2015	6 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	220м ² простора реконструисано
1.1.1.4.	Реконструкција зграде Центра за социјални рад – фазни радови (Санација крова зграде; влаге на згради и ентеријера; рестаурација фасаде; рестаурација и замена браварије и столарије;отклањање оштећења на инсталацијама) у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин Центар за социјални рад Града Зрењанина	2015 - 2017	55.000.000 РСД а) 5.000.000 РСД б) 40 000 000 РСД ц) 10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређена функционалност зграде
1.1.1.5.	Изградња наменског објекта за пружање услуге смештаја у Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјаке у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин Центар за социјални рад Града Зрењанина	2015.-2016	40 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Изграђен објекат
1.1.1.6.	Адаптација простора и набавка опреме за Геронтолошки центар Зрењанин у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области	Град Зрењанин, Геронтолошки центар	2016	15.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређење ефикасности рада Геронтолошког Центра

	приступачности					
1.1.1.7.	Адаптација и проширење капацитета здравствене заштите у бањи Русанда у Меленцима у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин, Бања Русанда	2016 – 2018	50 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови пружања услуга
1.1.1.8.	Адаптација апотеке Центар у складу са концептом „дизајн за све“ важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин	2017 – 2019	15.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови пружања услуга
1.1.1.9.	Набавка опреме за здравствене станице на територији града Зрењанина	Град Зрењанин	2015 – 2020	5.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређење ефикасности здравствених институција
1.1.1.10.	Набавка опреме за Специјалну болницу за плућне болести Др Васа Савић	Град Зрењанин	2015 – 2020	5.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређење ефикасности здравствених институција
1.1.1.11.	Набавка савремених апарата и опреме за бању Русанда у Меленцима	Град Зрењанин, Бања Русанда	2018 - 2019	15.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређење ефикасности рада Бање Русанда
1.1.1.12	Реконструкција осталих објеката социјалне заштите у складу са годишњим оперативним планом (I- 1.1.1.6.) у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин, Центар за социјални рад Града Зрењанина	2015 - 2020	10.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови пружања услуга социјалне заштите
1.1.1.13	Реконструкција осталих здравствених станица у складу са годишњим	Град Зрењанин	2015 - 2020	15.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови пружања здравствених

	оперативним планом (I- 1.1.2.6.) у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности					услуга
1.1.1.14	Изградња наменског објекта за пружање услуга подршке деци и младима корисницима Дневног Центра за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	Центар за социјални рад Града Зрењанина	2015.-2020	40 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови пружања социјалних услуга
1.1.1.15	Изградња наменског објекта за пружање услуга корисницима Саветовалишта за брак и породицу.	Центар за социјални рад Града Зрењанина	2015.-2020	40 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови пружања социјалних услуга
1.1.2.	<i>Мера: Унапређење просторних и техничких капацитета у институцијама културе и образовним институцијама</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.2.1.	Усклађивање мреже школа са потребама становништва – просторна рационализација	Град Зрењанин	2014	-	Град	Повећање доступности услуге образовања
1.1.2.2.	Усклађивање мреже дечијих вртића са потребама становништва	Град Зрењанин	2014	-	Град	Повећање доступности услуге образовања
1.1.2.3.	Реконструкција објеката и набавка обрме за институција културе у складу са усвојеном Стратегијом развоја културе и у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин	2015 - 2020	15.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови пружања услуга

1.1.2.4.	Реконструкција основних школа у складу са годишњим оперативним планом (I- 1.1.1.6.) и у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин	2015 - 2020	50 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови образовања
1.1.2.5.	Реконструкција средњих школа у складу са годишњим оперативним планом (I- 1.1.1.6.) и у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин	2015 - 2020	10.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови образовања
1.1.2.6.	Реконструкција високошколских институција у складу са годишњим оперативним планом (I- 1.1.1.6.) и у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин	2015 - 2020	5.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови образовања
1.1.2.7.	Реконструкција дечијих вртића у складу са годишњим оперативним планом (I- 1.1.1.6.) и у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин	2015 - 2020	50 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови образовања

1.1.2.8.	Набавка опреме и дидактичког материјала за дечије вртиће	Град Зрењанин	2015 - 2020	5.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови образовања
1.1.2.9.	Набавка опреме за основне школе	Град Зрењанин	2015 - 2020	5.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови образовања
1.1.2.10.	Набавка опреме за средње школе	Град Зрењанин	2015 - 2020	5.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови образовања
1.1.2.11	Реконструкција и доградња помоћне зграде школе	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2014	25.000.000 РСД	60% Град, 40% Покрајина	400м2 реконструисано и 400м2 дограђено
1.1.2.12	Реконструкција дела крова главне зграде школе	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2014	1 200 000 РСД	Република	Реконструисано 50 м2 крова главне зграде
1.1.2.13	Замена свих прозора на главној згради школе	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2015	5 000 000	Страни извори финансирања	Замењено свих стотинак прозора на главној згради школе
1.1.2.14	Адаптација таванског простора и претварања у учионички и санитарни	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2015/16	11 866 190 РСД	Страни извори финансирања	Адаптирано 482,82м2 таванског простора
1.1.2.15	Изградња нове сале за физичко са просторијама за разне видове рехабилитације	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2017-19	20 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Изграђено 300 м2 нове сале за физичко са просторијама за разне видове рехабилитације
1.1.2.16	Адаптација и опремање сензорне собе	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2014-15	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Адаптирано и опремљено 20м2 сензорне собе
1.1.2.17	Опремање дефектолошких кабинета (логопед, реедукатор психомоторике, соматопед)	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2015-2020	5.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Опремљеност кабинета најновијим дефектолошким уређајима

1.1.2.18	Опремање учионица, кабинета, сале за физичко намештајем и средствима за рад	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2014-2020	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Адекватна опремљеност учионица, кабинета, сале за физичко намештајем и средствима за рад
1.1.2.19	Опремање радионица за обуку ученика средње школе	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2014-2020	5.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Адекватна опремљеност радионица намештајем, машинама и средствима за рад
1.1.3.	Мера: Унапређење просторних и техничких капацитета институција у спорту и рекреацији					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.1.3.1.	Интензивна изградња и санација физкултурних сала у складу са годишњим оперативним планом (I- 1.1.1.6.) и у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин	2015 - 2020	50 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови за бављење спортом
1.1.3.2.	Реконструкција старе хале спортова Медисон у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности	Град Зрењанин	2016	100 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови за бављење спортом
1.1.3.3.	Санација и реконструкција свих спортских објеката на територији града Зрењанина, а у складу са годишњим оперативним планом	Град Зрењанин	2015 - 2020	50 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови за бављење спортом

	(I- 1.1.1.6.) и у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и правилницима у области приступачности					
1.1.3.4.	Опремање спортских центара за пара-олимпијске дисциплине	Град Зрењанин	2015 - 2017	30 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови за бављење спортом
1.1.3.5.	Оспособљавање капацитета за бављење рекреационим спортом а у складу са годишњим оперативним планом (I- 1.1.1.6.)	Град Зрењанин	2015 - 2020	5.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови за бављење спортом
IV - 1.2. Специфични циљ - Унапређење капацитета запослених у институцијама друштвених делатности						
1.2.1. Мера: Континуирана стручна едукација запослених у области друштвених делатности						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.1.1	Перманента едукација запослених у предшколској установи	Град Зрењанин, Предшколска установа	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређен квалитет рада са децом
1.2.1.2.	Оспособљавати и едуковати запослене у области здравства у циљу квалитетнијег пружања услуга, рада на савременој опреми и превентивног деловања на пацијенте	Град Зрењанин, Дом здравља, Болница	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређење ефикасности рада и квалитета услуга у здравству
1.2.1.3.	Перманента едукација запослених у основним и средњим школама	Град Зрењанин, основне и средње школе	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређен квалитет наставе
1.2.1.4.	Подршка процесу лиценцирања запослених у институцијама социјалне	Град Зрењанин, Центар за социјални	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Унапређен квалитет услуга институција

	заштите	рад				социјалне заштите
1.2.1.5.	Перманентан процесу едукације тренера и њихово лиценцирање	Град Зрењанин, Спортски савез и спортски клубови	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Унапређен рад са спортистима
1.2.1.6.	Едукација запослених у институцијама културе у складу са усвојеном Стратегијом развоја културе	Град Зрењанин, Инститиције културе на територији града	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови пружања услуга
1.2.1.7.	Подршка запосленима на универзитету у истраживању и објављивању научних радова	Град Зрењанин, Висока школа струковних студија и Факултет Михајло Пупин	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан број објављених научних радова
1.2.1.8.	Похађање семинара, Полагање испита за лиценце Дефектолошко остручавање	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2014-2020	3.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Континуирано едукованих 120 наставника и стручних сарадника
1.2.1.9.	Едукација запослених у др.установама образовања	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2014-2020	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Едуковано 300 наставника, васпитача и стручних сарадника редовних школа и вртића
1.2.2.	<i>Мера: Унапређење менаџерских капацитета запослених у друштвеним делатностима</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.2.2.1.	Организација едукација у области управљања, планирања, финансија и маркетинга за запослене у друштвеним делатностима	Град Зрењанин,	2015	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Едуковано 20 руководиоца
1.2.2.2.	Подизање капацитета	Град Зрењанин,	2015	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Едуковано 10

	запослених за коришћење ЕУ фондова			годишње		тимова
1.2.2.3.	Друштвено одговорно пословање – поверење и сарадња	Град Зрењанин,	2015	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Едуковано 10 тимова
IV - 1.3. Специфични циљ - Развој и увођење нових и иновативних програма у рад институција у области друштвених делатности						
1.3.1. Мера: Развој нових концепата образовања и васпитања који су у складу са локалним и ширим потребама						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.3.1.1.	Формирање тела у самоуправи које ће се бавити квалитетом образовања	Град Зрењанин, школска управа	2015	-	Град Зрењанин	Унапређење квалитета образовања
1.3.1.2.	Развијати мултијезичност и мултинационалност у образовању	Град Зрењанин, школска управа	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Развој толеранције
1.3.1.3.	Већа сарадња образовних институција са привредним и непривредним организацијама	Град Зрењанин, школска управа	2015	-	Град	Потписани споразуми о сарадњи
1.3.1.4.	Активна сарадња између универзитета, привреде и локална власт	Град Зрењанин, школска управа	2015	-	Град	Потписани споразуми о сарадњи
1.3.1.5.	Модернизација постојећих и увођење нових образованих профила компатибилних са локалним привредним развојем	Град Зрењанин, школска управа	2016 – 2018	-	Град	Уведени нови образовни профили
1.3.1.6.	Иницијатива и подршка за оснивање Информатичке и Економске гимназије	Град Зрењанин, школска управа	2015 – 2017	-	Град, АПВ, РС,	Уведени нови образовни профили
1.3.1.7.	Иницијатива и подршка	Град Зрењанин,	2015 – 2017	-	Град, АПВ, РС,	Уведени нови

	оснивању Високе медицинске школе струковних студија	школска управа				образовни профили
1.3.1.8.	Подршка процесу инклузије у образовању	Град Зрењанин, школска управа	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Развој толеранције
1.3.1.9.	Организација семинари и радионице везане за примену нових образовних метода и облика у свакодневном образовном процесу	Град Зрењанин, школска управа	2016	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређење квалитета рада образовних институција
1.3.1.10.	Оснивање центра за рад са талентованом децом	Град Зрењанин, школска управа	2016	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Подршка талентованој деци
1.3.1.11.	Организација сајма образовања	Град Зрењанин, школска управа	2015 - 2020	500.000 РСД годишње	Град,	Организован један сајам годишње
1.3.1.12.	Инклузивне игре без граница „Кад границе не постоје играмо се много боље“	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2014-2020	3.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	По 150 (ученика, наставника, родитеља, спортиста) учесника нижих разреда и по 1200 у публици, сваке године
1.3.1.13.	Инклузивне ликовна колонија „Сликај да не цвикам“	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2014-2020	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	По 60 ученика, наставника, уметника учесника, сваке године
1.3.1.14.	„Фер плеј“	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2014-2020	3.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	По 150 (ученика виших разреда, наставника, родитеља, спортиста) учесника и по 800 у публици, сваке

						године
1.3.1.15.	„Учимо заједно“	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2014-2020	3.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	По 100 ученика редовних школа и школе за децу са сметњама у развоју усвоји интересантна знања на свима интересантан и прихватљив начин, заједно.
1.3.1.16.	Пружање услуга ученицима и деци са сметњама у развоју у редовним школама и вртићима	Специјална основна и средња школа 9. мај Зрењанин	2014-2020	3.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Дефектолошки третман 150 ученика редовних школа и вртића годишње
1.3.2.	Мера: Промоција здравља у свим сферама друштвеног развоја и за све категорије становништва					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.3.2.1.	Подршка и оснаживање Канцеларије за младе за превенцију социо-психолошких проблема младих	Канцеларија за младе, Дом Здравља, Центар за социјални рад	2015	500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Едуковано 10 младих
1.3.2.2.	Организовати кампање и трибине у циљу упознавања становништва / младих са штетним утицајима психоактивних супстанци	Канцеларија за младе, Дом Здравља, Центар за социјални рад	2015 – 2016	1.500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Организовано 5 трибина и једна медијска кампања
1.3.2.3.	Промоција здравог начина живота у циљу смањења узрока и броја хроничних болести и смањења стопе морталитета;	Град Зрењанин, Дом Здравља	2015 -2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Организовано 7 кампања
1.3.2.4.	Развој и ширење	Канцеларија за	2015 -2020	500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Едуковано и

	едукативних програма о репродуктивном здрављу младих	младе, Дом Здравља, Центар за социјални рад		годишње		информисано 500 младих
1.3.2.5.	Семинари, радионице, кампање, саветодавни рад из области ППП и ХИВ/АИДС-а	Канцеларија за младе, Дом Здравља, Центар за социјални рад	2015 -2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	7 кампања организовано
1.3.2.6.	Обука старих особа и њихових породица за самопомоћ и самонегу	Дом Здравља, Центар за социјални рад	2015 - 2020	300.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	7 обука – по једна годишње – 1000 породица обучено
1.3.2.7.	Унапређење здравствене заштите старих - Јачање службе кућног лечења	Дом Здравља Каритас, Центар за социјални рад	2016	5.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	2000 стријих од 65г обухваћених систематским прегледима и негом у кући
1.3.3.	<i>Мера: Развој нових концепата рада, функционисања и промовисања културе и уметности</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.3.3.1.	Израда Стратегије развоја културе града Зрењанина	Град Зрењанин	2014	4 500.000 РСД	ЕУ, Град	Усвојена Стратегија
1.3.3.2.	Имплементација акционог плана дефинисаног Стратегијом развоја културе града Зрењанина	Град Зрењанин	2015 - 2020	50 000 000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Имплементиран Акциони план
1.3.4.	<i>Мера: Мотивација грађана за масовније бављење спортом</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.3.4.1.	Дефинисање критеријума за подршку спортским клубовима, а посебно дечијим	Град Зрењанин, Спортски Савез, Спортски клубови	2014	-	Град	Јасан систем финансирања спорта
1.3.4.2.	Установити систем раног откривања спортских талената у школама	Град Зрењанин, Спортски Савез	2014 - 2020	-	Град	Дефинисан систем
1.3.4.3.	Спорт учинити доступнијим деци и	Град Зрењанин, Спортски Савез	2014 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Повећан број деце укључен у

	омладини					спортске активности
1.3.4.4.	Институционална подршка повећању броја спортских манифестација	Град Зрењанин, Спортски Савез	2015 - 2020	10.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Повећање броја спортских манифестација
1.3.4.5.	Иницијатива за основање спортског одељење у средњим школама	Град Зрењанин Спортски Савез	2016	-	Град,	Формирано спортско одељење
1.3.4.6.	Подршка развоју универзитетског спорта	Град Зрењанин Спортски Савез	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећање броја студената
1.3.4.7.	Подршка и промоција пара-олимпијског спорта	Град Зрењанин Спортски Савез	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећање броја особа са инвалидитетом укључених у спортске активности
1.3.4.8.	Подршка и промоција рекреативног бављења спортом	Град Зрењанин Спортски Савез	2015 - 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећање броја рекреативних спортиста
1.3.5.	<i>Мера: Развој алтернативних облика и програма у области социјалне заштите</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
1.3.5.1.	Формирање и опремање Саветовалишта за брак и породицу	Центр за социјални рад	2017-2018	2 500.000 РСД	Град, АПВ, РС	Смањење броја развода, насиља
1.3.5.2.	Формирање и опремање Дневног Центра за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	Центр за социјални рад, Канцеларија за младе	2018.-2019.	2 500.000 РСД	Град, АПВ, РС	Унапређење рада са циљном групом
1.3.5.3.	Подршка постојећим локалним услугама	Центр за социјални рад, Зрењанински Едукативни Центар	2015 – 2020	2 500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Заштита угрожених група
1.3.5.4.	Развој програма социјалног становања	Град Зрењанин, Центар за социјални рад,	2015 – 2020	100 000 000 РСД	Град, АПВ, РС	Заштита угрожених група

1.3.5.5.	Формирање и опремање Дневног Центра (дневни боравак и радни центар) за младе и одрасле са посебним потребама	Основна и средња школа 9. мај	2015.-2019.	10.000.000 РСД	ЕУ, Град, АПВ	35-50 одраслих особа са посебним потребама ће бити континуирано обухваћени стручним надзором, дневним боравком и радним ангажовањем
IV - 2. Стратешки циљ - Унапређење квалитета живота свих становника града Зрењанина као и укупне заштите појединца и његових права						
IV - 2.1. Специфични циљ - Унапређење квалитета живота свих друштвених група						
2.1.1. Мера: Развој програма подрике угроженим и маргинализованим друштвеним групама						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.1.1.1.	Унапређење приступачности јавних објеката у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и стандардима у области приступачности – грађевински радови и набавка опреме	Град Зрењанин, Комисија за спровођење ЛАП-а за приступачност, града Зрењанина	2014 - 2020	10.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређење приступачности јавних објеката у складу са концептом „дизајн за све“, важећим законима и Правилником о техничким стандардима приступачности. Сл гласник бр. 46/13
2.1.1.2.	Унапређење здравствене заштите Ромкиња	Дом Здравља, Центар за социјални рад	2016	1.500.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	500 пунолетних Ромкиња обухваћених систематским

						прегледима
2.1.1.3.	Отварање едукативног центра за младе у ромском насењу Сурдучка	Град, Канцеларија за младе НВО које се баве Ромским питањима Дом здравља	2015	2.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Изналажење и адаптација простора за едукативни центар, набавка потребне опреме
2.1.1.4.	Подршка избеглим и интерно расељеним лицима	Град, Центар за социјални рад	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Јачање подршке
2.1.1.5.	Промоција инклузије угрожених и маргинализованих друштвених група у све активности локалне заједнице	Град	2015 - 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	План промоција и његова имплементација
2.1.1.6.	Економско оснаживање угрожених и маргинализованих група	Град	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Смањење стопе незапослености
2.1.1.7.	Подршка пројектима заштите старих и остарелих лица	Град, Каритас	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Развој системске подршке
2.1.2.	Мера: Повећање natalитета, побољшање квалитета живота жена и унапређење родне равноправности					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.1.2.1.	Израда локалног акционог план за родну равноправност	Град, Зрењанински едукативни центар	2014 - 2015	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС	Урађен план
2.1.2.2.	Имплементација локалног акционог плана за родну равноправност	Град, Зрењанински едукативни центар, НВО	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС	Имплементиран план
2.1.2.3.	Развој инструмената популационе политике	Град, Дом здравља	2014	-	Град	Дефинисан механизам

						спровођења популационе политике
2.1.2.4.	Активности на заштити породица са малом децом	Град, Дом здравња	2014	-	Град	Дефинисан механизам финансирања подршке
2.1.3.	<i>Мера: Унапређење квалитета живота младих</i>					
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
2.1.3.1.	Оснаживање ђачких и студентских парламената	Канцеларија за младе	2015	500.000 РСД	Град	Повећање активности парламената
2.1.3.2.	Информисање о могућностима запошљавања, усавршавања потребама тржишта рада, могућностима развоја предузетништва	Канцеларија за младе	2014 - 2020	500.000 РСД годишње	Град	Организација по 2 јавне трибине годишње и сајта
2.1.3.3.	Развој каријеног вођења и саветовања	Канцеларија за младе, Национална служба за запошљавање	2014 - 2020		Град	Информисање младих
2.1.3.4.	Подстицање интернационалних размена ђака и студената	Канцеларија за младе, Град	2014 - 2020	500.000 РСД годишње	Град	Повећан број младих у разменама
2.1.3.5.	Промоција позитивних модела понашања	Канцеларија за младе	2014 - 2020	500.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Промотивне активности
2.1.3.6.	Подршка иницијативама младих - конкурс	Канцеларија за младе	2014 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Дефинисани и спроведени конкурси
2.1.3.7.	Опремање нових простора за младе у насељеним местима	Канцеларија за младе	2015 - 2020	1.000.000 РСД годишње	Град, АПВ, РС, ЕУ	Опремљени простори у насељеним местима
2.1.3.8.	Развој волонтеризма код	Канцеларија за	2015 - 2020	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Повећан број

	младих	младе		годишње		волонтера
IV - 2.2.	Специфични циљ - Повећан степен јавне безбедности и ефикасност рада јавних служби					
2.2.1.	Мера: Унапређење степена јавне безбедности					
2.2.1.1.	Побољшање комуникације са полицијом кроз редовна саветовања и консултације са локалном самоуправом	Град, Полицијаска управа	2014 - 2020	-	Град	Унапређена комуникација
2.2.1.2.	Едукација грађана и пружање савета о законитом решавању проблема да би знали како да поступе у одређеним ситуацијама и коме да се обрате за помоћ	Град, Полицијаска управа	2014 - 2020	300 000 РСД годишње	Град	Едуковани грађани кроз кампање
2.2.1.3.	Информисање грађана о раду полиције	Град, Полицијаска управа	2014 - 2020	-	Град	Информисани грађани
2.2.1.4.	Подизање степена безбедности деце у саобраћају у складу са законском регулативом	Град, Полицијаска управа	2014 - 2020	-	Град	Смањен број саобраћајних несрећа
2.2.1.5.	Информације о стању криминалитета у граду	Град, Полицијаска управа	2014 - 2020	-	Град	Информисани грађани
2.2.2.	Мера: Побољшање ефикасности јавних служби у области заштите права појединаца					
2.2.2.1.	Ефикасан рад Омбудсмана Града Зрењанина	Град Зрењанин	2014 - 2020	-	Град	Унапређење рада
2.2.2.2.	Промоција заштите права радника	Град, Синдикати	2014 - 2020	300 000 РСД годишње	Град	Заштита права
2.2.2.3.	Подршка раду службе бесплатне правне помоћи	Град Зрењанин	2014 - 2020	300 000 РСД годишње	Град	Развој подршке

IV - 3. Стратешки циљ - Унапређење система јавне администрације као сервиса грађана						
IV - 3.1. Специфични циљ - Подизање капацитета градске управе и укупне јавне администрације						
3.1.1. Мера: Ефикасан развој Е-управе						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.1.1.1.	Даље унапређење електронских услуга за грађане	Град Зрењанин	2014 - 2020	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређен систем е-управе
3.1.1.2.	Развој електронских услуга за потребе привреде	Град Зрењанин	2014 - 2020	50 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређен систем е-управе
3.1.1.3.	Развој система заштите података	Град Зрењанин	2014 - 2020	5.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређен систем е-управе
3.1.1.4.	Електронско повезивање и усклађивање ИС градске управе и јавно комуналних предузећа	Град Зрењанин	2014 - 2020	70.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређен систем е-управе
3.1.1.5.	Промоција електронских услуга	Град Зрењанин	2014 - 2020	1.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређен систем е-управе
3.1.2. Мера: Развој људских ресурса и подизање укупне функционалности јавне управе						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.1.2.1.	Постепено прилагођавање броја запослених у локалној администрацији реалним потребама	Град Зрењанин	2014 - 2020	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Фонд за запослене
3.1.2.2.	Модернизација опреме, реконструкција објеката, канцеларија и градске инфраструктуре у складу концептом „дизајн за све“, важећим законима и стандардима	Град Зрењанин	2014 - 2020	50 000 000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Унапређени услови за пружање услуга грађанима и привреди

	приступачности					
3.1.2.3.	Максимално скраћење процедура за добијање одређене врсте документације – минимизација субјективног фактора	Град Зрењанин	2014 - 2020	-	Град	Подизање ефикасности рада
3.1.2.4.	Децентрализација дела послова градске администрације на ниво Месних канцеларија	Град Зрењанин	2014 - 2020	10.000.000 РСД	Град, АПВ, РС, ЕУ	Развој принципа субвенционисаности
IV - 3.2. Специфични циљ - Повећање транспарентности у раду јавне администрације						
3.2.1. Мера: Подстицај укључењу медија у програме развоја друштва						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона вредност	Извор финансирања	Индикатор
3.2.1.1.	Профилсање облика и начина сарадње са локалним ТВ и радио станицама у циљу информисања грађана о раду локалне самоуправе	Град Зрењанин	2014 - 2020	-	Град	Дефинисан облик сарадње
3.2.1.2.	Информисање грађана на језицима националних мањина	Град Зрењанин	2014 - 2020	5.000.000 РСД	Град	Програмима на језицима националних мањина
3.2.1.3.	Снажније коришћење друштвених мрежа за информисање грађана	Град Зрењанин	2014 - 2020	-	Град	Употреба друштвених мрежа
3.2.1.4.	Развој подршке локалним медијима	Град Зрењанин	2014 - 2020	5.000.000 РСД годишње	Град	Дефинисан систем расподеле средстава
3.2.2. Мера: Јачање сарадње са организацијама цивилног друштва						
Број	Назив пројекта	Имплементатори	Време	Оријентациона	Извор	Индикатор

				вредност	финансирања	
3.2.2.1.	Формирање савета за сарадњу локалне управе и НВО сектора	Град Зрењанин	2014 - 2020	5.000.000 РСД годишње	Град	Формиран савет
3.2.2.2.	Укључење НВО сектора у креирање локалних политика	Град Зрењанин	2014 - 2015	-	Град	Остварена сарадња
3.2.2.3.	Јачање капацитета НВО сектора у различитим областима	Град Зрењанин	2014 - 2015	500.000 РСД годишње	Град	Унапређени капацитети
3.2.2.4.	Дефинисати јасне критеријуме за расподелу средстава за НВО	Град Зрењанин	2014	-	Град	Дефинисани критеријуми
3.2.2.5.	Годишња расподела средстава на основу конкурса	Град Зрењанин	2014 - 2020	5.000.000 РСД	Град	Конкурс
3.2.2.6.	Финансијска подршка НВО које су добиле донаторска средстава за пројекте из ове стратегије	Град Зрењанин	2014 - 2020	5.000.000 РСД	Град	Финансијска подршка

1.21 Листа приоритетних пројеката

Током процеса израде акционог плана Стратегије одрживог развоја града Зрењанина, уочена је потреба за формирањем листе пројеката који одражавају стратешки правац развоја града и степен ургентности проблема које је неопходно решити. Први корак у формирању листе приоритетних пројеката је укључио дефинисање критеријума за селекцију.

Дефинисани кључни критеријуми и систем бодовања је приказан у табели:

Критеријум	5 бодова	4 бода	3 бода	2 бода	1 бод
Утицај на квалитет живота – обухват становништва – број непосредних и посредних корисника	преко 50%	40% - 50%	30% - 40%	20% - 30%	мање до 20%
Одрживост пројекта - За које време ће пројекат постати самоодржив (без потребе финансирања из градског буџета)	до 5 год	5 – 7 год	7 – 9 год	9 – 11 год	преко 11 год
Компатибилност пројекта - Степен на који пројекат утиче на остале капиталне инвестиције у граду, логика хронолошке реализације, степен синергије	Кључни утицај	Снажан	Делимичан	Мали	Нема утицаја
Утицај на квалитет живота - Степен на који пројекат утиче на креирање нових радних места	Кључни утицај	Снажан	Делимичан	Мали	Нема утицаја
Могућност реализације - Колика је вероватноћа да ће финансијски и људски ресурси неопходни за имплементацију пројекта бити доступни.	Већ су обезбеђена	Познати су извор	Идентификовани су извори	Није сигурно	Не постоји начин
Еколошки утицај – Колики утицај пројекат има на заштиту животне средине	Кључни утицај	Снажан	Делимичан	Мали	Нема утицаја

На основу горе наведених критеријума изабрани су следећи приоритетни пројекти града Зрењанина

Ред. бр	Назив
1.	Унапређење квалитета пијаће воде на територији града Зрењанина
2.	Реконструкција водоводне и канализационе мреже на територији града Зрењанина и насељених места
3.	Изградња регионалне депоније са рециклажним центром у Зрењанину
4.	Унапређење квалитета и капацитета индустријских и слободних зона
5.	Унапређење аграрне инфраструктуре и система одбране од елементарних непогода
6.	Изградња система за пречишћавање отпадних вода
7.	Реконструкција, рехабилитација и изградња локалних путева на територији града Зрењанина и насељених места
8.	Повећање степена прераде (финализације) пољопривредних производа
9.	Развој инструмената популационе политике и активности на заштити породица са малом децом
10.	Развој нових концепата образовања и васпитања који су у складу са локалним и ширим потребама

Имплементација стратегије

Ефективно и ефикасно управљање локалном самоуправом подразумева јасне локалне развојне стратегије, планирање развоја оријентисано на резултате, повезаност стратегија са локалним буџетом и праћење спровођења постављених приоритета. Да би избегли и превазишли ризике израде „стратегије скривене на полици“ која се не може повезати са стварним функционисањем локалне самоуправе и динамиком развоја заједнице, важно је поклонити велики значај и пажњу фази имплементације стратегије, и то већ у фази њене израде. Имплементација, односно реализација Стратегије је кључни део, односно сврха читавог процеса стратешког планирања.

Међутим, процес стратешког планирања је изнад свега динамичан процес и финални документи се посматрају као динамични односно променљиви алати. Као гаранција оваквог активног приступа, целокупан процес планирања треба да буде одређен као седмогодишњи циклус: анализе – планирања – програмирања – имплементације – реализације – праћења – процене – и поновне анализе. Након седам година би требало развијати нову Стратегију одрживог развоја локалне заједнице. Процес је комплетно приказан на следећем дијаграму:

Циклус Стратегије одрживог развоја локалне самоуправе		
Период	Активности пре почетка периода	Активности на крају периода
Прва и друга година	Израда једногодишњег оперативног програма	Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије
Трећа година	Израда једногодишњег оперативног програма	Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије Анализа потребе за ревизијом стратешког документа
Четврта година	Ревизија стратешког документа (по потреби) Израда једногодишњег оперативног програма	Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије
Пета и шеста година	Израда једногодишњег оперативног програма	Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије
Седма година	Израда једногодишњег оперативног програма	Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма Ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије Покретање поступка за израду новог стратешког документа

Као што је за започињање процеса стратешког планирања, локална самоуправа донела одређену одлуку, у којој се иницира процес, именују људи за одређене послове, тако се и за фазу имплементације Стратегије морају учинити неопходни формални кораци. Пре свега, локална самоуправа ће пре иницирања фазе имплементације Стратегије донети следеће одлуке:

Градско веће је тело које ће бити одговорно за имплементацију дефинисати лица и одговорности на пројектима на којима је локална самоуправа носилац истих дефинисати лица и одговорности на пројектима на којима је локална самоуправа пројектни партнер Управо из разлога несметаног почетка имплементације Стратегије, локална самоуправа је дефинисала десет приоритетних пројеката, као што је то у наведено у одељку 6.5. Ове пројекте би требало започети са имплементацијом у 2014. години, док би се они морали наћи у буџету локалне самоуправе за 2015. годину.

Поред 10 приоритетних пројеката, као инструмента за започињање процеса имплементације Стратегије, други инструмент, знатно сложенији је Оперативни програм имплементације Стратегије за сваку годину планског периода.

Остваривање стратегије захтева повезивање планираних пројеката из акционог плана са годишњим буџетским планирањем у локалној самоуправи. Буџет, осим оперативних трошкова администрације и осталих неизбежних трошкова везаних за свакодневно функционисање локалних самоуправа мора имати и развојну компоненту. Израда буџета за следећу фискалну годину мора бити директно повезана са израдом годишњих планова активности, који морају да произађу из стратегије одрживог развоја. За процес имплементације стратегије и израду буџета ова повезаност је кључан предуслов за успешно започињање и управљање одрживим развојем.

Оперативни годишњи програм имплементације Стратегије је кључни инструмент за повезивање стратешког документа са буџетом локалне самоуправе. Оперативни програм имплементације Стратегије се креира паралелном са израдом буџета локалне самоуправе за сваку наредну годину, како би се постигла повезаност између Стратегије и буџета локалне самоуправе. Неопходно је нагласити везу између стратешког документа и локалног буџета. Са једне стране стратешка документа морају бити употпуности усклађена са могућностима локалног буџета, док са друге стране израда годишњих локалних буџета мора да се базира на приоритетима дефинисаним у стратешким документима – ово је двосмерни процес.

У овом документу, који се формално усваја од стране извршног органа локалне самоуправе, дефинише се најмање следеће:

списак пројеката предвиђених за реализацију у наредној години из стратешког документа (акционог плана)

списак партнера укључених у реализацију пројеката и начин формализације међусобних односа;

дефинисана укупна потребна средства за реализацију пројеката;

дефинисана средства која локална самоуправа треба да издвоји за реализацију пројеката, са најмање кварталном пројекцијом;

праћење реализације пројеката, и

извештавање.

Мониторинг и евалуација

Основна сврха стратешких докумената је да се њиховом имплементацијом направи промена у локалној заједници. Посебно је тежак задатак како ту промену измерити, односно утврдити да ли је током имплементације стратегије промена стварно и настала. Из тих разлога је неопходно планирати систем мониторинга и евалуације. Сврха мониторинга и евалуације се пре свега односи на њихову директну везу са управљањем процесом имплементације стратегија, које треба да буде засновано на резултатима, односно тичу се мерења перформанси стратегија.

Град Зрењанин се определио да посебну пажњу поклони процесу мониторинга и евалуације Стратегије одрживог развоја.

Управљање процесом мониторинга и евалуације – Град Зрењанин је дефинисао да континуиран процес мониторинга и евалуације имплементације Стратегије одрживог развоја спроводи Одсек за локално-економски развој и инвестиције у сарадњи са свим локалним, регионалним, националним и интернационалним партнерима. Одсек за локално-економски развој и инвестиције ће, пре свега радити на следећим активностима:

комуникација са свим партнерима

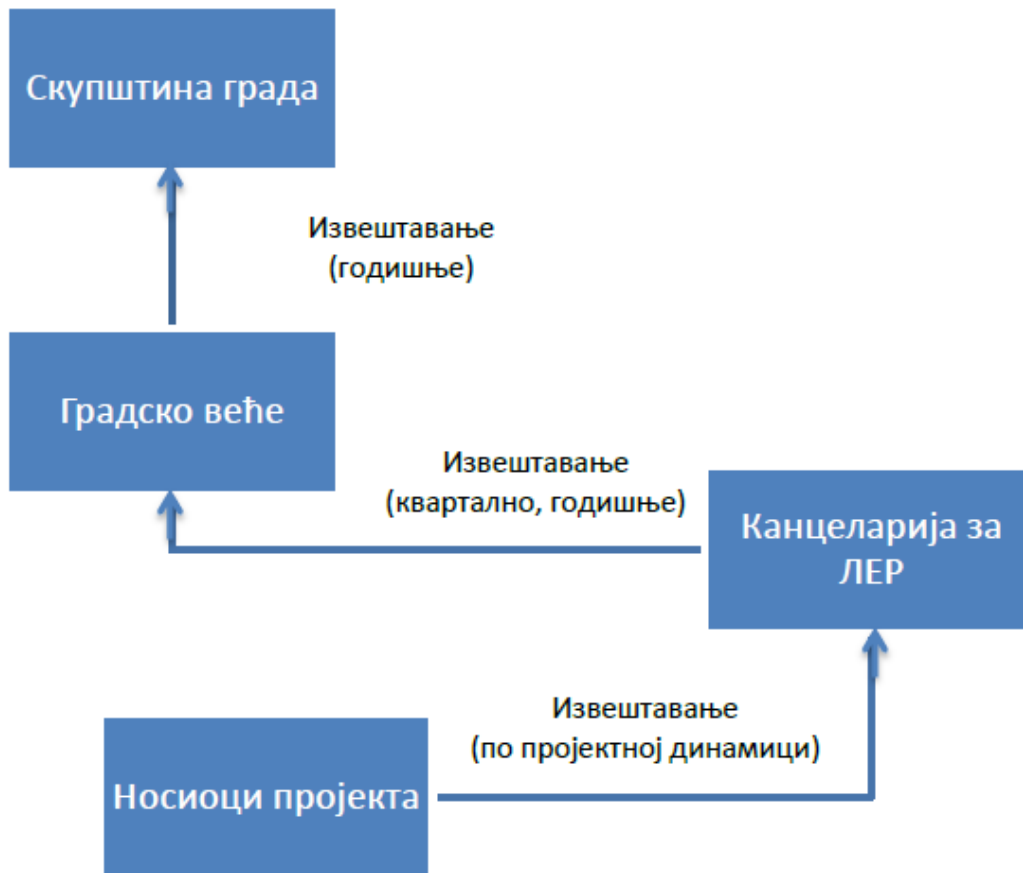
израда временског плана мониторинга пројеката и евалуације Стратегије
израда извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма
ажурирање индикатора - Испуњење и статус имплементације Стратегије
предлагање корективних мера

У сврху мониторинга и евалуације израдиће се посебни планови комуникације, ток документације и евалуациони упитници, на основу којих ће запослени у Одсеку за локално-економски развој и инвестиције добијати тачне и правовремене информације. На основу тих информација запослени ће периодично радити евалуациони извештаји који ће се подносити надлежним органима, пре свега Градском већу као телу одговорном за имплементацију Стратегије. Одсек за локално-економски развој и инвестиције ће урадити анализу реализованих пројеката и њихових ефеката, са посебним освртом на евентуалне препреке у њиховој реализацији и у сарадњи са Градским већем ће се давати смернице за одређене интервенције у имплементацији Акционог плана.

Овим документом је предвиђено да Одсек за локално-економски развој и инвестиције на кварталном нивоу извештава Градско веће о напретку на имплементацији Стратегије, односно Једногодишњег оперативног програма. Такође, предвиђено је да се на годишњем нивоу, Скупштини града подноси годишњи извештај о реализацији Стратегије, и то од стране Градског већа.

Сви ови извештаји треба да послуже и у циљу правовременог интервенисања у случају неопходности предузимања одређених мера, како би се Акциони план Стратегије што успешније реализовао.

На следећој слици представљен је шири оквир функционисања процеса мониторинга и евалуације Стратегије, односно пројеката дефинисаних у њеном Акционом плану.

1.22 Индикатори

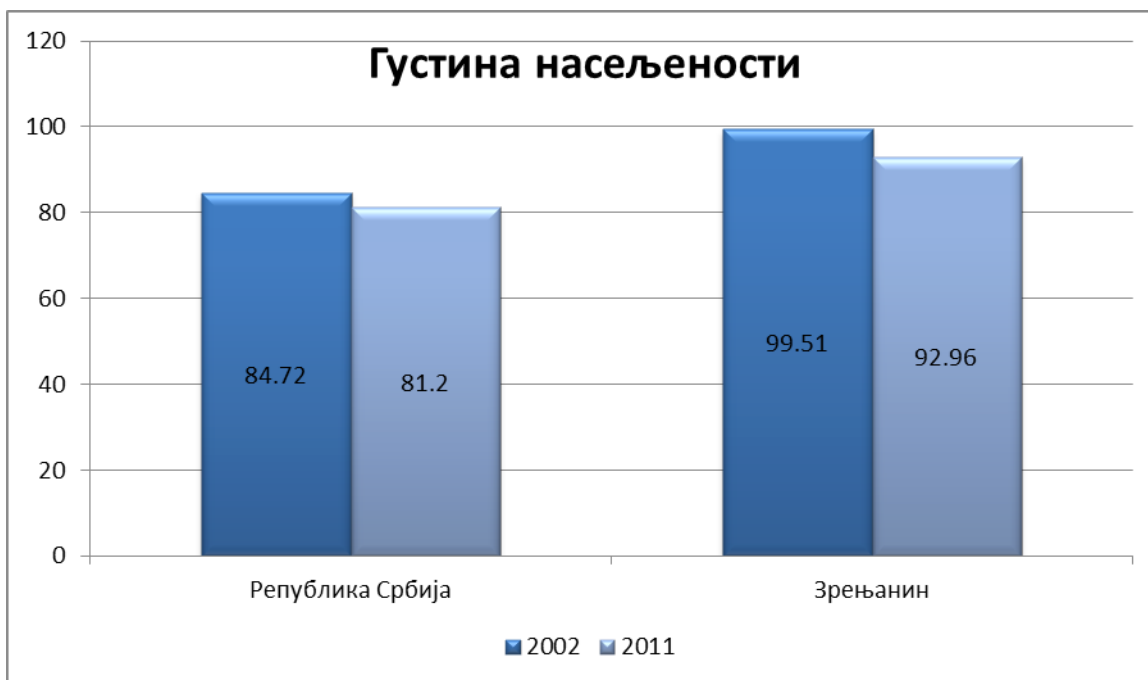
1. ИНДИКАТОР: Степен развијености локалне самоуправе

Дефиниција	<p>Степен развијености јединица локалне самоуправе одређује се применом основног и корективних показатеља економске развијености јединице локалне самоуправе. Основни показатељ за мерење степена економске развијености јединице локалне самоуправе је збир масе зарада и пензија у јединици локалне самоуправе и прихода буџета јединице локалне самоуправе по искључењу средстава добијених од другог органа на име отклањања последица ванредних околности, исказан по глави становника. За израчунавање основног показатеља користе се подаци надлежних органа који се односе на претходну годину. Корективни показатељи за мерење степена економске развијености јединице локалне самоуправе су:</p> <p>демографски пад или раст - показатељ демографских промена и депопулације на територији локалне самоуправе</p> <p>стопа незапослености - показатељ социјалне и економске развијености општине</p> <p>степен образовања - показатељ развојних могућности општине</p> <p>компензације за градове.</p> <p>Према степену развијености јединице локалне самоуправе разврставају се у 5 група (четири и група девастираних):</p> <p>прву групу чини јединице локалне самоуправе чији је степен развијености изнад републичког просека,</p> <p>другу групу чине јединице локалних самоуправа чији је степен развијености у распону од 80% до 100% републичког просека,</p> <p>трећу групу чине недовољно развијене јединице локалних самоуправа чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека,</p> <p>четврту групу чини изразито недовољно развијене јединице локалне самоуправе чији је степен развијености испод 60% републичког просека,</p> <p>девастирана подручја чини јединице локалне самоуправе из четврте групе чији је степен развијености испод 50% републичког просека.</p>			
Подаци	2010 I група	2011 I група	2012 I група	2013 I група

2. ИНДИКАТОР: Густина насељености

Дефиниција	<p>Густина насељености становништва показује колико становника општине живи на 1 км² површине локалне самоуправе. Ова категорија индикатора показује утицај укупног социо-економског развоја на стање људских ресурса, као и перспективу локалне самоуправе за даљи социо-економски развој. ОЕЦД дефиниција – до 150 становника на 1 км² представља руралну област</p>			
Подаци				

Опис	Број становника	Површина у км ²	Густина насељености
Република Србија -2002	7498001	88502	84,72
Зрењанин – 2002	132051	1327	99,51
Република Србија -2011	7186862	88502	81,20
Зрењанин – 2011	123362	1327	92,96

3. ИНДИКАТОР: Становништво према старости

Дефиниција

Ова категорија индикатора указује на стање економске структуре становништва у општини као претпоставке за социо-економски развој и перспективе локалне самоуправе у том смислу.

- Удео становника старости од 15 до 65 година у укупном становништву (радни контингент)
- Удео становника старијих од 65 година у укупном становништву

Рачуна се као разломак / однос поједине категорије становништва према укупном становништву x 100

Подаци

Година	Деца предшколског узраста (испод 7 година)	Деца школског узраста (7 – 14)	Радни контингент (15 – 64)	Становништво старо 65 и више ¹⁰	% Радног контингента у односу на укупно становништво	% становништва старог 65 и више у укупном	Просечна старост становништва	Индекс старења
2008	8518	10171	87229	20264	69,05	15,35	41.15	106,28
2009	8397	9998	86834	20264	69,25	15,35	41.34	110,08
2010	8417	11851	91104	20264	68,99	15,35	41.52	113,37
2011	8032	9844	85822	20635	69.57	16,72	41.71	116,75

4

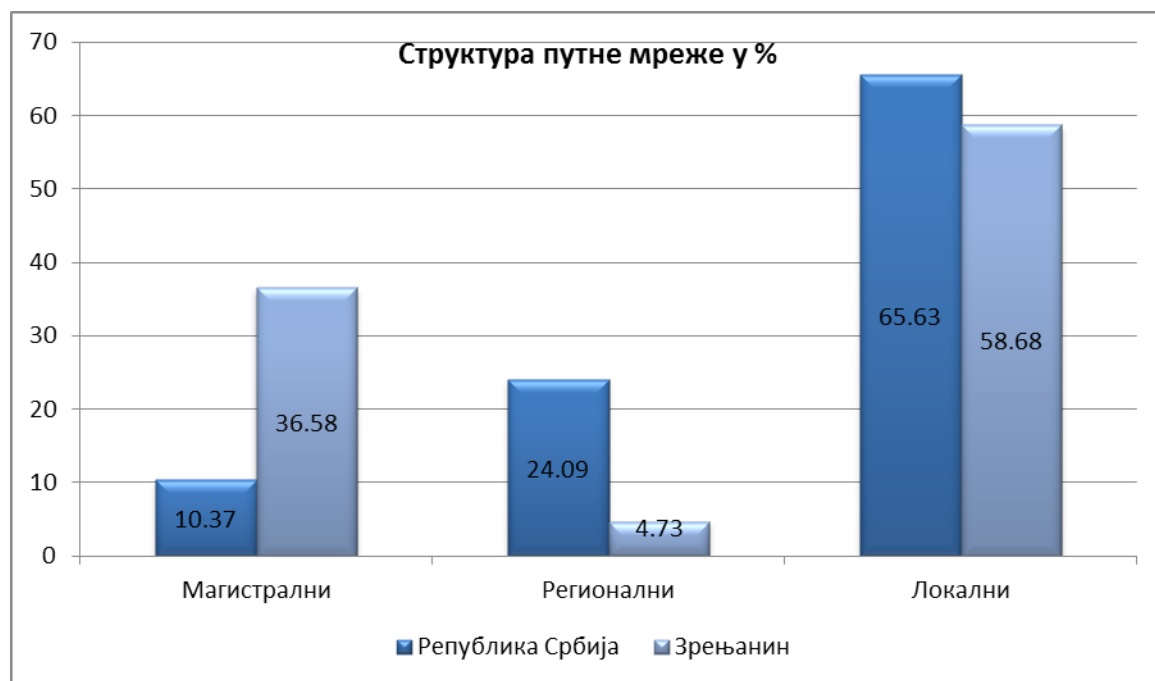
Просечна старост становништва

а се као дужина
се не мења често
индикатором треба
доступност путне

Територија / 2011 година	Дужина путева у км	Површина км ²	Дужина путева у км по км ²
Република Србија	43163	88502	0,49 км/км ²
Град Зрењанин	380	1327	0,28км/км ²

	Дужина путева у км	Магистрални пут		Регионални пут		Локални пут	
		км	%	км	%	км	%
2011							
Република Србија	43,163	4,478	10.37	10,399	24.09	28,286	65.53
Зрењанин	380	139	36.58	18	4.73	223	58.68

5. ИНДИКАТОР: Број становника на једног лекара

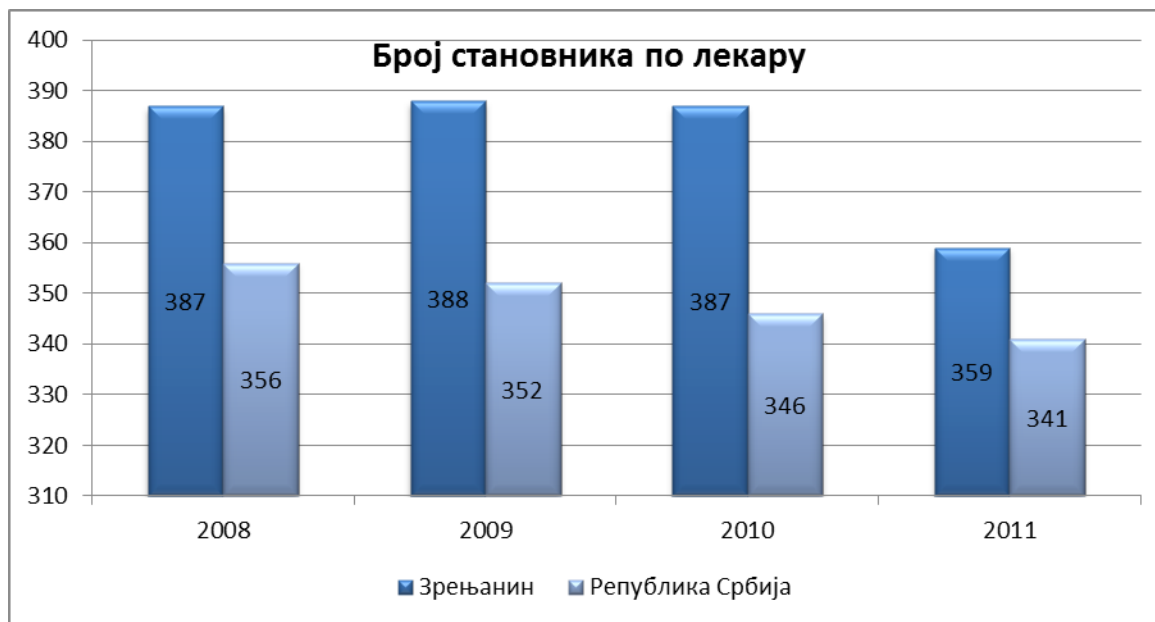
Дефиниција

Индикатор указује на квалитет здравственог осигурања у локалној самоуправи. Израчунава се као количник укупног броја становника и укупног броја лекара у локалној самоуправи x 100. Индикатор се не мења често и треба узимати податке за дужи временски период ради адекватнијег поређења. Индикатор треба упоређивати са сличним јединицама или као репер за поређење користити регионални, национални или међународни ниво. Реперна једница упућује и даје могућност оцене нивоа развијености.

Подаци

	Укупно становништво		Укупан број лекара		Број становника по лекару	
	Зрењанин	Република Србија	Зрењанин	Република Србија	Зрењанин	Република Србија
2008	126325	7,350,222	341	20,668	370	356
2009	125391	7,320,807	340	20,825	368	352

2010	124501	7,291,436	341	34,554	365	346
2011	123362	7,186,862	343	21,067	359	341

6. ИНДИКАТОР: Број образовних институција

Дефиниција Индикатор показује број образовних институција на територији локалне самоуправе, као и број ученика и/или студената. Индикатор показује доступност образовања грађанима.

Подаци

Установе за децу предшколског узраста

	Укупно установа	Деца корисници	Према дужини дневног боравка			Деца која бораве бесплатно	Процент деце која бораве бесплатно (%)
			До 5 часова	9 – 11 часова	Преко 11 часова		
2008	41	3162	917	2245	-	556	17,58
2009	41	3087	912	1905	-	499	16,16
2010	41	3041	1024	1653	-	591	19,43
2011	40	2895	891	1812	-	579	20,00

Редовне основне и средње школе

	Основне школе				Средње школе			
	Укупно	Одељења	Ученици		Укупно	Одељења	Ученици	
			Свега	Завршили школу			Свега	Завршили школу
2008	32	516	10110	1323	8	242	6014	1444
2009	32	515	10023	1302	8	244	6007	1496
2010	32	490	9830	1283	8	243	5954	1417
2011	32	478	9693	1209	8	247	5908	1449

Више школе и факултети

	Више школе				Факултети			
	Школе	Студенти		Дипломирани Студенти	Школе	Студенти		Дипломирани студенти
		Свега	На буџету			Свега	На буџету	
2008	1	757	392	196	1	2286	862	585
2009	1	676	423	61	1	1915	881	553
2010	1	803	400	494	1	1481	765	794
2011	1	807	400	251	1	1571	740	698

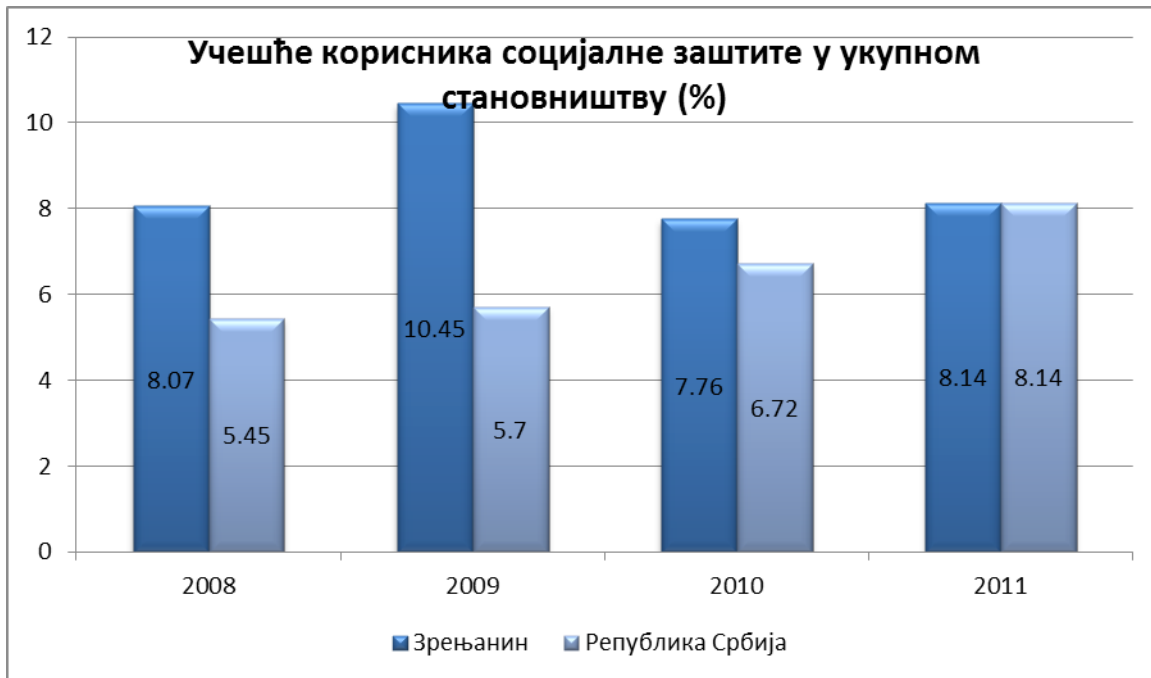
7. ИНДИКАТОР: Учешће корисника социјалне заштите у укупном становништву (%)

Дефиниција

Број корисника социјалне заштите у односу на укупан број становника. Израчунава се као количник ове две категорије x 100. Индикатор се мења често. Треба узимати податке за последњу расположиву годину и евентуално пратити динамику по годинама. Индикатор треба упоређивати са сличним јединицама или као репер за поређење користити регионални, национални или међународни ниво. Реперна једница упућује и даје могућност оцене нивоа развијености.

Подаци

	Укупно становништво		Укупан број корисника социјалне заштите			Учешће корисника социјалне заштите у укупном становништву (%)		
	Зрењанин	РС	Укупно	Зрењанин		Зрењанин	РС	
				Малолетн и	Пунолетни			
2008	126325	7,350,222	10,203	4585	5618	400,388	8.07	5.45
2009	125391	7,320,807	13,106	5615	7491	417,335	10.45	5.70
2010	124501	7,291,436	9,666	4606	5060	490,060	7.76	6.72
2011	123362	7,186,862	10,040	3430	6610	584,828	8.14	8.14

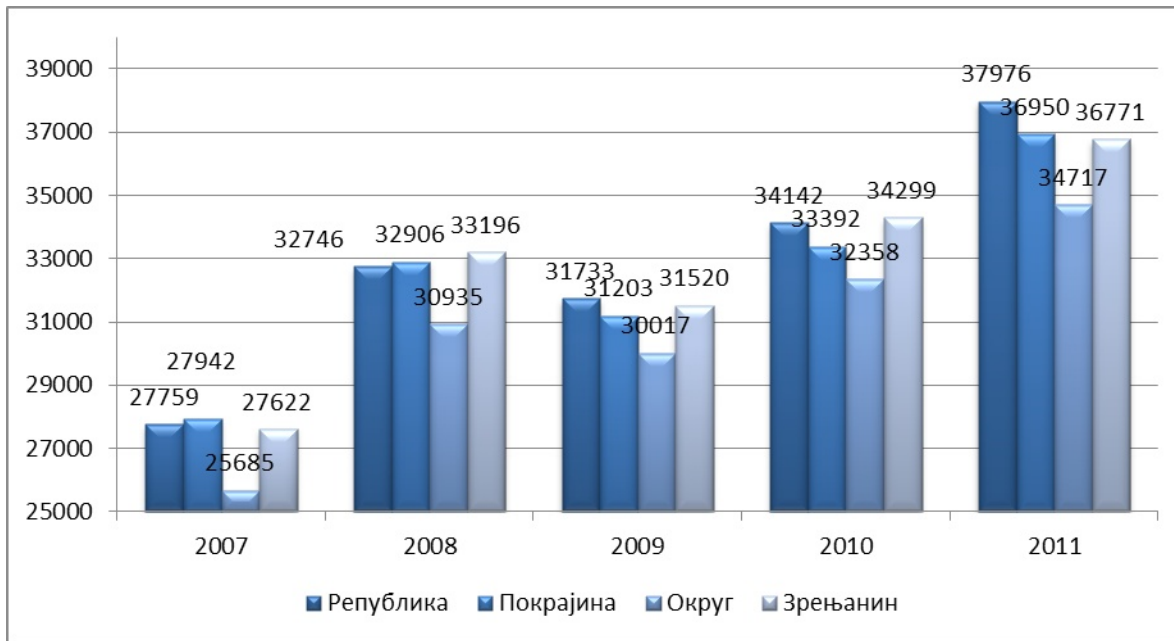
8. ИНДИКАТОР: Просечне зараде без пореза и доприноса по запосленом

Дефиниција

На основу члана 105 Закона о раду, просечна зарада запосленог лица обухвата зараду добијену за рад у редовно радно време, повишицу и друге приходе (осим надокнаде за путне трошкове и време утрошено на путовање у земљи и иностранству, пензијско осигурање, солидарну помоћ, јубиларне премије и помоћ у случају смрти запосленог или члана породице запосленог). Под зарадом у смислу става овог члана сматра се зарада која садржи порез и доприносе који се плаћају из зараде. Нето зарада се добија умањењем зараде запосленог лица за порезе и доприносе. Просечна зарада запослених се рачуна када се укупан збир месечних зарада подели са бројем запослених на основу евиденције о запосленима.

Подаци

	2007	2008	2009	2010	2011
Република	27759	32746	31733	34142	37976
Покрајина	27942	32906	31203	33392	36950
Округ	25685	30935	30017	32358	34717
Локална самоуправа	27622	33196	31520	34299	36771

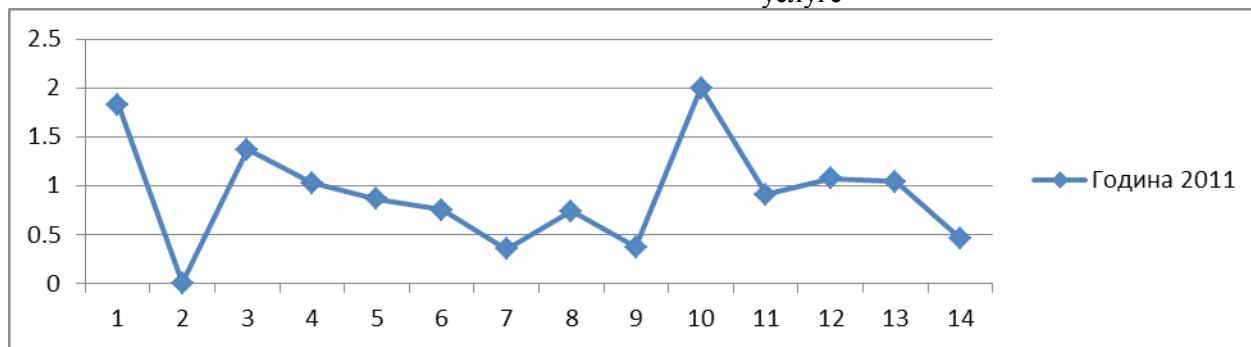
9. ИНДИКАТОР: Локацијски коефицијент

Дефиниција	Локацијски коефицијент (ЛQ) је индекс којим се врши поређење удела неке активности дате области са уделом основне активности или удружених активности дате области. За израчунавање било којег локацијског коефицијента примењује се следећа формула, у којој се врши поређење локалне економије (са националном економијом).
-------------------	---

	Локацијски коэффициент =		
	Запосленост у локалу у датој индустрији за _____ дату годину		
	/		
	Запосленост на национално м ниво у датој индустрији за _____ дату годину		
	Укупна запосленост у локалу за дату годину		
	Укупна запосленост на национално м нивоу за дату годину		
Подаци			

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2007	1.61	11.31	0.96	1.01	1.95	0.71	0.29	0.93	0.65	0.76	0.92	1.11	1.15	0.91
2008	1.68	7.95	1.02	1.00	1.71	0.73	0.47	0.98	0.50	0.48	0.89	1.10	1.14	0.94
2009	1.73	9.49	1.20	0.99	1.44	0.67	0.40	0.92	0.45	0.49	0.91	1.08	1.08	0.90
2010	1.29	0.00	1.22	1.18	0.75	0.86	0.00	0.52	0.00	0.65	0.77	1.20	1.00	0.97
2011	1.83	0.00	1.37	1.03	0.86	0.75	0.35	0.74	0.37	2.00	0.91	1.07	1.04	0.46

1. Пољопривреда шумарство и водопривреда
2. Рибарство
3. Прерађивачка индустрија
4. Производња електричне енергије, гаса и воде
5. Грађевинарство
6. Трговина на велико и мало
7. Хотели и ресторани
8. Саобраћај складиштење и везе
9. Финансијско посредовање
10. Послови са некретнинама
11. Државна управа и социјално осигурање
12. Образовање
13. Здравствени и социјални рад
14. Друге комуналне, друштвене и личне услуге

10. ИНДИКАТОР: Укупна активност и стопа запослености

Дефиниција

Стопа активности представља проценат активног становништва у укупном становништву од 15 до 64 година. Активно становништво = Радни контингент – Неактивно становништво

Стопа запослености представља проценат запослених лица од укупног броја становништва од 15 до 64 година. Пописом становништва, као и у другим значајним статистикама, становништво се дели на активно становништво, лица са сопственим приходом и издржавана лица. Активно становништво чине лица од 15 и више година која се баве својим занимањем, незапослена лица која су у потрази за запослењем и лица која привремено не обављају своје запослење јер су на паузи због служења војне обавезе. Занимање подразумева спровођење одређене делатности од које се живи. Категорија лица са сопственим примањима састоји се од лица која се не убрајају у категорију активног становништва, али имају редовне приходе за живот, као што су: пензије (старосне, инвалидске, породичне, итд.), приходи од некретнина (издавање објеката за становање, кућа, земљишта, пословних објеката, итд.), и други лични приходи (инвалидна, социјална помоћ, алиментација).

Подаци

	Укупно активно становништво		Годишњи просек Запослено становништво		Учешће активног у укупном становништву (%)		Учешће запослених у укупном активном становништву (%)	
	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС
2007	87843	4,967,517	31050	2,002,344	68,94	67.30	37.34	40.31
2008	87229	4,959,456	31053	1,999,476	69,05	67.47	37.36	40.32
2009	86834	4,954,984	30041	1,889,085	69,25	67.68	35.51	38.12
2010	86834	4,955,764	29000	1,795,775	69,25	67.97	33.56	36.24

2011	85822	4,911,268	28858	1,746,138	69,47	68.34	33.21	35.55
------	-------	-----------	-------	-----------	-------	-------	-------	-------

11. ИНДИКАТОР: Учешће незапослених у укупном активном становништву

Дефиниција

Незапосленост се номинално исказује бројем укупно незапослених становника, а индикатор незапослености као удео незапослених у укупном броју активног становништва. Активно становништво чине лица од 15 и више година која се баве својим занимањем, незапослена лица која су у потрази за запослењем и лица која привремено не обављају своје запослење јер су на паузи због служења војне обавезе (активна лица која се не баве својим занимањем). **Стопа незапослености** представља проценат незапослених лица од укупног броја активног становништва

Подаци

Год.	Укупно активно становништво		Незапослено становништво		Учешће незапослених у укупном активном становништву (%)		Незапослени на 1000 становника
	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	
2007	87843	4,967,517	15365	785,099	17,49%	15.80%	121
2008	87229	4,959,456	12 377	727,621	14,18%	14.67%	98
2009	86834	4,954,984	12523	730,372	14,42%	14.74%	100
2010	86834	4,955,764	11717	729,520	13,49%	14.72%	94
2011	85822	4,911,268	11078	738,756	12,90%	15.04%	90

2011 година	Укупно	Први пут траже посао		Без квалификације		Жене		Незапослени на 1000 становника
		Свега	%	Свега	%	Свега	%	
Република	738756	265097	35,9	242840	32,9	384702	52,1	102
Покрајина	203114	65156	32,1	75564	37,2	103853	51,1	104
Локална самоуправа	11078	3242	29,3	3688	33,3	5969	51,4	90

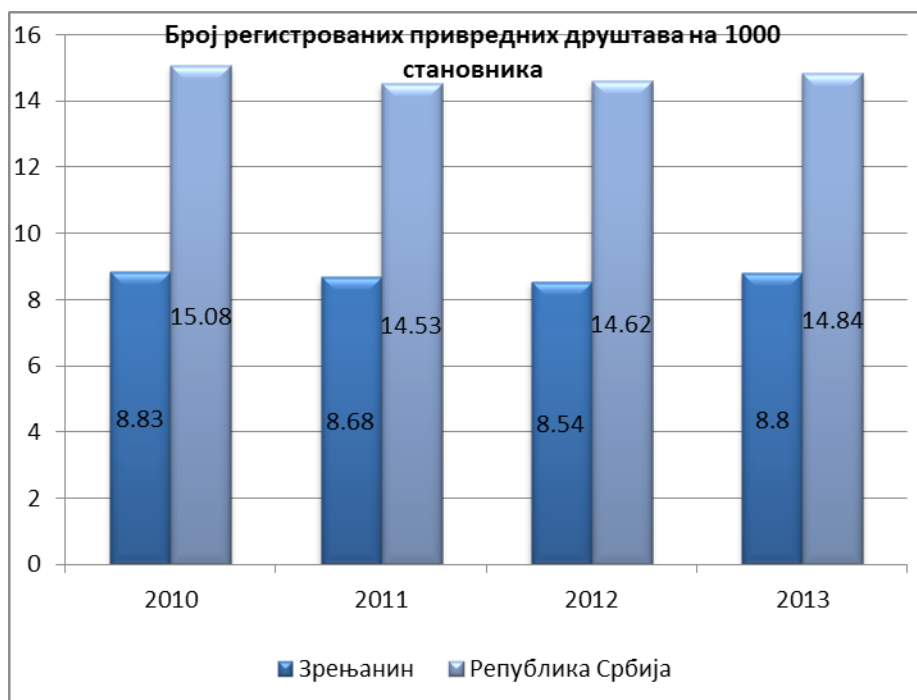
12. ИНДИКАТОР: Број регистрованих привредних субјеката на 1000 становника

Дефиниција

Привредни субјекти су облици организовања дефинисани Законом о привредним друштвима (Службени гласник РС, бр. 125/2004), Законом о предузећима (Службени гласник СРЈ, бр. 29/96), Законом о задругама (Службени гласник СРЈ, бр. 41/96), Законом о банкама и другим финансијским организацијама (Службени гласник СРЈ, бр. 24/96), Законом о берзама, берзанском пословању и берзанским посредницима (Службени гласник СРЈ, бр. 90/94) и Законом о осигуравајућим друштвима (Службени гласник СРЈ, бр. 30/96). Број регистрованих привредних субјеката је важан фактор који указује на економску снагу локалне самоуправе. Међутим, додатне варијабле су неопходне како би се добила шира слика. МСП (предузећа са мање од 250 запослених) се поимају као стабилизирајући фактор економије. Иако МСП представљају фактор стабилизације локалне економије, велика предузећа имају незаменљиву улогу у развоју локалне економије. Предузетници који су у систему ПДВ-а могу се пратити јер се тиме гарантује да су ова предузећа сасвим извесно активна (док код других предузећа велики број може бити и неактиван).

Подаци

	Број активних привредних друштава		Број становника (у 000)		Број регистрованих привредних друштава на 1000 становника		Број активних предузетника		Број регистрованих предузетника на 1000 становника	
	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС
2010	1100	109,961	124.5	7,291	8,83	15.08	3495	220,619	28,07	30.26
2011	1073	104,394	123.5	7,187	8,68	14.53	3335	217,703	27,00	30.29
2012	1055	105,066	123.5	7,187	8,54	14.62	3293	215,658	26,66	30.01
2013	1087	106,683	123.5	7,187	8,80	14.84	3361	214,095	27,21	29.79

13. ИНДИКАТОР: Кретање броја привредних субјеката

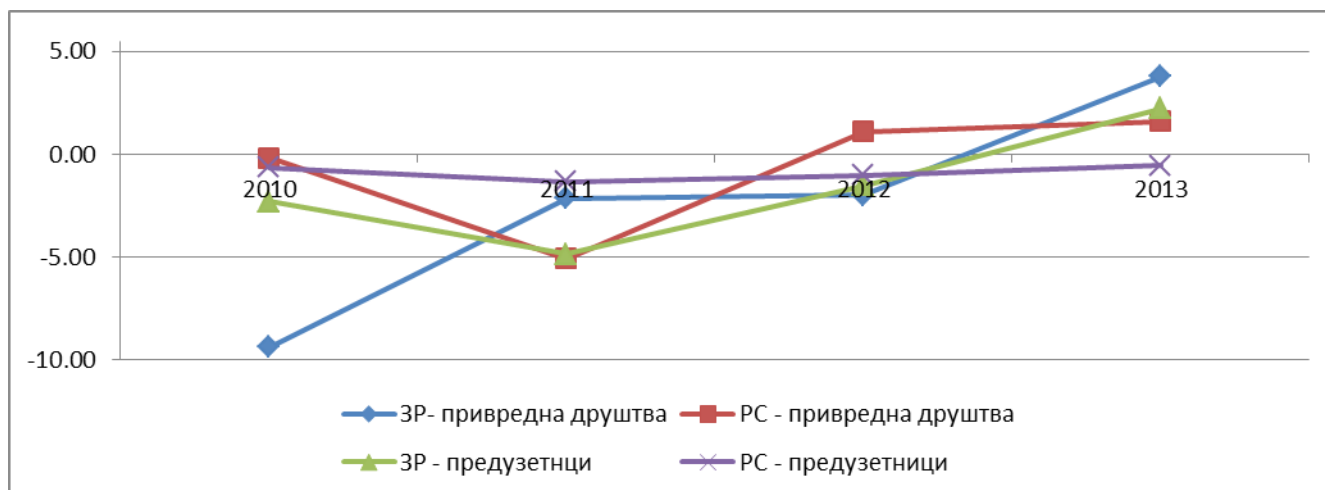
Дефиниција

Рачуна се као број новооснованих предузећа – број угашених предузећа
Овај индикатор описује феномен циклуса локалне економије. Различите фазе локалне економије се јасно оцртавају у процесу оснивања и затварања предузећа. Баланс између ова два процеса може да укаже на континуирану циклусну фазу или континуирану структуралну промену у локалној/регионалној економији. Друго, дугорочно стање баланса у нето броју нових предузећа може да укаже на опадање/раст социо-економског развоја региона. И треће, интензитет једног или другог процеса може да укаже или на динамично или на ригидно пословно окружење.

Подаци

Година	Број активних привредних друштава		Број новоснованих привредних друштава		Број брисаних/угашених привредних друштава		Кретање броја привредних друштава (број и проценат)			
	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС
2010	1100	109,961	82	9153	185	9366	-103	-9.36%	-213	-0.19%
2011	1073	104,394	109	8305	132	13596	-23	-2.14%	-5291	-5.06%
2012	1055	105,066	87	8489	108	7341	-21	-1.99%	1148	1.09%
2013	1087	106,683	63	2376	22	677	41	+3.77%	1699	1.59%

Година	Број активних предузетника		Број новоснованих предузетника		Број брисаних/угашених предузетника		Кретање броја предузетника (број и проценат)			
	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС	Зрењанин	РС
2010	3495	220,619	556	35797	659	37229	-103	-2,94	-1432	-0,65%
2011	3335	217,703	507	32360	669	35328	-162	-4,85	-2968	-1.32%
2012	3293	215,658	422	30160	472	32363	-50	-1,51	-2203	-1.02%
2013	3361	214,095	363	8258	288	9426	+75	+2,23	-1168	-0.54%

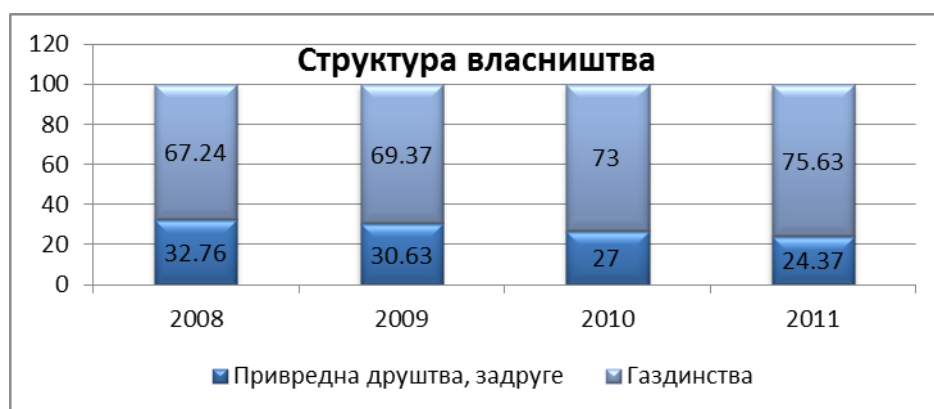
14. ИНДИКАТОР: Пољопривредне површине

Дефиниција

Пољопривредне површине представљају кључни ресурс за развој производње и прераде хране. Структура власништва, као и структура употребе пољопривредног земљишта показују потенцијал за раст и развој ове гране.

Подаци

	Укупно пољопривредне површине (ха)	Привредна друштва, задруга и локална самоуправа (ха)	Газдинства (ха)	% пољопривредног земљишта у власништву привредних друштава, задруга	% пољопривредног земљишта у пољопривредних газдинстава
2008	112182	36,751	75431	32.76	67.24
2009	110759	33,929	76830	30.63	69.37
2010	110881	29,940	80941	27.00	73.00
2011	110758	26,996	83762	24.37	75.63

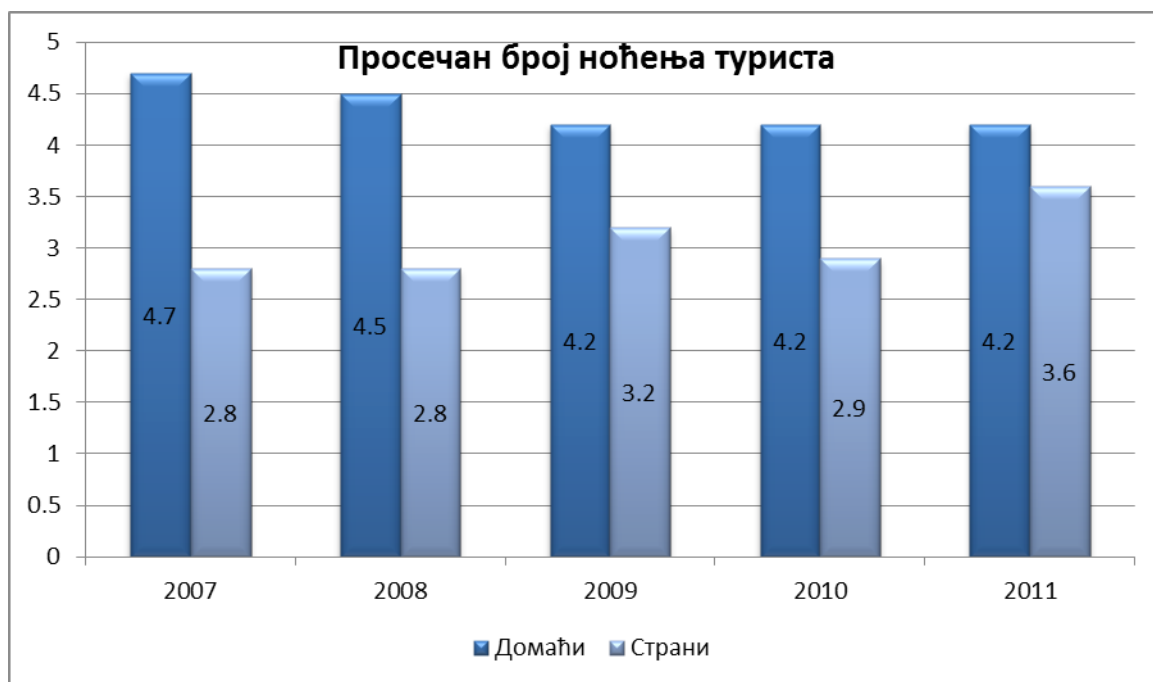
Структура употребе пољопривредног земљишта

	Привредна друштва, задруге					Газдинства				
	Оранице и баште %	Воћњаци %	Виногради %	Ливаде %	Пашњаци %	Оранице и баште %	Воћњаци %	Виногради %	Ливаде %	Пашњаци %
2008	75.64	0.79	0.25	5.26	12.16	83.27	0.57	0.38	4.48	8.33
2009	76.35	0.87	0.26	5.65	11.63	82.86	0.57	0.37	5.47	8.10
2010	75.82	0.88	0.27	5.87	11.70	82.88	0.54	0.36	5.44	8.27
2011	76.11	0.88	0.25	5.67	11.79	80.98	0.52	0.33	5.34	10.39

15. ИНДИКАТОР: Туристички промет

Дефиниција	Вишеструки утицај туристичког сектора је разлог због кога многи региони сматрају овај сектор својом развојном шансом. Карактеристично за развој туризам је да доводи до повећања запослености и отварања нових радних места. Индикатор се посматра у периоду од неколико година, са разврставањем на посете домаћих и страних туриста, као и на број ноћења који туристи остварују у одређеном граду/општини.
Подаци	

Година	Број туриста			Број ноћења			Просечан број ноћења туриста	
	укупно	домаћи	страни	укупно	домаћи	страни	домаћи	страни
2007	7789	5668	2121	32378	26424	5954	4,7	2,8
2008	18974	12430	6544	74643	56301	18342	4,5	2,8
2009	16271	10682	5589	62257	44405	17852	4,2	3,2
2010	15278	9565	5713	56495	39992	16503	4,2	2,9
2011	15451	8838	6613	60621	36925	23696	4,2	3,6

16. ИНДИКАТОР: Фискални капацитет локалне самоуправе

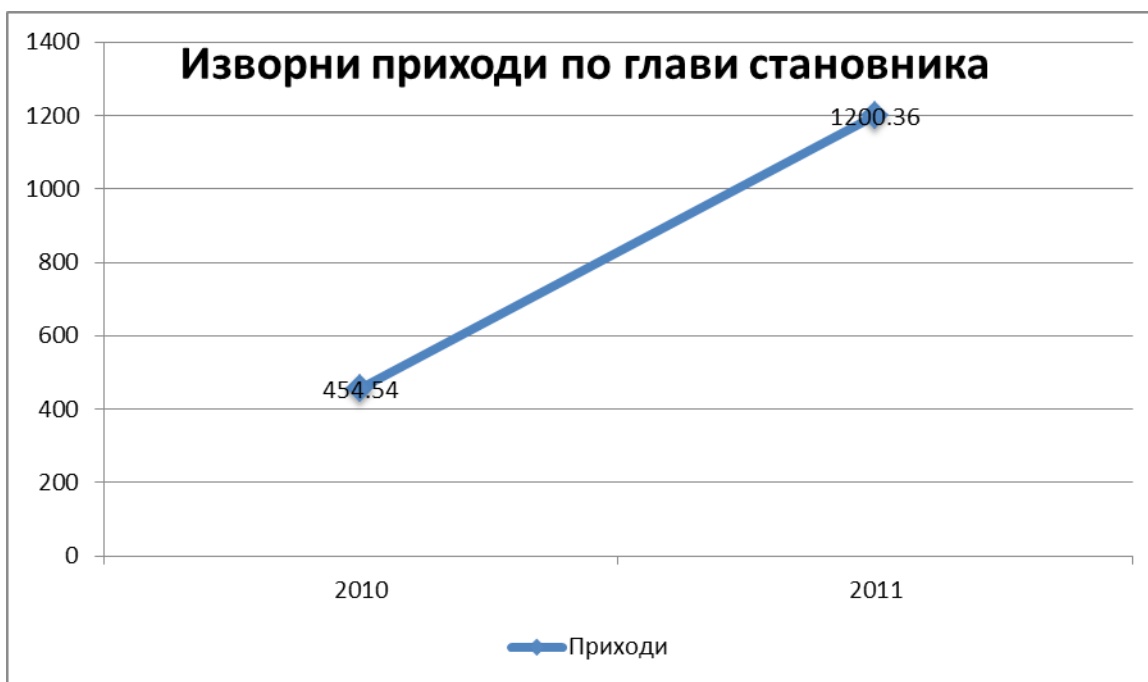
Дефиниција

Утврђивањем категорије изворних прихода, јединицама локалне самоуправе у Републици Србији омогућено је да, у зависности од своје финансијске снаге, односно фискалног капацитета којег поседују, могу самосталним увођењем пореских, али и остваривањем непореских облика јавних прихода, финансирати изворни делокруг јавних послова. Фискални капацитет представља способност да се употребом различитих инструмената пореске политике оствари одређен износ буџетских прихода неког јавно-правног ентитета. Фискални капацитет зависи од достигнутог степена материјалног богатства општине или града, односно од обима и структуре пореске основице на коју се може прописивати одређена пореска обавеза и остваривати јавни приходи. Већа снага фискалног капацитета ствара могућност за обезбеђење више средстава у буџету из кога се може финансирати стратешки развој општине или града. Нјегова снага пружа могућност и за улазак у процес задуживања, односно коришћења механизма додатног «ушприцавања» средстава којим ће се убрзати реализација планираних, али и завршетак започетих инвестиционих активности у заједници. По истом институционалним оквиру, фискални капацитет може представљати поуздан индикатор који ће указивати на

достигнути степен и динамику пада/раста материјалног богатства општине или града у одређеном временском периоду.

Подаци

		2010	2011
1	Укупно остварење фискалних облика изворних прихода ¹¹	56 591 436.19	148 078 855.14
2	Број становника	124 501	123 362
3	Приход по глави становника (1/2)	454,54	1 200,36

17. ИНДИКАТОР: Степен задужености локалне самоуправе

Дефиниција

Задуживање је посебан облик дужничко-поверилачког односа у коме неки субјекат врши узимање средстава од других приватно-правних или јавно-правних ентитета ради финансирања или реализације одређених циљева, уз услов да се позајмљена средства, након истека одређеног временског периода, врате повериоцу уз плаћање одређеног износа камате. По правилу, држава се задужује да би у датом временском року отклонила неравнотежу која може настати између приходне и расходне стране њеног буџета, за финансирање ванредних, неподвижених догађаја и расхода који могу настати по том основу, за улагање у инвестиције чијом реализацијом ће се створити бољи економски, али и други услови за живот и рад грађана, односно привредних субјеката, као и за улагања у друге намене или пројекте којима ће се подстицати, односно стварати предуслови за бржи развој земље. Из «пресека» искустава развијених земаља, јединце локалне самоуправе могу се задуживати само за покривање капиталних јавних расхода. Поред овог вида задужења, јединицама локалне самоуправе се може дозволити и задуживање ради покривања дефицита текуће ликвидности. Степен задужености буџета

¹¹ Izveštaj o reviziji finansijskih izveštaja završnog računa budžeta i pravilnosti poslovanja grada Zrenjanina – Državna revizorska institucija

	јединице локалне самоуправе указује на то колико носиоци политике имају «простора» за узимање додатних средстава којим се могу реализовати одређени капитални пројекти који ће бити у функцији остварења стратешких или развојних циљева општине/града.
Подаци	
Локална самоуправа нема кредитних задужеја	

18. ИНДИКАТОР: Подстицаји локалног развоја према наменама

Дефиниција	Средства за подстицај локалног и регионалног развоја опредељују се за реализацију пројеката различитих намена од националног, регионалног и локалног интереса за Републику Србију. Пројекти се спроводе у циљу изградње или обнове комуналне, економске, еколошке, енергетске, социјалне и друге инфраструктуре, изградње и јачања институција, људских ресурса, развоја привредних друштава и предузетништва, подстицање научно-истраживачког рада, односно, ради доприноса свеобухватном друштвено-економском и регионалном развоју. Агенција за привредне регистрер води Регистар мера и подстицаја регионалног развоја.
Подаци	

у хиљадама динара

Намена подстицаја и/или улагање	2010	2011	2012	2013
Подстицање запошљавања	77381	290052	296751	216996
Кадровске и људске ресурсе	431	554		
Подстицање извоза	402150	141537	300	68
Подстицање производње	171482	202203	104530	33280
Подстицање пољопривреде	606103	450274	738702	387415
Просторно планирање и високоградњу		23724	2690	
Заштиту животне средине	7177	5750	413	
Еколошку инфраструктуру			26761	
Саобраћајну инфраструктуру	28674	385632	232222	90949
Комуналну инфраструктуру	56114		163333	13736
Инфраструктура - друго	86836	26250		
Здравство			9250	
Образовање, науку, културу и спорт		13500	54836	1171
Друге намене	7223	115	170325	2000
Тотал	1440571	1539861	1800111	745615

19. ИНДИКАТОР: Квалитет површинских вода

Дефиниција	Површинске воде се односе на домаће воде (стајаће и текуће), осим подземних вода; транзиционе и приобалне воде, осим када је у питању хемијски статус када оне укључују и територијалне воде. Статус површинске воде је општи израз за статус водног тела површинских вода и одређен је лошијим статусом базираном на упоређивању еколошког и хемијског статуса. Добар статус површинске воде означава статус водног тела површинске воде када су и његов еколошки и његов хемијски статус најмање “добри”. Еколошки статус подразумева квалитет структуре и функционисања воденог екосистема непосредно
-------------------	---

зависног од површинских вода
Подаци
Све површинске воде са територије града Зрењанина и које протичу кроз град Зрењанин II Б категорије до IV категорије.

20. ИНДИКАТОР: Управљање отпадним водама

Дефиниција	<p>Отпадне воде у градским срединама подразумевају отпадне воде из домаћинства или мешавину отпадних вода домаћинства и индустријских отпадних вода и/или кишнице.</p> <p>Отпадне воде из домаћинства подразумевају отпадне воде из насељених места и од делатности које превасходно потичу од људи и њихових домаћинства.</p> <p>Индустријске отпадне воде подразумевају све отпадне воде које потичу од пословних објеката у којима се спроводе пословне и производне делатности, тј. све оно што није отпадна вода из домаћинства и кишница. Пречишћена вода је вода која је претрпела одређено третирање како би се умањио њен штетан утицај на здравље људи и екосистем.</p>
Подаци	
На територији града Зрењанина нема организованог пречишћавања отпадних вода	

21. ИНДИКАТОР: Број дана са лошим квалитетом ваздуха

Дефиниција	<p>Квалитет ваздуха зависи од нивоа заступљености загађивача (гасова или честица) за које се зна да су штетни по здравље људи, или да доводе до супротних ефеката природног екосистема када прелазе дозвољену границу вредности. Индикатор показује колико је пута гранична вредност за дати загађивач повећана. Основни податак је број пута за колико је гранична вредност сваког загађивача повећана. Број пута се израчунава на основу периода дефинисаног граничном вредношћу: дневно (уколико се граничне вредности заснивају на дневној концентрацији), сваких 8 сати (ако се гранична вредност заснива на осмочасовној концентрацији), и сваког сата (уколико се заснива на једночасовној концентрацији). Узимају се у обзир само оне фиксне вредности узорака које представљају минималне забележене податке, а мора се имати у виду и непоузданост методе за мерење као што је дефинисано Директивом 96/62/ЕЦ. Уколико је више од једне фиксне вредности узорка доступно за један исти загађивач у истој зони или агломерацији, треба узети највећу годишњу вредност прекорачења за дати загађивач. То значи да за сваки одабрани загађивач ваздуха, индикатор треба да одговара броју пута прекорачења граничне вредности <u>умањеном</u> за број пута дефинисан Директивом 96/62/ЕЦ за дату календарску годину. У случају да је број прекорачења мањи од броја дозвољених вредности, индикатор ће бити нула.</p>
Подаци	
Број дана који прекорачује ГВИ се креће у опсегу 16 – 23 дана годишње	

22. ИНДИКАТОР: Заштићене области

Дефиниција	<p>Овај индикатор се тиче одрживог развоја, рестаурације и заштите земљишта и локација на територији општине или града. Урбана експанзија често повећава урбану област на штету нетакнуте природе и зелених површина. Шта више, у многим градовима, социо-економска трансформација која се одиграла у протеклом веку, довела је до напуштања развијеног и загађеног земљишта. Одржива употреба земљишта подразумева ефикасну употребу земљишта на територији града путем планског урбаног развоја, минимизирањем употребе пољопривредног и природног земљишта (<i>Freenfield</i></p>
-------------------	--

	локације) и повећањем коришћења развијеног земљишта путем рестаурације и надоградње. Индикатор се рачуна: (Укупна површина заштићене области / Укупна општинска област) * 100
Подаци	
9% територије је тренутно под заштитом	

23. ИНДИКАТОР: Одлагање чврстог отпада

Дефиниција	<p>Индикатор треба изразити као кг/ци/дан отпада. Потребне су следеће вредности:</p> <p>а) Количина прикупљеног градског отпада изражена у тонама;</p> <p>б) Број становника;</p> <p>ц) Количина отпада у тонама (укупног, из домаћинства и општинског) посебно прикупљеног и пренешеног у постројења за селекцију отпада;</p> <p>д) Количина отпада у тонама (укупног, из домаћинства и општинског) посебно прикупљеног и пренешеног на места за коначно одлагање (отпаци) или постројења за поновно искоришћавање отпада (дати податке за коришћење отпада као извора енергије и податке за поновно искоришћавање);</p> <p>е) Количина отпада у тонама (укупног, из домаћинства и општинског) који није посебно прикупљан (укупан, из домаћинства и општински) и пренешен у постројења за третман отпада (са подацима о отпацама);</p> <p>ф) Количина отпада у тонама (укупног, из домаћинства и општинског) који није посебно прикупљан и пренешен на места за коначно одлагање или у постројења за поновно искоришћавање (дати податке за коришћење отпада као извора енергије и податке за поновно искоришћавање).</p>
Подаци	
На територији града Зрењанина генерише се 0,9 кг отпада по становнику дневно	

24. ИНДИКАТОР: Рециклиран отпад

Дефиниција	<p>Посебно прикупљање делова отпада који се могу рециклирати је један од најважнијих фактора за повећање укупне количине отпада која се може послати на поновно искоришћавање. Стога је овај индикатор од великог значаја јер даје детаљну анализу резултата посебног прикупљања различитих врста отпада, као и корисне информације о најлогичнијем наставку ових активности.</p> <p>Индикатор се мери као % од укупне производње отпада, и то: (Количина отпада добијена прикупљањем рециклажног отпада изражена у тонама, укупна количина и количина издељена по врстама отпада / Количина укупног чврстог општинског отпада у тонама) x 100</p>
Подаци	
На територији града Зрењанина се не врши рециклажа отпада	

1.23 Одлука о покретању процеса израде Стратегије одрживог развоја

На основу члана 32. тачка 4. и члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07), члана 31. тачка 4. и члана 107. став 1. Статута града Зрењанина ("Службени лист града Зрењанина", број 26/13-пречишћен текст), Скупштина града Зрењанина на седници одржаној дана 20.09.2013. године донела је

О Д Л У К У О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ГРАДА ЗРЕЊАНИНА ЗА ПЕРИОД ОД 2014. ДО 2020. ГОДИНЕ

Члан 1.

Град Зрењанин приступа изради Стратегије одрживог развоја града Зрењанина за период од 2014. до 2020. године (у даљем тексту: Стратегија).

Члан 2.

Циљ израде Стратегије је да се обезбеди одржив друштвено – економски развој града Зрењанина, кроз континуитет процеса стратешког планирања усмереног на уједначавање развоја и ангажовање локалних ресурса, широке грађанске партиципације и укључења свих релевантних чинилаца, и унапређење квалитета живота свих грађана.

Члан 3.

Техничку подршку у процесу израде Стратегије ће пружити Регионални центар за друштвено-економски развој – Банаг.

Члан 4.

Рок за израду предлога Стратегије је 30. април 2014. године, а рок за усвајање Стратегије је 30. јун 2014. године.

Члан 5.

У циљу спровођења ове одлуке, Градоначелник града Зрењанина ће образовати радна тела за израду Стратегије, и то: Радну групу за израду Стратегије, Стратешки савет и радно тело за мониторинг и евалуацију израде Стратегије, и именовати координаторе и чланове радних група.

Члан 6.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Зрењанина".

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ЗРЕЊАНИН
СКУПШТИНА ГРАДА
Број: 06-170-15/13-I
Дана: 20.09.2013. године
ЗРЕЊАНИН

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ГРАДА
Радован Булајић, с.р.